

Begroting 2027



gemeente
Weststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	4
Leeswijzer	5
Begroting op hoofdlijnen	7
Begroting 2027 in één oogopslag	14
Kerngegevens	15
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	16
Programma 1 Veiligheid	25
Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	29
Programma 3 Economie	37
Programma 4 Onderwijs	40
Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie	46
Programma 6 Sociaal domein	54
Programma 7 Volksgezondheid en Milieu	73
Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	82
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	90
Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten	94
Overzicht kosten overhead	95
Vennootschapsbelasting	96
Overige baten & lasten	97
Paragrafen	98
Paragraaf Lokale heffingen	99
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	107
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	115
Paragraaf Financiering	119
Paragraaf Bedrijfsvoering	123
Paragraaf Verbonden Partijen	126
Paragraaf Grondbeleid	133
Paragraaf Dynamisch investeringsagenda	135
Paragraaf Wet open overheid (Woo)	138
Uiteenzetting van de financiële positie	140
Overzicht van baten en lasten	141
Overzicht van incidentele lasten en baten	142
Geprognosticeerde balans 2027-2030	145
Reserves en Voorzieningen	146
Meerjareninvesteringsplan 2027-2030	150
Bijlagen	151



gemeente

Bijlage 1: Taakvelden overzicht.....	152
Bijlage 2: Subsidieplafonds	155
Bijlage 3: Beleidsindicatoren	158
Bijlage 4: Lijst met afkortingen.....	161
Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen	167

Voorwoord

Beste leden van de raad van de gemeente Weststellingwerf,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2027-2030 aan. Wij vertrouwen erop dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol inhoud te geven.

Een nieuwe bestuursperiode

Deze begroting heeft een bijzonder karakter. Het is de eerste begroting van een nieuwe bestuursperiode en daarmee de (financiële) vertaling van de koers die wij met het coalitieakkoord '*Met elkaar. Voor Weststellingwerf.*' hebben ingezet. We zetten in op sterke en leefbare dorpen, woningbouw in alle kernen, een sterke sociale basis, economische ontwikkeling en een duurzame leefomgeving. Samenwerking met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties staat daarbij centraal. Tegelijkertijd werken wij aan een nieuw collegeprogramma waarin de ambities uit het coalitieakkoord verder worden uitgewerkt. De financiële verwerking van het coalitieakkoord is opgenomen in deze begroting.

Een sluitende begroting, maar blijvende financiële onzekerheden

Voor 2027 en 2028 presenteren wij een sluitende begroting. Tegelijkertijd blijven de financiële vooruitzichten voor gemeenten onzeker. De structurele financiële ruimte staat onder druk. De ontwikkeling van het gemeentefonds, stijgende kosten en de inzet en het wegvallen van incidentele middelen voor structurele opgaven vragen om blijvende aandacht. Vanaf 2029 ontstaat daarom een financieel tekort. Daarom blijven wij werken aan een financieel gezonde gemeente, waarin ambities en financiële verantwoordelijkheid met elkaar in evenwicht zijn.

Samen bouwen aan Weststellingwerf

Ondanks deze onzekerheden blijven wij investeren in de toekomst van Weststellingwerf. We werken aan opgaven die onze inwoners dagelijks raken, zoals wonen, leefbaarheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en een sterke sociale basis. Daarbij maken we keuzes die bijdragen aan een gemeente die ook op langere termijn aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig blijft. Wij geloven dat deze uitdagingen alleen succesvol kunnen worden aangepakt door samen te werken. Samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties en uw raad bouwen wij verder aan een gemeente waarin betrokkenheid, initiatief en samenwerking vanzelfsprekend zijn.

Met vertrouwen, betrokkenheid en daadkracht gaan wij aan de slag. Voor onze dorpen. Voor onze inwoners. Voor de toekomst van onze gemeente.

Met elkaar. Voor Weststellingwerf.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Weststellingwerf

Leeswijzer

De leeswijzer vertelt hoe deze begroting is opgebouwd.

Begroting op hoofdlijnen

Als eerste hebben we de onderdelen:

- Begroting op hoofdlijnen
- Begroting in één oogopslag
- Kerngegevens

Beleidsbegroting

Daarna volgt de beleidsbegroting die bestaat uit een programmaplan en uit paragrafen.

Programmaplan

In het programmaplan staan de programma's en twee overzichten. De cijfers uit deze onderdelen samen vormen het begrotingssaldo.

Programma's

De indeling van de programma's is als volgt:

- Taakvelden
- Beleidsnota's
- Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid
- Doelstellingen

In deze programmabegroting staan de doelstellingen centraal. Per doelstelling zijn er twee W-vragen uitgewerkt. De twee W-vragen luiden: "Wat willen we bereiken?" (gewenste maatschappelijke ambities en effecten) en "Wat doen we daarvoor?"

- Beleidsindicatoren

De voorgeschreven beleidsindicatoren staan niet in de programma's maar zijn als bijlage opgenomen. Deze gegevens komen rechtstreeks van de website www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren die wij als gemeente zelf willen presenteren staan in de betreffende programma's.

- Wat mag het kosten?

Per programma worden de baten en lasten per taakveld aangegeven. Daaronder wordt een vergelijking gemaakt tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2027 met die van de vorige begroting jaarschijf 2026. En ook een vergelijking tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2027 met die van het meerjarenperspectief (2028, 2029 en 2030).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen in de programma's 0 tot en met 8. Hier staan de taakvelden die betrekking hebben op de gemeentefondsuitkering, de gemeentelijke belastingen en het renteresultaat.

Overhead, vennootschapsbelasting en overige baten en lasten

Er is een afzonderlijk overzicht van de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces: het overzicht overhead, de (eventueel) verschuldigde vennootschapsbelasting en de overige baten en lasten. Hierin staat de verplichte post voor onvoorziene uitgaven en eventuele stelposten.

Paragrafen

Naast de programma's moeten gemeenten in ieder geval acht programma overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee u inzicht krijgt in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. De 8 verplichte paragrafen gaan over:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- Wet open overheid

Daarnaast hebben wij nog een extra paragraaf opgenomen: de Dynamische investeringsagenda.

Financiële begroting

In de financiële begroting kunt u lezen hoe we er financieel voor staan.

Overzicht baten en lasten

In het overzicht baten en lasten staat het totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten voor de komende jaren. Ook staan daar de cijfers van de afgelopen jaarrekening en de vorige begroting. Om het structurele evenwicht van de begroting te kunnen bepalen worden deze cijfers gecorrigeerd met de bedragen van de incidentele baten en lasten.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Omdat de gemeente structurele taken uitvoert zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zitten echter wel in het totaaloverzicht van de baten en lasten. In dit overzicht worden de incidentele budgetten getoond en toegelicht.

Geprognosticeerde balans 2027-2030

Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investeringen en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Dit is op basis van een schatting of raming voorspellen hoe de balans wordt de komende jaren. Deze balans geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen.

Reserves en voorzieningen

Hier staat het meerjarige beeld van de reserves en voorzieningen met een toelichting daarop. De structurele reservemutaties staan ook apart genoemd in een tabel.

Meerjareninvesteringsplan 2027-2030

Dit is het totaaloverzicht van de geplande investeringen voor de begrotingsperiode 2027-2030. Bij het vaststellen van de begroting worden de investeringen voor de 1e jaarschijf door de raad geautoriseerd.

Bijlagen

Er zijn 5 bijlagen:

Bijlage 1: Taakvelden overzicht.

Bijlage 2: Een overzicht van de subsidies voor het begrotingsjaar 2027.

Bijlage 3: De verplichte beleidsindicatoren van de website www.waarstaatjegemeente.nl.

Bijlage 4: De lijst van afkortingen die in deze begroting voorkomen.

Bijlage 5: Hierin leggen we de financiële termen die voorkomen in deze begroting uit.

Begroting op hoofdlijnen

Algemeen beeld

Voor u ligt de programmabegroting 2027-2030, de eerste begroting van het nieuwe college. Deze begroting markeert de start van een nieuwe bestuursperiode en sluit aan bij de richting die we met het coalitieakkoord Weststellingwerf 2026-2030 *'Met elkaar. Voor Weststellingwerf.'* hebben ingezet. De komende jaren zetten wij in op sterke en leefbare dorpen, woningbouw in alle kernen, een toekomstbestendige infrastructuur, een sterke sociale basis, economische ontwikkeling en een duurzame leefomgeving. Samenwerking met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties staat daarbij centraal.

Tegelijkertijd wordt parallel aan deze begroting gewerkt aan een collegeprogramma. Daarom zijn nog niet alle onderdelen van het coalitieakkoord volledig uitgewerkt. Sommige ambities vragen om nadere uitwerking en concrete keuzes. De financiële verwerking van het coalitieakkoord is wel opgenomen in deze begroting.

Financieel beeld 2027-2030

Een onzeker financieel vooruitzicht, maar onze begroting is in 2027 sluitend

De financiële vooruitzichten voor onze gemeente blijven onzeker. De financiële positie van de Nederlandse gemeenten is de afgelopen periode weliswaar iets verbeterd door aanvullende (incidentele) middelen vanuit het Rijk, maar structurele knelpunten zijn niet verdwenen. De discussie over de balans tussen gemeentelijke taken en de beschikbare middelen blijft onverminderd actueel. Gemeenten worden geconfronteerd met stijgende kosten, met name binnen het sociaal domein, terwijl de structurele financiële ruimte onder druk blijft staan.

Tegen deze achtergrond presenteert gemeente Weststellingwerf voor 2027 en 2028 een sluitende begroting. Vanaf 2029 ontstaat, evenals bij veel andere gemeenten, een financieel tekort. Hoewel dit tekort gunstiger uitvalt dan eerder bij de Voorjaarsnota werd voorzien, benadrukt het dat de financiële uitdagingen voor gemeenten nog niet zijn opgelost. Ook daarom blijven wij werken aan een financieel gezonde gemeente, waarin ambitie, uitvoerbaarheid en een solide financiële basis met elkaar in evenwicht zijn.

Ontwikkeling gemeentefonds

De ontwikkeling van het gemeentefonds blijft een belangrijke factor in het financiële perspectief van de gemeente. Sinds 2024 wordt de jaarlijkse groei van het gemeentefonds gebaseerd op de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Deze nieuwe systematiek wordt in 2027 en 2029 geëvalueerd. Daarnaast is landelijk discussie over een betere compensatie van prijsstijgingen, omdat gemeenten de afgelopen jaren niet volledig zijn gecompenseerd voor de werkelijke kostenontwikkeling.

Ook de herijking van het gemeentefonds blijft een aandachtspunt. Weststellingwerf behoort tot de gemeenten die voordeel hebben van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Dit voordeel wordt echter nog steeds begrensd door het bestaande ingroeipad, waardoor het volledige effect slechts deels beschikbaar is. Bovendien bestaat er onzekerheid over de vraag of onze positie als voordeelgemeente in de toekomst wordt gehandhaafd. Dit vergroot de financiële onzekerheid.

Tegelijkertijd blijft de vraag naar een structureel passende financiering van gemeentelijke taken actueel. Vooral binnen het sociaal domein bestaan zorgen over de balans tussen taken, kosten en beschikbare middelen. De uitkomsten van landelijke onderzoeken (zoals de commissie van Ark) en besluitvorming daarover kunnen daarom de komende jaren van invloed zijn op de financiële positie van onze gemeente.

Incidentele middelen voor structureel beleid

Een blijvend aandachtspunt is de inzet van incidentele middelen voor opgaven met een structureel karakter. De afgelopen jaren heeft het Rijk regelmatig tijdelijke middelen beschikbaar gesteld, terwijl gemeenten deze middelen vaak moeten inzetten voor langdurige maatschappelijke opgaven. Hierdoor ontstaat op korte termijn financiële ruimte, maar ontbreekt op langere termijn zekerheid over de beschikbaarheid van middelen.



Dit speelt onder meer bij diverse specifieke uitkeringen en programma's zoals de Brede SPUK en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Gemeenten worden hierbij gestimuleerd om structureel beleid te ontwikkelen en duurzame resultaten te realiseren, terwijl de financiering veelal tijdelijk is. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging tussen maatschappelijke ambities, continuïteit van dienstverlening en financiële houdbaarheid op de langere termijn.

Een realistische begroting

Deze begroting is opgesteld op basis van de ontwikkelingen en verwachtingen die op dit moment bekend zijn. Daarmee biedt zij een realistisch beeld van de financiële positie van de gemeente voor de komende jaren. Tegelijkertijd blijven er onzekerheden die van invloed kunnen zijn op onze financiële vooruitzichten. Wij volgen deze ontwikkelingen daarom nauwgezet en informeren uw raad hierover via de reguliere planning- en controlcyclus.

Ratio weerstandsvermogen

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0. In ons coalitieakkoord hebben we opgenomen dat we streven naar een weerstandsvermogen dat hoger is dan noodzakelijk. We streven hierbij naar een factor van anderhalf. Met andere woorden een ratio van 1,5. In 2027 hebben we een ratio weerstandsvermogen van 1,33. Daarmee voldoen wij aan de minimale weerstandsratio, maar (nog) niet aan onze eigen gestelde norm van 1,5. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Structureel begrotingssaldo 2027-2030

In de begroting moet duidelijk zijn welke lasten en baten structureel zijn en welk incidenteel. Als de structurele lasten gedekt zijn door de structurele baten (de structurele baten zijn groter dan de structurele lasten), dan is er sprake van structureel evenwicht. Als de eerste jaarschijf van de begroting (het jaar 2027) niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren er wel is. Uit de tabel hierna blijkt dat we in 2027 voldoen aan het structurele evenwicht. Dit geldt ook voor het jaar 2028. Daarna zien we een negatief saldo ontstaan. Dit heeft uiteraard alles te maken met de terugval van de inkomsten uit het gemeentefonds. Wij verwachten in 2027 meer duidelijkheid over de verdere ontwikkeling van het gemeentefonds. Op basis van deze informatie beoordelen wij het financieel meerjarenperspectief opnieuw, waarna duidelijk wordt in hoeverre de nu geraamde negatieve saldi zich daadwerkelijk zullen voordoen en welke maatregelen eventueel nodig zijn. Met deze begroting voldoen we echter aan de eis van onze toezichthouder om in aanmerking te komen voor het repressief toezicht (controle achteraf). Uiteraard past dit ook bij onze eigen wens om te streven naar een financieel gezond perspectief.



	x € 1.000			
Saldo van de begroting	Begroot 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Lasten (excl. reservemutaties)	112.322	110.908	109.794	111.038
Baten (excl. reservemutaties)	112.460	109.655	108.087	109.462
Saldo van baten en lasten	138	-1.253	-1.706	-1.576
Toevoegingen reserves	4.130	30	30	30
Onttrekkingen reserves	4.455	1.678	1.372	1.356
Saldo reservemutaties	325	1.648	1.342	1.326
Begrotingssaldo	463	395	-364	-250
Incidentele lasten (incl. reservemutaties)	5.486	1.042	464	464
Incidentele baten (incl. reservemutaties)	4.134	984	634	434
Saldo incidentele baten en lasten	1.352	58	-170	30
Structureel begrotingssaldo	1.815	453	-534	-220

Uitgangspunten bij de begroting 2027-2030

In deze begroting gaan we uit van de onderstaande technische uitgangspunten. Deze hebben betrekking op specifieke onderdelen van de begroting, zoals te hanteren percentages voor rente en loon- en prijsstijging en de berekening van het gemeentefonds. Daarnaast hebben we in het kader van het financieel toezicht van de provincie een aantal richtlijnen ontvangen.

Rente

Bij het bepalen van de rekenrente (renteomslag-percentages) volgen we de notitie rente van de commissie BBV. Voor 2027 hanteren we, zoals bij de Voorjaarsnota 2026 inclusief meerjarenperspectief aangegeven, afgerond 1,5%. We blijven de ontwikkelingen op het gebied van de rente in 2027 volgen en rekenen waar nodig de rente opnieuw door.

Gemeentefonds

Bij de inkomsten uit het gemeentefonds zijn de mutaties op basis van de meicirculaire 2026 (in constante prijzen) meegenomen. De algemene uitkering is structureel van aard.

Loonontwikkelingen

Voor de ramingen van de salarissen van het ambtelijk personeel vormen de cao-afspraken het uitgangspunt. De cao gemeenten heeft een looptijd tot 31 maart 2027. Per 1 januari 2027 stijgen de salarissen met 1,6%. Deze is opgenomen in de begroting. Voor de periode na 1 april 2027 is nog geen nieuwe cao afgesloten. Om die reden baseren we ons voor de periode 1 april t/m 31 december op het indexatiecijfer (cao-loon (b)) uit de raming van het Centraal Economisch Plan door het CPB. De raming uit maart 2026 geeft een verwachte indexatie weer van 3,5 %. Gemiddeld resulteert dit in een salarisontwikkeling van 3% in 2027. De pensioenpremie van het ABP is nog niet bekend.

Prijsstijgingen (inflatie)

We hanteren in principe de nullijn, ook voor prijsgevoelige ramingen. Het uitgangspunt is dat noodzakelijke verhogingen binnen het budget (door bijvoorbeeld efficiëntiemaatregelen) moeten worden opgevangen. Bij uitzondering kan van deze nullijn worden afgeweken als blijkt/vaststaat dat dit uitgangspunt niet is uit te voeren. Dan is er een mogelijkheid tot budgetbijstelling. We zien op een aantal gebieden dat de nullijn niet realistisch is, hier zijn argumenten om van die lijn af te wijken. Zo stijgen de tarieven in het sociaal domein nog steeds behoorlijk. Wij hebben geen invloed op deze tariefstijgingen, daarom moeten we deze extra uitgaven opnemen in onze begroting. Ook is de mogelijkheid tot budgetbijstelling er als we als gemeente op basis van een overeenkomst/contract verplicht zijn subsidie-instellingen te compenseren voor loon/prijsstijgingen.

Ontwikkeling van de lokale heffingen

Uitgangspunt bij de riool- en afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid. De overige gemeentelijke belastingen worden in 2027 verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,1%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan. Ook worden waar mogelijk de huur- en pachttopbrengsten geïndexeerd met een inflatiecorrectie van 2,1%.

Dekkingsreserves kapitaallasten

Vanwege financieel technische redenen maken we gebruik van een dekkingsreserve kapitaallasten. Deze dekkingsreserves zijn, zoals de naam al zegt, bestemd voor de dekking van de kapitaallasten. Deze reserves zijn niet vrij besteedbaar. De dekkingsreserves kapitaallasten wordt als één bestemmingsreserve weergegeven in het overzicht van reserves en voorzieningen. Dit is het totaal van alle dekkingsreserves kapitaallasten. Administratief is de reserve opgebouwd per investering.

Middelen jeugdzorg

De provincie, als toezichthouder, heeft een richtlijn uitgebracht over hoe wij in de begroting om mogen gaan met de besparingen op de middelen voor de jeugdzorg zoals het Rijk deze heeft verwerkt. Concreet betekent dit dat wij de besparing als gevolg van het sturen op trajectduur jeugdzorg en de eigen bijdrage jeugdzorg budgettair neutraal mogen verwerken in onze begroting. Daarmee komt de verantwoordelijkheid om deze besparingen te behalen bij het Rijk te liggen. In onze begroting hebben wij deze twee posten conform de richtlijn budgettair neutraal verwerkt.

De besparingsopgave van de Hervormingsagenda, welke is geïndexeerd, mag niet budgettair neutraal worden verwerkt. Wij moeten zelf maatregelen treffen om deze besparing te realiseren. De toezichthouder heeft om die reden in de richtlijnen opgenomen dat wij hiervoor geen stelpost op mogen nemen en de besparing moeten verwerken in onze begroting. Dit betekent concreet dat wij vanaf 2028 fors minder inkomsten krijgen voor de jeugdzorg (via het gemeentefonds). Wij hebben dit conform richtlijn verwerkt in onze begroting.

Ook hebben wij geen stelpost opgenomen vooruitlopend op een nieuwe uitspraak van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd (commissie van Ark). De VNG heeft in een begrotingsadvies aan de gemeenten hier wel toe opgeroepen. Omdat deze stelpost niet voldoende onderbouwd kan worden en nog uiterst onzeker is, hebben wij deze niet opgenomen. De toezichthouder zou deze stelpost ook niet accepteren.

Middelen Wmo

In het coalitieakkoord van kabinet Jetten is een maatregel opgenomen waarbij de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening met ingang van 1 januari 2029 wordt geschrapt. In de meicirculaire 2026 werd daarom € 1,4 miljard uit het gemeentefonds gehaald. Voor de inwoners die niet in staat zijn de huishoudelijke hulp zelf te regelen blijft deze taak bij de gemeente. Voor dit vangnet wordt jaarlijks € 430 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. Het is nog onduidelijk hoe dit vangnet eruit komt te zien en wie hiervan gebruik kan maken. Als gevolg hiervan kunnen wij nog niet inzichtelijk maken wat de daadwerkelijke financiële gevolgen zijn van het nieuwe beleid. Om die reden hebben wij deze maatregel budgettair neutraal verwerkt in de begroting. Hiermee volgen wij de richtlijn die de provincie als toezichthouder hiervoor geeft.

Middelen klimaat en duurzaamheid

In navolging van voorgaande jaren blijft de provincie als richtlijn stellen dat gemeenten de middelen voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid (CDOKE-middelen) budgettair neutraal opnemen in hun begroting. Dat betekent dat wij voor de inkomsten voor CDOKE (inmiddels via de algemene uitkering, niet meer als specifieke uitkering) een gelijk bedrag aan uitgaven voor klimaat- en energietaken op moeten nemen. Wij volgen deze richtlijn (zie programma 7).

Ingroeipad herijking gemeentefonds

Per 2023 is een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds ingevoerd. Wij zijn hierin voordeelgemeente. Dat wil zeggen dat wij een grotere bijdrage vanuit het gemeentefonds zouden moeten ontvangen. Voor de invoering van het nieuwe verdeelmodel wordt een ingroeipad gehanteerd. Volgens dat ingroeipad ontvangen wij nu maximaal € 37,50 per inwoner meer uit het gemeentefonds. De minister van Binnenlandse Zaken heeft ons laten weten dat het ingroeipad vooralsnog wordt bevroren. Dat betekent dat er voorlopig geen volgende stap op het ingroeipad wordt gezet. Er wordt eerst meer onderzoek gedaan naar de uitwerking van de herverdeling.

Eerder gingen wij er vanuit dat we in ieder geval nog € 15 per inwoner extra zouden ontvangen op basis van het ingroeipad. Omdat er nu veel onzekerheid bestaat over de volgende stap in de herverdeling, hebben we deze € 15 per inwoner uit de ramingen gehaald. Daarmee voldoen wij inmiddels ook weer aan de richtlijn van de toezichthouder.

BTW compensatiefonds (BCF)

Gemeenten kunnen in bepaalde gevallen betaalde btw declareren via het BCF. Er zit een landelijk plafond op dit fonds. Als gemeenten minder gebruiken dan het plafond, dan wordt het restant verdeeld via het gemeentefonds. Wij mogen in onze begroting en meerjarenraming rekening houden met de verwachte ruimte onder het plafond van het BCF. Wij mogen de laatst gerealiseerde ruimte onder het BCF-plafond opnemen in onze ramingen. Voor de raming in deze begroting wordt gebruik gemaakt van de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond van het jaar 2025. Deze is bekend gemaakt in de meicirculaire 2026.

Toelichting programmabegroting 2027-2030

Het vertrekpunt van deze programmabegroting is de Voorjaarsnota 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2030. Voor de volledigheid is het overzicht hierna opgebouwd vanuit de eindstand van de programmabegroting 2026-2029 inclusief de begrotingswijzigingen die de raad nadien heeft vastgesteld. Dat leidt tot de eindstand van de Voorjaarsnota 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2030. Vervolgens staan de diverse mutaties die verwerkt zijn in deze begroting in het overzicht. Het verwerken van deze mutaties leidt tot het eindsaldo van de programmabegroting 2027-2030. De mutaties lichten we toe na de tabel.

	x € 1.000			
Eindstand programmabegroting	Begroet 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Eindstand programmabegroting 2026-2029 (incl. begrotingswijziging 1 t/m 5)	1.341	313	270	521
1. Mutaties Voorjaarsnota 2026 en meerjarenperspectief 2027-2030	-3.912	-978	-928	-1.067
Eindstand Voorjaarsnota 2026 en meerjarenperspectief 2027-2030	-2.571	-665	-658	-546
2. Mutaties gemeentefonds (meicirculaire 2026)	781	312	64	119
3. Mutaties op basis van herijking exploitatie	1.200	822	414	471
4. Tussentijdse ontwikkelingen				
- Inzet middelen coalitieakkoord 2026-2030	52	-75	-185	-295
- Onttrekking algemene reserve voor coalitieakkoord 2026-2030	2.100			
- Storting in dynamische investeringsagenda t.b.v. sportaccommodaties en fonds hist.gevels	-2.100			
- Sluitend maken begroting - onttrekking algemene reserve	1.000			
Eindstand programmabegroting 2027-2030	463	395	-364	-250

1. Mutaties voorjaarsnota 2026 en meerjarenperspectief 2027-2030

De raad heeft op 29 juni 2026 de Voorjaarsnota 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2030 behandeld. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2030 zijn verwerkt in deze begroting. Voor een toelichting op deze mutaties verwijzen wij naar de Voorjaarsnota 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2030. Daarnaast zijn de diverse begrotingswijzigingen verwerkt.

2. Mutaties gemeentefonds

In juni 2026 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire van het gemeentefonds. De uitkomsten zijn conform de memo aan de raad verwerkt in de begroting 2027. Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties verwijzen wij u naar de raadsmemo en het hoofdstuk Algemene Dekkingsmiddelen in deze begroting.

3. Mutatie op basis van de herijking exploitatie

Bij de herijking van de exploitatie actualiseren wij jaarlijks de structurele budgetten op basis van de uitgangspunten van de begroting en de meest recente inzichten. Het gaat hierbij om technische aanpassingen die ervoor zorgen dat de begroting zo goed mogelijk aansluit bij de verwachte werkelijkheid. Een belangrijk onderdeel van deze actualisatie betreft de kapitaallasten. Hiervoor beoordelen we alle investeringen opnieuw op basis van de meest actuele planning. We kijken kritisch naar het moment waarop projecten daadwerkelijk starten, wanneer investeringen worden afgerond en vanaf wanneer de afschrijving begint. Ook nemen we de nieuwe investeringen op in de begroting op het moment waarop deze naar verwachting daadwerkelijk worden uitgevoerd. Omdat investeringen in de praktijk regelmatig later plaatsvinden dan oorspronkelijk geraamd, verschuiven bijbehorende kapitaallasten vaak naar latere jaren. Hierdoor ontstaat in de eerste jaren van de begroting financiële ruimte.

Daarnaast hebben we de dotaties aan de voorzieningen opnieuw beoordeeld. Daarbij wordt bekeken of de hoogte van de jaarlijkse toevoegingen nog aansluit bij de toekomstige verplichtingen waarvoor de voorzieningen zijn gevormd. Een voorbeeld hiervan is de voorziening voor de pensioenen van wethouders. Door de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel worden deze pensioenverplichtingen ondergebracht bij het ABP. Hierdoor zijn vanaf dat moment geen nieuwe dotaties aan deze voorziening meer nodig, wat leidt tot een verlaging van de geraamde lasten en daarmee tot financiële ruimte in de begroting. Verder zijn de directe loonkosten, de overhead en de toerekening van kosten aan de taakvelden opnieuw berekend op basis van de actuele gegevens. Tot slot zijn huren, pachten en subsidies geactualiseerd volgens de vastgestelde indexeringsuitgangspunten en de meest recente informatie.

4. Tussentijdse ontwikkelingen

In de begroting was een stelpost opgenomen voor de financiële gevolgen van het coalitieakkoord. Nu de maatregelen en investeringen uit het coalitieakkoord in deze begroting verwerkt zijn, kan de eerder opgenomen stelpost vervallen. Tegenover het vrijvallen van deze stelpost staan de lasten en baten die voortvloeien uit de uitvoering van het coalitieakkoord. Daarnaast vindt er ook een onttrekking plaats uit de algemene reserve voor de incidentele budgetten uit het coalitieakkoord. Dit zijn de sportaccommodaties (€ 2 miljoen) en een fonds Historische gevels (€ 100.000). Deze incidentele bedragen worden toegevoegd aan de reserve dynamische investeringsagenda. Een nadere specificatie van deze financiële verwerking is opgenomen in de bijlage bij het coalitieakkoord. In de tabel staat het saldo tussen de vrijval van de stelpost en de financiële verwerking van het coalitieakkoord genoemd.

Om de begroting voor 2027 sluitend te presenteren, wordt daarnaast een incidentele onttrekking van € 1 miljoen aan de algemene reserve gedaan. Gemeenten zijn op grond van de geldende financiële regelgeving verplicht een reëel en sluitend begrotingsbeeld vast te stellen. De onttrekking uit de algemene reserve heeft een incidenteel karakter en wordt ingezet ter dekking van incidentele lasten.

Woonlasten

De gemiddelde woonlast voor een meerpersoonshuishouden in Nederland - bestaande uit de OZB voor woningen, de riool- en afvalstoffenheffing - bedroeg in 2026 € 1.095. De gemiddelde woonlast voor een meerpersoonshuishouden in gemeente Weststellingwerf ligt met € 968 (woonlasten 2026) onder het gemiddelde van Nederland.

OZB

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2027 is gebaseerd op (nog door de raad vast te stellen) tarieven voor 2027 en de waardepeildatum per 1 januari 2026. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven vindt in de raad van december plaats. De totale opbrengst voor 2027 is ten opzichte van 2026 gecorrigeerd met het inflatiepercentage van 2,1%.

Afvalstoffenheffing

In 2026 zijn we gestart met het systeem Diftar+. Dit staat voor een “gedifferentieerd tariefstelling” waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden. Voor 2027 richten we ons op het handhaven van een kostendeckendheid van 100%, een geleidelijke verhoging van het variabele tarief en het zetten van een eerste financieel verantwoorde stap naar een meer evenwichtige tariefstructuur voor éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. Voor de rioolheffing neemt het tarief met 3,5% toe. Het tarief 2027 is zodanig verhoogd, dat de opbrengst uit de rioolheffing de te maken kosten 100% dekken.

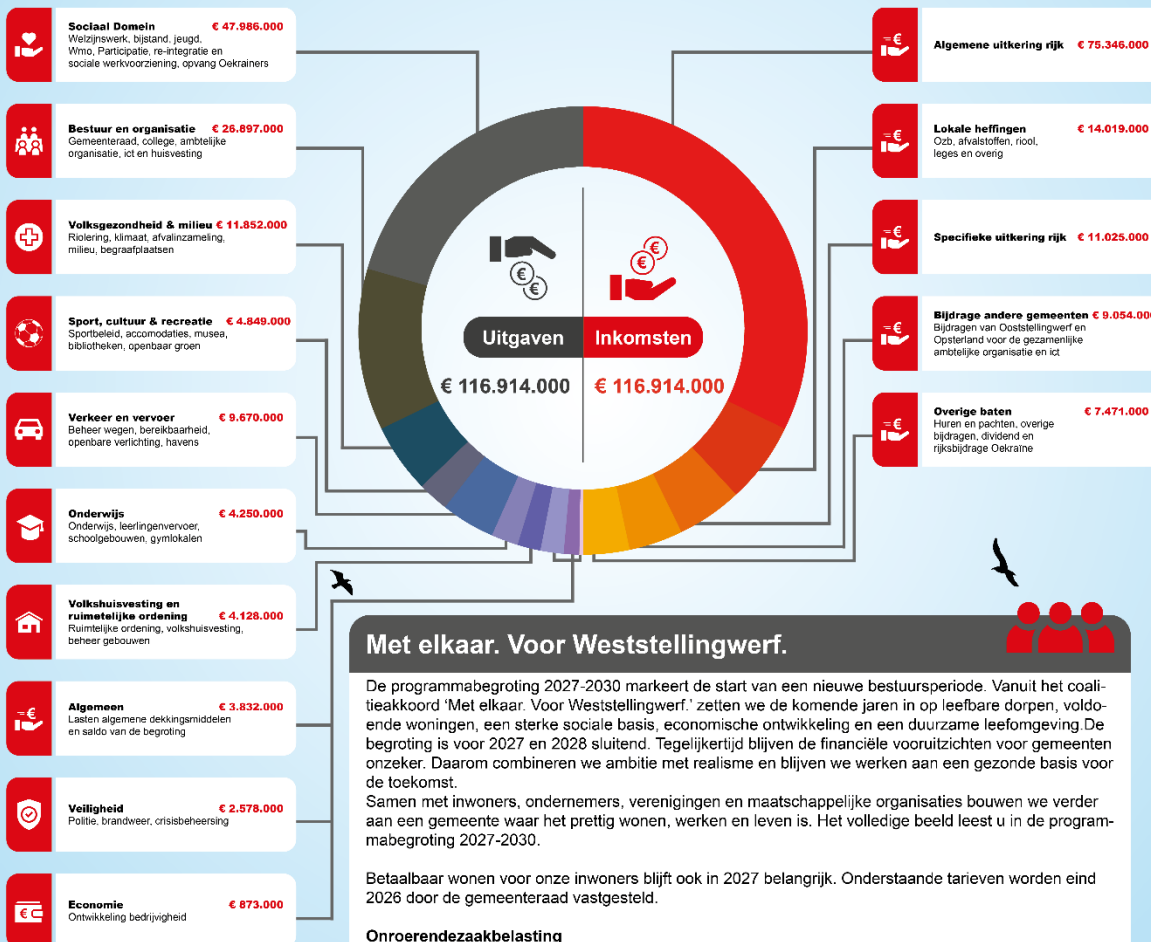
Begroting 2027 in één oogopslag

Huishoudboekje 2027



Totale uitgaven € 116.914.000

Totale inkomsten € 116.914.000



Met elkaar. Voor Weststellingwerf.

De programmabegroting 2027-2030 markeert de start van een nieuwe bestuursperiode. Vanuit het coalitieakkoord 'Met elkaar. Voor Weststellingwerf.' zetten we de komende jaren in op leefbare dorpen, voldoende woningen, een sterke sociale basis, economische ontwikkeling en een duurzame leefomgeving. De begroting is voor 2027 en 2028 sluitend. Tegelijkertijd blijven de financiële vooruitzichten voor gemeenten onzeker. Daarom combineren we ambitie met realisme en blijven we werken aan een gezonde basis voor de toekomst.

Samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties bouwen we verder aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is. Het volledige beeld leest u in de programmabegroting 2027-2030.

Betaalbaar wonen voor onze inwoners blijft ook in 2027 belangrijk. Onderstaande tarieven worden eind 2026 door de gemeenteraad vastgesteld.

Onroerendezaakbelasting

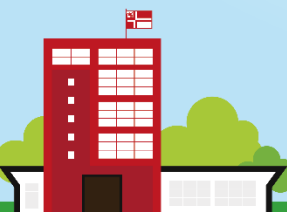
De aanslag OZB voor het belastingjaar 2027 is gebaseerd op tarieven voor 2027 en de waardepeildatum per 1 januari 2026. De totale opbrengst voor 2027 is ten opzichte van 2026 gecorrigeerd met het inflatiepercentage van 2,1%.

Afvalstoffenheffing

Vanaf 1 januari 2026 is gestart met het systeem Diftar+. Dit staat voor een "gedifferentieerd tariefstelling" waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden. In 2027 wordt een eerste stap gezet naar een uniform tarief voor éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. Voor de rioolheffing neemt het tarief met 3,5 % toe.



Met dit overzicht geven wij in één oogopslag inzicht in de inkomsten en uitgaven van de gemeente.



De begroting vind je op:
www.weststellingwerf.nl/begroting
of scan de QR-code.



Kerngegevens

Kerngegevens	Jaarstukken 2025	Begroting 2026*	Begroting 2027	Prognose 2028	Prognose 2029	Prognose 2030
	31/12/2025	01/01/2026	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029	01/01/2030
Sociale structuur						
Inwoners						
van 0-4 jaar	1.174	1.174	1.165	1.160	1.150	1.140
van 5-19 jaar	4.084	4.084	4.090	4.095	4.095	4.090
van 20-64 jaar	14.318	14.318	14.265	14.210	14.140	14.060
vanaf 65 jaar	7.045	7.045	7.130	7.215	7.325	7.450
Totaal inwoners	26.621	26.621	26.650	26.680	26.710	26.740
Uitkeringsgerechtigden	452	452	464	476	488	500
Fysieke structuur						
Oppervlakte gemeente in km²						
binnenwater	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15
land	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30
Totaal oppervlakte	228,45	228,45	228,45	228,45	228,45	228,45
Woonruimten						
Koopwoningen (excl.recreatie)	8.277	8.277	8.369	8.440	8.523	8.562
Huurwoningen	3.334	3.334	3.356	3.392	3.427	3.452
Recreatiewoningen	221	221	227	233	239	245
Totaal woonruimten	11.832	11.832	11.952	12.065	12.189	12.259
Woonwagens	16	16	18	18	18	18
Woonschepen	1	1	-	-	-	-
Lengte van de wegen in meters						
Binnen de bebouwde kom	124.800	124.800	125.350	125.745	125.845	126.830
Buiten de bebouwde kom	284.815	284.815	284.815	284.815	284.815	284.815
Totaal lengte van de wegen	409.615	409.615	410.165	410.560	410.660	411.645
Lengte van de fietspaden in meters	87.490	87.490	87.945	87.945	88.035	88.135
Aantal m2 openbaar groen	1.142.807	1.142.807	1.146.797	1.149.297	1.151.797	1.154.297

* Op basis van geactualiseerde begroting

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf, Hartog en Bos
Organisatie	Publiek & Communicatie

Taakvelden

- Bestuur
- Burgerzaken

Beleidsnota's

[2018 Verordening privacybeleid](#)

[2020 OWO-Visie](#)

[2023 Verordening op de rekenkamer Weststellingwerf](#)

[2024 Subsidieregeling dorpenfonds gemeente Weststellingwerf](#)

[2025 Visie op dienstverlening](#)

[2025 Notitie Samenredzame dorpen - dorpenbeleid in de praktijk](#)

[2025 Verordening Basisregistratie Personen Weststellingwerf](#)

Doelstellingen

Van een goede basis naar dienstverlening die inwoners écht verder helpt

Wat willen we bereiken?

We willen een gemeente zijn die inwoners en ondernemers ervaren als duidelijk, betrouwbaar en betrokken. Daarvoor moet goede dienstverlening minder afhankelijk worden van afzonderlijke projecten, teams of medewerkers en meer onderdeel worden van hoe we als organisatie werken. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord, dat vraagt om een gemeente die dichtbij inwoners staat en om een organisatie die proactief en integraal werkt en verantwoordelijkheid neemt.

We werken aan vier samenhangende bewegingen:

1. Inwoners kunnen rekenen op een goede basis;
2. van bereikbaar zijn naar daadwerkelijk verder helpen;
3. dienstverlening wordt een gezamenlijke manier van werken;
4. van signalen en incidenten naar leren en verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen

Inwoners kunnen rekenen op een goede basis

We ronden verbeteringen in de basis van onze dienstverlening af en zorgen dat deze onderdeel worden van het dagelijks werk. We werken onder andere aan:

- bereikbaarheid en terugbellen;
- servicenormen;
- begrijpelijke communicatie (B1);
- inclusie en toegankelijkheid (zie programma 6);
- de samenhang tussen telefoon, balie en digitale kanalen;
- actuele en begrijpelijke online informatie;
- fysieke dienstverlening en de ontwikkeling van de publiekshal.

Voor de publiekshal ronden we het Programma van Eisen af en werken we scenario's uit voor een toekomstbestendige inrichting die beter aansluit bij de behoeften van inwoners, medewerkers en de organisatie. De uitkomsten vormen de basis voor een besluit over de aanpassingen van onze publiekshal.

Van bereikbaar zijn naar daadwerkelijk verder helpen

We verbinden verschillende onderdelen van onze dienstverlening, zodat inwoners zoveel mogelijk in één keer verder worden geholpen. We werken onder andere aan:

- versterking van het Klant Contact Centrum (KCC) als eerste lijn;
- doorontwikkeling van digitale dienstverlening;
- organisatiebrede kennis- en informatievoorziening;
- eenduidige werkafspraken en digitale samenwerking;
- teamoverstijgend en procesgericht werken.

Daarmee voorkomen we zoveel mogelijk dat inwoners onnodig worden doorverwezen, opnieuw hun verhaal moeten vertellen of zelf hun weg moeten zoeken binnen de gemeente.

Dienstverlening wordt een gezamenlijke manier van werken

We willen dat onze visie op dienstverlening zichtbaar wordt in het dagelijks werk van medewerkers en leidinggevend. We richten ons onder andere op:

- inwoners- en overheidsparticipatie;
- Open Dag;
- vakmanschap in dienstverlening;
- werken vanuit de bedoeling en het uitgangspunt 'ja, mits';
- interne communicatie en informatievoorziening;
- dienstverlening in teamplannen, managementgesprekken en reguliere sturing;
- teamoverstijgende samenwerking vanuit de vraag van de inwoner.

Bij inwoners- en overheidsparticipatie geven we uitvoering aan de inwoners- en overheidsparticipatieverordening, die op 1 januari 2027 ingaat. Eind 2027 hebben we de nieuwe werkwijze in de praktijk toegepast en weten we wat nodig is om deze verder te borgen binnen Weststellingwerf. We maken vooraf duidelijk hoe inwoners kunnen meedenken of meedoen, welke ruimte zij hebben om invloed uit te oefenen en wat we met hun inbreng doen. Ook maken we duidelijk hoe we omgaan met initiatieven uit de samenleving. Het thema inwoners- en overheidsparticipatie komt op verschillende plekken in deze begroting terug.

Na twee succesvolle open dagen in 2019 en 2024 organiseren we in 2027 opnieuw een Open Dag. We stellen het gemeentehuis open voor inwoners en ondernemers en laten op een toegankelijke en interactieve manier zien wat de gemeente doet. Zo versterken we het contact tussen inwoners, ondernemers, gemeentelijke organisatie en gemeentebestuur.

Van signalen en incidenten naar leren en verbeteren

We willen beter weten hoe inwoners onze dienstverlening ervaren en waar verbetering nodig is. Daarom werken we aan:

- monitoring van de kwaliteit van dienstverlening;
- het structureel verzamelen en benutten van inwonerssignalen;
- het meten en volgen van servicenormen;
- het verbinden van resultaten, klachten, signalen en ervaringen;
- dienstverlening als onderdeel van de reguliere sturings- en verbetercyclus.

Zo werken we toe naar een vaste cyclus van normeren, meten, begrijpen en verbeteren.

Doelstellingen

Samen bouwen aan sterke en zelfredzame dorpen en wijken

Weststellingwerf bouwt voort op de kracht, betrokkenheid en het initiatief van haar dorpen en wijken. In het Dorpenbeleid en de notitie Samenredzame Dorpen staan vertrouwen, lokaal eigenaarschap, samenwerking en maatwerk centraal. Plaatselijke Belangen, wijkorganisaties, verenigingen en actieve inwoners zijn daarbij belangrijke partners in het behouden en versterken van de leefbaarheid.

De gemeente ondersteunt en faciliteert initiatieven uit de samenleving met onder meer het Dorpenfonds. Met de dorpencoördinator en de gebiedswethouders zetten wij in op goede samenwerking, korte lijnen en tijdige informatie-uitwisseling. Ook stimuleren wij samenwerking tussen dorpen en wijken waar dit bijdraagt aan sterke, toekomstbestendige en samenredzame gemeenschappen. Samen werken wij aan leefbare dorpen en wijken waarin inwoners actief betrokken zijn, naar elkaar omzien en gezamenlijk vorm geven aan hun leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen

Samenwerken met sterke dorps- en wijkorganisaties

Plaatselijke Belangen, wijkverenigingen en de Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf (VKD) vormen een onmisbare schakel in de lokale samenleving. Zij zetten zich actief in voor de leefbaarheid van onze dorpen en wijken, signaleren ontwikkelingen en knelpunten, nemen initiatief en leveren een waardevolle bijdrage aan de betrokkenheid en participatie van inwoners. Tegelijkertijd constateren wij dat het vrijwilligerswerk en de beschikbaarheid van bestuursleden onder druk staan. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de mogelijkheden, behoeften en kracht van dorpen en wijken.

In 2027:

- Onderhouden wij structureel contact met Plaatselijke Belangen, wijkverenigingen en de VKD;
- Betrekken wij dorps- en wijkorganisaties vroegtijdig bij beleidsontwikkeling, gebiedsontwikkelingen, communicatie en inwonersparticipatie;
- Benutten wij de kennis, ervaring en netwerken van de VKD bij actuele maatschappelijke vraagstukken;
- Stimuleren wij samenwerking tussen dorpen, verenigingen en maatschappelijke organisaties;
- Besteden wij specifieke aandacht aan de betrokkenheid van inwoners en organisaties bij de gebiedsontwikkeling van de Westhoek;
- Ondersteunen wij dorpen bij de ontwikkeling van lokale weerbaarheids- en zelfredzaamheidsplannen.

Dichtbij inwoners en zichtbaar bestuur

Vertrouwen ontstaat door elkaar te kennen en elkaar regelmatig te ontmoeten. Daarom zetten wij in op een zichtbaar, benaderbaar en toegankelijk gemeentebestuur. Gebiedswethouders vervullen hierbij een belangrijke rol als bestuurlijk aanspreekpunt voor dorpen en wijken.

In 2027:

- werken wij met gebiedswethouders als vast bestuurlijk aanspreekpunt voor dorpen en wijken;
- onderhouden gebiedswethouders actief contact met Plaatselijke Belangen, wijkorganisaties en inwoners;
- onderzoeken wij nieuwe vormen van laagdrempelig contact tussen college en inwoners;
- bevorderen wij persoonlijk contact en ontmoeting tussen inwoners, bestuur en organisatie.

Ondersteunen van lokale initiatieven

Inwoners, verenigingen en dorpsorganisaties dragen met hun ideeën en initiatieven bij aan de leefbaarheid van dorpen en wijken. De gemeente ondersteunt deze initiatieven door mee te denken, te verbinden en waar mogelijk te faciliteren. Daarbij kijken wij samen met initiatiefnemers naar rollen, verantwoordelijkheden en mogelijkheden.

In 2027:

- Is de dorpencoördinator het eerste aanspreekpunt voor dorpsorganisaties, daaraan verbonden werkgroepen en initiatiefnemers;
- Begeleiden wij initiatieven naar de juiste gemeentelijke organisatieonderdelen;
- Zetten wij onze kennis, expertise en netwerken in om initiatieven verder te helpen;
- Verkennen wij samenwerkingsmogelijkheden met regionale, provinciale en maatschappelijke partners die initiatieven verder kunnen ondersteunen;
- Stimuleren wij inwonersinitiatieven die bijdragen aan leefbaarheid, ontmoeting, duurzaamheid en sociale samenhang;
- Ondersteunen wij initiatieven die dorpsoverstijgende samenwerking versterken.

Dorpenfonds als aanjager van initiatieven

Wij zetten het Dorpenfonds voort als laagdrempelig instrument voor lokale initiatieven van inwoners, verenigingen, Plaatselijke Belangen en wijkorganisaties die bijdragen aan leefbaarheid, participatie, ontmoeting en sociale samenhang.

In 2027:

- beschikt het Dorpenfonds over een budget van € 200.000. Hiermee stimuleren wij aanvullende investeringen vanuit initiatiefnemers, fondsen en andere partners;
- faciliteren wij met de inzet van het dorpenfonds projecten die bijdragen aan nieuwe ideeën rond ontmoeting, leefbaarheid en participatie;
- ondersteunen wij het opstellen van dorpsvisies en de uitvoering daarvan;
- ontvangen de VKD, Plaatselijke Belangen en Wijkverenigingen een werkbudget;
- reserveren wij middelen voor actuele leefbaarheidsvraagstukken;
- zullen wij de subsidieregeling dorpenfonds daar waar nodig herzien en uitbreiden op basis van actuele maatschappelijke ontwikkelingen.

Communicatie en participatie

Goede samenwerking begint met elkaar kennen, elkaar informeren en elkaar tijdig betrekken.

In 2027:

- versterken wij de communicatie en informatie-uitwisseling tussen gemeente, Plaatselijke Belangen en wijkorganisaties;
- ondersteunen wij lokale communicatiemiddelen die bijdragen aan het informeren en betrekken van inwoners;
- betrekken wij inwoners en dorps- en wijkorganisaties vroegtijdig bij ontwikkelingen en participatieprocessen;
- organiseren en faciliteren wij bij grotere ontwikkelingen dorps- en regiogesprekken;
- benutten en delen wij kennis, ervaringen en signalen uit dorpen en wijken bij beleid, uitvoering en leefbaarheidsvraagstukken.

Doelstellingen

Professionalisering communicatie

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners en ondernemers onze dienstverlening ervaren als betrouwbaar, duidelijk en betrokken. Daarom communiceren we tijdig, in begrijpelijke taal en via herkenbare middelen. We zorgen er voor dat informatie goed vindbaar en snel beschikbaar is. Zo werken we samen aan een goede dienstverlening en transparante besluitvorming. Daarbij is ook de interne communicatie van belang. De komende periode willen we deze verder gaan versterken.

We zetten communicatie professioneel in, zowel online als offline. Daarbij werken we steeds meer op strategische wijze. Dat betekent dat we communicatie vroegtijdig betrekken bij beleid, projecten en maatschappelijke opgaven en bewust nadenken over wat we willen bereiken en op welke wijze. Zo helpt communicatie niet alleen om goed te informeren, maar ook om inwoners te betrekken en signalen uit de samenleving te benutten. We ondersteunen de organisatie om planmatig en doelgericht te communiceren en kijken hoe we bestuur, organisatie en omgeving met elkaar kunnen verbinden.

Wat gaan we daarvoor doen

Communicatievisie

Het communicatielandschap is de laatste jaren flink veranderd. Waar we vroeger meer algemene boodschappen verzonden in het kader van goede voorlichting, ligt de focus nu op verbinden en vertrouwen. Dit vraagt om een duidelijke strategie, maatwerk en specifieke inhoud om verschillende doelgroepen te bereiken. In 2027 werken we deze ontwikkelingen verder uit in een nieuwe communicatievisie.

Heldere taal

We schrijven onze teksten in 'heldere taal'. Want teksten op taalniveau B1 begrijpt bijna iedereen. We trainen de medewerkers om B1 te schrijven en bieden hiervoor diverse hulpmiddelen aan. Eind 2026 zijn we gestart met een nieuwe interne campagne om 'heldere taal' nog beter onder de aandacht te brengen. Dit krijgt in 2027 een vervolg, waarbij we ook bekijken hoe AI kan helpen bij helder schrijven.

Toegankelijke communicatie

We zorgen ervoor dat onze communicatiemiddelen toegankelijk zijn en dat ze voldoen aan de Wet digitale toegankelijkheid. Zo heeft onze website al enkele jaren de A-status voor toegankelijkheid. Bezoekers moeten snel de juiste informatie vinden en producten ook gemakkelijk digitaal af kunnen nemen. Uiteraard hebben we daarbij oog voor minder digitale inwoners, zodat we ook hen goed blijven bereiken.

Nieuwe website

In 2027 gaan we onze website opnieuw aanbesteden. Een groot project, dat veel inzet vraagt van onze organisatie. We zorgen er uiteraard voor dat onze nieuwe website niet alleen voldoet aan de wet, maar ook aan onze eigen standaard, onder andere op het gebied van informatievoorziening, digitale producten en toegankelijkheid.

Datagedreven werken

We blijven inwoners informeren over gemeentelijke onderwerpen, maar willen (social) media daarnaast bewuster inzetten om inwoners te bereiken, te betrekken en te activeren. We kijken niet alleen naar wat wij willen vertellen, maar ook naar wat inwoners interessant en relevant vinden. Zo willen we minder zenden en meer verbinden.

Met een analyse brengen we in beeld welke content goed werkt en welke minder goed aansluit bij onze inwoners. We kijken onder andere naar bereik, betrokkenheid en interactie. Op basis van deze inzichten verbeteren we onze content en sturen we onze aanpak waar nodig bij.

In 2027 werken we onze kanaalstrategie verder uit. Hierin bepalen we per doelgroep en communicatiedoel welke kanalen we inzetten en hoe deze elkaar kunnen versterken.

Versterken interne communicatie

De komende tijd werken we aan het versterken van onze interne communicatie. Goede interne communicatie is namelijk een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende organisatie. Het zorgt voor meer verbinding, betrokkenheid en duidelijkheid. Het ondersteunt medewerkers en leidinggevenden bij veranderingen en draagt bij aan een open organisatiecultuur waarin we informatie delen, samenwerken en van elkaar leren.

Doelstellingen

Sterke lokale democratie

Wat willen we bereiken?

Inwoners moeten hun stem kunnen laten horen en betrokken zijn bij wat er gebeurt in de gemeente. Daarom zorgen we voor goede verkiezingen en een gemeenteraad die zichtbaar en bereikbaar is voor inwoners. We zetten ons in voor het verbeteren van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad. We willen inwoners beter informeren over de mogelijkheden om mee te denken en invloed uit te oefenen op de gemeentelijke politiek. We luisteren naar wat inwoners belangrijk vinden en geven ruimte aan ideeën en initiatieven. Ook betrekken we inwoners bij plannen en projecten die gevolgen hebben voor hun leefomgeving. Zo blijft de lokale democratie dichtbij, open en toegankelijk.

Wat gaan we daarvoor doen

Bestuurlijke vernieuwing

Met bestuurlijke vernieuwing willen we de afstand tussen inwoners, gemeenteraad en bestuur verkleinen. Hiervoor doen we het volgende:

- **Inspreekmogelijkheden actief onder de aandacht brengen**
We zorgen ervoor dat inwoners weten hoe zij de gemeenteraad en raadsleden kunnen benaderen. Inloopsprekuren en inspreekmogelijkheden tijdens commissie- en raadsvergaderingen worden actief onder de aandacht gebracht. Daarbij gebruiken we onder andere de animatievideo's 'Vind de raad', 'Schrijf aan de raad' en 'Praat met de raad', die via de raadswebsite beschikbaar zijn.
- **Contact met scholen**
Minimaal twee keer per jaar worden basisschoolleerlingen ontvangen in het gemeentehuis. Zij krijgen uitleg over verkiezingen, de gemeenteraad en het werk van raadsleden. Er is ruimte voor vragen en het geven van hun mening. Raadsleden begeleiden deze bijeenkomsten.
- **Programma Klassenbezoek**
Minimaal één keer per jaar organiseert de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing het programma Klassenbezoek voor middelbare scholieren. Leerlingen nemen de rol van raadsleden op zich en houden een raadsvergadering over een plan of onderwerp. Zij kunnen vragen stellen aan echte raadsleden en onderwerpen bespreken die voor hen belangrijk zijn.
- **Gast van de raad**
Maandelijks worden inwoners uitgenodigd als Gast van de raad. De avond begint met een gezamenlijke maaltijd en een presentatie over de gemeenteraad, het college, de verkiezingen en het werk van de raad. De presentatie wordt verzorgd door raadsleden. Daarna wonen de gasten een deel van de raadsvergadering bij.



- **Presentaties aan Plaatselijke Belangen**
Minimaal twee keer per jaar bezoeken raadsleden lokale belangenorganisaties en Plaatselijke Belangen. Zij geven uitleg over het werk van de raad en over de mogelijkheden om contact op te nemen met het college en de gemeenteraad. Ook wordt toegelicht hoe inwoners en organisaties zaken kunnen aankaarten en invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming.
- **Gemeenteraad op pad**
De werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing benadert minimaal één keer per jaar lokale sportverenigingen en andere verenigingen. Raadsleden gaan met hen in gesprek over het werk van de gemeenteraad en de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de besluitvorming.
- **Opleidingen en thema-avonden voor raadsleden en duo-commissieleden**
De kwaliteit van de lokale democratie en het bestuur is mede afhankelijk van goed toegeruste volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. Daarom krijgen raadsleden en duo-commissieleden voldoende ondersteuning en opleidingsmogelijkheden. Minimaal twee keer per jaar wordt een opleiding of thema-avond georganiseerd. In het verkiezingsjaar vinden minimaal vier bijeenkomsten plaats. De griffie organiseert deze bijeenkomsten rond actuele thema's en biedt ruimte voor verdieping. Daarnaast ontvangt iedere fractie een vergoeding die kan worden ingezet voor het opleiden en bijscholen van fractieleden.
- **Informatieve markt**
De informatieve markt is een initiatief van de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing en is samen met de gemeentelijke organisatie uitgewerkt. Het college van B&W is eigenaar van de informatieve bijeenkomsten. De informatieve markt draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad. De afspraken over de informatieve markt worden opgenomen in het document 'De raad in stelling'.

Raadscommunicatie

Een goed vindbare en toegankelijke raad verlaagt de drempel voor inwoners om raadsleden te benaderen, vragen te stellen, ideeën aan te dragen en onderwerpen onder de aandacht te brengen. Dit doen we als volgt:

- **Digitale toegankelijkheid en actualiteit van de gemeenteraadswebsite**
De website van de gemeenteraad van Weststellingwerf is een belangrijk middel om de raad toegankelijk en benaderbaar te maken. De website wordt dagelijks bijgewerkt. Conform de Wet open overheid worden ingekomen stukken aan de raad zo snel mogelijk na ontvangst gepubliceerd, voor zover deze stukken overeenkomstig de AVG zijn geanonimiseerd. Inwoners kunnen deze stukken via het dashboard op de website inzien. De animatievideo's zijn zichtbaar op de website en worden ook tijdens externe bijeenkomsten onder de aandacht gebracht.
- **Registreren en actualiseren**
Vergaderingen van de gemeenteraad en de algemene commissie worden kwalitatief goed ondertiteld, zodat ook doven en slechthorenden deze kunnen volgen. Het onderdeel 'Vraagbaak' op de website wordt verder ontwikkeld en aangevuld met actuele informatie. Het onderdeel 'Overzichten' wordt structureel geactualiseerd door de griffie.
- **Publiceren via de website en krant**
Waar mogelijk wordt maandelijks een conceptagenda van de gemeenteraadsvergaderingen in de krant gepubliceerd. Voor de meest actuele versie van de agenda wordt verwezen naar de gemeentelijke website; dit wordt ook in de krant vermeld.
- **Sociale media en overige communicatie**
De content van sociale media wordt in onderlinge afstemming (van griffie en communicatie) voorbereid en gepubliceerd.

Betrouwbare en toegankelijke verkiezingen

Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen

Wij organiseren in 2027 de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen. Inwoners moeten veilig en makkelijk kunnen stemmen. Daarom zorgen we voor goed bereikbare en toegankelijke stemlokalen. Daarnaast geven we duidelijke informatie over de verkiezingen en het stemmen. Ook zorgen we voor een betrouwbaar en transparant verloop van de verkiezingen, zodat iedere stem zorgvuldig wordt verwerkt. Zo kan iedereen zijn of haar stem laten horen en vertrouwen op een eerlijke verkiezing.

Ontwikkeling telproces verkiezingen

Voor de verkiezingen in 2027 bereiden we ons voor op de invoering van centrale stemopneming. Deze werkwijze vraagt om aanpassingen in de organisatie van de verkiezingen en de inzet van mensen en middelen.

Bij centrale stemopneming worden op de verkiezingsavond alleen de stemmen per lijst geteld. Hierdoor wordt het telproces op de stembureaus korter en minder complex. De volgende dag vindt tijdens de zitting van het gemeentelijk stembureau de verdere telling op kandidaatsniveau plaats. Het gemeentelijk stembureau stelt daarna de uitslag vast. Deze werkwijze maakt het telproces beter controleerbaar en transparanter.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren vanuit het rijk	Eenheid	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	13,51	13,86
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	12,67	13,44
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 1.033,21	€ 1.134,00
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	20,00%	20,00%
Overhead	% van totale lasten	12,36%	11,18%

Bron: eigen gegevens

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
0-1 Bestuur	-3.352	-2.193	-2.349	-2.148	-2.148	-2.148
0-2 Burgerzaken	-1.900	-2.161	-2.284	-2.187	-2.063	-2.063
Totaal Lasten	-5.252	-4.354	-4.633	-4.335	-4.211	-4.211
Baten						
0-1 Bestuur	349	62	62	62	62	62
0-2 Burgerzaken	542	674	714	685	457	457
Totaal Baten	892	736	776	748	520	520
Saldo van lasten en baten	-4.361	-3.617	-3.857	-3.587	-3.692	-3.692
Onttrekkingen						
0-10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-4.361	-3.617	-3.857	-3.587	-3.692	-3.692

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 en meerjarenperspectief

Lasten en baten

Bestuur

Het verschil wordt veroorzaakt door hogere loonkosten. Dit wordt veroorzaakt door een uitbreiding van de formatie met 0,4 FTE. Deze uitbreiding is het gevolg van de afspraken die zijn gemaakt in het Coalitieakkoord 2026-2030.

De pensioenvoorziening voor wethouders wordt naar verwachting vanaf 1 januari 2028 overgedragen aan het ABP. Tot die tijd blijft de gemeente verantwoordelijk voor de opgebouwde pensioenrechten en wordt hiervoor een voorziening aangehouden. Door de overdracht aan het ABP komt de huidige pensioenvoorziening naar verwachting te vervallen. Hierdoor is het niet langer nodig om jaarlijks een bedrag aan deze voorziening toe te voegen. De dotatie aan de voorziening vervalt daarmee vanaf 2028, wat leidt tot een structurele verlaging van de lasten in de begroting.

Na twee succesvolle open dagen in 2019 en 2024 met duizenden bezoekers, wordt in 2027 opnieuw een open dag georganiseerd. Er zijn daarnaast hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Het programma Dienstverlening heeft voor 2027 geen eigen programmabudget. Een deel van de activiteiten wordt uitgevoerd binnen bestaande budgetten en capaciteit. Niet alle beschreven ambities en inspanningen passen echter daarbinnen. Om de verbeteringen voor onze inwoners waar te maken, moeten we bepalen wat prioriteit krijgt en eventueel daar voldoende capaciteit en middelen voor vrijmaken. We komen hier bij de voorjaarsnota 2027 en kadernota op terug.

Burgerzaken

De verwachte lasten en baten van reisdocumenten en rijbewijzen hebben een golfbeweging in de meerjarenreeks. Ook is de verkiezingskalender in de begroting verwerkt, daardoor fluctueert ook deze reeks in de begroting.

Programma 1 | Veiligheid

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf
Organisatie	Schakelteam

Taakvelden

- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Beleidsnota's

[2023 Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân 2023-2026](#)

[2023 Beleidsplan integrale veiligheid 2024-2027](#)

[2023 Regionaal beleidsplan veiligheid Noord Nederland 2024-2027](#)

[2026 Regionaal risicoprofiel 2026-2029](#)

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Op dit moment voeren we de motie uit die de gemeenteraad op 3 juli 2023 heeft aangenomen over het behoud van het politiebureau in Wolvega. Inmiddels heeft de politie besloten dat Wolvega een opkomstlocatie blijft. We willen het behoud van deze locatie verbinden aan een sterkere samenwerking op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Gezamenlijke huisvesting is hierbij een belangrijk uitgangspunt. In 2027 geven we verder vorm aan de veiligheidsalliantie.

De Wet veilige jaarwisseling is inmiddels van kracht. Door de korte voorbereidingstijd kiezen we voor de komende jaarwisseling voor een praktische en uitvoerbare aanpak voor het verlenen van ontheffingen voor het afsteken van vuurwerk. We zetten de beschikbare capaciteit hierbij zo efficiënt mogelijk in. In 2027 evalueren we de aanpak van de jaarwisseling en specifiek de uitvoering van de Wet veilige jaarwisseling.

De afgelopen jaren is de aandacht voor maatschappelijke weerbaarheid sterk toegenomen. De veranderende geopolitieke situatie, de toename van cyberdreigingen, klimaatgerelateerde incidenten, risico's rondom de energievoorziening en de lessen uit de coronapandemie laten zien dat de kans op langdurige verstoringen van de samenleving is toegenomen. Hoewel gemeenten ruimte hebben om de uitvoering af te stemmen op de lokale situatie, is de richting die landelijk wordt ingezet niet vrijblijvend. De gemeentelijke bijdrage vormt een essentieel onderdeel van de nationale weerbaarheidsopgave en vraagt om een structurele verankering binnen de gemeentelijke organisatie en het veiligheidsbeleid. Hierbij staan drie thema's centraal. Als eerste de continuïteit van de gemeentelijke organisatie, invulling geven aan de noodsteunpunten en als laatste het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven.

In het coalitieakkoord staan verschillende thema's die raken aan veiligheid. Denk aan ondermijning, cameratoezicht en uitbreiding van de boa-capaciteit. Op dit moment vertalen we deze thema's naar het collegeprogramma.

Om de sociale kwaliteit in onze wijken en dorpen te behouden en/of versterken, zetten wij in op een integrale aanpak van jeugdoverlast. We verkennen kansrijke interventies. Dit doen we in samenwerking met partners als jongerenwerk, politie, handhaving, scholen en zorgpartners. We willen een aanpak neerzetten waarbij overlastgevend gedrag snel wordt gesignaleerd en wordt opgevolgd met passende maatregelen. Hierbij hebben we oog voor het stellen van grenzen en het bieden van perspectief.

In het coalitieakkoord is uitbreiding van de boa-capaciteit opgenomen. In 2027 werven we extra boa's en zetten we deze capaciteit gericht in op leefbaarheid en veiligheid in Weststellingwerf. Over de inzet en resultaten rapporteren we in het jaarverslag VTH.

In het derde kwartaal van 2027 actualiseren we het Integraal Veiligheidsbeleid. Het huidige beleid loopt tot en met 2027. In het vierde kwartaal van 2027 leggen we het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid 2028-2031 aan de gemeenteraad voor.

Doelstellingen

Uitvoeren van beleidsplan integrale veiligheid

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen en prettig kunnen wonen, werken en verblijven in Weststellingwerf. We werken hierbij samen met onder andere inwoners, politie, maatschappelijke partners en andere betrokken organisaties aan een leefbare, veilige en weerbare gemeente, waarin problemen zoveel mogelijk worden voorkomen en die waar nodig snel en gericht worden aangepakt. Hierbij zetten we in op preventie, samenwerking, toezicht en handhaving op de door de gemeenteraad bepaalde speerpunten.

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2024 - 2027 (IVB). Dit is een kaderstelling door de gemeenteraad en is door de raad voor de komende vier jaar vastgesteld. Speerpunten in het IVB zijn:

1. Aanpak ondermijnende criminaliteit;
2. Aanpak digitale criminaliteit verbeteren;
3. Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving;
4. Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid.

Het tot stand komen van de speerpunten is gerealiseerd in nauw overleg met diverse interne en externe partijen. Belangrijke partijen zijn in ieder geval de politie, het OM en RIEC. Onder het kopje 'Wat doen we ervoor' worden deze speerpunten nader omschreven. In het genoemde IVB concretiseren wij deze speerpunten. We maken gebruik van slimme technologie (smart solutions) ten behoeve van de speerpunten uit het IVB.

Wat gaan we daarvoor doen

Aanpak ondermijnende criminaliteit

De gemeente Weststellingwerf weerbaarder maken door misbruik van de gemeentelijke faciliteiten en regelgeving te minimaliseren. De gemeente heeft een herkenbare rol als regiehouder en is ingericht als centraal punt voor informatie voor zowel in- als externe partners. Er is een aanpak op risicobranches, drugs, witwassen en ongebruikelijk bezit.

Inwoners en bedrijven zijn bewust van de risico's van ondermijning. Voor inwoners is zichtbaar dat er opgetreden wordt tegen ondermijnende criminaliteit. Het uitvoeringsplan Ondermijning is opgesteld met daarin aandacht voor het voeren van een Bibob-beleid voor de kwetsbare sectoren in de gemeente, zoals zorgcriminaliteit en vastgoedcriminaliteit. Tevens worden integrale controles door politie en vergunningen, toezicht en handhaving (VTH) uitgevoerd.

Aanpak digitale criminaliteit verbeteren

De geregistreerde en traditionele criminaliteit in Nederland neemt af, terwijl andere, minder zichtbare vormen toenemen. Digitale criminaliteit is hiervan een belangrijk voorbeeld. Inwoners en ondernemers kunnen slachtoffer worden van bijvoorbeeld phishing, identiteitsfraude en online oplichting. Door samen te werken met de politie, ondernemers en andere veiligheidspartners vergroten we het bewustzijn rondom digitale risico's en helpen we inwoners en ondernemers zich beter te beschermen tegen digitale criminaliteit.

Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving

We blijven inzetten op de versterking van de domein overstijgende samenwerking tussen zorg en veiligheid. Door te weten wat 'de ander' doet en dit benutten om te komen tot andere, slimme(re) combinaties. Wij hebben daarbij nadrukkelijk aandacht voor jeugd en de aanpak van woonoverlast.

Met de geïmplementeerde persoonsgerichte aanpak zorgen we ervoor dat we ernstige overlast door personen in de woonomgeving bij huiselijk geweld, zorgmijders, als ook (jeugd)criminaliteit tegengaan. Hierbij hanteren wij het AVE-model (Aanpak Voorkomen van Escalatie). Het succes van dit model valt of staat met de borging ervan; het is geen statisch product, maar een dynamische werkwijze die continue voeding en structurele aandacht vraagt om effectief te blijven.

Het verkeersveiligheidsbeleid is ondergebracht in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), zie Programma 2 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat'. Verkeersveiligheid is een speerpunt in dit beleid. Inwoners moeten zich veilig voelen op straat, ongeacht of zij lopen, fietsen of rijden. We blijven inzetten op de kwaliteit van de infrastructuur en op verkeerseducatie. Daarnaast willen we de samenwerking tussen gemeente, politie en boa's versterken om gevaarlijk gedrag en overlast tegen te gaan.

Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid. Volgens de Wet op de veiligheidsregio's voert Veiligheidsregio Fryslân de brandweertaken uit. Wij zijn een verbindende rol tussen het regionale beleid en de lokale uitvoering. De gemeentelijke inzet richt zich op het vergroten van de bewustwording van risico's op brand en op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor brandpreventie.

Samen met de Veiligheidsregio Fryslân (onderdeel crisisbeheersing) prepareert de gemeente zich op crises en rampen door aandacht te hebben voor een stabiele interne crisisorganisatie. Ook verkennen we het thema 'versterken van de weerbaarheid van de dorpen in Weststellingwerf'.

Veiligheidsalliantie

Met de veiligheidsalliantie willen we de samenwerking tussen gemeente, politie en andere veiligheidspartners versterken. Dit willen we doen door kennis, informatie en capaciteit beter te verbinden, zodat we sneller kunnen inspelen op ontwikkelingen en veiligheidsproblemen. We willen de samenwerking rondom leefbaarheid en veiligheid versterken en gezamenlijk zorgen voor een leefbare, weerbare en veilige gemeente. Om dit te realiseren werken we vanuit één gezamenlijke huisvesting om de samenwerking in de praktijk te versterken.

Beleidsindicatoren

De burgemeester legt jaarlijks verantwoording af aan de gemeenteraad over de uitgevoerde activiteiten die voortvloeien uit het Integraal Veiligheidsbeleid en de uitvoeringsplannen. Hiervoor is in november 2026 een informerende raadsvergadering gepland. Hierbij worden criminaliteitscijfers waar mogelijk ondersteunend gebruikt.

Voor de beleidsindicatoren voor het programma veiligheid verwijzen we naar bijlage 3

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	-2.039	-2.096	-2.183	-2.197	-2.191	-2.181
1-2 Openbare orde en veiligheid	-339	-381	-395	-395	-395	-395
Totaal Lasten	-2.378	-2.477	-2.578	-2.592	-2.586	-2.575
Baten						
1-2 Openbare orde en veiligheid	10	16	16	16	16	16
Saldo van lasten en baten	-2.368	-2.461	-2.562	-2.576	-2.570	-2.559
Resultaat	-2.368	-2.461	-2.562	-2.576	-2.570	-2.559

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 en meerjarenperspectief

De bijdrage aan de VeiligheidsRegio Fryslân is in de begroting 2027 hoger dan in 2026 en zal de komende jaren iets stijgen of gelijk blijven. De toename blijft beperkt tot het noodzakelijke. Uitgangspunt is een sobere en doelmatige uitvoering van de dienstverlening, met behoud van de kwaliteit.

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Portefeuillehouder(s)	Hartog, Hoen, Bos
Organisatie	Beleid, Gemeentewerf en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Openbaar vervoer
- Economische havens en waterwegen
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie (in de openbare ruimte)
- Verkeer en vervoer
- Recreatieve havens
- Parkeren (geen lasten en baten)

Beleidsnota's

[2010 Nota Openbare verlichting](#)

[2017 Bomenbeleidsplan 2017-2027](#)

[2018 Landschapsbeleidsvisie Zuidoost Friesland 2018- 2028](#)

[2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf](#)

[2021 Centrumvisie Wolvega 2021](#)

2022 Notitie Scenario's uitbreiding ecologisch bermbeheer gemeente Weststellingwerf

[2025 Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Weststellingwerf](#)

[2025 Plaatsingsbeleid laadinfrastructuur elektrische voertuigen](#)

[2026 Integraal Beheerplan Openbare Ruimte](#)

2026 Duurzame Inrichting Openbare Ruimte

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Pontjes Oldelamer en Oldemarkt

Beide pontjes in onze gemeente liggen op dit moment aan de ketting. Ze worden onvoldoende veilig geacht. Voor het pontje in de Tjonger werken we samen met gemeente De Fryske Marren om de huidige pont te vervangen voor een elektrische. Voor de pont in de Linde gaan we in gesprek met gemeente Steenwijkerland om te beoordelen of de huidige pont nog veilig genoeg is om in de vaart te houden. Of dat deze ook vervangen moet worden.

De twee pontjes zijn essentieel voor een hoogwaardig recreatief fiets- en wandelnetwerk. Door het geringe aantal vaste oversteek locaties betekent een uitgevallen pont al gauw tientallen kilometers omfietsen of -lopen.

Doelstellingen

Gebiedsontwikkeling "de Westhoek"

Wat willen we bereiken?

Wij willen een sterke, leefbare en toekomstbestendige Westhoek.

Wat gaan we daarvoor doen

Lelylijn

Het vorige kabinet heeft besloten niet met de MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) te starten en een deel van het budget anders in te zetten. Daarna is met een Masterplan voor het Noorden 100 jaar vooruitgekeken. Er is ingezoomd op de gebiedsontwikkeling rond vier stationslocaties. Wij zijn betrokken bij de ontwikkelingen rond Heerenveen.

Lelylijn-gezant Klaas Knot heeft het advies 'Sparen voor de Lelylijn' opgesteld. De meeste kosten voor de Lelylijn hoeven pas tussen 2040 en 2050 te worden gemaakt. Om de Lelylijn aan te leggen en het gebied hierlangs te ontwikkelen, kan het Rijk het beste 25 jaar lang elk jaar minstens 400 miljoen euro sparen in een apart gebiedsfonds. Ook kan gekeken worden naar 10% à 20% vanuit regio, bedrijfsleven en Europa. Het kabinet heeft hier nog niet gereageerd.

Vanuit het noorden ligt de focus nu op lobbyen, politieke druk houden en de urgentie onder de coalitie zichtbaar en voelbaar maken. Het starten van de MIRT-verkenning is daarbij het doel.

De minister heeft in het voorgenomen besluit over de tracékeuze voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Ens-Vierverlaten rekening gehouden met de wens van de noordelijke overheden de ontwikkeling van de Lelylijn niet te belemmeren.

Het Veenweideprogramma 2021-2030

In 2021 is het Veenweideprogramma 2021 – 2030 vastgesteld door de Friese overheden. Het programma is een samenwerking tussen de drie overheidslagen, landbouworganisaties en natuur- en milieuorganisaties. Het Veenweidegebied speelt een belangrijke rol in het landelijk gebied. Binnen het programma wordt gewerkt aan vier doelen: de negatieve effecten van bodemdaling verminderen, de uitstoot van broeikasgassen-CO₂ terugdringen, een duurzaam toekomstperspectief voor landbouw en een robuust en klimaatbestendig watersysteem. Hiervoor zijn zeven programmalijnen, waaronder de Funderingsaanpak. Het programma is actief in zes gebieden, vier met de status ontwikkelgebied en twee hebben de status van kansrijk gebied. Dit laatste is ook op de Groote Veenpolder van toepassing en daarom is er (nog) geen geld vanuit dit programma. Tot nu stond kennisontwikkeling centraal. Er is al veel geleerd in gebiedsprocessen, zoals Aldeboarn-De Deelen zuid, en in diverse pilots, zoals pilots met bodemverbetering in Weststellingwerf. De komende jaren schuiven we meer richting uitvoering.

Om de Groote Veenpolder ook de status van ontwikkelgebied te geven is het van belang, dat voortgang geboekt wordt in het gebiedsproces om te komen tot een toekomstperspectief. Hier ligt een relatie met de ambitie van de coalitie te werken aan een gebiedsplan voor de Westhoek.

Groote Veenpolder

Er is reeds rijkssubsidie voor een gemeentelijke landschapsbiografie en een cultuurhistorische waardenkaart ontvangen. Daarnaast ontwikkelen de HOWO-gemeenten in 2027 een landschapsgids ZO-Friesland. Deze richt zich op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en toekomstbestendigheid van het landschap. Dit gezamenlijke referentiekader ondersteunt gebiedsprocessen, zoals in de Westhoek – Groote Veenpolder, en kan als onderlegger dienen voor vervolgdokumentatie, subsidieaanvragen en dergelijke.

Het gebiedsplan voor de Westhoek kan beschouwd worden als voorbeeld hoe de gemeente aan een integraal en gedragen toekomstperspectief voor een gebied wil werken. Hiervoor is de komende jaren ook vanuit de gemeente aanvullend budget nodig. Besluitvorming over cofinanciering, wordt na uitwerking en procesgang te zijner tijd aan de raad voorgelegd.

De keuze voor de Westhoek en de Groote Veenpolder kennen een bredere aanleiding dan enkel de doelen binnen het Veenweideprogramma. De kosten door schade aan gemeentelijke wegen en de funderingsschade aan gebouwen ten gevolge van bodemdaling zijn een constante zorg. Daarnaast doorkruist het voorkeustracé voor de 380 kV hoogspanningsverbinding de Westhoek (per strekkende kilometer wordt er financiële compensatie geboden in een gebiedsfonds). Over de Lelylijn is nog niet meer duidelijkheid, maar ook deze ontwikkeling zal effect hebben op de Westhoek van Weststellingwerf.

Dilemma's in de Groote Veenpolder vragen niet alleen om een analyse van het watersysteem, de gevolgen van het stikstofbeleid, de opgave voortvloeiend uit de Europese natuurherstelwetgeving en de impact van grote infrastructurele werken, maar ook om een proces met oog voor alle betrokkenen en hun belangen. Het vraagt een zorgvuldig proces en investeren in relaties om richting en perspectief voor de Westhoek en de Groote Veenpolder te kunnen bepalen.

Funderingsaanpak

De Funderingsaanpak maakt onderdeel uit van het Veenweideprogramma Fryslân en betreft de periode van 2023-2030. Het is een samenwerking van de Provincie, het Wetterskip en 8 gemeenten.

De focus van het funderingsloket blijft in samenwerking met gemeenten inwoners te informeren. Ook in de toekomst worden er lokale zittingen georganiseerd. Met behulp van twee subsidieregelingen kan contact leiden tot ondersteuning bij verder funderingsonderzoek en steun om tot herstel over te gaan.

Mede als resultaat op lobbyactiviteiten is Fryslân uitgekozen om vanuit de Funderingsaanpak Veenweide als een van de zes deelpilotgebieden in de Nationale Aanpak Funderingen van het Rijk voor de komende jaren 2026-2028 mee te werken. Het deelproject innovatie past daarin. Het richt zich met de regionale database Fryslân Funderingsaanpak op kennis- en dataontsluiting. Het verzamelen van funderingsgegevens biedt de mogelijkheid gericht beleid te ontwikkelen.

Het Landelijk Fonds Duurzaam Funderingsherstel (FDF) vervangt de beoogde regionale garantieregeling.

Platform Slappe Bodem

We zijn met de andere 8 Friese veenweidegemeenten en het Wetterskip aangesloten bij dit landelijke kennis- en lobby-platform. Het platform brengt partijen samen om vanuit gezamenlijk verantwoordelijkheid naar 4 aandachtsgebieden te kijken: openbare ruimte & infrastructuur, nieuwbouw, funderingen & historische gebouwen en landelijk gebied. Het PSB is nauw betrokken en adviseert over de landelijk Funderingsaanpak, de Nationale Aanpak Funderingen. Vanuit Fryslân zijn we vertegenwoordigd in de kerngroep met een bestuurder van het Wetterskip en één van de gemeentelijke portefeuillehouders.

Code Rood

Door Provinciale Staten is op 12 juli 2023 een motie aangenomen waarin is opgeroepen om dertien woningen in de Groote Veenpolder in onze gemeente (deels) te compenseren voor de opgetreden schade als gevolg van peilverlagingen. Per Code Rood geval was er maatwerk nodig. Vanuit de provincie werd de ondersteuning voor deze inwoners opgepakt. De rol van de gemeente is met name geweest mee te denken over ruimtelijke mogelijkheden en het zo soepel mogelijk doorlopen van ruimtelijke procedures. Daarbij stond centraal, dat de gemeente inwoners zoveel mogelijk ter zijde stond. In 12 van de 13 gevallen is een besluit genomen over subsidieverlening. Eén adres zag hier vanaf. Bij twee adressen zijn we nog betrokken om tot een afronding te komen. Nazorg is beschikbaar indien nodig. Via de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVn) kunnen rente- en aflossingsvrije leningen afgesloten worden.

380kv hoogspanningsverbinding Vierverlaten-Ens

De minister heeft het besluit ten aanzien van een voorkeurstracé voor de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Vierverlaten en Ens ter inzage gelegd. Dit tracé doorkruist Weststellingwerf. Wij hebben een zienswijze ingediend op deze ontwerp-voorkeursbeslissing. De gemeente onderkent het belang en de noodzaak van uitbreiding van het landelijke hoogspanningsnet. Het voorkeurstracé is in lijn met het uitgebrachte regioadvies. Dit tracé heeft van alle alternatieven de minste impact voor de regio. Wel heeft het directe gevolgen voor het grondgebied van Weststellingwerf. Daar zijn we op ingegaan in onze zienswijze. Ook inwoners en anderen zijn in de gelegenheid gesteld zienswijzen in te dienen. Met een inloopavond in Munnekeburen is men uitgebreid geïnformeerd door TenneT en het rijk. Er wordt een individuele uitkoop- en compensatieregeling geboden. Daarnaast is er gebiedscompensatie gerelateerd aan het aantal strekkende kilometers hoogspanningsleiding. Wij zijn hier, met de andere Friese overheden, kritisch op. In relatie hiermee staat de urgentie om tot een gebiedsplan voor de Westhoek te komen.

Nu wordt er in gebiedswerksessies nader uitgewerkt waar de masten geplaatst kunnen worden. Het betreft een dubbele rij Moldau masten.

Wij maken ons zorgen over de hoogte van de compensatie, de beslissing over het wel/niet ondergronds brengen van de bestaande 110kV verbinding, negatieve effecten in relatie tot de slappe bodem in de Westhoek, negatieve effecten op landschap en natuur, gevolgen voor de agrarische sector en de inzet van ambtelijke capaciteit die dit vraagt.

Doelstellingen

Leefbare openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Wij willen zorgen voor een schone, veilige en aantrekkelijke openbare ruimte met voldoende groen. Door goed onderhoud en duurzame inrichting van groenvoorzieningen dragen we bij aan de leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatbestendigheid van onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen

Handboek inrichting openbare ruimte (HIOR)

De HIOR is een leidraad die richtlijnen geeft tijdens de planvorming en de inrichting van de openbare ruimte. Zo realiseren we een functioneel, samenhangend en goed te beheren duurzame openbare buitenruimte. Waarbij we niet alleen kijken naar de aanleg maar ook naar het onderhoud over de totale levensduur van onze kapitaalgoederen. Hierbij ontwerpen we slim en investeren we meer in de aanleg, als dit in het onderhoud geld bespaart. De HIOR is een feitelijk Handboek waar zowel de interne organisatie als externe partijen gebruik van maken bij de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte. De HIOR wordt komende periode verder uitgewerkt en wordt aangeboden ter vaststelling. Na vaststelling is de HIOR verplicht bij alle nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten van de openbare ruimte. Ongeacht of het een gemeentelijk plan of een ontwikkeling van een externe initiatiefnemer is.

Het opstellen van een Groenstructuurplan

Om voor het groenbeleid doelgerichte ambities, doelen en maatregelen voor een langere periode uit te kunnen werken is een degelijke basis noodzakelijk. We stellen een groenstructuurplan op en bekijken daarbij ook de huidige kwaliteit van de leefomgeving, de zogeheten BasiskwaliteitNatuur. In een groenstructuurplan beschrijven en visualiseren we de belangrijkste groenstructuren binnen de gemeentegrenzen. Ieder stukje groen heeft een of meerdere functies. Door de structuren inzichtelijk te maken en 'labels' te hangen aan die structuren creëren we een helder beeld van alle functies die het groen vervult of kan vervullen. Denk aan een natuurnetwerk, wegbegeleiding, gebruiksgroen, etcetera. Het groenstructuurplan omvat zowel groen als bomen. Participatie is een essentieel onderdeel voor het opstellen van een groenstructuurplan, dit geldt voor interne participatie, maar ook met inwoners en externe partijen. We zijn in 2025 gestart met het plan van aanpak en de inventarisatie. De verwachting is het groenstructuurplan in 2027 aan de gemeenteraad aan te kunnen bieden voor vaststelling.

Het opstellen van een rapport BasiskwaliteitNatuur

De gemeente moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte wordt onderhouden. Dit draagt bij aan de veiligheid en het welzijn, en hiermee ook aan de mate van tevredenheid van de inwoners in Weststellingwerf. Het doel is natuurlijke processen in stand te houden en te verbeteren, zodanig dat algemene soorten algemeen blijven en andere soorten meeliften. Elk landschapstype vraagt een eigen aanpak. Maar voordat wij met elkaar kunnen werken aan een verbetering van de leefomgeving is het noodzakelijk een goed beeld te hebben van de huidige kwaliteit van die leefomgeving; de zogeheten basiskwaliteit van die natuur. Vanaf 2026 starten we met de voorbereidingen. Daarbij wordt bekeken of uitvoering kan plaatsvinden binnen de bestaande middelen.

Het groenstructuurplan en de BKN vormen samen de basis voor een, daarna, op te stellen omgevingsprogramma.

Groenbeleid/Omgevingsprogramma 'groen'

Het huidige bomenbeleidsplan loopt af in 2027. We zien hierin dat het huidige beleid aanpassingen behoeft. In het verleden zijn bepaalde keuzes gemaakt ten aanzien van boomsoorten welke nu niet naleefbaar zijn. Daarnaast spelen enkele andere onderwerpen die aandacht vragen. Vanuit het rijk hebben we te maken met de Natuurherstelverordening (NHV). Deze geldt sinds 2024 en is bedoeld om de achteruitgang van de natuur te stoppen en beschadigde ecosystemen te herstellen. Beide noodzakelijk voor een gezonde leefomgeving met voldoende biodiversiteit. Met een te lage biodiversiteit staat ook het aantal bestuivers onder te grote druk en daarmee onder andere ook onze voedselvoorziening. Momenteel wordt artikel 8 van de NHV nog nader uitgewerkt; hierin is opgenomen dat de huidige boomkroonbedekking niet verder af mag nemen tot aan 2030 en daarna zelfs toe moet nemen. De boomkroonbedekking is onder andere ook een zeer belangrijk onderdeel in het tegengaan van hittestress.

Tegelijk hebben we steeds meer te maken met invasieve exoten, op dit moment hebben we daar nog geen 'aanvalsplan' voor, maar deze soorten vragen om een gerichte aanpak om te voorkomen dat zij de inheemse soorten verdrijven. Denk hierbij aan soorten zoals de Reuzenberenklauw, de Japanse duizendknoop, de Waternavel en de Amerikaanse rivierkreeft.

De aanbesteding voor het bestrijden van de Eikenprocessierups vindt in 2027 weer plaats. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar preventief bestrijden, maar ook naar curatief en het creëren van meer leefruimte voor natuurlijke vijanden van deze rups.

Gedragscodesoortbescherming

Om te voorkomen dat voor het werken in de openbare ruimte verschillende losse vergunningen aangevraagd moeten worden is de Gedragscodesoortenbescherming gemeenten 2025 ontwikkeld. Deze is aangewezen onder de Omgevingswet. Medewerkers weten al hoe zij hiermee moeten werken en hebben hiervoor benodigde opleidingen gevolgd. Echter moeten we de gedragscode ook implementeren en deze van toepassing laten verklaren door het college.

Een omgevingsprogramma groen omvat al het groen binnen de gemeente, zowel in de dorpskernen als in het landelijk gebied. Tegelijk is er aandacht voor de raakvlakken/gezamenlijkheid met Klimaat & Duurzaamheid en Gezondheid.

Doelstellingen

Toekomstbestendige fietspaden

Wat willen we bereiken?

Wij willen veilige en goed onderhouden fietspaden realiseren. Door tijdige vervanging van verouderde fietspaden verbeteren we de verkeersveiligheid, het comfort voor fietsers en stimuleren we duurzaam vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen

Fietspad tussen Langelille en Munnekeburen

De fietsverbinding tussen Langelille en Munnekeburen is belangrijk voor inwoners, scholieren en recreanten. Het fietspad verkeert grotendeels in slechte staat en zal in z'n geheel vervangen moeten worden. In 2027 zal hiertoe een plan worden opgesteld en de uitvoering hiervan worden gestart.

Fietspad Om den Noort

De komende jaren gaan we onderzoeken waar we het fietsnetwerk kunnen verbeteren, door onder meer het toevoegen van ontbrekende tracés die aansluiten op het bestaande fietsnetwerk. Een van deze tracés betreft de afronding van het fietspad langs Om den Noort in Wolvega.

Doelstellingen

Veilig verkeer

Wat willen we bereiken?

Wij willen zorgen voor een veilige, bereikbare en leefbare gemeente, waarin inwoners en bezoekers zich vlot en verantwoord kunnen verplaatsen. Dit bereiken we door de verkeersinfrastructuur goed te onderhouden, verkeersveiligheid te verbeteren en duurzame vervoersvormen te stimuleren.

Wat gaan we daarvoor doen

Actualiseren uitvoeringsplan GVVP

Een aantal maatregelen die volgens het uitvoeringsprogramma GVVP in 2026 zijn voorbereid, zijn in 2027 gereed voor uitvoering. In aanvulling hierop worden er ook een aantal nieuwe maatregelen/onderzoeken voorbereid/uitgevoerd. Deze worden in het te actualiseren uitvoeringprogramma GVVP opgenomen.

Het oplossen van verkeerskundige knelpunten

Ten behoeve van de aanpak van acute, en met enige urgentie aan te pakken verkeersknelpunten, is vanaf 2023 een incidenteel werkbudget (knelpuntenpot verkeer) beschikbaar gesteld. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om het treffen van snelheidsremmende maatregelen, het plaatsen van verkeersborden en kleinschalige herinrichting. Hiermee kunnen we adequaat reageren op het ontstaan van nieuwe verkeersknelpunten waarmee de verkeersveiligheid wordt vergroot en de overlast voor inwoners wordt beperkt.

Parkeerbeleid

Goede parkeervoorzieningen (zowel qua ligging als aantal) zijn een belangrijke voorwaarde voor een goed bereikbare gemeente. Een tekort aan parkeerplaatsen leidt tot een verslechtering van de bereikbaarheid en leefbaarheid. Maar ook een overschot leidt tot een verslechtering van de leefbaarheid. Het is daarom van belang te streven naar een goede parkeerbalans. In het gemeentelijk verkeerbeleid (GVVP) is het belang hiervan onderkend en is het realiseren van een goede parkeerbalans in zowel de centra als woongebieden als een van de opgaven benoemd waarvoor parkeerbeleid moet worden opgesteld.

In 2027 starten we met het opstellen van een parkeerbeleidsplan. Dit plan biedt kaders voor het omgaan met parkeren binnen de gemeente Weststellingwerf met als doel het behouden van de bereikbaarheid voor alle verkeer en stimulering van actieve duurzame mobiliteit door onder andere te faciliteren in goede fietsvoorzieningen.

Verkeerseducatie

We blijven inzetten op verkeerseducatie en bewustwording. Veilig verkeer begint immers niet alleen bij een veilige infrastructuur, maar zeker ook bij gedrag. We werken hierin samen, onder regie van het Regionaal Orgaan verkeersveiligheid Fryslân (ROF), met de diverse verkeersveiligheidspartners bij het organiseren en uitvoeren van verkeerseducatieprojecten, publieksacties en voorlichtingsactiviteiten. Dit doen we samen met de andere Friese gemeenten binnen het Manifest Verkeersveiligheid Fryslân 2026-2040 en stellen hiertoe jaarlijks een activiteitenprogramma op.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
2-1 Verkeer en vervoer	-6.945	-7.551	-6.735	-6.972	-7.410	-7.501
2-3 Recreatieve havens	-106	-68	-74	-63	-64	-62
2-4 Economische havens en waterwegen	-13	-45	-49	-49	-49	-49
2-5 Openbaar vervoer	-3	-4	-4	-4	-4	-4
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	-2.380	-2.566	-2.808	-3.098	-3.094	-3.091
Totaal Lasten	-9.448	-10.234	-9.670	-10.187	-10.621	-10.707
Baten						
2-1 Verkeer en vervoer	143	704	152	162	172	180
2-3 Recreatieve havens	57	71	71	71	71	71
2-5 Openbaar vervoer	3	6	6	6	6	6
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	88	58	58	58	58	58
Totaal Baten	292	838	287	297	306	314
Saldo van lasten en baten	-9.156	-9.395	-9.383	-9.890	-10.314	-10.393
Onttrekkingen						
0-10A Mutaties reserves	636	1.082	277	309	461	456
Stortingen						
0-10A Mutaties reserves	-3.461	-598	0	0	0	0
Mutaties reserves	-2.825	485	277	309	461	456
Resultaat	-11.982	-8.910	-9.106	-9.581	-9.853	-9.937

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026

Lasten

Verkeer en vervoer

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 incidenteel budget beschikbaar is gesteld via de Voorjaarsnota en het meerjarenperspectief voor het aanbrengen van walbeschoeiing, het verlagen van bermen. Eerder zijn al middelen beschikbaar gesteld voor het oplossen van verkeerskundige knelpunten. Daarnaast zijn in 2026 middelen ontvangen vanuit een SPUK-regeling ter stimulering van verkeersmaatregelen. Vanaf 2027 vervallen deze incidentele budgetten en subsidies, terwijl de doorbelasting aan het taakveld structureel toeneemt, wat leidt tot een hogere lastenontwikkeling.

Openbaar groen

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat vanaf 2027 extra middelen beschikbaar zijn voor het onderhoud van groen binnen en buiten de bebouwde kom. Deze uitbreiding houdt verband met de uitbreiding van het areaal in het centrum van Wolvega. Daarnaast is het project Driewegsluis in 2026 afgerond, waardoor vanaf 2027 kapitaallasten worden toegerekend. Ook neemt vanaf 2027 de doorbelasting aan het taakveld structureel toe, wat resulteert in hogere lasten ten opzichte van 2026.

Baten

Verkeer en vervoer

Het verschil wordt onder meer veroorzaakt doordat in 2026 een specifieke uitkering (SPUK) is ontvangen voor het stimuleren van verkeersmaatregelen. Deze incidentele bijdrage wordt in 2027 niet meer ontvangen, waardoor de baten in 2027 lager uitvallen dan in 2026.

Begroting 2027 ten opzichte van het meerjarenperspectief

Lasten

Verkeer en vervoer

De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan de vervangingsopgave voor wegen. De investeringen die hiervoor noodzakelijk zijn leiden tot een stijging van de kapitaallasten, waardoor de lasten in de meerjarenraming toenemen ten opzichte van voorgaande jaren.

Mutatie reserves

In 2026 wordt het incidenteel budget voor de verkeerskundige knelpunten onttrokken. Daarnaast wordt er een onttrekking gedaan uit de reserve dynamische investeringsagenda voor het fietspad Peperga-Steggerda en is er een onttrekking ter dekking van de kapitaallasten begroot. De onttrekking van de reserves van 2027 en verdere jaren betreft de dekking van kapitaallasten van diverse projecten. In 2026 is er een storting gedaan in de dekkingsreserve kapitaallasten voor het fietspad Peperga-Steggerda. In 2027 en verdere jaren zijn er geen stortingen begroot.

Investeringen

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Meerjarig investeringskrediet kwaliteit wegen	500.000	500.000	0	0
ISHP (Infrastructuur)	0	150.000	0	50.000
GVVP *	2.000.000	2.000.000	2.000.000	0
Totaal bruto investeringsbedrag	2.500.000	2.650.000	2.000.000	50.000

* Voor het beschikbaar stellen van deze investeringskredieten ontvangt de raad een afzonderlijk raadsvoorstel.

Programma 3 | Economie

Portefeuillehouder(s)	Hoen
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Bedrijvenloket en bedrijfsregeling
- Economische ontwikkeling
- Economische promotie
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Beleidsnota's

[2019 Afspraken bedrijventerrein regio zuidoost 2019-2026](#)
[2020 Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf 2020](#)
[2021 Centrumvisie Wolvega](#)
[2021 Uitvoeringsprogramma Centrumvisie Wolvega](#)
[2021 Detailhandelsvisie gemeente Weststellingwerf](#)
[2022 Beleid Uitgifte bedrijfskavels](#)
[2025 Beleidsnotitie Economie Het Werkt! in Weststellingwerf](#)
[2025 Nota Grondbeleid](#)
[2026 Grondprijzenbrief](#)
[2026 Recreatieve Toeristische Visie Weststellingwerf 2026-2031](#)

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Economische beleidsnotitie en Ondernemershuis

Met de Economische beleidsnotitie '*Het werkt! in Weststellingwerf*' is richting gegeven aan het economisch beleid van de gemeente. De pijlers Verbinden, Versterken en Doen staan hierbij centraal.

Eén van de acties uit de economische beleidsnotitie is de pilot van het Ondernemershuis. In 2026/2027 wordt op basis van de ervaringen en de evaluatie van de pilot bepaald op welke wijze het Ondernemershuis een vervolg krijgt. Daarbij wordt gekeken naar het gebruik van het Ondernemershuis, de behoefte van ondernemers, de samenwerking met partners en de bijdrage aan de gemeentelijke ondernemersdienstverlening.

Economische kansen Olympische Spelen 2030

We vinden de organisatie van het olympisch langebaanschaatsen in Thialf tijdens de Winterspelen van 2030 een zeer aansprekend en mondiaal sportevenement voor Nederland maar zeker ook voor de regio. Op bestuurlijk niveau is reeds contact met de gemeente Heerenveen. We zien welke kansen zich voor Weststellingwerf voordoen en hoe hierop kan worden aangesloten. Daarbij kijken we naar kansen om onze gemeente als aantrekkelijke verblijf-, recreatie- en bezoekslocatie onder de aandacht te brengen en waar mogelijk lokale ondernemers hiervan te laten profiteren.

Toekomstbestendige winkelkernen

De regionale samenwerking binnen de Friese Retailagenda wordt verder uitgebouwd. Met de Vitale Kernen Alliantie Fryslân (VKAF) werken Friese gemeenten en partners gezamenlijk aan sterke en toekomstbestendige winkelgebieden, vitale kernen en een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Door kennis, ervaring en initiatieven te bundelen, vergroten we de slagkracht bij opgaven rond leefbaarheid, economische vitaliteit en lokaal ondernemerschap.

Doelstellingen

Samen werken aan een sterke en vitale lokale economie

Wat willen we bereiken?

Samen met ondernemers en stakeholders werken aan een sterke, vitale en toekomstbestendige lokale economie door het versterken van het ondernemersklimaat, het stimuleren van werkgelegenheid, recreatie en toerisme, en het uitvoeren van de Economische Beleidsnotitie *Het Werkt! in Weststellingwerf*.

Wat gaan we daarvoor doen

De economische verbinding vergroten

Versterken van ondernemersnetwerken en benutten van kennis en subsidies

Om ondernemers beter te verbinden met beschikbare kennis, innovatie en ontwikkelkansen breiden we onze capaciteit uit. Deze functie richt zich op het leggen en versterken van verbindingen tussen ondernemers en relevante kennis- en netwerkpartners. Daarnaast zetten we deze capaciteit in om subsidiemogelijkheden op provinciaal, landelijk en Europees niveau actief te signaleren en te verkennen.

Ruimte bieden voor economische ontwikkeling

We willen investeren in aantrekkelijke, duurzame en goed bereikbare bedrijventerreinen. Omdat de beschikbare voorraad bedrijventerrein afneemt, willen we de mogelijkheden verkennen voor nieuwe ontwikkellocaties. Daarbij houden we rekening met de kwaliteit van de leefomgeving en zorgen we voor voldoende ruimte om toekomstige economische ontwikkelingen binnen de gemeente mogelijk te maken.

Samenwerken met Ondernemend Weststellingwerf

We werken in de uitvoering van onze activiteiten zoveel mogelijk samen met Ondernemend Weststellingwerf. Dit is voor ons een belangrijke partner om een beeld te krijgen wat er speelt bij onze ondernemers. We hebben structureel overleg.

Versterken van de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt

We bevorderen een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt door samenwerking tussen scholen, ondernemers en maatschappelijke partners.

Het centrum van Wolvega en Noordwolde aantrekkelijk en toekomstbestendig maken

Centrumontwikkeling Wolvega

Het Groene Hart van Wolvega is een centrumontwikkelingsproject waarbij het gebied rond het Pastorieplein, Huize Lindenoord en de Kerk op de Hoogte wordt heringericht tot een groen en aantrekkelijk verblijfsgebied. Het project heeft als doel de leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en aantrekkingskracht van het centrum van Wolvega te vergroten. De plannen omvatten onder meer de realisatie van drie appartementengebouwen met commerciële plint, de aanleg van een parkachtige omgeving en het versterken van de verbinding tussen cultuurhistorische locaties in het centrum.

Daarnaast draagt de ontwikkeling van het Groene Hart bij aan klimaatadaptatie en een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat voor eigen inwoners en bezoekers.

Als onderdeel van de verdere uitvoering bestaat het voornemen om de door de gemeente aangekochte panden in 2027 te slopen zodat ruimte ontstaat voor de verdere inrichting van het Groene Hart en de beoogde kwaliteitsverbetering van het gebied.

Tijdens het tot stand komen van de Centrumvisie is besloten om een deels autoluw centrumgebied te creëren. Dit zorg ervoor dat het voor bezoekers prettiger wordt om in het centrum te verblijven. De Van Harenstraat wordt dagelijks afgesloten tussen 12.00 en 05.00 uur en de Hoofdstraat Oost gedurende twee jaar lang elke zaterdag afgesloten tussen 12.00 en 17.00 uur. De pilot gaat naar verwachting eind 2026 in en zal doorlopen tot 2028.

Fonds Historische Gevels

We werken aan de versterking van de uitstraling van het centrum van Wolvega door het opstellen van een beeldkwaliteitsplan en het ontwikkelen van een subsidieregeling voor historische gevels. De regeling ondersteunt eigenaren bij het behoud en de verbetering van karakteristieke panden en draagt bij aan een aantrekkelijk verblijfsgebied en een vitaal ondernemersklimaat.

Centrumontwikkeling Noordwolde

De economische vitaliteit en toekomstbestendigheid van het centrum van Noordwolde blijft een belangrijk aandachtspunt. Samen met ondernemers en andere betrokken partijen werken we aan een aantrekkelijk centrum en aan het versterken van het lokale ondernemerschap.

In Noordwolde is afgelopen jaar reclamebelasting ingevoerd. Hiermee is een structurelere basis ontstaan voor de financiering van gezamenlijke activiteiten die bijdragen aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
3-1 Economische ontwikkeling	-72	-113	-250	-250	-250	-250
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-401	-320	-350	-346	-342	-339
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-191	-196	-209	-209	-209	-209
3-4A Economische promotie	-81	-56	-64	-64	-64	-64
Totaal Lasten	-745	-685	-873	-869	-865	-861
Baten						
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	672	0	0	0	0	0
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	17	21	21	21	21	21
Totaal Baten	689	21	21	21	21	21
Saldo van lasten en baten	-56	-663	-852	-848	-844	-840
Onttrekkingen						
0-1I Mutaties reserves	0	317	313	310	306	303
Stortingen						
0-1I Mutaties reserves	-36	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-36	317	313	310	306	303
Resultaat	-92	-347	-538	-538	-538	-537

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026

Lasten

Economische ontwikkeling

Vanuit het coalitieakkoord is structureel 1,0 fte beschikbaar gesteld voor de invulling van de functie strategisch beleidsadviseur economie.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur (bedrijfventerreinen)

Het taakveld fysieke bedrijfsinfrastructuur gaat over de grondexploitaties van de bedrijfventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma.

Mutatie reserves

De onttrekking van de reserves betreft de dekking van kapitaallasten van het project centrum Wolvega.

Programma 4 | Onderwijs

Portefeuillehouder(s)	Hartog
Organisatie	Vastgoed, Grondzaken & Facilitair, Beleid en Gebiedsteams

Taakvelden

- Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- Onderwijshuisvesting
- Openbaar basisonderwijs
- VVE en peuteropvang
- Volwasseneneducatie

Beleidsnota's

[2015 Verordening Voorziening huisvesting onderwijs en beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs](#)

2018 Kadernotitie Peuteropvang Weststellingwerf

2021 Beleidsvisie Het onderwijs als schatkamer

2021 Beleidsnotitie Spelonderwijs (Onderwijsachterstandenbeleid)

2025 Beleidsregels gemeentelijke taken Toezicht en Handhaving Wet Kinderopvang Gemeente Weststellingwerf

2025 Integraal Strategisch Huisvestingsplan 2026 - 2041 (ISHP)

2026 Verordening Leerlingenvervoer

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

In het coalitieakkoord beschrijven we dat ieder kind een veilige, gezonde en kansrijke jeugd verdient. Onderwijs is hier een belangrijk onderdeel van en daarom investeren we op verschillende manieren in onderwijs.

Leerlingenvervoer

Elk kind heeft recht op onderwijs volgens de Leerplichtwet. Daarom is leerlingenvervoer geregeld in de wet. De regels staan in een verordening. In 2026 is de nieuwe verordening ingegaan. Er zal voor het eerst volgens deze verordening gewerkt worden in schooljaar 2026 - 2027. In de gemeente Weststellingwerf geldt: als leerlingen niet zelf naar school kunnen, kunnen deze leerlingenvervoer aanvragen. Dit geldt ook voor kinderen die door hun zorgbehoefte naar een speciale school gaan. Per leerling wordt er gekeken welke mogelijkheden en opties er zijn voor vervoer, zoals bijvoorbeeld de fiets, het openbaar vervoer en waar nodig speciaal taxivervoer. We overleggen ook met ouders om te kijken hoe zij kunnen helpen en overleggen of een leerling in staat is zelfstandig te (leren) reizen. Naast het werken met deze verordening gaan we in schooljaar 2026 - 2027 ook het taxivervoer evalueren.

VVE-Beleid

In 2026 is er gewerkt aan het evalueren van het onderwijsachterstandenbeleid binnen de OWO-gemeenten. Dit beleid wordt naar verwachting begin 2027 herijkt. De OWO-gemeenten monitoren onderwijsachterstanden met een kansengelijkheidsmonitor. De uitkomsten zijn van invloed op de herijking van het beleid. De herijking gebeurt in samenwerking met stakeholders (onderwijs, kinderopvang).

Financiering onderwijsachterstandenbeleid

De gemeente ontvangt middelen van de Rijksoverheid om voorschoolse educatie te kunnen bieden en onderwijsachterstanden tegen te gaan. Het kabinet heeft in het hoofdlijnenakkoord besloten om alle specifieke uitkeringen om te zetten naar een fondsuitkering. Dit geldt dus ook voor de financiële tegemoetkoming die gemeenten ontvangen voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) via een specifieke uitkering. Deze omzetting wordt nu verwacht vanaf 2028. De middelen voor onderwijsachterstanden worden uitgekeerd in periodes. De hoogte van het SPUK budget wordt jaarlijks bepaald aan de hand van de achterstandsscores van de gemeenten twee en drie jaar eerder. Maximaal 50% van het budget van 2026 mag worden doorgeschoven naar de volgende periode en dus vanaf 2027 worden besteed.

Pilot PeuterPlus

De afgelopen jaren heeft er een pilot gedraaid voor een PeuterPlus voorziening in samenwerking met de Kinderkei. PeuterPlus is een voorziening voor peuters die naast VVE extra ondersteuning nodig hebben in een kleine groepssetting (maximaal 8 peuters). Deze pilot loopt tot maart 2027. De pilot wordt geëvalueerd en er zal besloten worden wat de toekomst is voor deze voorziening. Peuterplus is een gedeelde voorziening vanuit programma onderwijs en programma Sociaal Domein.

Regio Zuidoost-Friesland Onderwijs & Gemeenten

Weststellingwerf werkt in de regio Zuidoost-Friesland samen vanuit het regionaal actieplan Regio Zuidoost-Friesland Onderwijs & Gemeenten. We versterken de samenwerking tussen zorg en onderwijs in de regio Zuidoost-Friesland. We werken aan een gezamenlijk afwegingskader op basis van gedeelde visie, ambities en doelen, om de ondersteuning voor jeugdigen beter af te stemmen.

Doelstellingen

Een goed doorgaande schoolloopbaan voor iedereen

Wat willen we bereiken?

In Weststellingwerf is het streven om op een zo vroeg mogelijke leeftijd een goede start te maken in het onderwijs. Daarom starten de kinderen met de Voor- en Vroegtijdige Educatie (VVE) vanaf de leeftijd van twee en een half jaar. Dit is belangrijk om tot een goede doorstroming te komen en aansluiting op het vervolgonderwijs te krijgen. In de beleidsvisie is opgenomen dat alle kinderen in Weststellingwerf:

- opgroeien in een veilige, gezonde, stimulerende omgeving, zodat zij zich kunnen voorbereiden op de toekomst.
- optimale kansen hebben om zichzelf, hun talenten en de wereld om hen heen te ontdekken.
- recht hebben op passende en kwalitatief goed onderwijs.

Het is daarom van belang dat een adequate zorgstructuur wordt gecreëerd die als basis dient. Dit betekent dat er wordt gezorgd voor voldoende voorschoolse voorzieningen met als doel de band tussen kind, ouder en onderwijs te versterken. En als het nodig is samenwerking met jeugdhulp (gebiedsteam) en ketenpartners om aan te kunnen sluiten bij de hulpvraag.

Wat gaan we daarvoor doen

Passend onderwijs

Voor passend onderwijs verwijzen we naar programma 6 van deze begroting.

Leerplicht

De gemeente streeft ernaar om de jongeren die leerplichtig (tot 18 jaar) zijn, de kans te geven om een startkwalificatie te behalen. Een startkwalificatie (mbo-niveau 2, havo of vwo) wordt als basis gezien om een goede start te kunnen maken in de maatschappij.

In samenwerking met Startwijzer heeft de gemeente Weststellingwerf met zeven andere gemeenten in Friesland het beleid rondom leerplicht vastgelegd. Hierin wordt gezamenlijk opgetrokken om het percentage voortijdig schoolverlaters en ongeoorloofd verzuim laag te houden. Vanuit de Wet van school naar werk speelt de Startwijzer een belangrijke rol om jongeren aangesloten te houden in het onderwijs.

In 2026 is de Wet van School naar Duurzaam Werk in werking getreden. Centraal staat hierbij de samenwerking tussen scholen, doorstroompunten en gemeenten met als doel het zicht hebben op jongeren die ondersteuning nodig hebben op de arbeidsmarkt. De doelgroep zijn jongeren tot 27 jaar (zonder startkwalificatie) die moeite hebben met het vinden en/of behouden van werk. Uit deze wet volgt een verplicht gezamenlijk regionaal programma. Dit regionale programma is een uitbreiding op het huidige regionale programma voortijdig schoolverlaters (VSV). Het regionale programma is in 2026 goedgekeurd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De looptijd van dit programma is 2026 - 2029. Binnen dit regionaal programma wordt er aan de hand van vier programmalijnen gewerkt aan een goede overgang van school naar duurzaam werk:

1. Stay in School: gericht op het op school houden van jongeren;
2. Next Step Education: gericht op alle overstapmomenten naar vervolgonderwijs;
3. At Work: gericht op alle overstapmomenten naar arbeid;
4. Back to School: gericht op het terugleiden naar onderwijs.

Gelijke kansen

Ieder kind moet de kans krijgen zijn of haar talenten te ontwikkelen. Ieder kind moet de kans krijgen zich volledig te ontwikkelen. Hierin mag achtergrond, opleidingsniveau van ouders of financiële situatie niet van invloed zijn op de schoolprestatie van een kind. Ook bieden we in Weststellingwerf een breed aanbod van cultuur en sport aan. Dit is terug te vinden in de lokale samenwerking tussen voorzieningen, zoals:

- voorschoolse voorzieningen
- naschoolse opvang
- jongerenwerk
- culturele bijeenkomsten
- aanbieden van sport bij lokale sportverenigingen
- buurtsportcoaches

De OWO-gemeenten monitoren kansengelijkheid in de gemeenten middels een kansengelijkheidsmonitor.

Gelijke kansen voor iedereen

Ook voor volwassen inwoners zijn gelijke kansen van belang. De gemeente werkt aan laaggeletterdheid en het versterken van de basisvaardigheden van inwoners, bijvoorbeeld via taallessen, het taalhuis en taalmaatjes. In 2025 werd het Regionaal Programma basisvaardigheden WEB (Wet educatie en beroepsonderwijs) 2025 tot en met 2028 vastgesteld door de centrumgemeente (gemeente Leeuwarden). Dit regionale programma is de basis voor het verbeteren van basisvaardigheden en de besteding van het budget voor volwasseneneducatie. Samen met lokale partners werken we aan een lokale actieagenda basisvaardigheden. Ook voor de periode 2025-2028 stelt het Rijk middelen beschikbaar aan gemeenten om nieuwe lokale plannen te maken, gericht op de verbetering van basisvaardigheden. De middelen worden door het Rijk overgemaakt naar gemeente Leeuwarden als contactgemeente en worden verdeeld, zoals vastgelegd in de WEB. Vanaf 2027 zal ook de provincie investeren in een brede aanpak van basisvaardigheden. Wat dit betekent voor Weststellingwerf is nog niet bekend.

Kinderopvang en Peuteropvang

De gemeente Weststellingwerf is verantwoordelijk voor voldoende aanbod voorschoolse educatie. Daarnaast streeft de gemeente ernaar dat peuters in de gemeente naar peuteropvang kunnen. In samenwerking met de GGD zijn afspraken gemaakt om de kwaliteit van de kinderopvang te bewaken. Zij verzorgen de inspecties bij locaties voor kinderopvang (wettelijk verplicht) en stellen een rapport op. De gemeente is verantwoordelijk voor de handhaving en het toezicht op de kinderopvang.

Doelstellingen

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Schoolgebouwen die klaar zijn voor de toekomst. Dit betekent dat de gemeente en schoolbesturen samen zorgen voor passende schoolgebouwen met een brede functie. Hierbij speelt duurzaamheid, goede spreiding en keuzevrijheid voor ouders een rol. We borgen hiermee de kwaliteit en betaalbaarheid.

Wat gaan we daarvoor doen

Integraal Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs

Het Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) is samen met de schoolbesturen opgesteld om in de komende jaren naar toekomstbestendige onderwijshuisvesting toe te werken. Op hoofdlijnen is de gemeente financieel verantwoordelijk voor (ver)nieuwbouw, uitbreiding (inclusief de eerste volledige inrichting van het gebouw) of het beschikbaar stellen van een bestaand gebouw.

In 2026 zijn wij samen met de schoolbesturen begonnen met de voorbereidingen en/of gestart met uitbreiding, verduurzamings- en (ver)nieuwbouwplannen die in het ISHP zijn opgenomen. In 2027 wordt een deel van deze plannen gerealiseerd en worden de voorbereidingen getroffen voor de komende jaren. Als gemeente zijn we betrokken bij deze projecten tijdens de planvorming en realisatie.

Beheer en onderhoud multifunctionele centra

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van zes multifunctionele centra. Deze zijn primair ingericht voor onderwijs, aangevuld met functies als kinderopvang en andere maatschappelijke activiteiten.

Voor deze gebouwen draagt de gemeente zorg voor beheer en onderhoud op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), volgens NEN 2767. Uitgangspunt is een sober en doelmatig onderhoudsniveau, waarbij investeringen waar mogelijk worden gekoppeld aan verduurzamingskansen. De lasten zijn structureel in de begroting opgenomen. Afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

De komende jaren worden op diverse locaties onderhouds- en renovatiewerkzaamheden uitgevoerd, in nauwe afstemming met de beleidscollega's van onderwijs, om de functionaliteit en beschikbaarheid van het maatschappelijk vastgoed te waarborgen. Hieronder is een selectie van enkele grotere werkzaamheden opgenomen:

- Vensterschool Noordwolde: In 2026 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart met technische uitwerking voor vervanging van de beglazing door HR+++ isolatieglas, vernieuwing van de luchtbehandelingsinstallatie met duurzame warmteterugwinning en vervanging van de plafonds inclusief energiezuinige ledverlichting. Deze maatregelen dragen bij aan een duurzaam en toekomstbestendig gebouw.

- MFC 3Turven: In 2027 vinden de voorbereidende werkzaamheden en de technische uitwerking plaats voor de vervanging van de ventilatie-installatie. Hiermee wordt de basis gelegd voor een duurzaam en energiezuinig ventilatiesysteem. Daarnaast worden de voorbereidingen getroffen voor de vervanging van de dakbedekking. Daarbij wordt gebruikgemaakt van het natuurlijke vervangingsmoment om de dakisolatie te verbeteren en deze te laten voldoen aan de huidige isolatie-eisen. Tot slot zullen in de uitvoering de plafonds worden vervangen en voorzien van energiezuinige ledverlichting. Door deze werkzaamheden integraal uit te voeren, wordt het gebouw toekomstbestendig gemaakt.

Doelstellingen

Openbaar onderwijs

Wat willen we bereiken?

We werken aan voldoende aanbod openbaar onderwijs in de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen

Samenwerking met schoolbestuur Comprix

Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 15 basisscholen. Uit de meerjarenbegroting van 2025 tot en met 2029 blijkt dat het bestuur rekening houdt met lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, waaronder bijvoorbeeld regionale demografische ontwikkelingen. De focus in de komende jaren ligt op het gebied van basisvaardigheden en het verkleinen van kansenongelijkheid. Door nauwgezet te monitoren verwacht Comprix flexibel en proactief in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden.

Beleidsindicatoren

Goede schoolloopbaan voor iedereen: zoveel mogelijk leerlingen en cursisten hebben een doorlopende schoolloopbaan

aantal x 1

Omschrijving	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Kindplaatsen Voorschoolse Educatie		45	51	54	48*
Leerlingen basisonderwijs	1.912	1.925	2.004	2.040	2080**
Leerlingen voortgezet onderwijs	1.448	1.400	1.334	1.250	1230**
Leerlingen speciaal onderwijs				60	60**
Locaties Kinderopvang/Peuteropvang	19	19	20	20	20
Scholen primair onderwijs	21	21	20	20	19
Scholen voortgezet onderwijs	2	2	2	2	2

* Nieuwe bron: aantal beschikkingen

** Bron: waarstaatjegemeente.nl/CBS

Deelnemers leerlingenvervoer

aantal x 1

Omschrijving	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Leerlingen	145	137	129	114	112

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
4-2 Onderwijshuisvesting	-2.341	-2.677	-2.587	-2.704	-3.335	-3.204
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.685	-1.725	-1.662	-1.662	-1.662	-1.662
Totaal Lasten	-4.026	-4.402	-4.250	-4.366	-4.997	-4.866
Baten						
4-2 Onderwijshuisvesting	441	443	443	443	443	443
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	574	559	481	481	481	481
Totaal Baten	1.015	1.002	924	924	924	924
Saldo van lasten en baten	-3.011	-3.400	-3.326	-3.442	-4.073	-3.942
Resultaat	-3.011	-3.400	-3.326	-3.442	-4.073	-3.942

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 en meerjarenperspectief

Lasten

Onderwijshuisvesting

In 2026 is nog eenmalig een uitkering aan het Linde College in Wolvega verstrekt voor schilderwerk als gevolg van afspraken uit het verleden. Ook is in 2026 is een incidentele subsidie voor de vervanging van noodzakelijk gymmateriaal in sporthal De Schakel begroot.

In 2026 is eenmalig een bedrag van € 70.000 begroot voor de onderzoekskosten die samenhangen met het Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP). Daarnaast zijn er in 2027 meer kapitaallasten als gevolg van de geplande investeringen uit het MJOP en integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan (ISHP).

Baten

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Voor 2026 is voor de Specifieke Uitkering Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) een hoger bedrag begroot dan in het meerjarenperspectief is opgenomen. In 2027 hebben we een beter beeld van de hoogte van de te ontvangen specifieke uitkering voor 2027. We komen hier bij de voorjaarsnota 2027 en kadernota op terug.

Investeringen

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Investeringskrediet gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	50.000	570.000		610.000
ISHP onderwijshuisvesting		7.352.375		6.936.210
Totaal bruto investeringsbedrag	50.000	7.922.375	0	7.546.210

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Portefeuillehouder(s)	Hoen, Hartog en Van der Graaf
Organisatie	Beleid, Sport & Leefstijl en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Cultureel erfgoed
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Media
- Musea
- Sportaccommodaties
- Sportbeleid en activering

Beleidsnota's

2022 Regionale Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland

[2023 Lokaal sport akkoord 2.0](#)

[2025 Sport en bewegen voor iedereen! 2025-2029](#)

[2026 Recreatieve Toeristische Visie Weststellingwerf 2026 - 2031](#)

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Sport en Bewegen

Onderzoek toekomstige sportlocaties

In de gemeente Weststellingwerf werken we aan een toekomstbestendig sportaanbod. Sport en bewegen zijn belangrijk voor onze inwoners. We willen dat iedereen kan blijven sporten. Tegelijk zien we dat veel verenigingen te maken hebben met vragen over de toekomst. Denk aan verduurzaming en het onderhoud van accommodaties op de lange termijn. Als gemeente willen we hierin overzicht en richting bieden. Daarom zijn we in 2026 gestart met een verkenning naar mogelijke toekomstscenario's voor sportaccommodaties. Deze verkenning wordt in 2027 afgerond.

Sportaccommodaties

We willen blijven investeren in sportaccommodaties. In het recent vastgestelde sportbeleid zijn sportverenigingen uitgenodigd om met goede plannen te komen met betrekking tot hun accommodatie. Veel verenigingen zijn daar mee aan de slag gegaan en hebben plannen gemaakt voor renovatie, uitbreiding, verduurzaming of modernisering van hun accommodaties. Vanuit de bestaande budgetten met betrekking tot groot onderhoud kunnen deze plannen niet worden gedekt. Daarom wordt er vanuit het coalitieakkoord in de periode 2026-2030 incidenteel € 2.000.000 vrijgemaakt om de voortgang van deze plannen financieel te kunnen ondersteunen. Deze incidentele middelen zijn gereserveerd in de dynamische investeringsagenda.

Olympische spelen 2030

Wij zijn content met de organisatie van het langebaanschaatsen in Thialf tijdens de Olympische spelen 2030. Met de sectoren sport, recreatie en toerisme beraden wij ons over mogelijke kansen. Zie ook programma 3.

Aflopen baten Brede SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

De Brede SPUK-regeling loopt af per 2026. Met deze regeling werden activiteiten in programma 5 gefinancierd op het gebied van brede regeling combinatiefunctionarissen en het Lokaal Sport Akkoord. In de begroting houden we nu structureel rekening met een subsidie aan Sport Fryslân op hetzelfde niveau als 2026 (zie bijlage 2). Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Ook wordt er gesproken over een losse SPUK voor het onderdeel sport & bewegen. De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend. Daarom verwerken we de gevolgen (mochten deze dan bekend zijn) in de Voorjaarsnota 2027.

Kunst en Cultuur

Nota Kunst en Cultuur

In 2027 komt er een nieuwe nota Kunst en Cultuur. Deze nieuwe nota dient als strategie voor de komende jaren. Aansluitend hierop wordt in 2027 ook gekeken of de huidige cultuursubsidieregelingen in voldoende mate aansluiten bij de huidige situatie van cultuurbeoefening en culturele uitingen.

Bibliotheek

De verwachting is dat de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen vanaf juli 2027 wordt aangepast met een nieuwe verplichting voor gemeenten. Het Rijk wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeenten krijgen daarvoor aanvullende middelen in de algemene uitkering en vanaf 2027 ook een wettelijke taak (zorgplicht), waarbij onder andere het opstellen van een vierjarig meerjarenplan hoort. In OWO verband wordt de voorbereiding op de nieuwe Wet opgepakt in samenwerking met de Bibliotheek Zuidoost Fryslân.

Radio Weststellingwerf Centraal en de vorming streekomroep 'De Werven'.

Vanaf 2028 komt er een nieuw omroepbestel voor lokale omroepen, wettelijk vastgelegd in de herziene Mediawet. Een belangrijk onderdeel van de nieuwe wet is dat er streekomroepen worden opgericht die een groter gebied bedienen dan voorheen de lokale omroepen deden. Doel van de wetgever is een sterkere lokale journalistieke omroep realiseren. Weststellingwerf valt daarbij onder de nieuwe streekomroep 'De Werven' samen met gemeenten Ooststellingwerf, Westerveld en Steenwijkerland. De bedoeling is dat lokale omroepen opgaan in de streekomroep. In plaats van de huidige financiering vanuit het gemeentefonds voor de lokale omroep, worden de streekomroepen direct ondersteund vanuit het Rijk. Daarmee vervalt die taak voor de gemeente vanaf 2028. De gemeente blijft een taak houden bij de aanwijzing van de streekomroep als publieke omroep in gezamenlijkheid met de andere gemeenten. In 2027 zal de gemeente zich richten op de voorbereidingen van deze nieuwe opzet van de streekomroep.

Doelstellingen

Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Sport en bewegen zijn belangrijk voor de samenleving. Ze zorgen voor een betere gezondheid, een actieve leefstijl, een sterkere mentale weerbaarheid en meer sociale contacten.

Onze ambitie is het creëren van een toegankelijk sportklimaat waarbinnen iedere inwoner van Weststellingwerf op een plezierige manier kan sporten en bewegen ondersteund door een sterk verenigingsleven en een goed ingerichte openbare ruimte. Het sportbeleid draagt hiermee bij aan gezondheid en bredere maatschappelijke doelen binnen het sociaal domein.

Wat gaan we daarvoor doen

Beleidslijn 1: Verbinden van sportparticipatie, 'sport & bewegen is voor iedereen!'

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- We bieden ondersteuning en activering, op scholen, verenigingen en in de wijk.
- We werken aan kansengelijkheid voor sportparticipatie.
- We stimuleren (top)sportevenementen.
- We zetten het sportplatform in als basis voor doorontwikkeling en innovatie.
- We voeren praktijkonderzoek uit.

Beleidslijn 2: Versterken van de verenigingen

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- We zetten ons in voor kwalitatief goed en toekomstbestendig verenigingsaanbod.
- We zetten in op inclusie.
- We stimuleren een meer 'Open club' karakter.

Beleidslijn 3: Doorontwikkelen van een toekomstbestendige sportinfrastructuur

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- Proces regievorming accommodatiebeleid.
- We bieden ondersteuning aan (geprivatiseerde) verenigingen voor hun accommodaties (zie ook coalitieakkoord 2026-2030)
- We bieden ruimte aan initiatieven van inwoners.

Zwemgelegenheden

Opwaardering zwemgelegenheden

In 2026 zijn zwembaden De Steense en De Dobbe conform het Raadsvoorstel van 7 april 2025 voor een groot gedeelte opgewaarderd. In 2027 verwachten wij de laatste upgrades voor zwembaden De Steense en De Dobbe uit te voeren en af te ronden.

Doelstellingen

Versterken van het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Kunst en cultuur zijn om meerdere redenen van belang voor de Weststellingwerfse samenleving. Kunst en cultuur hebben een verbindende functie voor inwoners van de gemeenschap. Wij zien kunst en cultuur in al haar verschijningsvormen als een onlosmakelijk deel van ons leven. Cultuurbevordering, talentontwikkeling en het versterken en stimuleren van culturele activiteiten zijn belangrijke instrumenten om uitvoering te geven aan deze doelstelling. Wij willen de komende jaren het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf verder stimuleren. Specifieke aandacht is hierbij het publieksbereik.

Versterken culturele participatie en culturele educatie

Wij willen ook in 2027 dat elke inwoner van Weststellingwerf laagdrempelig toegang heeft tot het beoefenen van en/of deelnemen aan kunst en cultuur. Ook stimuleren we actief talentontwikkeling bij kinderen en jongeren. Daarnaast zijn cultuurbevordering en het stimuleren van culturele activiteiten belangrijke elementen voor de inzet in 2027.

Het Stellingwerfs

Het stimuleren van het Stellingwerfs is een belangrijk focuspunt. Dit wordt op verschillende manieren gedaan, zo heeft de gemeente samen met andere overheidsinstellingen het Convenant Nedersaksisch ondertekend, waarbij periodieke overleggen plaatsvinden. Ook werken wij samen met gemeente Ooststellingwerf en provincie Fryslân aan het Stellingwerfs zoals het gezamenlijk structureel ondersteunen van de Stellingwarver Schrieversronte.

Bibliotheek

Er wordt gevraagd om een versteviging van de ondersteuning voor de doorontwikkeling van de bibliotheek met betrekking tot de maatschappelijke taken die daaraan verbonden zijn.

Museum Weststellingwerf

Weststellingwerf heeft een rijke geschiedenis. Wij vinden het belangrijk dat deze geschiedenis zichtbaar blijft voor inwoners en bezoekers. Er is nadrukkelijk een wens om te komen tot een “Museum Weststellingwerf” waarbij bestaande organisaties en culturele instellingen bij elkaar gebracht worden om die rijke geschiedenis van Weststellingwerf te laten zien. We gaan in 2027 hierover in gesprek met betrokken partijen.

Cultuurcluster

Op dit moment spelen er zich verschillende ontwikkelingen af op het gebied van cultuur. De ontwikkeling van het Groene Hart met daarin het Theater op de Hoogte en Huis op de Hoogte is een van die ontwikkelingen. Een andere ontwikkeling is de opdracht die bibliotheken hebben om zich te transformeren naar de functie van maatschappelijke bibliotheek. Deze ontwikkeling is te begrijpen als een verschuiving van ‘collectie’ naar ‘connectie’. Bibliotheken zijn niet langer verzamelingen van boeken, maar bieden tal van maatschappelijke activiteiten aan. Ook biedt dit kansen voor versterking van de sociale basis. Al deze ontwikkelingen maken dat we nu op een moment zijn gekomen om dit beleidsmatig effectief samen te brengen in een nieuw op te richten “cultuurcluster” in het Groene Hart van Wolvega waarbij het geheel meer is dan de som der delen. Wij werken dit verder uit in het collegeprogramma. In 2027 gaan wij bezig met het onderzoeken van de mogelijkheden van dit nieuwe perspectief.

Nationaal Vlechtmuseum

Wij gaan in 2027 samen met het Nationaal Vlechtmuseum kijken of de positie van het Vlechtmuseum nog verder kan versterken en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het museum een nog prominentere plaats te geven binnen het Friese & regionale museumaanbod. Ook willen wij de digitalisering van historische archieven en erfgoedcollecties stimuleren in 2027 zodat deze beter toegankelijk worden voor inwoners, onderzoekers en toekomstige generaties.

Wat gaan we daarvoor doen

Talentontwikkeling kinderen en jongeren

Binnen de gemeente hechten we veel waarde aan talentontwikkeling voor kinderen en jongeren. Naast dat we hiervoor projectmatige subsidies verlenen, zetten we in op muziekonderwijs. Hierbij worden structurele middelen beschikbaar gesteld voor alle primaire en middelbare scholen in onze gemeente om muzieklessen te geven. Daarnaast krijgt Popwerf een structurele subsidie, zodat dit ieder jaar voor onze leerlingen kan plaatsvinden.

Gesubsidieerde partijen/partners

De gemeentelijke inzet ten behoeve van de kunst en cultuursector voor het jaar 2027 richt zich vooral op het stimuleren van cultuurparticipatie, cultuureducatie en publiekbereik. Samen met onder andere de structurele culturele partners van de gemeente wordt deze inzet vertaald in activiteiten. Voor het jaar 2027 maken wij, met de partijen die wij structureel subsidiëren, prestatieafspraken. Daarnaast bieden we ook ondersteuning aan tal van eenmalige culturele projecten in het jaar 2027.

Wij verlenen subsidie aan onder andere:

- Bibliotheken Zuidoost Fryslân
- Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde
- Cultuurcluster Noordwolde
- Opera Spanga
- Stellingwarver Schrieversronte
- Radio Weststellingwerf Centraal
- Christelijke Muziekvereniging Euphonia
- Muziekvereniging Woudklank
- Muziekvereniging De Harmonie
- Alle scholen in de gemeente ontvangen middelen voor muziekonderwijs Heemkunde / Veerkieker (primair onderwijs)
- Het structureel subsidiëren van verenigingen voor amateurkunstbeoefening
- Voor ontwikkelingssamenwerking:
- Gered Gereedschap Wolvega
- Wereldwinkel Wolvega

Doelstellingen

Bevorderen recreatie en toerisme Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Het verder bevorderen van recreatie en toerisme in Weststellingwerf. De sector biedt mogelijkheden voor economische groei en versterkt de verbinding tussen onze inwoners. Daarnaast bevordert het de leefbaarheid en het welzijn van onze inwoners en het verhoogt de aantrekkingskracht van onze gemeente voor zowel bezoekers als inwoners. Met de vaststelling van de nieuwe toeristische visie wordt een extra stap in het verder ontwikkelen van deze sector in onze gemeente gezet.

Wat gaan we daarvoor doen

Koloniën van Weldadigheid

Door te investeren in marketing en productontwikkeling met betrekking tot het Koloniegebied willen we meer bezoekers naar ons gebied trekken. Met als doel toeristen meerdere dagen in ons gebied te willen laten verblijven. In 2027 geven we uitvoering aan marketing hiervoor.

Toeristische recreatieve voorzieningen

Jaarlijks is er budget beschikbaar om de kwaliteit van toeristisch-recreatieve voorzieningen te verbeteren. Daarnaast werkt een groep recreatieondernemers uit de gemeente, georganiseerd in het Platform Recreatie en Toerisme, onderdeel van Ondernemend Weststellingwerf, actief mee aan projecten en initiatieven die onze gemeente als bestemming aantrekkelijk maken en beter op de kaart zetten.

Heemkunderoute

In 2025 is er onderzoek gedaan naar hoe een Heemkunderoute bestaande plekken en verhalen met elkaar kan verbinden. Hierdoor kunnen zowel toeristen als inwoners op een andere manier genieten van onze gemeente en het Stellingwerfs. Daarnaast is er gekeken naar de diverse manieren waarop deze route tot stand gebracht kan worden. In 2026 is de fysieke route verder uitgewerkt en in 2027 wordt deze gerealiseerd.

Doelstellingen

Sport-, recreatie- en cultuuraccomodaties

Wat willen we bereiken?

De gemeente faciliteert maatschappelijke activiteiten door het beschikbaar stellen, beheren en onderhouden van vastgoed voor sport, cultuur en recreatie. Hiermee blijft het maatschappelijk vastgoed toegankelijk, veilig en functioneel voor inwoners en gebruikers.

Wat gaan we daarvoor doen

Beheer en onderhoud sport-, cultuur- en recreatievastgoed

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) conform NEN 2767. Uitgangspunt is een sober en doelmatig onderhoudsniveau, waarbij onderhoudsmaatregelen waar mogelijk worden gecombineerd met verduurzaming.

De lasten voor beheer en onderhoud zijn structureel opgenomen in de begroting. Afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen. De gemeente blijft sturen op een doelmatige inzet van beschikbare middelen, zodat het maatschappelijk vastgoed ook op de langere termijn aansluit bij de behoeften van de samenleving.

De komende jaren worden op diverse locaties onderhouds- en renovatiewerkzaamheden uitgevoerd om de functionaliteit en beschikbaarheid van het maatschappelijk vastgoed te waarborgen. Hieronder is een selectie van enkele grotere werkzaamheden opgenomen:

- Sportcomplex De Steense: Renovatie van de kleedruimten en het dak van de Nije Steense. Bij de dakrenovatie wordt de dakisolatie verbeterd, zodat deze voldoet aan de huidige isolatie-eisen. Tevens wordt gestart met de technische uitwerking voor de vervanging van de luchtbehandelingsinstallatie door een energiezuinige installatie. Deze werkzaamheden dragen bij aan een duurzaam en toekomstbestendig sportcomplex.
- Molen Windlust: Vervanging van de gehele rietkap en het stellingdek ten behoeve van de instandhouding van de monumentale molen.
- Het Vlechtwerk Noordwolde: Groot onderhoud aan het buitenschilderwerk.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
5-1 Sportbeleid en activering	-577	-619	-598	-604	-598	-604
5-2 Sportaccommodaties	-2.595	-2.575	-2.180	-2.308	-2.312	-2.356
5-3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	-522	-457	-468	-536	-468	-468
5-4 Musea	-96	-115	-117	-117	-117	-117
5-5 Cultureel erfgoed	-71	-67	-65	-155	-154	-153
5-6 Media	-721	-737	-650	-650	-650	-650
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	-623	-733	-771	-772	-771	-771
Totaal Lasten	-5.205	-5.303	-4.849	-5.142	-5.070	-5.119
Baten						
5-1 Sportbeleid en activering	184	156	0	0	0	0
5-2 Sportaccommodaties	673	618	618	618	618	618
5-5 Cultureel erfgoed	3	15	15	15	15	15
5-6 Media	27	0	0	0	0	0
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	18	17	17	17	17	17
Totaal Baten	905	806	650	650	650	650
Saldo van lasten en baten	-4.300	-4.496	-4.199	-4.492	-4.420	-4.469
Onttrekkingen						
0-10B Mutaties reserves	0	20	116	463	458	453
Stortingen						
0-10B Mutaties reserves	-518	-108	0	0	0	0
Mutaties reserves	-518	-88	116	463	458	453
Resultaat	-4.818	-4.584	-4.083	-4.029	-3.962	-4.016

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026

Lasten

Sportaccommodaties

In 2026 was € 350.000 extra begroot voor investeringen bij SV Olyphia.

Media

In 2025 en 2026 heeft Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân een extra bijdrage ontvangen van € 100.000 vooruitlopend op de nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.

Baten

Sportbeleid en activering

In 2026 ontvingen we nog baten vanuit de Brede SPUK-regeling voor de onderdelen brede regeling combinatiefunctionarissen en het Lokaal Sport Akkoord. Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Ook wordt er gesproken over een losse SPUK voor het onderdeel sport & bewegen. De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend. Daarom verwerken we de gevolgen (mochten deze dan bekend zijn) in de Voorjaarsnota 2027.

Begroting 2027 en meerjarenperspectief

Lasten

Sportaccommodaties

De kapitaallasten vanuit de MJOP's voor (met name) zwembad de Steense lopen de komende jaren op door investeringen.

Cultuurpresentatie cultuurproductie en cultuurparticipatie

We begroten 3-jaarlijkse een subsidie voor Arcadia, deze is begroot voor 2028.

Cultureel erfgoed

Door de aankoop van het vastgoed in het centrum van Wolvega en door investeringen in Molen de Windlust (MJOP) lopen de kapitaallasten de komende jaren op.

Mutatie reserves

De onttrekking van de reserves betreft de dekking van kapitaallasten van diverse projecten.

De storting in de reserve in 2026 betreft een eenmalige storting in de dekkingsreserve kapitaallasten voor het project Driewegsluis.

Investeringen

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	170.000	1.005.000	365.000	510.000
Totaal bruto investeringsbedrag	170.000	1.005.000	365.000	510.000

Programma 6 | Sociaal domein

Portefeuillehouder(s)	Den Hartigh, Bos, van der Graaf, Hartog
Organisatie	Beleid, Projecten, Schakelteam, Gebiedsteam en Serviceteam

Taakvelden

- Samenkracht en burgerparticipatie
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Wmo
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Integraal
- Inkomensregelingen
- WSW en beschut werk
- Arbeidsparticipatie
- Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
- Huishoudelijke hulp (Wmo)
- Begeleiding (Wmo)
- Dagbesteding (Wmo)
- Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- Jeugdhulp ambulant lokaal
- Jeugdhulp ambulant regionaal
- Jeugdhulp ambulant landelijk
- Jeugdhulp met verblijf lokaal
- Jeugdhulp met verblijf regionaal
- Jeugdhulp met verblijf landelijk
- PGB Wmo
- PGB Jeugd
- Beschermd wonen (Wmo)
- Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)
- Jeugdbescherming
- Jeugdreclassering
- Coördinatie en beleid Wmo
- Coördinatie en beleid Jeugd

Beleidsnota's

2014 Handhavingsverordening Participatiewet
 2014 Beleidsplan Nieuwe Wmo
 2017 Maatregelverordening Weststellingwerf
 2018 Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening 2018 - 2021
 2021 Beleidsnota nieuwe Wet inburgering OWO 2022-2025
 2023 Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Weststellingwerf 2023
 2023 Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026
 2024 Verordening Maatschappelijke ondersteuning Weststellingwerf
 2024 Verordening Individuele inkomensvoetstuk
 2024 Beleidsplan arbeidsdeelname en participatie 'Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf' 2024-2028
 2025 Kader lokaal preventief jeugdbeleid Weststellingwerf 2025-2028
 2026 Verordening Hart voor de Jeugd Weststellingwerf 2026

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Samenhangende ontwikkelingen in het sociaal domein

Binnen het sociaal domein zien we dat maatschappelijke opgaven steeds vaker de grenzen van afzonderlijke beleidsterreinen overstijgen. Daarom geven we onze aanpak steeds meer vorm vanuit een samenhangend en integraal perspectief.

In lijn met landelijke transformatiebewegingen zetten we breed in op de versterking van de sociale basis en de verdere ontwikkeling van het gebiedsteam. We investeren nadrukkelijk in preventie om problemen eerder te signaleren en waar mogelijk te voorkomen. Deze beweging vraagt om een geleidelijke verschuiving van gespecialiseerde en geïndiceerde ondersteuning naar meer algemene en voorliggende voorzieningen. Daarmee kunnen inwoners eerder en laagdrempeliger ondersteuning ontvangen, terwijl specialistische hulp beschikbaar blijft voor situaties waarin dat nodig is.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat de maatschappelijke effecten van preventieve inzet niet direct tastbaar zijn. De opbrengsten van investeringen in preventie en het versterken van de sociale basis zijn niet altijd direct zichtbaar, maar dragen duurzaam bij aan het voorkomen van zwaardere vormen van ondersteuning en zorg.

Een concreet voorbeeld van een integrale aanpak is onze inzet op de ondersteuning van jongeren tot 27 jaar. Daarbij verbinden we vraagstukken op het gebied van onderwijs, werk, inkomen, schuldhulpverlening, welzijn en zorg, zodat ondersteuning beter aansluit bij de leefwereld van jongeren en jongvolwassenen. Deze integrale benadering krijgt steeds meer vorm binnen het gehele sociaal domein, waarbij vraagstukken over verschillende leefgebieden en beleidsvelden in samenhang worden opgepakt.

In 2027 zetten we verdere stappen in deze ontwikkelingen en werken we deze uit in concrete doelstellingen.

Wijziging bekostigingsregeling Oekraïense ontheemden

De bekostiging van de opvang van Oekraïners wordt gewijzigd.

Het kabinet voert per 1 juli 2026 een nieuwe centrale regeling in voor de bekostiging van gemeentelijke opvang en huisvesting, die de bestaande losse regelingen voor Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders vervangt. De nieuwe regeling heeft een langere looptijd en geeft de mogelijkheid om opvanglocaties flexibel in te zetten voor verschillende doelgroepen. Gemeenten houden zelf de regie over de plaatsing van doelgroepen. Daarnaast vergoedt het Rijk op aanvraag gedurende meerdere jaren de werkelijke investerings- en beheerkosten van locaties en ontvangen gemeenten een tegemoetkoming voor indirecte kosten, zoals administratie en begeleiding. Het bestaande normbedrag voor de Oekraïense opvang komt te vervallen, waardoor de daadwerkelijke kosten die worden gemaakt worden vergoed. Vanaf de start geldt een overgangperiode van zes maanden waarin bestaande regelingen nog doorlopen. Voor Weststellingwerf betekent dit dat de nieuwe regeling ingaat per 1 januari 2027.

Aflopen baten Brede SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

De Brede SPUK-regeling loopt af per 2026. Met deze regeling werden activiteiten in programma 6 gefinancierd op het gebied van onder andere terugdringen gezondheidsachterstanden, versterken sociale basis, mantelzorg, één tegen eenzaamheid en welzijn op recept. Bij de voorjaarsnota 2026 is één van de twee formatieplekken welzijn op recept structureel gemaakt met verwachte baten hoofdlijnenakkoord GGZ. Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en het Hoofdlijnenakkoord Ouderen. Hiermee wordt de beweging van zorg naar gezondheid verder vormgegeven, met als doel gezondheidsproblemen te voorkomen en de druk op de zorg te verminderen. De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend, we verwerken de gevolgen hiervan in de Voorjaarsnota 2027.

Inclusie

Met de Lokale Inclusie Agenda (LIA) werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners aan een inclusiever Weststellingwerf. We verbreden de agenda naar een Lokale Inclusie- en Diversiteitsagenda (LIDA). Zo krijgt inclusie een structurele plek in beleid en uitvoering (voor meer toelichting over het programma dienstverlening, zie programma 0).

Doelstellingen

Aan de slag met de Sociale Basis

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale basis is een belangrijke voorwaarde om de beweging naar meer preventie en passende ondersteuning dichtbij inwoners mogelijk te maken. De sociale basis bestaat uit alles wat inwoners helpt om mee te doen, contact te hebben met anderen en prettig te wonen en leven in hun buurt of dorp. Het gaat bijvoorbeeld om voorzieningen, activiteiten, vrijwilligers, ontmoetingsplekken en samenwerking tussen inwoners, organisaties en de gemeente.

In steeds meer onderdelen van het sociaal domein zien we hoe belangrijk een sterke sociale basis is. Door inwoners waar mogelijk te ondersteunen vanuit hun eigen omgeving, kunnen problemen eerder worden gesignaleerd en aangepakt. Dit draagt eraan bij dat zorg en ondersteuning ook in de toekomst toegankelijk, betaalbaar en bereikbaar blijven.

Door maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing, toenemende druk op de zorg en een groeiende vraag naar ondersteuning, wordt het belang van een sterke sociale basis steeds groter. Daarom werken we aan een duidelijke visie, heldere keuzes en een gerichte uitvoeringsagenda voor de sociale basis

In 2026 zijn we gestart met een voorbereidend traject om richting te geven aan de verdere ontwikkeling van de sociale basis in Weststellingwerf. In 2027 werken we de ambities, uitgangspunten en gewenste ontwikkelrichting verder uit. De resultaten hiervan worden in 2027 aan de raad voorgelegd.

Wat gaan we daarvoor doen

Opbouwwerk

Opbouwwerkers vormen een belangrijke verbinding tussen inwoners en de gemeente. Zij werken samen met inwoners en ondersteunen ideeën en initiatieven van inwoners, vrijwilligers en verenigingen.

Daarnaast brengen zij inwoners en organisaties met elkaar in contact en versterken zij netwerken in dorpen en wijken. In 2027 ondersteunen de opbouwwerkers onder andere de sportgroep Haenepolle in Noordwolde en het Inloophuis Breuningslaan. Ook organiseren zij buurtbakkies in verschillende wijken, buurten en dorpen. De ideeën en initiatieven die tijdens deze bijeenkomsten ontstaan, werken inwoners en opbouwwerkers gezamenlijk verder uit en brengen zij waar mogelijk tot uitvoering.

In Wolvega en Noordwolde is ook een dorpsondersteuner actief. De dorpsondersteuner is een zichtbaar en laagdrempelig aanspreekpunt in een dorp, een verbindende schakel tussen inwoners, vrijwilligers, verenigingen en professionals die signaleert en ondersteunt bij hulpvragen. Vanaf 2027 gaat de dorpsondersteuner ook aan de slag in Boijl.

Mantelzorg

Mantelzorgers spelen een belangrijke rol binnen de sociale basis. Dankzij hun inzet kunnen veel inwoners langer zelfstandig thuis blijven wonen, actief deelnemen aan de samenleving en waar mogelijk de regie over hun eigen leven behouden. Daarmee dragen mantelzorgers niet alleen bij aan het welzijn van inwoners, maar ook aan het voorkomen of uitstellen van zwaardere vormen van ondersteuning en zorg.

Daarom zetten we in op het beter erkennen, waarderen en ondersteunen van mantelzorgers. We zorgen voor toegankelijke ondersteuning die eenvoudig vindbaar is en aansluit bij de behoeften van mantelzorgers. In 2027 onderzoeken we de mogelijkheden van respijtzorg, zodat mantelzorgers tijdelijk ontlast kunnen worden. Daarnaast organiseren we mantelzorgcafés waar ontmoeting, kennisdeling en lotgenotencontact centraal staan.

Ook jonge mantelzorgers verdienen specifieke aandacht. Het jongerenwerk ondersteunt hen door activiteiten te organiseren die gericht zijn op ontspanning, plezier en ontmoeting met leeftijdsgenoten die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Zo versterken we hun veerkracht en voorkomen we dat de zorgtaken een te grote belasting worden.

Welzijn op recept

Welzijnscoaches ondersteunen inwoners met vragen op het gebied van gezondheid, welzijn, zingeving en sociale contacten. Zij helpen inwoners om actief mee te blijven doen in de samenleving en stimuleren het gebruik van informele netwerken en maatschappelijke voorzieningen. Hierbij werken zij nauw samen met partners in zorg en welzijn, zoals huisartsen, praktijkondersteuners en thuiszorgorganisaties.

In 2027 leggen we binnen Welzijn op Recept extra nadruk op inwoners die te maken hebben met ingrijpende levensgebeurtenissen, zoals het verlies van een partner. Daarnaast onderzoeken we hoe de inzet van Welzijn op Recept verder kan worden versterkt voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid, met als doel hun welzijn, participatie en sociale verbondenheid te bevorderen.

Eenzaamheid

Eenzaamheid voorkomen en verminderen vraagt om samenwerking. Sociale contacten en deelname aan activiteiten dragen bij aan het welzijn, de zelfredzaamheid en de kwaliteit van leven van inwoners. Door ontmoeting te stimuleren versterken we de sociale basis en helpen we voorkomen dat inwoners zich terugtrekken of zwaardere ondersteuning nodig hebben.

Daarom ondersteunen we activiteiten en projecten die inwoners helpen om anderen te ontmoeten en actief mee te blijven doen in de samenleving. Welzijnscoaches spelen hierbij een belangrijke rol. Zij ondersteunen inwoners bij het vinden van passende activiteiten en het leggen van nieuwe contacten. Ook ondersteunen we organisaties om meer inwoners bij activiteiten te betrekken. Voorbeelden van activiteiten die we ondersteunen zijn de Anskuufufoafel van de OSW (Onafhankelijke Seniorenvereniging Wolvega), Wat de Pot Schaft in Huis op de Hoogte en de buurthap in het Buurthuis in Noordwolde.

Vrijwilligerspunt

Het Vrijwilligerspunt is een plek voor inwoners en organisaties. Inwoners kunnen hier terecht als zij vrijwilligerswerk willen doen. Organisaties en collega's kunnen hulp krijgen bij het vinden, behouden, waarderen en opleiden van vrijwilligers. Om organisaties die met vrijwilligers werken een podium te bieden en nieuwe vrijwilligers aan te trekken organiseert het vrijwilligerspunt in 2027 weer een vrijwilligersmarkt. Daarnaast heeft het vrijwilligerspunt een website waarop vraag en aanbod samen komt en informatie over vrijwilligerswerk in Weststellingwerf te vinden is.

Jongeren

Talentenplek

De Talentenplek is een plek waar jongeren hun talenten kunnen ontdekken. Zij doen nieuwe ervaringen op en leren keuzes maken voor hun toekomst. In 2027 bouwen we de Talentenplek Noordwolde en de Talentenplek Wolvega verder uit. Jongerenwerkers van de Talentenplek werken nauw samen met de andere jongerenwerkers. Zo bereiken we meer jongeren.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk is breed aanwezig: op straat, op vaste locaties, op scholen, in jongerencentra, via de Talentenplek en op andere plekken waar jongeren samenkomen. Jongerenwerkers zoeken jongeren actief op en sluiten aan bij hun leefwereld.

Die leefwereld verandert snel. Jongeren ontmoeten elkaar niet alleen in hun dorp, op school en op fysieke ontmoetingsplekken, maar ook steeds vaker online. Het jongerenwerk beweegt mee met deze ontwikkelingen, zodat jongeren tijdig worden bereikt, signalen vroeg worden opgepakt en waar nodig passende ondersteuning kan worden geboden.

Om deze inzet verder te versterken breiden we het jongerenwerk in 2027 uit, vanuit het coalitieakkoord 2026-2030, met een extra jongerenwerker. Hiermee vergroten we ons bereik onder jongeren, houden we ondersteuning laagdrempelig en versterken we onze preventieve inzet. De uitbreiding draagt bij aan een toekomstbestendig jongerenwerk dat goed aansluit bij de behoeften en ontwikkelingen van jongeren.

Ouderen

Ouderen spelen een belangrijke rol in onze samenleving en willen vaak zo lang mogelijk zelfstandig en actief blijven. Vanuit de sociale basis stimuleren en ondersteunen we ouderen om mee te blijven doen, sociale contacten te onderhouden en zelf regie te houden over hun leven. Dit draagt bij aan hun welzijn, zelfredzaamheid en kwaliteit van leven.

Samen met ouderen, ouderenverenigingen, dorpshuizen, mantelzorgers, vrijwilligers en zorg- en welzijnsorganisaties werken we aan een omgeving waarin ondersteuning, ontmoeting en activiteiten dichtbij beschikbaar zijn. Door vroegtijdig in te zetten op preventie, ontmoeting en een sterke sociale basis kunnen ouderen langer zelfstandig wonen en blijven deelnemen aan het maatschappelijke leven.

Doelstellingen

Aan de slag met Inburgering

Wat willen we bereiken?

We voeren sinds 2022 de nieuwe wet Inburgering uit. Vanaf dat jaar is de gemeente verantwoordelijk geworden voor de regie en uitvoering van de inburgering van de statushouders die in onze gemeente (komen) wonen. Onze gemeente heeft ervoor gekozen om veel taken die voortvloeien uit deze wet zelf uit te voeren. Dit geldt voor de maatschappelijke begeleiding, de regievoering op de inburgering, de activering naar (vrijwilligers) werk en het vinden van banen bij onze werkgevers.

In het Coalitieakkoord 2026-2030 "Met elkaar. Voor Weststellingwerf." is opgenomen dat we het voor mensen die zich blijvend in onze gemeente vestigen belangrijk vinden dat zij zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarom zetten wij in op een goede uitvoering van de Wet Inburgering. Het leren van de Nederlandse taal, het vinden van werk of dagbesteding en deelname aan verenigingen en maatschappelijke activiteiten zijn belangrijke voorwaarden voor succesvolle integratie.

Wij verwachten van nieuwkomers dat zij actief deelnemen aan het inburgeringstraject en verantwoordelijkheid nemen om mee te doen in onze samenleving. Tegelijkertijd bieden wij ondersteuning waar dat nodig is, zodat mensen zo snel mogelijk zelfstandig kunnen participeren.

In 2026 zijn we gestart met het uitwerken van een visie en de ambitie op de dienstverlening aan inburgeraars. In 2027 werken we deze visie, ambitie en de bijbehorende uitvoeringsagenda verder uit.

Wat gaan we daarvoor doen

Opgave inburgering

De instroom van statushouders is in 2026 gedaald. Dit heeft onder andere te maken met een gewijzigd beleid voor Syrische aanvragers. Veel asielzoekers zijn alleenreizend. De meesten doen nadat zij een status ontvangen een aanvraag voor het nareizen van directe familie. De taakstelling 2027 voor onze gemeente is nu nog niet bekend.

In maart 2026 is de Doorstroomlocatie Beetsterzwaag geopend. Onze gemeente is een van de vier gemeenten die daar statushouders huisvest, de andere gemeenten zijn Opsterland, Heerenveen en Smallingerland. Hiermee wordt de verstopte asielketen, waaronder Ter Apel, ontlast. We blijven wel verantwoordelijk voor de inburgering en duurzame huisvesting van de statushouders die daar wonen en aan onze gemeente gekoppeld zijn.

In 2027 werkt de gemeente aan het behalen van de halfjaarlijkse taakstellingen voor het huisvesten van statushouders. De doorstroom van statushouders in tijdelijke huisvesting heeft hierbij extra aandacht.

Met de invoering van het Asiel- en migratiepact van de Europese Unie verandert de situatie van statushouders. Dit betreft onder andere inperking van nareis (gezinshereniging) en een kortere vergunningsduur. Het Asiel- en migratiepact wordt meegenomen in toekomstige huisvestingsvraagstukken voor spoedzoekers in Weststellingwerf.

We blijven ons inzetten voor het zorgvuldig doorlopen van alle stappen in het inburgeringsproces van intake tot afronding van examens. De plannen van het huidige kabinet gaan we opnemen in een nieuw beleidsplan voor de komende vier jaar.

Het aanbieden van leerroutes

We werken op het terrein van inburgering nauw samen met de Friese gemeenten en de andere OWO-gemeenten. De uitvoering van de onderwijsroute voor jonge statushouders wordt uitgevoerd door Firda. Na de onderwijsroute, een erkend fulltime MBO taalschakeltraject van anderhalf jaar, stromen jongeren door naar het MBO 2, 3 of niveau 4. We gaan in samenwerking met de andere Friese gemeenten onderzoeken of er via een pilot een aangepast programma van start kan gaan voor jongeren die het tempo van de onderwijsroute niet kunnen volgen.

Stavoor voert de leerroutes B1 en zelfredzaamheid uit in onze gemeente. Het flexibiliseren van het taalonderwijs, zodat statushouders het volgen van het taaltraject kunnen combineren met werken, is onderwerp van gesprek tussen de Friese gemeenten en Stavoor.

Integratie van statushouders

Volwaardig meedoen en iedereen kan meedoen blijven belangrijke elementen voor onze gemeente bij inburgering en participatie. In 2027 zetten we nog meer in op het begeleiden van statushouders bij het wegwijs worden en meedoen in onze gemeente.

We pakken de signalen op over eenzaamheid, die ontstaan door onder andere onzekerheid over de huidige termijn van aanvraagprocedures en afwijzingen van verzoeken in het kader van gezinshereniging. We gaan op zoek naar aanvullende activiteiten tijdens schoolvakantie en activeren hen om mee te doen aan buurtactiviteiten, cultuur, sport en vrijwilligerswerk. Daarbij zoeken we de samenwerking met onze lokale verenigingen, organisaties en sleutelfiguren.

Het ondersteunen bij de financiële redzaamheid in eigen beheer wordt een speerpunt. We maken daarbij actief gebruik van de bestaande regelingen zoals Stichting Leergeld en het Volwassenenfonds en waar mogelijk betrekken we vrijwilligers bij de maatschappelijke begeleiding.

Participatie naar vermogen

Een ander speerpunt in 2027 is het begeleiden van statushouders naar werk. Met dit speerpunt sluiten we aan bij de opdracht van de minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid om statushouders zo snel als mogelijk naar werk te begeleiden.

Als voorbereiding op werk maken we gebruik van de Module arbeidsmarkt en participatie (MAP) waarbij statushouders kennisnemen van de verschillende onderdelen van de Nederlandse arbeidsmarkt. Ook zetten we een MAP plus training in die is gericht op het opdoen van werknemers- en beroepsvaardigheden op de werkvloer.

We zetten ook een jobhunter statushouders in die in nauwe samenwerking met de collega's en met behulp van ons netwerk van lokale werkgevers, re-integratiebureaus en sociaal ontwikkelbedrijven inburgeraars naar werk gaat begeleiden.

Waar nodig maken we daarbij gebruik van de inkoop (OWO) re-integratie en participatie-instrumenten zoals jobcoaching op de werkvloer.

Voor statushouders voor wie werken (nog) niet mogelijk is organiseren we bezoeken aan maatschappelijke organisaties en maken we gebruik van voorlichting en open dagen.

Doelstellingen

Aan de slag met Participatie

Wat willen we bereiken?

In Weststellingwerf willen wij dat iedereen mee kan doen en dat niemand aan de zijlijn staat. We zetten actief in op het verlagen van drempels en zorgen dat inwoners optimaal mee kunnen doen in de samenleving. We zetten ons in om inwoners naar werk te begeleiden, eventueel met inzet van loonkostensubsidie of via beschut werk. Een grote groep inwoners in de bijstand kan niet op korte termijn aan het werk door problemen op één of meerdere leefgebieden. We zetten voor deze inwoners actief in op meedoen, ontwikkeling of maatschappelijke participatie.

Participatiewet in balans

Sinds 1 januari 2026 zijn er meerdere wijzigingen in de Participatiewet doorgevoerd om de regels en ondersteuning van de Participatiewet beter te laten aansluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van de mensen voor wie ze bedoeld zijn. De wetswijzigingen gaan gefaseerd in en dat betekent dat er per 1 januari 2027 weer een nieuw aantal wijzigingen in werking treedt. Voor deze wijzigingen passen wij in 2027 onder andere de re-integratieverordening en maatregelverordening aan.

We zetten in op een verdere doorvoering van de gedragsverandering die vanuit de Participatiewet in balans in gang is gezet. Waarbij de beweging van strikte regels en controle naar meer maatwerk, eenvoud en vertrouwen centraal staan. Medio 2026 hebben we met de inzet van een tijdelijke kwaliteitscoach samen met de uitvoering bekeken waar we nog meer kunnen werken vanuit vertrouwen en maatwerk. In 2027 geven we hier een vervolg aan.

Inkomensregelingen

We bieden inwoners een financieel vangnet als er geen inkomen of te weinig inkomen is. Het aantal inwoners met een bijstandsuitkering neemt naar verwachting iets toe. Ook door de komst van meer statushouders naar onze gemeente is het aantal inwoners met een uitkering toegenomen. Voor deze groep hebben we extra focus om te bekijken welke mogelijkheden er zijn om naar werk uit te stromen. We zetten verschillende instrumenten in variërend van taalstages, werkervaringsplaatsen en proefplaatsingen. Ook breiden we de Module Arbeidsmarkt en Participatie, een verplicht onderdeel van de inburgering, uit met een praktische training op de werkvloer gericht op beroepsvaardigheden. Mede door de inzet van de jobhunter statushouders en met behulp van onze werkgevers verwachten we meer uitstroom van statushouders naar werk te realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen

Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf

Beleidsplan arbeidsdeelname en participatie

In 2027 werken we verder aan de uitvoering van het beleidsplan arbeidsdeelname en participatie onder de noemer 'Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf'. We hebben hiervoor de volgende beleidsdoelen vastgesteld:

Doel 1: Iedereen is in beweging.

Hierbij werken we onder andere aan het in beeld brengen van onze inwoners en hun positie op de participatieladder. We stimuleren dat inwoners in beweging zijn via passende ondersteuning gericht op re-integratie, ontwikkeling of maatschappelijke participatie.

Doel 2: We ondersteunen inwoners bij het vinden en behouden van werk.

We werken hierbij aan het versterken van werkvaardigheden en talenten van inwoners. Ook blijven we inwoners die tot de doelgroep Banenafpraak behoren in beeld houden.

In 2027 verstevigen we in het kader van het landelijk programma Simpel Switchen de nazorg bij uitstroom van uitkering naar werk en van arbeidsmatige dagbesteding naar (beschut) werk. Hierbij versterken we de samenwerking in het Gebiedsteam (clusters inkomen, werk, WMO en schuldhulpverlening).

Doel 3: We werken samen met werkgevers aan passende betaalde en onbetaalde werkplekken. We blijven voor dit doel actief inzetten op het instrument loonkostensubsidie en beschut werk. Daarnaast investeren wij in het vergroten van de betrokkenheid van werkgevers, om passende betaalde en onbetaalde werkplekken te realiseren.

Themabijeenkomsten OWO

In het najaar van 2026 zijn we van start gegaan met het organiseren van themabijeenkomsten in OWO verband. Het thema hiervoor is het landelijk programma Sijmpel Switchen. Sijmpel Switchen gaat over dat iedereen makkelijk en veilig moet kunnen switchen naar een betaalde baan of andere passende werkplek. Tussen uitkering en werk of tussen dagbesteding, beschut werk, de banenafpraak en regulier werk. De themabijeenkomsten krijgen in 2027 een vervolg en moeten zorgen voor kennisdeling en verdere samenwerking in de eigen gemeente en in OWO verband.

Inkoop OWO re-integratie en participatie-instrumenten Participatiewet

Sinds 1 januari 2026 werken we met de nieuwe inkoop van re-integratie en participatie-instrumenten voor de Participatiewet (in OWO-verband). Deze inkoop loopt tot 1 januari 2028, met optie tot verlenging. We maken gebruik van drie klantprofielen (1. Naar Werk, 2. Maatschappelijke participatie en 3. Activering) en van modulaire producten zoals een belastbaarheidsonderzoek of een intake en diagnose. De medewerkers die de Participatiewet uitvoeren kunnen (naast hun eigen inzet) hiermee externe partijen inzetten voor de begeleiding en ondersteuning aan onze inwoners.

Werkcentrum Fryslân

Ook in 2027 werken we binnen de arbeidsmarktregio Fryslân, onder de naam Fryslân Werkt, samen aan inclusieve arbeidsmarkt waarin elk talent telt. Sinds oktober 2025 zijn we van start gegaan met het Werkcentrum, als onderdeel van de landelijke hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en wetswijziging per 1 januari 2026 (wet SUWI: Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen). Werkcentrum Fryslân is er voor iedereen met vragen over werk. Met dit centrale loket maken we het voor inwoners en werkgevers eenvoudiger om de juiste ondersteuning en hulp te vinden bij vragen over werk. Waar het voorheen voor inwoners en werkgevers soms onoverzichtelijk was en lastig om het juiste loket te vinden, brengen we met Werkcentrum Fryslân via één centraal punt toegang tot relevante kennis en dienstverlening van alle partners in ons netwerk.

Sociale werkvoorziening (SW)

Gemeenten zijn in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) verplicht om aan mensen met een SW-indicatie passende arbeid te bieden onder aangepaste omstandigheden. De uitvoering van de Sociale Werkvoorziening (SW) is sinds 1 januari 2020 belegd bij Caparis. In 2025 hebben we de dienstverleningsovereenkomst (DVO) verlengd met vijf jaar. Ook in 2027 blijven we de voortgang van de DVO, via de kwartaalgesprekken en bestuurlijke overleggen, volgen.

Doelstellingen

Aan de slag met aanpak armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

Met onze aanpak armoede en schulden zetten we in op het bereiken van inwoners met geldzorgen en het vergroten van de financiële armslag van inwoners. Dit doen we samen met samenwerkingspartners die rond het thema armoede in onze gemeente actief zijn. Ook kunnen inwoners voor hulp en ondersteuning bij ons gebiedsteam terecht.

Aanpak armoede

Vanuit de aanpak armoede vergroten we het bereik van de regelingen voor inwoners met een laag inkomen, zoals de bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, gemeentepolis (collectieve zorgverzekering bij De Friesland), Stichting Leergeld en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. We maken hiervoor onder andere gebruik van De VoorzieningenWijzer.

Om menstruatie- en verzorgingsarmoede tegen te gaan breiden we de uitgiftepunten voor menstruatieproducten verder uit met nieuwe producten. We passen de menstruatie-uitgiftepunten (MUP) aan in verzorgingsuitgiftepunten (VUP), zo zijn op verschillende plekken in onze gemeente naast menstruatieproducten ook verzorgingsproducten aanwezig.

Samen met de partners van de Thematafel Armoede bekijken we wat we nog meer kunnen doen voor de doelgroep.

Aanpak vroegsignalering en schulden

Door onze inzet vanuit de vroegsignalering bereiken we inwoners met beginnende betaalachterstanden en geldzorgen eerder. Door passende trajecten aan te bieden helpen we inwoners met een oplossing voor hun schuld en bieden we budgetcoaching zodat inwoners niet opnieuw in de problemen komen. We werken samen met partijen zoals Humanitas Thuisadministratie, bewindvoerders en partijen die schuldregelingstrajecten uitvoeren.

Er is een landelijke opzet hoe de basisdienstverlening rondom schuldhulpverlening er bij alle gemeenten in Nederland uit zou moeten zien. Om hier beter op aan te sluiten zijn wij gestart met het verder doorontwikkelen van de schuldhulpverlening in onze gemeente. Een van de onderdelen hiervan is het onderzoeken of wij zelf budgetbeheer kunnen uitvoeren, zodat wij niet afhankelijk zijn van externe partijen.

Nieuw beleidsplan Armoede en Schulden

Om de basisdienstverlening en onze extra inzet rond armoede en schulden verdere invulling te geven stellen we een nieuw beleidsplan op voor de periode 2027-2030. Hierin komt naar voren op welke manier we werken aan de doelen voor de komende periode:

- Het verbeteren van de financiële positie en het stimuleren van meedoen van onze inwoners in Weststellingwerf door inwoners te ondersteunen en vooruit te helpen;
- Het voorkomen van het toenemen van problematische schulden door het bieden van passende oplossingen en ondersteuning aan inwoners en een groter bereik realiseren van inwoners met geldzorgen.

Sociale voedseltuin

In 2026 is de sociale voedseltuin in Wolvega gestart. Ook in 2027 ondersteunt de gemeente Weststellingwerf deze tuin. De voedseltuin ondersteunt inwoners met een beperkt inkomen door gezonde voeding beschikbaar te maken. Tegelijk biedt de tuin kansen om anderen te ontmoeten en actief mee te doen in het kader van maatschappelijke participatie. In 2027 gaat de voedseltuin verder groeien. Er worden meer vrijwilligers gezocht en er komt meer opbrengst uit de tuin. Een deel van deze oogst is bedoeld voor de voedselbank en andere inwoners die extra ondersteuning kunnen gebruiken.

Wat gaan we daarvoor doen

Integrale aanpak

Vanuit het gebiedsteam bieden we een integrale aanpak, inwoners krijgen ondersteuning op alle leefgebieden. Armoede en schulden kunnen samengaan met laaggeletterdheid. Het signaleren van laaggeletterdheid bij deze doelgroep is onderdeel van de Lokale Actieagenda Basisvaardigheden die we ontwikkelen. Ook voor deze doelgroep zetten we ons in om de basisvaardigheden te versterken.

We gaan daarnaast inzetten op de verbinding tussen armoede en gezondheid. Dit onder andere vanuit het actieprogramma Kansrijke Start. Hierbij richten we ons op de eerste 1000 dagen van kinderen die geboren zijn in een gezin dat te maken heeft met een kwetsbare situatie. De verloskundige en GGD bekijken bij de intake (verlengde intake) of er signalen zijn rondom armoede. We kunnen hierdoor tijdig de juiste hulp inzetten en voorzieningen aanbieden. We werken samen met Stichting Babyspullen voor het gratis verstrekken van een pakket met babyspullen. Ook zetten we in op betaalbare kraamzorg. In situaties waarin er geen middelen zijn om de eigen bijdrage voor kraamzorg te betalen vergoeden we als gemeente deze kosten, zo kunnen we alle gezinnen in onze gemeente kraamzorg bieden en ouders en kinderen een goede start geven.

Elke tweede vrijdag van de maand organiseren wij samen met Humanitas het Ouder kind café in de bibliotheek. Hier krijgen ouders praktische tips, maar hier ontstaan ook waardevolle contacten tussen ouders. Elke bijeenkomst heeft een ander thema, denk aan slapen, bewegen en voeding.

Ook bekijken we waar we nog extra aandacht aan kunnen geven op het gebied van armoede en gezondheid, zoals of er sprake is van minder goede mondzorg bij kinderen in de gemeente. Hiervoor willen we in contact komen met tandartsen en bekijken of we kunnen samenwerken door bijvoorbeeld in de praktijk verzorgingsproducten (VUP-punt) aan te kunnen bieden.

Met partijen die elk kwartaal bij elkaar komen tijdens de Thematafel Armoede zetten we ons in om nog meer verbinding met elkaar te krijgen en gezamenlijk meer te kunnen betekenen voor de doelgroep. Ook bekijken we welke partijen zich nog aan kunnen sluiten bij de Thematafel Armoede, zoals de Sociale Voedseltuin Weststellingwerf. Partijen als de Voedselbank, OSW, Kledingbank, Stichting Leergeld, een afvaardiging vanuit kerken, Speel-o-theek, Papierwinkel, bibliotheek, GGD, Humanitas en ons gebiedsteam nemen deel aan de Thematafel.

Ook rond afvalstoffenheffing en energiearmoede zetten we ons in om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen en te bereiken. Inwoners uit deze doelgroep hebben ook met afvalstoffenheffing te maken. Voor deze doelgroep kan als onderdeel van de compenserende maatregelen van Diftar+ gebruik gemaakt worden van bijvoorbeeld (gedeeltelijke) kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen of een gratis pakket met wasbare luiers.

De energiecoaches, energieverkenner en het FIX-Team komen ieder vanuit hun eigen rol bij inwoners thuis. Hierdoor hebben zij niet alleen een ondersteunende, maar ook een signalerende functie. Door deze contacten beter met elkaar en met het gebiedsteam te verbinden, kunnen signalen over bijvoorbeeld energiearmoede, financiële zorgen of andere problematiek eerder worden herkend en kan gericht worden doorverwezen.

Ook rond energiearmoede zoeken we aansluiting bij de Thematafel Armoede, zodat samenwerkingspartijen ook goed op de hoogte zijn en bekend zijn met energiecoaches en het FIX-team. Hieruit kunnen weer acties ontstaan om de doelgroep te bereiken.

Ondersteunen doelgroep

Inwoners kunnen gebruik maken van verschillende regelingen om hun financiële armslag te vergroten. Per regeling bekijken we of we kunnen inzetten op het vergroten van het bereik. Voor Stichting Leergeld gaan we gezinnen met kinderen die een bijstandsuitkering ontvangen aanschrijven om ze te informeren over de regelingen. Om zo nog meer gezinnen te bereiken. Waar mogelijk bekijken we samen met Leergeld waar we de verstrekkingen kunnen uitbreiden. Naast vergoedingen zoals sport en cultuur, een passende fiets en kledingbonnen ontvangen kinderen in de zomer een Zomertas.

Volwassenen kunnen vanuit het Volwassenenfonds Sport en Cultuur meedoen aan sport en culturele activiteiten. Samen met de Voedselbank zorgen we ervoor dat gezinnen een gezond voedselpakket ontvangen. Ook met andere regelingen zoals de bijzondere bijstand, maatwerkbudget en individuele inkomenstoeslag ondersteunen we inwoners uit de doelgroep.

Gezinnen die door hun financiële situatie niet op vakantie kunnen bieden we door een samenwerking met De Vakantiebank kosteloos een vakantie week op een park in Nederland aan. Ook voor kinderen is een uitje of een vakantie van grote betekenis. Er is ruimte om 20 gezinnen op vakantie te laten gaan. Zo kunnen gezinnen weer opladen en mooie herinneringen maken.

Bereiken doelgroep

We gaan inwoners actief op de regelingen en voorzieningen wijzen. Om de regelingen en De VoorzieningenWijzer onder de aandacht te brengen bij de doelgroep communiceren we op verschillende manieren. Dit doen we niet alleen vanuit het gebiedsteam in contacten die we met inwoners hebben, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een uitkering, hulp bij geldzorgen of vanuit de vroegsignalering, maar ook met samenwerkingspartners en via andere communicatiekanalen. Voorbeelden hiervan zijn flyers, onze informatiegids Geldwijzer, via social media en aandacht voor spreekuren zoals de zorgcheck in de lokale krant of op de lokale radio.

De VoorzieningenWijzer zetten we in om het bereik van de regelingen te vergroten. Een inwoner kan zelf bekijken welke regelingen voor hem gelden of kan dit samen doen met een opgeleide adviseur. We werken hiervoor samen met Humanitas en de Papierwinkel. Tijdens de periode van het overstappen van de zorgverzekering organiseren we extra spreekuren voor een zorgcheck. Zodat inwoners een passende zorgverzekering hebben.

Wanneer dit mogelijk is verstrekken we regelingen ambtshalve (zonder aanvraag) om de doelgroep te bereiken. De individuele inkomensvoorslag kunnen we zonder aanvraag verstrekken. We gaan bekijken of we dit ook mogelijk kunnen maken voor inwoners die nog niet eerder bij ons een aanvraag hebben gedaan, maar wel recht hebben op de toeslag doordat ze al langere tijd een uitkering ontvangen. Vanuit de Participatiewet in balans wordt het door een wetswijziging mogelijk om deze toeslag ook in die situatie ambtshalve te verstrekken.

Samen met Humanitas bekijken we of we de doelgroep nog beter kunnen vinden. Een Kanskaartenactie opzetten in een buurt in de gemeente is hierbij een mogelijkheid. Op deze kaart staat informatie over regelingen en de mogelijkheden van hulp vanuit Humanitas.

De Papierwinkel helpt inwoners bij het aanvragen van regelingen of het lezen van een ingewikkelde brief. We gaan onderzoeken of we voor vragen rond geldzaken de bestaande spreekuren kunnen uitbreiden om zo ook inwoners met geldzorgen te bereiken.

Ook rond energiearmoede leggen we verbinding in het bereiken van de doelgroep. We zorgen voor verbinding tussen energiecoaches, het FIX-Team en het gebiedsteam, zodat we goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden en we inwoners uit de doelgroep kunnen benaderen. Bijvoorbeeld als we inwoners vanuit de vroegsignalering spreken bekijken we of inwoners gebruik maken van regelingen of voorzieningen, zoals Stichting Leergeld, bijzondere bijstand en de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen of dat een energiecoach voor een inwoner wat kan betekenen rond het besparen van energie.

Hulp bij geldzorgen

Inwoners met geldzorgen kunnen bij ons gebiedsteam terecht. Inwoners weten doordat we vanuit de vroegsignalering actief contact zoeken vaak al van de mogelijkheden van hulp af. Niet altijd staat een inwoner bij eerste betaalachterstanden al open voor contact of hulp. Ook door landelijke communicatieprogramma's vanuit Geldfit kunnen inwoners de weg naar passende hulp vanuit ons gebiedsteam vinden. Op geldfit.nl is veel informatie te vinden over geldzorgen en ook kun je een test doen of anoniem bellen om te informeren naar de mogelijkheden van hulp. Als een inwoner graag hulp wil wordt er contact gelegd met ons gebiedsteam.

Jongeren benaderen we op een andere manier, dit doen we in gezamenlijkheid met het jongerenwerk. Zo gaan we communiceren via social media over geldzorgen, geven we aandacht aan een podcast die is opgenomen over dit thema en worden er gastcolleges gegeven. Ook het uitdelen van een stressbal met een QR-code naar hulp via Geldfit kan helpen voor aandacht rond dit onderwerp.

Vroegsignalering van schulden

Vanuit de vroegsignalering van schulden ontvangen wij van vastenlastenpartners zoals de woningverhuurders, zorgverzekeraars, energieleveranciers en waterbedrijven signalen van betalingsachterstanden. We zetten in op een intensieve samenwerking met woningverhuurders om te voorkomen dat woningontduiming aan de orde is.



Door inwoners actief te benaderen, dit kan per brief, telefoon, WhatsApp of door op huisbezoek te gaan weten inwoners welke hulp er mogelijk is. We gaan veel aandacht geven aan onze manier van inwoners benaderen. Dit komt bijvoorbeeld terug in een uitlegfilmpje dat we aanbieden als inwoners meer willen weten over de vroegsignalering en mogelijkheden van hulp. Een QR-code naar dit filmpje staat ook op het Niet Thuiskaartje dat inwoners in de brievenbus ontvangen als we hen tijdens een huisbezoek niet thuis treffen. We richten ons op een laagdrempelige benadering als inwoners toch openstaan voor hulp. Door inwoners vaste en vertrouwde gezichten te laten zien, proberen we de drempel voor inwoners om hulp te zoeken te verkleinen.

Hulp en nazorg bij schulden

Inwoners met schulden bieden we passende schuldhulpverleningstrajecten zodat er een oplossing wordt geboden voor de schuld. Afhankelijk van de situatie zetten we een schuldhulptraject in, we werken hiervoor samen met Humanitas Thuisadministratie, bewindvoerders en partijen die schuldregelingstrajecten uitvoeren. Voor elke inwoner is de behoefte aan schuldhulp verschillend. Om passende hulp in te kunnen zetten en meer zicht en grip op budgetbeheer te krijgen zijn we aan het onderzoeken of we budgetbeheer in eigen beheer kunnen gaan voeren. Zo kunnen we inwoners gericht coachen naar zelfredzaamheid. Daarnaast kunnen we door budgetbeheer in eigen beheer uit te voeren terugval voorkomen en op maat de begeleiding en hulp inzetten.

Tijdens het traject bekijken we op welke manier een inwoner weer duurzaam financieel zelfredzaam kan worden en zetten we hier passende hulp en ondersteuning voor in. Zo voorkomen we terugval. Ook bieden we nazorg om samen met inwoners te bekijken of het weer lukt om zelf de administratie bij te houden.

Ook voor ondernemers bieden we passende trajecten. Om de toegang naar schuldregelingstrajecten voor deze doelgroep te versnellen gaan we een samenwerking aan met Over Rood. Over Rood kan de ondernemer ondersteunen bij het op orde brengen van de financiële administratie, het afhandelen van jaarrekeningen en het verzamelen van de benodigde stukken die nodig zijn voor het schuldhulpverleningstraject.

Doelstellingen

Aan de slag met jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Binnen het jeugdbeleid zetten we de beweging voort naar preventie, een sterke sociale basis en ondersteuning zo dicht mogelijk bij kinderen, jongeren en gezinnen. We willen dat kinderen en gezinnen tijdig passende ondersteuning ontvangen en dat problemen waar mogelijk vroeg worden gesignaleerd en voorkomen. Daarom investeren we in de samenwerking tussen onderwijs, welzijn, zorg en ondersteuning en versterken we het aanbod van algemene en voorliggende voorzieningen.

Een belangrijke pijler binnen deze ontwikkeling is de preventieve aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Daarbij werken we steeds integraler samen met het project Kansrijke Start, zodat een samenhangend aanbod ontstaat voor kinderen, jongeren en ouders. Zo verbinden we preventieve ondersteuning in verschillende levensfasen en versterken we de samenhang tussen gezondheid, opvoeding, onderwijs, welzijn en jeugdhulp. Voorbeelden hiervan zijn het ouder-kindcafé, de pedagoog van de Jeugdgezondheidszorg, de praktijkondersteuners jeugd en het jongerenwerk.

Tegelijkertijd versterken we de rol van het gebiedsteam als centrale toegang tot ondersteuning voor jeugd en gezin. Het gebiedsteam speelt een sleutelrol in het bieden van passende hulp dichtbij huis en werkt samen met partners aan een samenhangend ondersteuningsaanbod.

Ten behoeve van de specialistische jeugdhulpverlening werken we op regionaal niveau samen binnen Sociaal Domein Fryslân (SDF). In 2027 verwachten we een nieuwe Regiovisie Jeugdhulp aan uw raad voor te leggen. Deze regiovisie vormt het inhoudelijke kader voor de toekomstige organisatie en inkoop van specialistische jeugdhulp en bevat afspraken over onder andere beschikbaarheid, samenwerking en het voorkomen en terugdringen van wachtlijsten.

Op basis van deze visie wordt in 2027 ook de aanbesteding voor specialistische jeugdhulp en wonen afgerond. De nieuwe contracten gaan in vanaf 2028. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen regionaal georganiseerde jeugdhulp op basis van de Wet beschikbaarheid jeugdhulp en lokaal georganiseerde ondersteuning. Hiermee zorgen we ervoor dat specialistische hulp beschikbaar blijft voor kinderen en gezinnen die deze nodig hebben, terwijl ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij en in samenhang met het lokale aanbod wordt georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen

Sterke basis en preventie

Vanuit de beweging naar preventie, een sterke sociale basis en ondersteuning dichtbij inwoners werken we verder aan de versterking van ons gebiedsteam. Het gebiedsteam speelt een centrale rol bij het vroegtijdig signaleren van vragen en het bieden van passende ondersteuning aan kinderen, jongeren en gezinnen. Daarbij sluiten we aan bij de uitgangspunten van de Hervormingsagenda Jeugd en de regionale leidraad voor Stevige Lokale Teams, met aandacht voor onder andere mentale gezondheid, complexe echtscheidingen en het vergroten van de draagkracht van ouders.

In 2027 werken we deze ontwikkeling verder uit. Daarbij richten we ons op het versterken van de sociale basis rondom jeugd en gezin, het uitbreiden van algemene en voorliggende voorzieningen en het verder ontwikkelen van het gebiedsteam als stevige lokale toegang tot ondersteuning. Hiermee willen we ondersteuning eerder, dichterbij en meer in samenhang met de leefwereld van inwoners organiseren.

Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO)

Opgroeien kansrijke Omgeving wordt voortgezet. We investeren in het bouwen van een lokale coalitie van gemeente, ketenpartners en ouders. Met de preventieaanpak OKO werk je als gemeente aan gezonde en gelukkige jeugd: zonder middelengebruik en mét een goede mentale gezondheid. Deze preventieaanpak zet in op het positief veranderen van de leefomgeving van jongeren.

OKO:

- Richt zich op het versterken van het alledaagse leven van jongeren en daarmee problemen en de inzet van zorg voorkomen.
- Is gericht op het positief veranderen van de leefomgeving van jongeren. Het versterken van de beschermende factoren en werken aan de risicofactoren om het gebruik van middelen te voorkomen en de mentale gezondheid van jongeren te versterken.
- Door dit samen te doen met partners uit de gemeente; van school tot preventieprofessional, van ouder tot sport en cultuur. Samen vormt een stevig netwerk rondom opgroeiende jeugd.
- Het is een duurzame lange termijn-aanpak. Er wordt geïnvesteerd in de toekomst. Gezonde jongeren groeien op tot gezonde volwassenen wat leidt tot een gezonde samenleving.
- De aanpak heeft een stevige wetenschappelijke basis en gebaseerd is op het succesvolle [IJslandse preventiemodel](#).
- Lokale cijfers over jongeren zijn de basis voor het beleid. Het Trimbos monitort elke twee jaar de resultaten in de gemeente.

Toegang naar jeugdhulp

In de doorontwikkeling naar een steviger lokaal gebiedsteam werken we aan een integrale toegang tot ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen. Daarbij sluiten we aan bij het Richtinggevend Kader van de VNG en versterken we de verbinding tussen het gebiedsteam, de sociale basis, algemene voorzieningen en specialistische jeugdhulp. Het uitgangspunt is dat ondersteuning zo dichtbij mogelijk wordt georganiseerd en dat specialistische jeugdhulp wordt ingezet wanneer dat nodig is.

Om passende ondersteuning te kunnen bieden, brengen we samen met gezinnen de hulpvraag en de verschillende leefgebieden in kaart. Daarbij maken we gebruik van het Regionaal Ondersteuningsplan en, bij complexere situaties, van de Verklarende Analyse. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de oorzaken van problemen en de ondersteuning die nodig is voor het gezin.



De inzet van eigen kracht, het sociale netwerk en algemene voorzieningen vormt daarbij het vertrekpunt. In 2027 werken we verder aan het versterken en uitbreiden van deze voorliggende voorzieningen en aan de rol van het gebiedsteam in het bieden van ondersteuning dichtbij huis.

We stimuleren integraal werken rondom alle leefgebieden van kinderen en jongeren. Daarbij werken het gebiedsteam, praktijkondersteuners GGZ-jeugd, schoolmaatschappelijk werkers, jongerenwerkers en vlechtwerkers jeugd nauw samen. Zo organiseren we ondersteuning meer in samenhang en sluiten we beter aan bij de leefwereld van kinderen, jongeren en gezinnen.

Jeugdhulp en onderwijs

De verkenning van de Verrijkte Schooldag wordt voortgezet met de mogelijkheid om een subsidie aan te vragen voor School en Omgeving. Dit wordt opgepakt samen met de scholen in Weststellingwerf.

Alle kinderen en jongeren hebben recht op passend onderwijs. Hiervoor is een goede samenwerking tussen het onderwijs, het samenwerkingsverband en de inkoopondersteuner jeugdhulp van de gemeente nodig. Zij zoeken samen naar de beste oplossing voor kinderen en jongeren die meer nodig hebben dan alleen onderwijs.

Doelstellingen

Aan de slag met de Wmo

Wat willen we bereiken?

Binnen de Wmo zetten we de beweging voort 'van zorg naar gezondheid, welzijn en zelfredzaamheid'. Tegelijkertijd staan we voor verschillende uitdagingen. Door de vergrijzing neemt de vraag naar ondersteuning toe, terwijl de krapte op de arbeidsmarkt het voor zorgaanbieders steeds moeilijker maakt om voldoende personeel te vinden. Dit vraagt om een toekomstbestendige inrichting van ondersteuning en zorg.

Om de Wmo ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar te houden, investeren we in preventie, een sterke sociale basis en ondersteuning dichtbij inwoners. Door inwoners te ondersteunen bij het behouden van hun gezondheid, zelfstandigheid en sociale contacten willen we voorkomen dat zwaardere vormen van ondersteuning nodig zijn. Algemene en voorliggende voorzieningen spelen hierbij een belangrijke rol. Maatwerkvoorzieningen blijven beschikbaar voor inwoners die deze ondersteuning nodig hebben.

Steeds meer ouderen en inwoners met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking wonen langer zelfstandig thuis. Dit vraagt om passende woningen, toegankelijke woonomgevingen en een goede verbinding tussen wonen, welzijn, zorg en ondersteuning. Om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden werken we samen met zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties en andere partners. De gezamenlijke uitvoeringsagenda wonen, zorg en welzijn vormt hiervoor een belangrijke basis (zie programma 8).

Ons uitgangspunt blijft dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven deelnemen aan de samenleving, met ondersteuning vanuit het eigen netwerk, de sociale basis en algemene voorzieningen waar dat mogelijk is. Zo houden we het Wmo-vangnet toegankelijk en beschikbaar voor inwoners die ondersteuning vanuit de Wmo daadwerkelijk nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen

Samenwerken

We zetten ons in om inwoners met een ondersteuningsvraag zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven te kunnen laten behouden en volwaardig te laten deelnemen aan de samenleving. Daarbij werken we nauw samen met zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties, de GGZ, de politie, omliggende gemeenten en andere maatschappelijke partners. Door deze samenwerking kunnen we ondersteuning eerder signaleren en beter afstemmen op de behoeften van inwoners.

In 2027 sluiten we binnen de Wmo nadrukkelijk aan bij de ontwikkeling van de sociale basis en de verdere versterking van het gebiedsteam. Door ondersteuning dichtbij inwoners te organiseren en de verbinding met algemene en voorliggende voorzieningen te versterken, geven we verder vorm aan de verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn. Daarbij richten we ons onder andere op de nieuwe inkoop van groepsbegeleiding en op mobiliteit in brede zin.

Aanbestedingen Wmo

Per 1 juli 2027 sluiten we nieuwe contracten met zorgaanbieders voor groepsbegeleiding. Met deze nieuwe inkoop richten we ons op welbevinden en het versterken van de verbinding met de sociale basis en voorliggende voorzieningen. Door middel van deze aanbesteding zetten we nog meer in op voorliggende mogelijkheden, om zodoende het Wmo-vangnet in de toekomst toegankelijk te houden voor inwoners die maatwerkondersteuning nodig hebben.

Beschermd Wonen

De gemeente Weststellingwerf sluit aan bij de landelijke decentralisatie en provinciale afspraken over beschermd wonen. Hoewel de invoering opnieuw is uitgesteld, blijft het uitgangspunt dat de zorg zoveel mogelijk thuis bij de inwoner plaatsvindt. In plaats van in een instelling die bijvoorbeeld niet in de buurt is van de eigen leefomgeving. Deze ontwikkeling noemen we Beschermd Thuis.

Ontwikkelingen eigen bijdrage Wmo/ Abonnementstarief

We volgen de landelijke regels voor de verandering in de Wmo. Vanaf 2028 verwachten we weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo. Dit kan gevolgen hebben voor het aantal aanvragen. In 2027 gaan we ons op deze wijziging voorbereiden.

Inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen

In lijn met de versterking van de sociale basis en de verschuiving van zorg naar gezondheid en welzijn zetten we in op preventie en het vroegtijdig signaleren van ondersteuningsvragen. Door problemen eerder te herkennen en aan te pakken, willen we voorkomen dat inwoners zwaardere vormen van ondersteuning nodig hebben. Een voorbeeld hiervan is de ketenaanpak valpreventie, waarbij we samen met fysiotherapeuten en andere partners werken aan het voorkomen van valincidenten bij ouderen (zie ook programma 7).

Daarnaast versterken we de algemene en voorliggende voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, zelfredzaamheid en participatie. We werken toe naar laagdrempelige ontmoetingsplekken waar inwoners zonder indicatie terecht kunnen voor ondersteuning, advies en sociale contacten. Samen met zorg- en welzijnsorganisaties en andere partners bouwen we aan een netwerk van voorzieningen dat aansluit bij de behoeften van inwoners en een waardevolle aanvulling vormt op de ondersteuning vanuit het gebiedsteam.

Vitaal ouder worden

Door de vergrijzing wonen steeds meer ouderen langer zelfstandig thuis. Dit vraagt niet alleen om passende woonvormen en levensloopbestendige woningen (zie programma 8 Woonzorgvisie), maar ook om een omgeving die bijdraagt aan gezondheid, zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie.

Daarom zetten we in op vitaal ouder worden. Samen met inwoners, vrijwilligers, mantelzorgers en maatschappelijke organisaties onderzoeken we hoe we ouderen kunnen ondersteunen om zo lang mogelijk actief, zelfstandig en betrokken te blijven. Preventie, ontmoeting en een sterke sociale basis spelen hierbij een belangrijke rol.

Daarnaast besteden we aandacht aan inwoners met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers. We werken aan een dementievriendelijke omgeving waarin herkenning, begrip en ondersteuning centraal staan. Het vergroten van kennis en bewustwording over dementie binnen de samenleving is hiervoor van groot belang.

Ook stimuleren we laagdrempelige ontmoetings- en ondersteuningsmogelijkheden dichtbij huis. Deze voorzieningen dragen bij aan het tegengaan van eenzaamheid, het versterken van sociale contacten en het langer zelfstandig functioneren van ouderen. Daarmee kunnen zij ook bijdragen aan het uitstellen of voorkomen van zwaardere ondersteuningsvormen, zoals geïndiceerde dagbesteding.

Doelstellingen

Opvang bieden aan Oekraïense ontheemden

Wat willen we bereiken?

Sinds 2022 zijn wij verantwoordelijk voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne. De tijdelijke bescherming van Oekraïense ontheemden is verlengd tot maart 2028. Ook in 2027 bieden wij opvang aan deze doelgroep. In 2028 wijzigen de rechten en plichten van Oekraïense ontheemden op het gebied van verblijfsrecht, inkomen en onderwijs. In 2027 treffen wij de benodigde voorbereidingen om deze wijzigingen zorgvuldig te kunnen implementeren.

Wat gaan we daarvoor doen

Werken aan leefbaarheid en zelfredzaamheid

Voor bestaande opvanglocaties werken wij aan de leefbaarheid. Ook blijven wij ons inzetten voor de zelfredzaamheid van ontheemden met extra nadruk op onderwijs, taal, participatie en integratie.

Wat mag het kosten? (per taakveld)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.722	-5.298	-2.978	-2.927	-2.865	-2.869
6-21 Toegang en eerstelijnsvoorziening WMO	-96	-23	-23	-23	-23	-23
6-22 Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	-24	-12	-12	-12	-12	-12
6-23 Toegang en eerstelijnsvoorziening Integr	-3.755	-3.953	-4.172	-4.172	-4.172	-4.172
6-3 Inkomensregelingen	-12.141	-13.298	-13.312	-13.312	-13.312	-13.312
6-4 WSW en beschut werk	-4.080	-4.046	-4.047	-4.047	-4.047	-4.047
6-5 Arbeidsparticipatie	-1.239	-1.451	-1.336	-1.336	-1.336	-1.336
6-60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.083	-955	-955	-955	-955	-955
6-711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-3.121	-3.411	-3.411	-3.411	-1.679	-1.640
6-712 Begeleiding (WMO)	-1.718	-1.782	-1.782	-1.782	-1.782	-1.782
6-713 Dagbesteding (WMO)	-806	-969	-969	-969	-969	-969
6-714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-70	-140	-140	-140	-140	-140
6-751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.167	-1.346	-1.346	-1.346	-1.346	-1.346
6-752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.816	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
6-753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-73	-100	-100	-100	-100	-100
6-761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-64	-100	-100	-100	-100	-100
6-762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.424	-2.510	-2.510	-2.510	-2.510	-2.510
6-763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-143	-150	-150	-150	-150	-150
6-791 PGB WMO	-79	-134	-134	-134	-134	-134
6-792 PGB Jeugd	-115	-150	-150	-150	-150	-150
6-811 Beschermd wonen (WMO)	449	-50	-50	-50	-50	-50
6-812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-32	-73	-73	-73	-73	-73
6-821 Jeugdbescherming	-708	-832	-832	-832	-832	-832
6-822 Jeugdreclassering	-57	-60	-60	-60	-60	-60
6-91 Coördinatie en beleid WMO	-798	-849	-879	-879	-879	-879
6-92 Coördinatie en beleid Jeugd	-541	-468	-466	134	134	134
Totaal Lasten	-45.422	-48.158	-45.986	-45.335	-43.541	-43.506
Baten						
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.735	2.841	196	196	196	196
6-22 Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	46	38	38	38	38	38
6-23 Toegang en eerstelijnsvoorziening Integr	83	0	0	0	0	0
6-3 Inkomensregelingen	9.152	9.940	9.940	10.685	10.685	10.685
6-5 Arbeidsparticipatie	3	66	0	0	0	0
6-60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	8	6	6	6	6	6
6-711 Huishoudelijke hulp (WMO)	238	220	220	220	220	220
Totaal Baten	14.265	13.110	10.399	11.144	11.144	11.144
Saldo van lasten en baten	-31.157	-35.048	-35.588	-34.191	-32.397	-32.362
Onttrekkingen						
0-10C Mutaties reserves	112	277	249	245	146	144
Storting						
0-10C Mutaties reserves	-732	0	-2.000	0	0	0
Mutaties reserves	-619	277	-1.751	245	146	144
Resultaat	-31.776	-34.771	-37.339	-33.945	-32.251	-32.218

Wat mag het kosten? (per beleidsveld)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
6A Soc.domein Samenkracht en burgerpart.	-5.722	-5.298	-2.978	-2.927	-2.865	-2.869
6B Soc.domein Toegang en 1e lijnsvoorz.	-3.875	-3.987	-4.206	-4.206	-4.206	-4.206
6C Soc.domein Participatie	-17.460	-18.795	-18.696	-18.696	-18.696	-18.696
6D Soc.domein WMO	-7.258	-8.362	-8.393	-8.393	-6.661	-6.622
6E Soc.domein Jeugd	-11.107	-11.716	-11.714	-11.114	-11.114	-11.114
Totaal Lasten	-45.422	-48.158	-45.986	-45.335	-43.541	-43.506
Baten						
6A Soc.domein Samenkracht en burgerpart.	4.735	2.841	196	196	196	196
6B Soc.domein Toegang en 1e lijnsvoorz.	129	38	38	38	38	38
6C Soc.domein Participatie	9.155	10.006	9.940	10.685	10.685	10.685
6D Soc.domein WMO	245	226	226	226	226	226
Totaal Baten	14.265	13.110	10.399	11.144	11.144	11.144
Saldo van lasten en baten	-31.157	-35.048	-35.588	-34.191	-32.397	-32.362
Onttrekkingen						
6A Soc.domein Samenkracht en burgerpart.	112	277	249	245	146	144
Stortingen						
6A Soc.domein Samenkracht en burgerpart.	-732	0	-2.000	0	0	0
Mutaties reserves	-619	277	-1.751	245	146	144
Resultaat	-31.776	-34.771	-37.339	-33.945	-32.251	-32.218

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van 2026

Baten en lasten

Samenkracht en burgerparticipatie

Het verschil komt onder andere doordat er in 2027 geen baten en lasten geraamd voor de opvang Oekraïners. Daarnaast zijn er in 2026 incidentele middelen beschikbaar voor dorpshuis Oosterstreek (€ 80.000) en in 2027 voor de Lokale inclusieagenda (€ 70.000).

Ook stijgen de kapitaallasten vanaf 2027 door opvang Tjongerpad en zijn er extra lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

In 2026 ontvingen we nog baten (en deden hiervoor uitgaven) vanuit de Brede SPUK-regeling voor de onderdelen terugdringen gezondheidsachterstanden, versterken sociale basis, mantelzorg, één tegen eenzaamheid en welzijn op recept. Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend. Daarom verwerken we de gevolgen in de Voorjaarsnota 2027.

Toegang en eerstelijnsvoorziening

Er zijn hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Participatie

In 2026 verwachten we een bijdrage vanuit ESF Samen aan de slag (€ 60.000) en zijn er incidentele middelen beschikbaar voor de alleenverdienersproblematiek (€ 49.000). Daarnaast zijn er vanaf 2027 hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Begroting 2027 en meerjarenperspectief

Lasten

Samenkracht en burgerparticipatie

Voor MFC het Vlechtwerk zijn er in 2027 hogere onderhoudskosten. Vanaf 2029 nemen de kapitaallasten voor huisvesting Oekraïne af.

Wmo

In het coalitieakkoord van kabinet Jetten is opgenomen dat mensen die dat kunnen, zelf gaan betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijk hulp (HH) als maatwerkvoorziening binnen de Wmo verdwijnt per 1 januari 2029. Als gevolg hiervan wordt het gemeentefonds gekort, voor ons als gemeente Weststellingwerf betekent dit een bedrag van € 2,5 miljoen minder inkomsten vanaf 2029. Het Rijk wil voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen een vangnet bieden. De omvang van dat vangnet is voor Weststellingwerf ongeveer € 740.000 vanaf 2029. De VNG heeft ons geadviseerd om voor beide posten (zowel het schrappen van HH als het vangnet) een stelpost op te nemen in onze begroting zodat deze bedragen budgettair neutraal kunnen worden verwerkt. Daarmee blijft het de verantwoordelijkheid van het Rijk om deze besparing te realiseren.

Jeugd

De begroting daalt vanaf 2028 door (de geïndexeerde) Hervormingsagenda Jeugd. Alle gemeenten moeten deze besparing verwerken, omdat het Rijk en de VNG hebben afgesproken dat het jeugdstelsel structureel goedkoper moet worden. Wij moeten zelf maatregelen treffen om deze besparing te realiseren. Dit betekent concreet dat wij vanaf 2028 fors minder inkomsten krijgen voor de jeugdzorg (via het gemeentefonds).

Mutatie reserves

In 2026 worden de incidentele budgetten voor de renovatie en verduurzaming Dorpshuis Oosterstreek en de alleenverdienersproblematiek uit de algemene reserve onttrokken. Daarnaast wordt er een onttrekking gedaan uit de reserve dynamische investeringsagenda voor de beheerder van Huis en Theater op de Hoogte en is er een onttrekking ter dekking van kapitaallasten begroot. De onttrekking van de reserves van 2027 en verdere jaren betreft de dekking van kapitaallasten van de huisvesting van Oekraïners. De storting in de reserve in 2027 betreft een storting in de dynamische investeringsagenda voor MFC Polderhuus (Groote Veenpolder).

Investerings

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.075.000	55.000	675.000	1.805.000
Totaal bruto investeringsbedrag	1.075.000	55.000	675.000	1.805.000

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Portefeuillehouder(s)	Bos, Den Hartigh, Hoen, Hartog
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Riolerings
- Volksgezondheid
- Milieubeheer
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Beleidsnota's

2007 Notitie Mestvergisting
 2008 Notitie Beleidskaders nieuwe Wet geluidshinder
 2010 Notitie Geurbeleid
 2010 Integraal Vergunningenplan
 2011 Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij
 2012 Geurverordening Weststellingwerf
 2018 Watergangen waarop via een riooloverstort wordt geloosd
 2020 Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2021-2025)
 2020 [VTH beleidsplan OWO 2020-2024](#)
 2021 [Transitievisie Warmte OWO](#)
 2021 [Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf](#)
 2022 Lokaal gezondheidsbeleid Gemeente Weststellingwerf 2022-2025
 2022 Nota Bodembeheer (inclusief bodemkwaliteitskaarten)
 2023 Uitvoeringsprogramma 2024 en Jaarverslag 2023 Fysieke leefomgeving
 2023 Regioplan Friesland (FrIZA)
 2023 OWO- Uitvoeringsprogramma warmtetransitie
 2024 Communicatieplan Diftar+
 2025 Plan van Aanpak JOGG in Weststellingwerf 2025
 2025 Uitvoeringsplan Drank en Alcoholwet NIX18 2025
 2025 OWO actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkomen (MVOI)
 2025 Jaaragenda Q4 2025 & 2026, Communicatieplan Klimaat & Duurzaamheid
 2026 Kaderstellend adaptief programmaplan energietransitie
 2026 KAPE Uitvoeringsprogramma
 2026 Uitvoeringsstrategie Circulaire Economie

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Gezondheid

Beleidsontwikkeling

In 2027 blijven we ons inzetten voor een gezonde samenleving. Daarbij volgen we de uitgangspunten van de Wet publieke gezondheid (Wpg), het Integraal Zorgakkoord (IZA), het nieuwe Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en de landelijke gezondheidsnota 2025-2028. Ook werken we aan een nieuw lokaal gezondheidsbeleid voor de periode 2027-2030. Dit beleid stellen we samen op met inwoners, zorg- en welzijnsorganisaties, ketenpartners en andere beleidsterreinen.

Maatschappelijke ontwikkeling en opgave

Landelijke onderzoeken laten zien dat het aantal mensen met dementie, overgewicht, chronische aandoeningen en mentale gezondheidsproblemen toeneemt, en dat hitte leidt tot meer gezondheidsklachten.

Ook in onze gemeente is deze ontwikkeling zichtbaar. Daarom zetten we samen met zorg- en welzijnspartners in op preventie en gezondheidsbevordering, zodat inwoners langer gezond blijven en de druk op de zorg afneemt. Omdat gezondheid wordt beïnvloed door veel verschillende factoren, is het belangrijk om gezondheid mee te nemen in alle beleidsterreinen, zoals de inrichting van de leefomgeving, wonen, sport, onderwijs en sociaal beleid.

Uitvoering Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

In 2027 starten we met de uitvoering van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Daarbij bouwen we voort op de basis die al deels is gelegd vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We zetten in op verschillende basisfunctionaliteiten die bijdragen aan preventie en gezondheid. Een belangrijk voorbeeld is Kansrijke Start, waarmee we werken aan een gezonde en veilige start voor ieder kind. Ook investeren we in valpreventie, zodat ouderen langer fit en zelfstandig kunnen blijven. Dit draagt bij aan meer kracht en balans, minder valincidenten en vitaler ouder worden.

Lokale ambities

We geven uitvoering aan de ambities uit het coalitieakkoord. We zetten ons in voor een gezonde start voor ieder kind, het versterken van preventie, het bevorderen van mentale gezondheid, de inzet van een extra jongerenwerker en een schone en gezonde leefomgeving. Samen met inwoners en onze partners werken we zo aan een gezonde toekomst voor iedereen.

Aflopen baten Brede SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

De Brede SPUK-regeling loopt af per 2026. Met deze regeling werden activiteiten gefinancierd op het gebied van onder andere Kansrijke Start, mentale gezondheid, de aanpak van overgewicht, valpreventie en regionale preventie. Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en het Hoofdlijnenakkoord Ouderen. Hiermee wordt de beweging van zorg naar gezondheid verder vormgegeven, met als doel gezondheidsproblemen te voorkomen en de druk op de zorg te verminderen. De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend. Daarom verwerken we de gevolgen hiervan in de Voorjaarsnota 2027.

Het Rijk verwacht ook van gemeenten dat zij blijven investeren in een gezonde leefomgeving als belangrijke manier om gezondheidsproblemen te voorkomen. Het is op dit moment echter nog niet duidelijk of hiervoor extra middelen beschikbaar komen. Daarom zijn hiervoor in deze begroting geen middelen opgenomen. In de aanloop van 2027 komen wij hierop terug.

Klimaat & Duurzaamheid

Van beleidsontwikkeling naar uitvoering

In 2026 zijn het Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie, het bijbehorende uitvoeringsplan en de Uitvoeringsstrategie Circulaire Economie 2026-2029 vastgesteld. Daarnaast is de basis gelegd voor het Warmteprogramma en het uitvoeringsprogramma. Hiermee zijn de belangrijkste beleidskaders vastgesteld en verschuift de aandacht in de komende jaren nadrukkelijk naar de uitvoering van de energietransitie en circulaire economie.

Meer focus op maatschappelijke effecten

De inzet verschuift steeds meer van technische doelstellingen naar maatschappelijke resultaten. De warmteopgave draagt niet alleen bij aan de energietransitie, maar ook aan de aanpak van energiearmoede, de verbetering van de volksgezondheid en het versterken van de leefbaarheid. Gerichte isolatie van slecht geïsoleerde woningen verlaagt de woonlasten van kwetsbare huishoudens en verbetert het binnenklimaat. Door klimaatverandering neemt daarnaast de behoefte aan koeling van woningen toe. Hierdoor groeit het belang van een integrale aanpak waarin duurzaamheid, gezondheid en sociale doelstellingen samenkomen.

Voortzetting lokale isolatieaanpak

De middelen voor de Lokale Aanpak Isolatie (SPUK LAI) zijn beschikbaar tot en met december 2028. In de resterende looptijd zetten wij deze middelen maximaal in voor het stimuleren van woningisolatie. Omdat de isolatieopgave ook na 2028 nog niet is afgerond, blijft ondersteuning van inwoners naar verwachting noodzakelijk.

Continuïteit van uitvoeringscapaciteit

De middelen voor personele capaciteit binnen het klimaat- en energiebeleid worden in 2026 en 2027 door het Rijk beschikbaar gesteld via een decentrale uitkering. Via de Voorjaarsnota 2026 en het Meerjarenperspectief 2027-2030 zijn deze middelen gekoppeld aan klimaat en duurzaamheid. Hiermee kan uitvoering worden gegeven aan wettelijke taken en landelijke afspraken uit de Klimaatwet. De rijksmiddelen zijn toegezegd tot en met 2030. Voor de periode daarna bestaat nog onzekerheid. Landelijke ontwikkelingen worden gevolgd om eventuele gevolgen tijdig te verwerken in de meerjarenbegroting.

Doelstellingen

Riolering

Wat willen we bereiken?

Vanuit de wettelijke zorgplichten (afvalwater, hemelwater en grondwater) blijven we ons inzetten voor een gezonde leefomgeving.

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk riolering 2021-2025 (GRP) is vastgesteld tot en met 31 december 2025. In het GRP staat beschreven hoe wij invulling geven aan de wettelijke zorgplicht op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater. Daarnaast staat in het GRP beschreven wat ons dat kost en hoe wij dat financieren.

Met inwerking van de Omgevingswet is het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan geen wettelijke verplichting meer. Wel is aan de gemeenten geadviseerd om onder haar omgevingsplan een programma op te nemen waarin de drie gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) worden uitgewerkt.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we een waterplan opstellen. Wij komen in ons collegeprogramma terug op de verdere uitwerking hiervan.

Wat gaan we daarvoor doen

Uitvoeringsprogramma

In 2027 gaan we:

- In totaal 1.125 m¹ vrij verval riool vervangen in Munnekeburen, Scherpenzeel en Oldeholtgade;
- 110 m¹ vrij verval riool renoveren in Oosterstreek;
- 4 hoofdrioolgemalen renoveren;
- 45 minigemalen renoveren;
- 9 helofytenfilters renoveren;
- 42 IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) renoveren.

Doelstellingen

Aan de slag met gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

Het versterken van preventie staat centraal. Door uitvoering te geven aan onze wettelijke taken op het gebied van gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming, werken we aan het voorkomen van gezondheidsproblemen. Hierbij richten we ons op de ambities uit het gezondheidsbeleid: een gezonde leefstijl, een gezonde leefomgeving en een gezonde geest.

1. Gezonde Leefstijl

Inwoners kunnen gezond opgroeien, gezond leven en gezond ouder worden. Door in te zetten op preventie, gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming ondersteunen we inwoners bij het maken van eigen keuzes en het vinden van een gezonde balans in hun leefstijl. Hiermee voorkomen we gezondheidsproblemen waar mogelijk, verkleinen we gezondheidsachterstanden en verminderen we de druk op zorg en ondersteuning.

2. Gezonde Leefomgeving

Inwoners ervaren een gezonde leefomgeving die bijdraagt aan hun gezondheid en welzijn door voldoende mogelijkheden voor bewegen, ontmoeting, verkoeling en een goede leefkwaliteit.

3. Gezonde Geest

Inwoners beschikken over voldoende mentale veerkracht en kunnen, wanneer nodig, tijdig passende ondersteuning ontvangen. Door preventie, vroegsignalering en samenwerking binnen lokale en regionale netwerken voorkomen we waar mogelijk mentale gezondheidsproblemen en versterken we het welzijn van inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen

Een gezonde leefstijl

We zetten extra in op jeugdgezondheidszorg in samenwerking met de GGD. Vanuit aanvullende afspraken financieren we onder andere de inzet van een pedagoog en een Gezonde School-adviseur. Hiermee ondersteunen we kinderen, ouders en scholen bij een gezonde en veilige ontwikkeling. Deze inzet draagt bij aan het vroeg signaleren van problemen en kan het beroep op specialistische jeugdzorg verminderen.

Daarnaast voert de GGD de wettelijke taken op het gebied van de publieke gezondheid uit. Hieronder vallen onder andere het consultatiebureau, de jeugdgezondheidszorg, het Rijksvaccinatieprogramma en de uitvoering van epidemiologisch onderzoek. De gemeente houdt toezicht op de uitvoering van deze taken en maakt gebruik van de kennis- en adviesfunctie van de GGD bij de ontwikkeling en uitvoering van gezondheidsbeleid. Hiermee zorgen we voor een goede basis voor de gezondheid van onze inwoners en kunnen we tijdig inspelen op lokale gezondheidsontwikkelingen.

We blijven inzetten op de programma's Kansrijke Start, Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst (JOGG), NIX18 en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Deze programma's dragen bij aan een gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen en jongeren en sluiten aan bij het lokaal preventief jeugdbeleid (programma 6).

In 2027 starten we daarnaast met een pilot Centering Parenting. Dit is een groepsgerichte aanpak waarbij ouders met jonge kinderen elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen en ondersteuning krijgen bij opvoed- en ontwikkelvragen. Hiermee versterken we niet alleen de kennis en vaardigheden van ouders, maar stimuleren we ook onderlinge ontmoeting, sociale verbondenheid en het vormen van ondersteunende netwerken. Deze aanpak draagt bij aan een kansrijke start en een gezonde ontwikkeling van kinderen.

In samenhang met het sportbeleid (programma 5) zetten we sport en bewegen in als belangrijke bouwstenen voor een gezonde leefstijl. Met Sport & Chill stimuleren we jongeren om actief bezig te zijn, elkaar te ontmoeten en hun vrije tijd op een positieve manier in te vullen. Daarnaast bevorderen we bewegen voor jong en oud als middel om een gezond gewicht te bereiken en te behouden.

We blijven inzetten op de ketenaanpakken Kind naar Gezonder Gewicht (KNGG) en Ketenaanpak Overgewicht Ouderen en Volwassenen (KOOV). Samen met partners uit het sociaal en medisch domein werken we hiermee aan de beweging van zorg naar gezondheid. Door vroegtijdig te investeren in preventie, bewegen en een gezonde leefstijl versterken we de gezondheid van inwoners en dragen we op termijn bij aan het beperken van de zorgvraag en zorgkosten.

Tot slot blijven we ons inzetten voor kansengelijkheid. Hiermee willen we gezondheidsachterstanden verminderen en ervoor zorgen dat iedereen de kans krijgt om gezond op te groeien en gezond ouder te worden.

Een gezonde leefomgeving

Gezondheid is een belangrijk onderdeel van al het gemeentelijk beleid, waaronder de inrichting van de fysieke leefomgeving. In lijn met de Omgevingswet en de landelijke gezondheidsnota nemen we gezondheid mee bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij werken we aan een veilige, groene en beweegvriendelijke omgeving, waarin bewegen, spelen en ontmoeten worden gestimuleerd. Het programma JOGG ondersteunt hierbij door gezondheid structureel mee te nemen in de inrichting van de leefomgeving.

Binnen het nieuwe gezondheidsbeleid werken we in 2027 het beleid voor een gezonde leefomgeving verder uit. De focus ligt op een beweegvriendelijke leefomgeving, vergroening, het verbeteren van de luchtkwaliteit en het terugdringen van gezondheidsrisico's. Ook maken we het voor inwoners gemakkelijker om gezonde keuzes te maken op het gebied van bewegen, voeding en roken.

In 2027 ronden we het integrale hitteplan af en starten we met de uitvoering. Dit is een vast onderdeel van de afspraken uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Het plan richt zich op het beperken van gezondheidsklachten en sterfte onder kwetsbare inwoners tijdens warme periodes en op het vergroten van schaduw en verkoeling in de openbare ruimte en woningen. We zoeken hierin samenwerking met andere beleidsterreinen, zoals Wmo, Sociale Basis, Wonen, Groen, Water en Klimaat & Duurzaamheid (zie ook onder Klimaatadaptatie elders in dit programma). Hiermee versterken we de gezondheid en leefbaarheid binnen onze gemeente. Als voor de uitvoering aanvullende financiële middelen nodig zijn, wordt hiervoor een voorstel opgenomen in de Voorjaarsnota 2027 en Kadernota 2028-2031.

Mentale gezondheid

We zetten in op het versterken van de mentale gezondheid van inwoners. In 2027 werken we verder aan de ontwikkeling van een integraal suïcidepreventiebeleid, met aandacht voor signalering, doorverwijzing en nazorg. Daarnaast versterken we de samenwerking binnen de regionale mentale gezondheidsnetwerken en tussen het sociaal domein, de GGD, scholen, huisartsen en GGZ-instellingen, zodat inwoners tijdig passende ondersteuning kunnen krijgen. Ook bevorderen we mentale veerkracht door laagdrempelige initiatieven, zoals ontmoetingsplekken in de wijk, preventieve trainingen en de inzet van ervaringsdeskundigen. Het aanbod Welzijn op Recept wordt voortgezet. De verdere uitwerking hiervan is opgenomen in programma 6 (Sociale Basis).

Doelstellingen

Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Samenwerking

We werken samen met onze Friese en OWO-partners aan een duurzame en toekomstbestendige energievoorziening. Door regionale samenwerking vergroten we onze slagkracht bij het realiseren van de doelstellingen uit de Friese Energievisie en de warmtetransitie. Daarbij streven we naar een efficiënte inzet van kennis, capaciteit en middelen, zodat inwoners optimaal worden ondersteund bij het verduurzamen van hun woning en de overstap naar duurzame warmte.

Energie

In 2050 is Weststellingwerf energieneutraal, dan wekken we evenveel energie zelf op, als dat we gebruiken. Dit gaan we doen door energie te besparen waar mogelijk, de transitie naar duurzame energie te bevorderen en efficiënter om te gaan met de energie die we al hebben.

Warmte

We maken de gebouwde omgeving aardgasvrij. Uiterlijk in 2050 zijn alle wijken, dorpskernen en utiliteitsgebouwen aardgasvrij en goed geïsoleerd. Hiermee dragen we bij aan het nationale streven naar een klimaat neutrale gebouwde omgeving en het drastisch terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

Circulaire economie

We zetten in op het sluitend maken van kringlopen (de cirkel van materialen, producten en grondstoffen binnen de economie) en het verminderen van afval en grondstoffengebruik. We sluiten daarbij aan bij de landelijke ambitie om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te hebben.

Klimaatadaptatie

De doelstelling van de pijler klimaatadaptatie is om de openbare ruimte zodanig in te richten en te beheren zodat de fysieke leefomgeving de weersextremen (wateroverlast, hittestress en droogtestress) op kan vangen.

Wat gaan we daarvoor doen

Samenwerking

- We werken in Fries verband samen aan de uitvoering van de ambities en doelstellingen uit de Friese Energievisie.
- We stemmen in OWO-verband onze energie- en duurzaamheidsdoelstellingen zowel ambtelijk als bestuurlijk af en zoeken actief samenwerking waar dit meerwaarde oplevert.
- We werken gezamenlijk aan de warmtetransitie binnen de OWO-gemeenten.
- We zetten het gezamenlijke energiebureau in voor ondersteuning van inwoners bij woningisolatie, onafhankelijk energieadvies en financiële en praktische ondersteuningsmogelijkheden.
- We ontwikkelen en actualiseren in OWO-verband gezamenlijk de gemeentelijke warmteprogramma's en stemmen de uitvoering hiervan op elkaar af.

Energietransitie

We geven uitvoering aan het Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie (KAPE) middels het aansluitende uitvoeringsprogramma:

- We bewandelen nieuwe mogelijkheden voor andere energievormen, zoals groen gas en windenergie.
- We kijken of we de transitie naar elektrische voertuigen kunnen versnellen door onderzoek te doen naar onze laadinfrastructuur.
- We hebben de intentie om jaarlijks tien nieuwe laadpalen te realiseren met de extra middelen die (budgettair neutraal) hiervoor zijn opgenomen in de begroting. We zetten proactief in op laadpalen op strategische locaties.
- We stimuleren lokale initiatieven en begeleiden bestaande initiatieven zoals Zonnepark Oldeholtade.
- We zoeken actief de samenwerking met andere domeinen binnen de organisatie om de energietransitie te versnellen.

Warmtetransitie

- Het college stelt in 2027 het Warmteprogramma met bijbehorend uitvoeringsprogramma vast.
- We verbreden en professionaliseren het ondersteuningsaanbod vanuit het OWO-energiebureau. De ondersteuning bestaat onder meer uit advies, financiële en praktische ondersteuning, die wordt geboden door energiecoaches, -verkenner en -fixers. Een belangrijk deel van de landelijke middelen voor uitvoeringscapaciteit zetten we hiervoor in.
- We zetten de middelen uit de SPUK Aanpak Energiearmoede in om inwoners te ondersteunen bij het verlagen van hun energielasten. De regeling loopt eind december 2029 af. Omdat betaalbare energie voor veel huishoudens een aandachtspunt blijft, volgen we de ontwikkelingen rond eventuele vervolgmiddelen vanuit het Rijk en bereiden we ons voor op een passende voortzetting van deze ondersteuning.



- We voeren het Soortenmanagementplan (SMP) uit, zodat inwoners woningen kunnen isoleren en stappen kunnen zetten naar aardgasvrije warmte, terwijl we beschermde soorten monitoren, leefgebieden versterken en noodzakelijke compensatiemaatregelen realiseren.

Circulaire economie

- We geven uitvoering aan de Uitvoeringsstrategie Circulaire Economie.
- We implementeren het Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) in de eigen organisatie. Zo zetten we actief in op de inzet van schoner en emissievrij materieel bij eigen projecten. De eventuele meerkosten hiervan worden gecompenseerd door gebruik te maken van de bijbehorende SPUK-regeling.
- We stimuleren het verduurzamen van de bouwsector door hoogwaardig hergebruik en de toepassing van biobased materialen.
- We stimuleren lokale initiatieven zoals Repair cafés en deelinitiatieven.

Klimaatadaptatie

- We geven uitvoering aan klimaatmaatregelen die voortkomen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken.
- We zetten in op het vergroten van het waterbewustzijn.
- We zijn betrokken bij het opstellen van het integrale hitteplan (zie ook onder Gezonde Leefomgeving elders in het programma).

Doelstellingen

Grondstoffenbeleid - Diftar

Wat willen we bereiken?

VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof)

We blijven inzetten op het behalen van de landelijke VANG-doelstellingen en de verdere transitie naar een circulaire economie. Met de invoering van Diftar+ wordt gestuurd op het verminderen van de hoeveelheid restafval en het vergroten van afvalscheiding. Hierdoor blijven waardevolle grondstoffen behouden voor hergebruik en neemt de hoeveelheid afval die moet worden verbrand verder af

Tegelijkertijd nemen de kosten voor de verwerking van restafval toe. Dit komt onder andere door hogere belastingen op afvalverbranding en de invoering van een CO₂-heffing. Hierdoor wordt het steeds belangrijker om restafval te verminderen en afval beter te scheiden. Inwoners leveren hiermee niet alleen een bijdrage aan de circulaire economie, maar helpen ook de kosten van afvalverwerking te beperken.

Toekomstbestendige afvalstoffenheffing

We streven naar een toekomstbestendige, betaalbare afvalstoffenheffing die aansluit bij de doelstellingen van het grondstoffenbeleid. Uitgangspunt blijft dat de kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval volledig wordt gedekt uit de afvalstoffenheffing.

Voor 2027 richten we ons op:

- Het handhaven van een kostendekkendheid van 100%;
- Het voortzetten van de compenserende maatregelen binnen Diftar+, zolang monitoring en evaluatie aantonen dat deze bijdragen aan de betaalbaarheid en toegankelijkheid van het systeem;
- Het zetten van een eerste financieel verantwoorde stap naar een meer evenwichtige tariefstructuur voor éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens, passend binnen de door ons en uw raad gewenste ontwikkeling van de afvalstoffenheffing.

Wat gaan we daarvoor doen

Uitvoering en monitoring Diftar+

Sinds 1 januari 2026 werkt de gemeente Weststellingwerf met Diftar+. Binnen dit systeem betalen inwoners naast een vast tarief een variabel tarief op basis van de hoeveelheid aangeboden restafval. De tarieven worden jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld.

Medio 2027 evalueren wij de effecten van Diftar+ op afvalscheiding, restafval, kostenontwikkeling en inwonersgedrag. Daarbij worden ook het bereik en het gebruik van de compenserende maatregelen betrokken. De resultaten gebruiken wij voor de verdere ontwikkeling van het grondstoffenbeleid en de jaarlijkse actualisatie van de afvalstoffenheffing.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
7-1 Volksgezondheid	-2.186	-2.307	-2.094	-2.080	-2.045	-2.056
7-2 Riolering	-2.307	-2.339	-2.397	-2.631	-2.869	-2.958
7-3 Afval	-3.932	-3.698	-3.911	-3.911	-3.910	-3.909
7-4 Milieubeheer	-3.226	-2.983	-2.967	-2.026	-2.026	-2.026
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	-411	-443	-453	-456	-460	-460
Totaal Lasten	-12.063	-11.769	-11.822	-11.103	-11.309	-11.407
Baten						
7-1 Volksgezondheid	263	272	0	0	0	0
7-2 Riolering	2.430	2.549	2.658	2.701	2.701	2.701
7-3 Afval	4.034	4.338	4.577	4.577	4.577	4.577
7-4 Milieubeheer	1.487	30	30	30	30	30
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	226	209	209	209	209	209
Totaal Baten	8.440	7.399	7.474	7.517	7.517	7.517
Saldo van lasten en baten	-3.623	-4.371	-4.348	-3.586	-3.792	-3.890
Onttrekkingen						
0-10E Mutaties reserves	594	170	0	0	0	0
Stortingen						
0-10E Mutaties reserves	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Mutaties reserves	564	140	-30	-30	-30	-30
Resultaat	-3.059	-4.231	-4.378	-3.616	-3.822	-3.920

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 en meerjarenperspectief

Lasten

Volksgezondheid

In 2026 ontvingen we nog baten (en deden hiervoor uitgaven) vanuit de Brede SPUK-regeling voor de onderdelen Kansrijke Start, mentale gezondheid, de aanpak van overgewicht, valpreventie en regionale preventie. Ook kregen we nog baten vanuit FrIZA wat we deels besteden aan OKO. Vanaf 2027 worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voortgezet binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). De financiële uitwerking van deze nieuwe afspraken is nog niet volledig bekend. Daarom verwerken we de gevolgen in de Voorjaarsnota 2027.

Afval

De kosten binnen dit taakveld nemen toe als gevolg van de jaarlijkse indexatie van de inzamelingsdienstverleningsovereenkomst met Omrin. Daarnaast stijgen de verwerkingskosten voor GFT+E-afval en nemen de doorbelastingen die aan dit taakveld worden toegerekend toe.

Riolering

De interne doorbelastingen die aan dit taakveld worden toegerekend zijn toegenomen. De reeds beschikbaar gestelde kredieten en toekomstige investeringen met betrekking tot riolering zorgen vanaf 2028 voor hogere kapitaallasten.

Milieubeheer

De SPUK CDOKE is vervallen, hiervoor in de plaats hebben we voor de jaren 2026 en 2027 algemene middelen ontvangen (2x € 941.000) in het gemeentefonds. Deze zijn bij de voorjaarsnota 2026 beschikbaar gesteld voor klimaat & duurzaamheid.

Baten

Volksgezondheid

In 2027 ontvangen we geen baten meer van de Brede SPUK-regeling voor de onderdelen Kansrijke Start, mentale gezondheid, de aanpak van overgewicht, valpreventie en regionale preventie en FrIZA wat we deels besteden aan OKO.

Afval

De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn in lijn gebracht met de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. De baten van afvalstoffenheffing zullen toenemen om 100% kostendekkend te blijven, zie ook de paragraaf Lokale heffingen.

Riolering

De tarieven voor de rioolheffing zijn in lijn gebracht met de kosten voor de wettelijke zorgplicht op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater. De baten van rioolheffing zullen toenemen om 100% kostendekkend te blijven, zie ook de paragraaf Lokale heffingen.

Mutatie reserves

In 2026 wordt het incidenteel budget voor klimaat & duurzaamheid uit de algemene reserve onttrokken. Daarnaast is een onttrekking uit de reserve riolering begroot ter dekking van een riooloverstort. In 2027 en verdere jaren zijn geen onttrekkingen begroot.

De storting in de reserve betreft de huuropbrengsten van de zonneparken. Deze worden gestort in de reserve energietransitie.

Investeringen

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Laadpaalinfrastructuur	82.500	85.000	87.500	90.000
Vervangen riolering	1.170.000	1.340.000	1.120.000	1.000.000
Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	475.000	450.000	415.000	440.000
Aanleg hemelwaterriool	1.978.300	525.750	345.160	306.300
Totaal bruto investeringsbedrag	3.705.800	2.400.750	1.967.660	1.836.300

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Portefeuillehouder(s)	Bos, Hoen, Hartog
Organisatie	Beleid, Projecten en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- Ruimtelijke ordening
- Wonen en bouwen
- Beheer overige gebouwen en gronden

Beleidsnota's

2004 Welstandsnota Weststellingwerf

2011 Handleiding schaalvergroting agrarische sector

2012 Facetbestemmingsplan Kernen Weststellingwerf

2013 Beheersverordening agrarische percelen bestemmingsplan buitengebied

2014 Bestemmingsplan Buitengebied

[2014 Nadere regels Algemene Plaatselijke Verordening \(APV\) voor terrassen en uitstallingen \(2014\)](#)

2016 Bestemmingsplan Buitengebied (versie VA03) aangepast n.a.v. uitspraak Raad van State

[2017 Uitvoeringsregels evenementen gemeente Weststellingwerf 2017](#)

2017 Bestemmingsplan Buitengebied intensieve veehouderijen

2017 Notitie strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed

2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf

2020 Plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille

[2022 Facetbestemmingsplan Geitenhouderijen](#)

[2022 Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf](#)

[2022 Beleidsnotitie kleinschalige recreatie](#)

[2023 Woonzorgvisie 2024-2028](#)

[2023 Woonvisie 2024-2028](#)

[2024 Meerjaren prestatieafspraken 2025-2028 \(woningbouw\)](#)

[2025 Beleidsregels Ruimte - voor- ruimte](#)

2025 Regionale woonzorgvisie

2025 Algemeen plaatselijke verordening Weststellingwerf 2025

2025 Nota grondbeleid

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Woningbouw

In de kleine dorpen

De woningbouwtoolkit biedt kleine dorpen ondersteuning bij het onderzoeken en onderbouwen van woningbouwinitiatieven. Eind 2026 evalueren we de gebruiksvriendelijkheid van de toolkit en passen deze waar nodig aan. Daarnaast blijft in 2027 subsidie beschikbaar voor het uitvoeren van woningbehoefte- en haalbaarheidsonderzoeken, zodat dorpen initiatieven verder kunnen ontwikkelen en onderbouwen.

Inmiddels zijn in Oldeholtgade, Nijeholtgade en De Blesse concrete woningbouwinitiatieven in ontwikkeling. Daarnaast zijn verschillende andere dorpen gestart met een eerste verkenning van de woningbehoefte en de mogelijkheden voor woningbouw. Om deze initiatieven te ondersteunen blijven de woningbouwtoolkit en de subsidieregeling voor woningbehoefte- en haalbaarheidsonderzoeken beschikbaar. De woningbouwcoördinator vervult hierbij een belangrijke rol door initiatieven te begeleiden, knelpunten weg te nemen en ervoor te zorgen dat plannen zo snel en efficiënt mogelijk kunnen doorstromen naar realisatie.

In Wolvega en Noordwolde

In de twee grote kernen zijn diverse woningbouwplannen in ontwikkeling zoals de realisatie van circa 150 tot 200 woningen aan de Heirweg in Wolvega en 9 huurwoningen aan de Hoofdstraat West in Noordwolde. Dit betreffen twee ontwikkelingen waarbij de initiatiefnemer wordt gefaciliteerd in de planvorming. De hiervoor te maken kosten worden op basis van de Omgevingswet verhaald op de initiatiefnemer. Ook wordt in 2027 verder gewerkt aan de realisatie van 18 sociale huurwoningen aan de Pieterslaan in Wolvega. Dit is een ontwikkeling waar de gemeente initiatiefnemer is en een samenwerking heeft met de woningstichting.

Uitbreiding aantal woningen Lindewijk

In het geldende Omgevingsplan “Wolvega Lindewijk – Deelgebied 2” zijn 200 woningen toegestaan. Wij willen dit aantal verhogen naar 300 woningen. Hiervoor is eind juni 2025 een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aangevraagd. De gemeenteraad heeft op 26 januari 2026 een voorlopig instemmend advies afgegeven op de aanvraag 1e fase omgevingsvergunning voor de realisatie van maximaal 100 extra woningen in Lindewijk deelgebied 2. Daaropvolgend heeft het ontwerpbesluit ter inzage gelegen, daarop zijn twee zienswijzen ingediend. Na afgifte van een bindend advies van de gemeenteraad nemen wij een definitief besluit. Naar verwachting wordt dit advies leidend voor het aantal toe te voegen woningen in 2027.

Spreidingswet

Sinds 1 februari 2024 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) van kracht. Met deze wet hebben gemeenten een wettelijke taak om asielopvang te realiseren. De verdeling van asielplekken wordt afgestemd in de Provinciale Regietafel (PRT) onder leiding van de Commissaris van de Koning. Het doel van de Spreidingswet is om te komen tot een stabiel en gespreid opvanglandschap. In het najaar van 2026 stellen de 18 Friese gemeenten een provinciaal plan vast voor de periode 2027-2028. Daarna sturen zij dit plan naar het ministerie. In het plan staat welke bijdrage elke Friese gemeente levert om samen aan de doelen van de Spreidingswet te voldoen.

Sierteelt

De raad heeft gevraagd om regulering van sierteelt en lelieteelt met het oog op het beperken van gezondheidsrisico's vanwege het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het voorbereidingsbesluit dat het college heeft genomen, met voorbeschermingsregels, loopt 22 juli 2027 af. Vanaf dat moment gelden de regels in het omgevingsplan. In de eerste helft van 2027 wordt de gemeenteraad gevraagd beslissingen te nemen voor wijziging van het omgevingsplan met betrekking tot de regulering.

Theater op de Hoogte

Per 1 januari 2025 is de Kerk op de Hoogte in Wolvega in eigendom gekomen van de gemeente. Het pand is, samen met de Ark, aangekocht voor de realisatie van een centrale ontmoetingsplek in Wolvega. De Kerk op de Hoogte krijgt de functie van een theaterkerk: Theater op de Hoogte. Uit het haalbaarheidsonderzoek van architectenbureau Kijlstra-Brouwer blijkt dat de Kerk op de Hoogte, na aanpassingen, geschikt gemaakt kan worden voor deze doeleinden. Binnen de aanpassingen van de Kerk op de Hoogte hoort het op orde brengen van de voorzieningen zoals entree, balie, keuken en toilettengroep, isolatiewerkzaamheden, de mogelijkheid om de toren te beklimmen en in te zetten als uitkijkpunt en een foyerruimte. Een definitief ontwerp wordt in samenwerking met de werkgroep (enthousiaste groep inwoners, toekomstige vrijwilligers) uitgewerkt en gaat in 2027 ter beoordeling naar de Rijksdienst van monumenten en vergunningen.

Doelstellingen

Betaalbaar wonen

Wat willen we bereiken?

In 2027 werken we verder aan de woningbouwopgave in Weststellingwerf. De uitkomsten van het woonbehoeftesonderzoek uit 2026 en het nieuwe volkshuisvestingsprogramma (vast te stellen voor 1 juli 2027) vormen de basis voor toekomstige keuzes. We blijven investeren in woningbouw in zowel de grotere dorpen als de kleine kernen, omdat dit bijdraagt aan de leefbaarheid en kansen biedt voor inwoners. Daarbij zetten we beschikbare middelen zo effectief mogelijk in. De gemeente neemt, afhankelijk van de opgave en de mogelijkheden, een actieve rol bij nieuwe woningbouwontwikkelingen en ondersteunt initiatieven die aansluiten bij de aangetoonde behoefte. Met de inzet van een woningbouwcoördinator werken we aan het versnellen van woningbouwprojecten en het versterken van de woningbouwopgave.

Wat gaan we daarvoor doen

Woonvisie en woonzorgvisie

De woonvisie en woonzorgvisie zijn in 2023 vastgesteld en vormen een belangrijke basis voor ons beleid rondom wonen, wonen met zorg en welzijn. De uitgangspunten uit deze visies sluiten aan bij het karakter en de identiteit van Weststellingwerf: lokaal betrokken, met rust en ruimte, als leefbare plattelandsgemeente. Goed kunnen wonen in alle dorpen en op het platteland blijft daarbij het uitgangspunt.

De komende periode krijgen de woonvisie en woonzorgvisie een plek in het nog op te stellen Volkshuisvestingsprogramma. Daarmee worden de ambities en speerpunten uit beide visies verbonden met de bredere volkshuisvestelijke opgave en vertaald naar actuele keuzes, maatregelen en uitvoeringsafspraken. Het Volkshuisvestingsprogramma wordt daarmee het kader voor de verdere uitwerking van onder andere woningbouw, betaalbaarheid, leefbaarheid, wonen met zorg en de toekomstbestendige woningvoorraad.

Belangrijke speerpunten die hierin terugkomen zijn:

- kwalitatief goede nieuwbouw, waarbij kwaliteit boven kwantiteit gaat;
- het toevoegen van 600 woningen in de komende 10 jaar;
- een toekomstbestendige woningvoorraad, zowel in de nieuwbouw als in de bestaande voorraad;
- meewerken aan passende huisvesting voor mensen met een (toenemende) zorgbehoefte, op initiatief van dorpen en inwoners;
- aandacht voor betekenisvol leven en de verbinding tussen wonen, welzijn en zorg;
- het behouden en versterken van de leefbaarheid in de woonomgeving.

Regionale woondeal

De woondeal is een afspraak tussen gemeenten, provincie en Rijk om meer, sneller en gericht woningen te realiseren. Voor Weststellingwerf blijft de opgave gericht op het toevoegen van 600 woningen tot 2030, met aandacht voor betaalbaarheid, passende woningtypen en bouwen naar behoefte.

In 2026 en 2027 werken we verder aan de actualisatie van de woondeal. Daarbij kijken we samen met de provincie, het Rijk en de regio naar de actuele woningbouwopgave, de haalbaarheid van plannen en de mogelijkheden om woningbouw te versnellen. De uitkomsten van het woonbehoeftesonderzoek en het Volkshuisvestingsprogramma vormen hiervoor een belangrijke basis. We streven ernaar de geactualiseerde woondeal begin 2027 samen met provincie en Rijk vast te stellen.

Regionale woonzorgvisie

In de regio Zuid-Oost werken we, op het gebied van wonen en zorg, samen met de gemeenten Smallingerland, Opsterland, Ooststellingwerf en Heerenveen. De bijbehorende uitvoeringsagenda bij de regionale woonzorgvisie, is door het college vastgesteld in de zomer van 2026. Een aantal onderwerpen uit deze agenda, zoals Lang Leven Thuis, wordt regionaal opgepakt.

Daarnaast werken we lokaal verder aan passende huisvesting en een geschikte leefomgeving voor onder andere senioren en andere aandachtsgroepen. Hierbij gaat het om de verbinding tussen wonen, welzijn en zorg, maar ook om de vraag wat er nodig is om inwoners zo lang mogelijk prettig, veilig en zelfstandig te laten wonen.

Meerjaren prestatieafspraken

Vanuit de Woningwet zijn we verplicht om prestatieafspraken te maken met de woningcorporaties en de huurdersvertegenwoordiging. In Weststellingwerf worden de huurders vertegenwoordigd door Huurdersbelang Fryslân. Samen met Woningstichting Weststellingwerf, WoonFriesland en Huurdersbelang Fryslân hebben we meerjarenprestatieafspraken gemaakt. Deze afspraken geven richting aan de gezamenlijke inzet op wonen, leefbaarheid, duurzaamheid en wonen, welzijn en zorg.

De meerjarenafspraken werken we ieder jaar uit in een jaarschijf met concrete activiteiten en prioriteiten voor dat jaar. Dat blijven we doen. Zo houden we de afspraken actueel en kunnen we inspelen op nieuwe ontwikkelingen, lokale behoeften en regionale afspraken. Ook onderdelen uit de regionale uitvoeringsagenda wonen en zorg brengen we in bij de prestatieafspraken, zodat de verbinding tussen wonen, welzijn en zorg goed geborgd blijft.

De thema's waarop we afspraken maken zijn:

- Betaalbaarheid – huur, woonlasten en regelingen;
- Beschikbaarheid – voldoende en geschikte sociale huurwoningen;
- Leefbaarheid – een integrale aanpak voor vitale en leefbare dorpen en buurten;
- Kwaliteit en duurzaamheid – energiemaatregelen, duurzaam gedrag en circulariteit;
- Wonen, welzijn en zorg – samenwerking met zorg- en welzijnspartijen.

Wet versterking regie op de volkshuisvesting en het volkshuisvestingsprogramma

Volkshuisvesting doen we samen. Samen met het Rijk, de provincie, inwoners, corporaties, Huurdersbelang Fryslân en andere partners werken we aan de volkshuisvestelijke opgave. Sinds 1 juli 2026 is de Wet versterking regie op de volkshuisvesting van kracht. De wet geeft gemeenten, provincies en het Rijk meer instrumenten om regie te voeren op de woningbouwopgave. Tegelijkertijd wordt een aantal onderdelen van de wet de komende periode nog verder uitgewerkt.

Om de volkshuisvestelijke opgave goed te kunnen sturen en monitoren stellen provincie en gemeente een volkshuisvestingsprogramma op. In dit programma leggen we vast wat we waar en voor wie willen bouwen. Ook thema's als betaalbaarheid, leefbaarheid, wonen en zorg, aandachtsgroepen en een toekomstbestendige woningvoorraad krijgen hierin een plek. De woonvisie, woonzorgvisie, het woonbehoefteonderzoek, de regionale woondeal en de meerjarenprestatieafspraken met de corporaties en Huurdersbelang Fryslân vormen hiervoor belangrijke bouwstenen.

Het volkshuisvestingsprogramma helpt ons om gezamenlijk en doelgericht te werken aan voldoende passende en betaalbare woningen voor onze inwoners. Het programma moet uiterlijk 1 juli 2027 gereed zijn. Het opstellen ervan vindt plaats in 2026 en 2027.

Urgentieverordening

De urgentieverordening is één van de uitwerkingen van de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. In deze verordening wordt geregeld welke woningzoekenden met voorrang in aanmerking kunnen komen voor een sociale huurwoning. Hoewel de wet per 1 juli 2026 in werking is getreden, werkt het Rijk op onderdelen nog aan de verdere uitwerking van regelgeving en uitvoeringskaders.

Fryslân loopt hierop vooruit. Alle Friese gemeenten werken samen aan één provinciale urgentieverordening. De voorbereidingen zijn in volle gang en Fryslân is klaar om de verordening in te voeren zodra de landelijke kaders definitief zijn. Naar verwachting kan de Friese urgentieverordening in 2027 worden vastgesteld.



In de verordening worden afspraken gemaakt over de huisvesting van verschillende aandachtsgroepen. Hierbij gaat het onder andere om inwoners die uitstromen uit zorg- en opvangvoorzieningen, mensen met een medische of sociale urgentie, mantelzorgers en andere groepen waarvoor een snelle verhuizing noodzakelijk is. Ook wordt bekeken hoe wordt omgegaan met groepen zoals statushouders en inwoners die moeten verhuizen vanwege herstructurering.

Uitgangspunt is één duidelijke Friese regeling, zodat woningzoekenden in heel Fryslân op dezelfde manier worden behandeld. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen snelheid, rechtvaardigheid, leefbaarheid en draagkracht van buurten en wijken. Ook willen we zorgen voor een zachte landing van inwoners die met urgentie worden gehuisvest, door waar nodig ondersteuning vanuit zorg en welzijn te organiseren.

Taskforce arbeidsmigranten

De huisvesting en leefomstandigheden van arbeidsmigranten vragen blijvende aandacht. Daarom is in Fryslân een provinciale taskforce arbeidsmigranten gestart. Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar de omvang van deze doelgroep en de omstandigheden waaronder arbeidsmigranten wonen en werken. Op basis van de onderzoeksresultaten wordt een provinciebreed plan van aanpak opgesteld.

Tot die tijd blijven we alert op signalen van misstanden. Meldingen over slechte woonomstandigheden, ongewenste verhuurpraktijken of te hoge huren ontvangen we via het meldpunt Wet goed verhuurderschap en Wet betaalbare huur. Deze meldingen pakken we samen met toezicht en handhaving op, zodat waar nodig passende maatregelen kunnen worden genomen.

Doelstellingen

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Wat willen we bereiken?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed planmatig en combineren onderhoud waar mogelijk met verduurzaming. In 2027 worden de Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanningen (DMJOP's) afgerond, zodat onderhoud, verduurzaming en investeringen integraal kunnen worden gepland. Het gemeentelijk vastgoed wordt toekomstbestendig en duurzaam beheerd, met aandacht voor verduurzaming en een verantwoorde financiële exploitatie.

Wat gaan we daarvoor doen

Het opstellen van duurzame meerjaren onderhoudsplannen

Het gemeentelijk vastgoed wordt planmatig beheerd en onderhouden op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) conform NEN 2767. Door onderhoud zoveel mogelijk te combineren met verduurzamingsmaatregelen wordt gewerkt aan een veilig, toekomstbestendig en energiezuinig vastgoedbestand. Daarbij worden investeringen afgewogen binnen een verantwoorde financiële exploitatie en worden beschikbare subsidies en samenwerkingsmogelijkheden benut.

In 2027 ligt de nadruk op het afronden van de Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanningen (DMJOP's), zodat onderhoud, verduurzaming en vervangingsinvesteringen integraal kunnen worden gepland. Het traject dat via de provinciale KlimOp-subsidieregeling is gestart, heeft veel vertraging opgelopen. De gecontracteerde partij heeft aangegeven de werkzaamheden alsnog af te ronden. Indien dit uitblijft, zal de gemeente de DMJOP's op eigen initiatief laten opstellen om de voortgang van de verduurzamingsopgave te waarborgen.

Met de DMJOP's wordt een actueel en integraal afwegingskader gecreëerd voor onderhoud, verduurzaming en investeringen. De uitkomsten worden verwerkt in een actualisatie van het gemeentelijk vastgoedbeleid, dat via de gebruikelijke bestuurlijke besluitvormingsroute ter vaststelling zal worden aangeboden.

Doelstellingen

Werken met de Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar toen al geruime tijd op voorbereid en zijn druk bezig met de verdere invoering. Dit doen wij voor een groot deel in OWO-verband. Er zijn nog veel inspanningen nodig van onze organisatie op allerlei vlakken. Een belangrijk doel dat we voor ogen hebben is dat we de beleidscyclus van de Omgevingswet verder willen invoeren en optimaliseren.

Onder de Omgevingswet zijn de omgevingsdocumenten waarmee we werken (in de fysieke leefomgeving) meer dynamisch dan voorheen en vormen samen één geheel. Zo krijgen ambities en doelen uit de omgevingsvisie die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving hun doorwerking in programma's en in het omgevingsplan (juridische regels). Monitoring van de uitvoering, de behaalde doelen of bijvoorbeeld nieuwe opgaven kan weer aanleiding geven tot aanpassing van de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Deze cyclus is schematisch weergegeven in onderstaande afbeelding.



Wat gaan we daarvoor doen

Functioneren binnen de Omgevingswet

De omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt, na instemming van het college, vrijgegeven voor inspraak. Vaststelling van de visie door de raad vindt plaats in het tweede kwartaal van 2027. Daarna wordt ook bepaald hoe er verder uitvoering wordt gegeven aan de Omgevingsvisie; bijvoorbeeld via programma's en het omgevingsplan.

Omgevingsplannen

In OWO-verband wordt gewerkt aan het gebiedsdekkend Omgevingsplan. Deze moet volgens de Omgevingswet voor 1 januari 2032 klaar zijn. Het opstellen van dit plan wordt uitbesteed. Verder wordt gemeentelijke beleid, voor zover het relevant is voor de fysieke leefomgeving, vertaald naar het omgevingsplan.

Ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet

Nota Omgevingskwaliteit

Op dit moment bevindt het traject voor de Nota Omgevingskwaliteit zich in de aanbestedingsfase. Na de definitieve gunning start het geselecteerde bureau vervolgens met het opstellen van de nota voor de drie OWO-gemeenten. De gemeente Weststellingwerf is als eerste aan de beurt. Wanneer de nota wordt afgerond is nog niet bekend. Dat is afhankelijk van het bureau dat ermee aan de slag gaat.

Provinciaal wordt er gewerkt aan een expertisecentrum ruimtelijke kwaliteit. Dit centrum ondersteunt gemeenten op allerlei vraagstukken op het gebied van omgevingskwaliteit en zal dus een breder takenpakket hebben dan het huidige Hûs en Hiem.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	-301	-356	-411	-439	-440	-440
8-1 Ruimtelijke ordening	-1.141	-2.864	-1.624	-1.040	-1.040	-1.040
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	-2.537	0	0	0	0	0
8-3 Wonen en bouwen	-1.594	-2.182	-2.093	-1.999	-1.461	-1.203
Totaal Lasten	-5.574	-5.402	-4.128	-3.479	-2.942	-2.684
Baten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	50	43	32	32	32	32
8-1 Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	2.104	0	0	0	0	0
8-3 Wonen en bouwen	2.010	1.439	1.288	1.192	754	554
Totaal Baten	4.164	1.482	1.321	1.225	787	587
Saldo van lasten en baten	-1.409	-3.920	-2.807	-2.254	-2.155	-2.097
Onttrekkingen						
0-10F Mutaties reserves	143	1.351	400	350	0	0
Stortingen						
0-10F Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	143	1.351	400	350	0	0
Resultaat	-1.266	-2.569	-2.407	-1.904	-2.155	-2.097

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026

Lasten en baten

Beheer overige gebouwen en gronden

De interne doorbelastingen die aan dit taakveld worden toegerekend zijn toegenomen. Daarnaast zijn, overeenkomstig de door de raad vastgestelde 5e begrotingswijziging 2026, structurele lasten voor het politiebureau opgenomen. Omdat de plannen rondom het politiebureau momenteel worden heroverwogen, kunnen de uiteindelijke financiële effecten afwijken van de nu geraamde bedragen. Eventuele wijzigingen worden na besluitvorming door de raad verwerkt in de Planning & Control-cyclus.

Ruimtelijke ordening

Het verschil tussen 2026 en de daaropvolgende jaren wordt mede veroorzaakt door een aantal incidentele budgetten die in 2026 beschikbaar zijn. Het betreft onder andere middelen voor de implementatie van de Omgevingswet, het huisvestingsprogramma, de welstandsnota, het omgevingsplan en het Nationaal Programma Vitale Regio's. Omdat deze budgetten een incidenteel karakter hebben, zijn zij vanaf 2027 niet meer opgenomen in de begroting.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) gaat over de grondexploitaties van de niet-bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma. De grondexploitaties hebben voorzichtigheidshalve bij de begroting geen verwachte winsten of toe- en afname van de voorzieningen in 2027-2030.

Wonen en bouwen

De kosten voor de woningbouwontwikkeling Heirweg worden verhaald op de projectontwikkelaar. Omdat zowel de kosten als de opbrengsten afhankelijk zijn van de voortgang van de planontwikkeling, worden deze via de planning- en controlcyclus geraamd en verantwoord. Voor 2027 zijn daarom nog geen kosten en opbrengsten opgenomen. Daarnaast is in 2026 een aanvraag ingediend voor de SPUK Flexibele Inzet Woningbouw. De ontvangen middelen worden ingezet voor de financiering van de woningbouwcoördinator. Aangezien deze bijdrage een incidenteel karakter heeft, is deze vanaf 2027 niet meer opgenomen in de begroting, wat leidt tot lagere lasten ten opzichte van 2026.

Begroting 2027 ten opzichte van meerjarenperspectief

Lasten

Wonen en bouwen

In 2026 heeft de raad ingestemd met de Impulsregeling Woningbouw in dorpen. Deze middelen hebben een incidenteel karakter en zijn geraamd voor de jaren 2026, 2027 en 2028. Daarnaast ontvangen wij vanuit het Rijk tot en met 2028 een vergoeding voor onze locatie aan de Hoofdweg (statushouders doorstroomlocatie). Deze hebben wij ook opgenomen in de meerjarenraming.

Mutatie reserves

In 2026 worden de incidentele budgetten voor implementatie omgevingswet, huisvestingsprogramma, welstandsnota, omgevingsplan en Nationaal Programma Vitale regio's uit de algemene reserve onttrokken. Daarnaast wordt er een onttrekking gedaan uit de reserve dynamische investeringsagenda voor de impulsregeling kleinschalige woningbouw. In zowel 2027 als in 2028 vindt er eenzelfde onttrekking plaats voor deze impulsregeling. In 2027 wordt er ook nog een onttrekking gedaan uit de algemene reserve voor het incidenteel budget voor de welstandsnota. Er zijn geen stortingen in de reserve begroot.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder(s)	Hartog
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Belastingen overig
- Economische promotie
- Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- Treasury

Algemeen

Dit overzicht gaat over de algemene dekkingsmiddelen. Het kenmerk van deze dekkingsmiddelen is dat ze vrij besteedbaar zijn. Ze zijn dus niet aan een bepaald programma gebonden. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële basis voor de uitvoering van de gemeentelijke taken en ambities binnen de programma's 0 tot en met 8 in deze begroting.

Specifieke dekkingsmiddelen zijn bijvoorbeeld de opbrengst afvalstoffenheffing, de opbrengst rioolheffing maar ook de specifieke uitkeringen van het Rijk. Specifieke uitkeringen zijn onder andere de Gebundelde Uitkering (BUIG; zie programma 6). De specifieke dekkingsmiddelen zijn opgenomen in de betreffende programma's in deze begroting. Ze verlagen het saldo van lasten en baten op het betreffende programma.

Gemeentelijke belastingen

Naast de twee taakvelden van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) wordt hier ook het taakveld Belastingen overig opgenomen. Dat is de reclamebelasting. In Wolvega en Noordwolde heffen we reclamebelasting vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting keren we volledig uit als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW).

Onder het taakveld Economische promotie vallen de toeristenbelasting en de forensenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan we uitgebreid in op de gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Gemeenten ontvangen geld van het Rijk uit het gemeentefonds om hun taken uit te voeren. Het is de grootste inkomstenpost voor iedere gemeente. Gemeenten bepalen zelf waar ze dit geld aan besteden. Uiteraard wel binnen de regels van de wet.

Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van een gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. De 'landelijke pot van het gemeentefonds' wordt verdeeld over alle gemeenten op basis van een groot aantal verdeelmaatstaven zoals het aantal inwoners, de oppervlakte van de gemeente, enzovoort. Een groot deel van het geld uit het gemeentefonds keert het Rijk uit in de vorm van een Algemene uitkering.

Gemeenten ontvangen normaal gesproken op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkering. De raming van de gemeentefondsuitkering voor de jaren 2027-2030 is in deze programmabegroting bepaald op basis van de meicirculaire 2026. Voor 2027 verwachten we ruim € 75,3 miljoen uit het gemeentefonds te ontvangen.

Treasury

Alle rente ramen we op het taakveld Treasury. Dat is de rente die we moeten betalen voor de langlopende geldleningen die we hebben. Daar tegenover staat de ontvangen rente van het schatkistbankieren en voor geldleningen die wij als gemeente hebben verstrekt (bijvoorbeeld de hypothecaire geldleningen aan ambtenaren). Ook staat op dit taakveld de ontvangen dividenduitkering van BNG.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Jaarlijkse groei van het gemeentefonds

De jaarlijkse groei van het gemeentefonds, het zogeheten accres, wordt sinds 2024 via een nieuwe financieringssysteem berekend. De groei van het gemeentefonds hangt nu af van het bruto binnenlands product (bbp). In deze begroting volgen we de meicirculaire, wat betekent dat het accres is berekend volgens de nieuwste ramingen van het Centraal Economisch Plan (CEP 2026). In 2027 en in 2029 wordt de nieuwe financieringssysteem geëvalueerd door het Rijk. Het is nog niet duidelijk of de eerste evaluatie ook aanleiding kan zijn voor aanpassing van de normering. Overigens heeft de Tweede kamer in een motie uitgesproken dat er nacalculatie moet komen op het (prijs)accres van het gemeentefonds. Dit omdat er de laatste jaren veel verschil zat tussen het toegekende prijsaccres en het daadwerkelijke bbp. Dat houdt in dat gemeenten de laatste jaren te weinig gecompenseerd zijn voor prijsstijgingen.

Herijking gemeentefonds

Vanaf 2023 wordt het geld uit het gemeentefonds op een nieuwe manier verdeeld over de Nederlandse gemeenten. Dit wordt ook wel de 'herijking van het gemeentefonds' genoemd. Deze herijking van het gemeentefonds en het bijbehorende ingroeipad blijven onderwerp van landelijke besluitvorming. Wij zijn in deze herijking een voordeel gemeente. Voor gemeente Weststellingwerf is het voordeel berekend op ongeveer € 100 per inwoner. Voor 2027 (en volgende jaren) blijft echter het ingroeipad op het bestaande maximum van € 37,50 per inwoner gehandhaafd en vindt er geen indexering van het ingroeipad plaats. Het is nog onduidelijk of de herijking van het gemeentefonds nu wel of niet wordt geëvalueerd in de komende jaren.

Passende financiering

De Nederlandse gemeenten blijven via de VNG aandacht vragen voor een structureel passende financiering van hun taken, vooral binnen het sociaal domein. Het uitgangspunt 'geen taken zonder knaken' sluit hier goed op aan. Zeker ook omdat het Rijk met name bij de jeugdzorg (hervormingsagenda jeugd) nog behoorlijke besparingen in de boeken heeft staan. Gemeenten en de VNG maken zich zorgen over de haalbaarheid hiervan. Daarnaast ontvangen gemeenten onvoldoende compensatie voor de stijgende kosten binnen het sociaal domein en voor prijsontwikkelingen in het algemeen. Zie ook het eerste punt 'jaarlijkse groei van het gemeentefonds'. In dit kader vinden er landelijk diverse onderzoeken plaats (waaronder de commissie Van Ark voor bekostiging jeugdzorg) waarover wij in 2027 geïnformeerd worden.

Doelstellingen

Financieel gezond en wendbaar

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Weststellingwerf financieel gezond en wendbaar blijft. Een solide financiële basis maakt het mogelijk om maatschappelijke opgaven uit te voeren, te investeren in de leefbaarheid van onze dorpen en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarbij zorgen we voor een evenwichtige verhouding tussen ambities, financiële risico's en de lage woonlasten voor inwoners. We streven naar een structureel sluitende begroting, een verantwoord niveau van reserves en een weerstandsvermogen dat hoger ligt dan het minimaal noodzakelijke niveau (weerstandsratio 1,5).

Wat gaan we daarvoor doen

Sturen op financieel evenwicht

Wij zorgen voor een duurzaam evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en hanteren als uitgangspunt dat structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Nieuwe beleidsvoornemens worden integraal afgewogen op maatschappelijke meerwaarde, financiële haalbaarheid en structurele dekking.

Actief financieel risicobeheer

Wij monitoren financiële ontwikkelingen vanuit het Rijk, het gemeentefonds en het sociaal domein actief en vertalen deze naar de begroting en meerjarenraming. Financiële risico's worden tijdig geïnterpreteerd en waar mogelijk beheerst.

Actieve subsidieverwerking

Wij onderzoeken bij grotere projecten actief de mogelijkheden voor subsidies en cofinanciering vanuit provincie, Rijk, Europa en andere partners, zodat gemeentelijke middelen zo effectief mogelijk kunnen worden ingezet.

Verantwoording via de P&C-cyclus

Via de reguliere planning- en controlcyclus informeren wij de raad over de financiële ontwikkelingen, de voortgang van de begroting en eventuele noodzakelijke bijsturing. Daarbij blijven transparantie, betrouwbaarheid en financieel beleid centraal staan. Ons uitgangspunt is realistisch ramen, voor zowel exploitatiebudgetten als investeringen. Dat betekent dat wij geen lucht in onze begroting ramen, zodat de woonlasten voor onze inwoners zo laag mogelijk blijven. Dit houdt in dat we een grotere kans lopen op overschrijdingen. Via de voor- en najaarsnota informeren wij u hierover.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
0-5 Treasury	-36	-40	43	28	-64	-1.239
0-61 OZB woningen	-269	-211	-220	-220	-220	-220
0-62 OZB niet-woningen	-264	-211	-220	-220	-220	-220
0-64 Belastingen overig	-125	-90	-92	-92	-92	-92
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	0	0	0	0	0	0
0-8 Overige baten en lasten	-14	-13	-13	-13	-13	-13
3-4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	-708	-563	-501	-517	-608	-1.783
Baten						
0-5 Treasury	605	161	161	161	161	161
0-61 OZB woningen	3.306	3.343	3.413	3.413	3.413	3.413
0-62 OZB niet-woningen	2.029	2.019	2.061	2.061	2.061	2.061
0-64 Belastingen overig	131	162	165	165	165	165
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	71.959	72.360	75.346	71.946	70.983	72.358
0-8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
3-4 Economische promotie	256	252	257	257	257	257
Totaal Baten	78.285	78.297	81.402	78.002	77.039	78.414
Saldo van lasten en baten	77.578	77.734	80.902	77.486	76.431	76.631
Onttrekkingen						
0-10G Mutaties reserves	4.626	0	3.100	0	0	0
Stortingen						
0-10G Mutaties reserves	-2.732	0	-2.100	0	0	0
Mutaties reserves	1.894	0	1.000	0	0	0
Resultaat	79.472	77.734	81.902	77.486	76.431	76.631

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 en meerjarenperspectief

Lasten

Treasury

Op het taakveld treasury staat de rente die we moeten betalen voor onze langlopende geldleningen (zie ook paragraaf financiering). Deze rentekosten berekenen we door aan de taakvelden in de programma's. De totale doorberekende rente is in mindering gebracht op de rente die we moeten betalen. Hier staat het saldo. We houden in de meerjarenraming rekening met het aantrekken van een nieuwe lening.

Baten

OZB woningen en OZB niet-woningen en economische promotie

De geraamde opbrengst is gecorrigeerd met een inflatiepercentage van 2,1%.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2026. De raad is hierover via een memo geïnformeerd. In het meerjarenperspectief zien we terug dat de inkomsten uit de Algemene uitkering in 2028 fors afnemen. We zien hierin het ravijn, wat verschoven is van 2026 naar 2028, terug. Dit heeft uiteraard effect op ons structurele evenwicht. Op landelijk niveau is hier volop aandacht voor en lopen er diverse onderzoeken. Meer hierover kunt u lezen bij de actuele ontwikkelingen.

Mutaties reserve

De reservemutaties in 2027 betreffen een onttrekking aan de algemene reserve voor sportaccommodaties (€ 2 miljoen), Fonds Historische gevels (€ 100.000) en het sluitend maken van de begroting (€ 1 miljoen). De storting betreft vervolgens dezelfde € 2 miljoen voor de sportaccommodaties en € 100.000 voor Fonds Historische gevels in de reserve dynamische investeringsagenda.



Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten

Overzicht kosten overhead

De definitie van overhead uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant vallen hier dus niet onder maar zijn in de betreffende taakvelden opgenomen.

De bedrijfskosten die gerekend worden tot de overhead zijn:

- Personele kosten (niet primair proces)
- Huisvesting
- ICT
- Communicatie
- Overige bedrijfsvoeringskosten

Toerekening aan kostendekkende activiteiten

Alle directe kosten zijn rechtstreeks toegerekend aan de taakvelden. Voor taakvelden waar kostendekkende tarieven het uitgangspunt zijn, zoals bij de exploitatie afvalinzameling en riolering, wordt een opslag voor de overheadkosten toegepast. De opslag is een percentage van de directe salariskosten. De overhead waarmee wij voor de begroting 2027 rekenen is 78%.

Ter informatie:

Er zijn ook andere manieren om de opslag voor overhead uit te rekenen. Bij de door het Rijk verplichte beleidsindicatoren wordt het saldo van de overhead uitdrukt in een percentage van de totale geraamde lasten. Zie hiervoor de beleidsindicatoren in programma 0.

Tabel overhead kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-24.127	-22.401	-22.264	-22.216	-22.274	-22.549
Baten	9.917	8.730	9.189	9.111	9.163	9.354
Saldo van lasten en baten	-14.210	-13.671	-13.075	-13.105	-13.112	-13.195
Onttrekkingen	0	40	0	0	0	0
Resultaat	-14.210	-13.631	-13.075	-13.105	-13.112	-13.195

Investerings

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Budget informatisering	553.000	567.000	582.000	597.000
Vervangingsbudget automatisering hardware	139.893	403.706	306.380	382.076
Vervangingsbudget automatisering software	144.000	509.300	1.354.160	174.174
Laptops	90.000	90.000	90.000	90.000
Tractie	550.000	592.500	357.500	430.000
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	175.000	310.000	485.000	105.000
Totaal bruto investeringsbedrag	1.651.893	2.472.506	3.175.040	1.778.250

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is er de Wet belastingplicht overheidsondernemingen. Dit houdt in dat gemeenten vennootschapsbelasting (Vpb) moeten betalen op het moment dat ze activiteiten uitvoeren waarvoor ze aangemerkt worden als ondernemer.

Omrin heeft geen vaststellingsovereenkomst (VSO) met de Belastingdienst gesloten met betrekking tot de opbrengsten uit huishoudelijke afvalstromen. Deze opbrengsten verlagen de aan de gemeente doorbelaste kosten en Omrin geeft deze opbrengsten niet zelf aan. Daarom moet de gemeente deze opbrengsten aangeven als belaste bate.

De andere activiteit waarbij we de afgelopen jaren als ondernemer konden worden aangemerkt is de grondexploitatie. Daarvoor is de verwachting dat we voor de begroting 2027 niet door de zogenaamde ondernemerspoort komen (geen fiscale winst) en daarom geen Vpb hoeven te betalen.

Overige baten & lasten

Het taakveld 'Overige baten en lasten' is hier verantwoord. De post onvoorziene uitgaven maakt deel uit van dit taakveld.

Stelpost risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	0	-100	-100	-100	-100	-100

Indexatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	0	0	-500	-500	-500	-500

Stelpost coalitieakkoord

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	0	-250	-168	-168	-168	-168

Toelichting

Stelpost algemene risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Conform de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is in de begroting een post onvoorzien opgenomen. Deze post is bedoeld voor niet voorziene uitgaven die onontkoombaar, onvoorzien en onuitstelbaar zijn.

De post voor onvoorziene incidentele uitgaven bedraagt ieder jaar € 100.000.

Stelpost indexatie

Vanwege de enorme fluctuatie in het accres van het gemeentefonds hebben wij vanaf 2023 een buffer gevormd om schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen. Jaarlijks wordt deze stelpost bij de Kadernota beoordeeld en valt het lopende jaar vrij.

Stelpost coalitieakkoord

De middelen vanuit het coalitieakkoord zijn in deze begroting toegekend aan de desbetreffende programma's en taakvelden. Alleen het bedrag voor de capaciteit voor handhaving staat nog op de stelpost omdat deze nog financiële uitwerking vraagt. In de najaarsnota 2026 worden de uitgaven voor 2026 aan de programma's toegekend, op dat moment verdwijnt ook de stelpost van € 250.000 die nu nog in de jaarschijf 2026 opgenomen staat.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Portefeuillehouder(s)	Hartog
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Deze paragraaf gaat over alle gemeentelijke heffingen. Hier gaan we ook in op de actuele ontwikkeling rondom het gemeentelijk belastinggebied. Ook de lokale lastendruk en de kwijtschelding komen in deze paragraaf aan de orde.

Inleiding

De lokale heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten.

Belastingen

De opbrengsten van belastingen vallen onder de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. In onze gemeente heffen we de onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, (water-) toeristenbelasting en reclamebelasting.

Rechten

Dit zijn vergoedingen voor concrete prestaties die door de gemeente worden geleverd. Denk aan de afvalinzameling, het onderhoud aan de riolering en het verstrekken van een paspoort. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar. Bij de afvalstoffen- en rioolheffing is het uitgangspunt kostendekkende tarieven.

Actuele ontwikkelingen

Index op heffingen

Voor 2027 zijn de lokale heffingen verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,1%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan (februari 2026).

Wet WOZ

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De Waarderingskamer geeft aan dat de mogelijkheid om WOZ-waarden van andere woningen te raadplegen via www.woz-waardeloket.nl door veel Nederlanders wordt gewaardeerd en benut. De berekening van de taxaties voor woningen vindt sinds 2022 verplicht plaats op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning.

Afvalstoffen- en rioolheffing

Afvalstoffenheffing

We hebben een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Deze zorgplicht omvat onder meer de inzameling van restafval, Gft+e-afval en diverse gescheiden afvalstromen, zoals papier, glas, textiel en elektrische apparaten. Om de afvalinzameling toekomstbestendig te organiseren en de kwetsbaarheid van de gemeentelijke uitvoering te beperken, laten we vanaf 2025 de inzameling uitvoeren door Omrin. Vanaf 2026 werken we met Diftar+, waarbij inwoners naast een vast tarief ook betalen voor het aanbieden van restafval. Met deze systematiek stimuleren we afvalscheiding en afvalvermindering, terwijl de kosten voor inzameling en verwerking eerlijker worden toegerekend aan het daadwerkelijke afvalaanbod. We blijven de effecten van Diftar+ monitoren en zetten in op een toekomstbestendige, betaalbare en kostendekkende afvalstoffenheffing die aansluit bij de doelstellingen van ons grondstoffenbeleid.

Rioolheffing

Een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) beschrijft het beleid voor de uitvoering van de drie watertaken die gemeenten volgens de wet hebben. Deze drie wettelijke watertaken zijn het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater (neerslagwater) en een zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied. De verplichting tot het hebben van een vastgesteld GRP is verdwenen met invoering van de Omgevingswet. Het ministerie heeft een nieuw model rioolverordening uitgegeven naar aanleiding van het Watertakenprogramma 2025 voor de gemeenten. Deze watertaken staan nu nog in verschillende wetten, maar zijn vrijwel ongewijzigd overgenomen in de Omgevingswet. De voorgestelde tarieven zijn nog conform het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen.

Omgevingswet en legesverordening algemene leges

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) gingen per 2024 in. Gelijktijdig met het invoeren van de nieuwe wetgeving is ook de legesverordening aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. In de gemeenteraad van november ontvangt u het voorstel voor de OWO-geharmoniseerde legesverordening 2027. De komende jaren blijven we in OWO-verband monitoren en waar nodig aanpassen/bijsturen.

Opbrengst van de belangrijkste heffingen

x € 1.000				
Lokale heffingen	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onroerende-zaakbelastingen	5.474	5.474	5.474	5.474
Forensenbelasting	57	57	57	57
Toeristenbelasting	200	200	200	200
Afvalstoffenheffing	4.077	4.077	4.077	4.077
Rioolheffing	2.658	2.658	2.658	2.658
Leges burgerzaken	714	685	457	457
Leges omgevingsvergunningen	544	544	544	544
Marktgelden	21	21	21	21
Begraafplaatsen	145	145	145	145
Reclamebelasting	130	130	130	130
Eindtotaal	14.019	13.991	13.763	13.763

Toelichting op opbrengst van de belangrijkste heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Er zijn drie belastingsoorten, namelijk:

1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruikers van niet-woningen.

De heffingsgrondslag is gebaseerd op de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende-zaken (wet WOZ). Het OZB-bedrag wordt berekend op basis van een percentage (het tarief) van de WOZ-waarde. Voor de genoemde OZB-belastingen hanteren we verschillende percentages.

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2027 is gebaseerd op tarieven voor 2027 en de waardepeildatum per 1 januari 2026. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven 2027 vindt in de raad van november plaats.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die niet in de gemeente wonen, maar daar meer dan 90 dagen per jaar voor zichzelf en/of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Grondslag voor de heffing is net als bij de OZB de WOZ-waarde.

(Water) toeristenbelasting

(Water) toeristenbelasting wordt geheven van degene die tegen vergoeding overnachtingen aanbiedt, bijvoorbeeld in een hotel, een bed & breakfast of op een camping. Grondslag voor de heffing is de logiesomzet. In vergadering van 22 juni 2015 heeft de raad besloten de grondslag en het tarief vast te stellen op 4%.

Reclamebelasting

In Wolvega wordt sinds 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst wordt via een subsidie volledig beschikbaar gesteld aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW). Vanaf 1 januari 2026 is deze systematiek, na vaststelling van de verordening in 2025, ook van toepassing in Noordwolde.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Tarief meerpersoonshuishouden	305,00	335,76	316,38
Tarief eenpersoonshuishouden	203,00	227,97	237,98
Opbrengsten (x € 1.000)	3.207	3.918	4.077

De afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Uitgangspunt is een kostendekkendheid van 100%, waarbij de tarieven jaarlijks worden geactualiseerd op basis van de verwachte kosten en opbrengsten. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast en een variabel tarief. Met deze tariefstructuur wordt invulling gegeven aan de uitgangspunten van het grondstoffenbeleid, waarbij afvalscheiding en afvalreductie worden gestimuleerd. In 2027 wordt een eerste stap gezet naar een uniform tarief voor éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens.

Voor 2027 worden de volgende variabele tarieven voorgesteld:

- € 1,00 per lediging van een container aan huis;
- € 0,18 per kilogram restafval;
- € 1,04 per aanbidding bij een ondergrondse container.

De tarieven worden eind 2026 door de gemeenteraad vastgesteld.

Rioolheffing

Rioolheffing	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Tarief huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater	145,06	148,53	153,44
Tarief hemel- en grondwatertaken	55,03	57,58	59,45
Opbrengsten (x € 1.000)	2.467	2.549	2.658

De rioolheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het beheer, onderhoud en de vervanging van de riolering en de gemeentelijke watertaken. Uitgangspunt is een kostendekkendheid van 100%. Om het rioolstelsel toekomstbestendig te houden en wateroverlast als gevolg van klimaatverandering te beperken, investeren we in de uitvoering van de maatregelen uit het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. Het riooltarief voor 2027 is geactualiseerd op basis van de geraamde kosten en investeringen.

Graf- en begraafrechten

Er worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Markt- en staangelden

Marktgeld wordt geheven voor het innemen van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen op locaties die zijn aangewezen voor het houden van de (wekelijkse) warenmarkt, de voorjaarsmarkt en de najaarsmarkt. Staangeld wordt geheven voor het innemen van een (vaste) standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeenteground.

Leges burgerzaken

Leges worden geheven voor gemeentelijke diensten, bijvoorbeeld het afgeven van paspoorten en rijbewijzen of het verstrekken van afschriften. De legesverordening bevat een tarieventabel waarin de diensten worden genoemd met de bijbehorende tarieven. De variabelen in de begrotingsreeks komen voort uit de vervangingscyclus van rijbewijzen en reisdocumenten.

Leges omgevingsvergunningen

De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is in 2027 nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten beleidsneutraal overgaan. Tot 2032 krijgen gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin worden gemeentelijk keuzes gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten. De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. De eerste jaren waarin we met de nieuwe wetgeving werken zijn overgangsjaren, waarin in verband met overgangsrecht ook nog oud recht van toepassing is. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen.

Kwijtschelding

Voor kwijtschelding komt iemand met een inkomen op bijstandsniveau bijna altijd in aanmerking, tenzij er sprake is van vermogen (spaargeld of eigen woning). We hanteren bij kwijtschelding 100% van de bijstandsnorm. Daarmee hanteren we de maximaal door het Rijk toegestane normen. Het jaarlijkse bedrag aan kwijtschelding ramen we voor 2027-2030 op € 115.000.

Kwijtschelding	Werkelijk 2024	Werkelijk 2025
Aantal aanvragen (incl. automatisch)	507	449
Toegewezen	388	352
Toegewezen t.o.v. totaal (in %)	77%	78%
Kosten	86.434	80.735

Kostendekkendheid riolering

x 1.000			
Kostendekkendheid taakveld riolering	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld	1.959	1.942	2.038
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	-2	0	0
Netto kosten taakveld	1.957	1.942	2.038
<u>Toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead	349	347	359
Straatreiniging	9	23	21
Compensabele btw	244	237	240
Toe te rekenen kosten	602	607	620
Totale kosten	2.559	2.549	2.658
Opbrengst heffingen	2.428	2.549	2.658
Dekkingspercentage	95%	100%	100%

Toelichting kostendekkendheid riolering

Het dekkingspercentage voor 2027 bedraagt 100%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. De kosten voor straatreiniging wordt voor 40% toegerekend aan het taakveld riool, dit is in het GRP opgenomen. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasteren. De verhouding tussen directe salarislasteren en overheadkosten is 78% (zie "overzicht kosten overhead").

Kostendekkendheid afval

x 1.000			
Kostendekkendheid taakveld afval	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld	3.457	3.197	3.399
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	875	420	500
Netto kosten taakveld	2.582	2.777	2.899
<u>Toe te rekenen kosten:</u>			
Straatreiniging	9	23	21
Minimabeleid	81	113	113
Overhead	452	501	512
Compensabele btw	315	504	532
Toe te rekenen kosten	857	1.141	1.178
Totale kosten	3.439	3.918	4.077
Opbrengst heffingen	3.159	3.918	4.077
Dekkingspercentage	92%	100%	100%

Toelichting kostendekkendheid afval

Het dekkingspercentage voor 2027 bedraagt 100%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. Van de kosten voor straatreiniging wordt 40% toegerekend aan het taakveld afval. Dit percentage is op basis van historische gegevens vastgesteld. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd is een opslagpercentage op de directe salarislasteren. De verhouding tussen directe salarislasteren en overheadkosten is 78% (zie "overzicht kosten overhead"). Naast de afvalstoffenheffing ontvangen we vergoedingen vanuit de stichting Verpact voor glas, kunststof, papier en dergelijke en de opbrengsten vanuit het gemeentelijk afvalbrengstation.

Kostendekkendheid algemene leges

	x 1.000		
Algemene legesverordening totaal	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.585	1.510	1.165
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			
Netto kosten taakveld	1.585	1.510	1.165
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	817	831	587
BTW			
Totale kosten	2.402	2.341	1.752
Opbrengst heffingen	1.486	1.241	904
Dekking	62%	53%	52%

	x 1.000		
Hoofdstuk/Titel 1 Algemene dienstverlening	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	885	1.075	458
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			
Netto kosten taakveld	885	1.075	458
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	516	592	202
BTW			
Totale kosten	1.401	1.667	661
Opbrengst heffingen	545	674	434
Dekking	39%	40%	66%

	x 1.000		
Hoofdstuk/Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	35	46	57
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			-
Netto kosten taakveld	35	46	57
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	16	10	15
BTW			
Totale kosten	51	56	72
Opbrengst heffingen	27	37	13
Dekking	53%	66%	18%

Toelichting kostendekkendheid algemene leges

In de tabellen hierboven is de kostendekkendheid van de verschillende leges berekend. Voor de totale legesverordening komt deze uit op 52%. Tussen de verschillende hoofdstukken van de verordening vindt geen kruissubsidiëring plaats: elk hoofdstuk moet dus op zichzelf kostendekkend zijn.

Voor leges Burgerzaken (hoofdstuk 1) is volledige kostendekkendheid niet haalbaar, omdat de belangrijkste producten aan wettelijke maximumtarieven zijn gebonden.

Bij leges Omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) dalen de toerekenbare kosten en de verwachte inkomsten, onder meer door de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Daarnaast wisselt de kostendekkendheid jaarlijks, afhankelijk van de hoeveelheid bouwactiviteiten.

Ook hoofdstuk 3 is niet kostendekkend. Dat is een bewuste keuze, omdat we hiermee willen stimuleren dat voor deze diensten vergunningen worden aangevraagd.

De tarieven worden buiten de boekhouding om berekend (extracomptabel). Bij de kosten zijn de directe personeelskosten en materiële kosten opgenomen die direct samenhangen met de dienstverlening waarvoor leges worden geheven.

Directe personeelskosten: bijvoorbeeld de uren van baliemedewerkers en medewerkers van Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO).

Materiële kosten: bijvoorbeeld de afdrachten aan het Rijk voor paspoorten en identiteitskaarten en aan de RDW voor rijbewijzen.

De overheadkosten worden toegerekend via een opslag op de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 1 geldt een opslag van 78% (zie "Overzicht kosten overhead"). Voor hoofdstuk 2 en 3 werken we met het integrale uurtarief van VTH, waarin een opslagpercentage voor overhead is verwerkt.

De btw is niet meegenomen als kostenelement. Dit komt doordat het grootste deel van de kosten bestaat uit eigen personeelslasten, waarover geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw vormt slechts een klein deel van de totale kosten.

Kostendekkendheid begraafrechten

x 1.000			
Kostendekkendheid begraafplaatsen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	348	317	333
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	348	317	333
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	218	247	240
BTW	11	12	13
Totale kosten	577	576	585
Opbrengst heffingen	149	145	145
Dekking	26%	25%	25%

Toelichting kostendekkendheid begraafplaatsen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kostendekkendheid van de begraafplaatsen ruim onder de toegestane 100% kostendekkendheid blijft. De kosten die toegerekend worden aan het taakveld zijn de kosten van publiekszaken voor het behandelen van de aanvragen. Daarnaast worden kosten van de afdeling Gemeentewerf toegerekend voor het onderhouden van de begraafplaats.

Gemeentelijke woonlasten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de woonlasten over 2026 van de 18 Friese gemeenten.

Woonlastendruk 2026	OZB (gem)	Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totaal woonlasten	
		Eph	Mph	Eph	Mph	Eph	Mph
1 Ameland	265	182	239	150	177	596	681
2 Ooststellingwerf	288	227	296	184	320	698	904
3 De Fryske Marren	360	258	328	139	239	757	927
4 Harlingen	336	237	351	217	217	790	904
5 Leeuwarden	394	230	365	145	179	768	938
6 Opsterland	332	278	349	197	259	807	940
7 Vlieland	363	296	396	135	202	794	961
8 Weststellingwerf	346	268	416	206	206	821	968
9 Súdwest Fryslân	406	251	301	217	217	874	923
10 Noardeast-Fryslân	459	192	273	240	240	891	972
11 Terschelling	452	301	301	203	203	957	957
12 Tytsjerksteradiel	535	224	321	157	175	916	1.030
13 Smallingerland	387	258	304	321	321	966	1.012
14 Waadhoeke	376	266	332	292	366	934	1.074
15 Dantumadiel	549	247	309	188	188	985	1.046
16 Schiermonnikoog	569	269	350	126	182	964	1.102
17 Heerenveen	502	254	326	207	275	963	1.103
18 Achtkarspelen	489	275	393	240	240	1004	1.122

Toelichting bij de tabellen:

Eph= eenpersoonshuishouden

Mph= meerpersoonshuishouden

Bron: Coelo (Atlas van de lokale lasten 2026)

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Portefeuillehouder	Hartog
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Dat wil zeggen: welke capaciteit is nodig om de risico's op te vangen, en wel zodanig dat een tegenvaller in de uitvoering niet direct tot een bezuiniging hoeft te leiden.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Onze doelstellingen zijn:

1. voldoen aan wet- en regelgeving;
2. inzicht krijgen in de risico's die onze gemeente loopt en daarmee het risicobewustzijn aanmoedigen;
3. een onderbouwing van het berekende weerstandsvermogen;
4. de omvang van het weerstandsvermogen is voldoende.

In de nota financieel beleid zijn over de norm voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit de volgende uitgangspunten vastgelegd:

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0. Voor de voorgeschreven financiële kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Het streven van de gemeente is minimaal te voldoen aan categorie B (normaal risico). Dit betekent dat we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20%. De hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) moet dan minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal).

In het coalitieakkoord hebben wij opgenomen dat we een ratio weerstandsvermogen willen hanteren van 1,5.

In 2027 hebben we een ratio weerstandsvermogen van 1,33. Daarmee voldoen wij wel aan de minimale weerstandsratio, maar niet aan onze eigen gestelde norm van 1,5.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit zonder dat de begroting en het beleid aangepast moeten worden. De weerstandscapaciteit is de som van:

- a. de stelpost risicobeheersing en onvoorzien;
- b. de algemene reserve;
- c. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
- d. de stille reserves;
- e. de niet-benutte belastingcapaciteit;
- f. mogelijke ombuigingsmaatregelen.

a. De stelpost risicobeheersing en onvoorzien

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat de verplichting om jaarlijks in de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Daarbij is geen wettelijk minimum of maximum aangegeven. Hiermee kunnen elk jaar onverwachte incidentele tegenvallers worden opgevangen. Wij hebben een post voor onvoorziene zaken van € 100.0000.

b. De algemene reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve kan worden ingezet ter dekking van onverwachte incidentele tegenvallers. De algemene reserve bedroeg per 31 december 2025 € 18,9 miljoen. Als de jaren 2027 tot en met 2030 verlopen volgens deze begroting, dan is de stand van de algemene reserve € 14,7 miljoen per 31 december 2030.

c. De bestemmingsreserves

Voor de middelen van een bestemmingsreserve heeft de raad een specifiek doel vastgelegd. Eventueel kan de bestemming door de raad worden gewijzigd. Wanneer op een bestemmingsreserve geen verplichting rust voegen we deze reserve toe aan de algemene reserve. Op dat moment vormt het onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor het vaststellen van onze weerstandscapaciteit worden de bestemmingsreserves op dit moment niet meegenomen.

d. De stille reserves

Stille reserves betreffen activa die tegen nul zijn gewaardeerd. Ook kan de boekwaarde lager zijn dan de verkoopwaarde. De mogelijke overwaarde die bij verkoop ontstaat, kan dan worden ingezet bij onverwachte tegenvallers. Op dit moment verwachten we dat de invloed van deze stille reserves op de weerstandscapaciteit nihil is.

e. De niet-benutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden die een gemeente heeft om haar inkomsten via extra belastingopbrengsten te verhogen. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:

- a. de OZB;
- b. de rioolheffing;
- c. de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

De landelijke benchmark woonlasten (Coelo) maakt jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijk. Hierin wordt naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. De niet-benutte belastingcapaciteit hebben wij tegen nul gewaardeerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging geldt een norm van 100% kostendekkendheid.

f. Mogelijke ombuigingsmaatregelen

Omdat de laatste ombuigingen recent zijn gerealiseerd (begroting 2026) is de invloed van ombuigingsmaatregelen op de weerstandscapaciteit op dit moment nihil. In het kader van het project 'ombuigingen 2026 e.v.' is de lucht uit de begroting gehaald en er zijn technische maatregelen doorgevoerd. Meer of andere ombuigingsmaatregelen vragen een politieke afweging en pijnlijke keuzes. Om die reden nemen we voor dit onderdeel geen bedrag op in de beschikbare weerstandscapaciteit.

Samenvattend

De weerstandscapaciteit bedraagt over 2027 afgerond € 15 miljoen, deze blijft stabiel rond de € 15 miljoen tot en met 2030.

Totaalbeeld

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Weststellingwerf geven we in de volgende tabel weer:

		x € 1.000			
Onderdeel		2027	2028	2029	2030
a.	De stelpost risicobeh. en onvoorzien	100	100	100	100
b.	De algemene reserve	14.880	15.275	14.910	14.661
c.	Bestemmingsreserves	-	-	-	-
d.	De stille reserves	-	-	-	-
e.	De onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-	-
f.	Mogelijke ombuigingsmaatregelen	-	-	-	-
		14.980	15.375	15.010	14.761

Inventarisatie van de risico's en getroffen beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's voor de gemeente zijn in beeld gebracht, voor zover op dit moment bekend. Van belang is te beseffen dat risico's zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben. Wij hebben bij deze inventarisatie vooral gekeken naar mogelijke negatieve risico's en de gevolgen daarvan. Het inschatten van risico's is een momentopname en is geen absolute wetenschap. We inventariseren (relatief) beïnvloedbare risico's en onzekerheden op lokaal en regionaal niveau en landelijke ontwikkelingen en (lastig beïnvloedbare) risico's en/of onzekerheden die daar uit voortvloeien. Hiervoor zijn de risico's en genomen beheersmaatregelen beoordeeld. Op basis hiervan is een inschatting gemaakt van de financiële impact van deze risico's. Uiteraard met de kanttekening dat elke inschatting met de nodige onzekerheden is omgeven. De huidige werkwijze bestaat uit vier stappen:

1. per risico wordt een financiële inschatting gemaakt van de initiële klasse waarin het risico valt;
2. daarna wordt beoordeeld, wat de initiële kans is dat het risico zich voordoet en wordt deze vertaald in een wegingsfactor. Op basis hiervan wordt de initiële financiële inschatting verlaagd;
3. vervolgens worden beheersmaatregelen benoemd en waar mogelijk geïmplementeerd;
4. deze beheersmaatregelen zorgen voor een aangepaste inschaling van risicoklasse en risicokans, waartegen 'de onzekere gebeurtenis' (=het risico) wordt gescoord. Op basis hiervan kan de financiële inschatting nogmaals worden verlaagd.

Op basis van deze vier stappen is de verwachte financiële impact (geschatte initiële financiële inschatting x geschatte kans, rekening houdend met beheersingsmaatregelen) van de risico's gemaakt. Het geschatte bedrag aan mogelijke risico's wordt jaarlijks herijkt en is hierbij voor dit begrotingsjaar bepaald op € 11,3 miljoen. De belangrijkste risico's loopt onze gemeente op de volgende onderwerpen, die hierna één voor één worden behandeld.



Gemeentefonds en rente €420.000 (GF&R)

Gemeentefonds

De structurele korting op het gemeentefonds is vorig jaar verschoven van 2026 naar 2028. Daardoor is de druk nog niet van de ketel. Het ravijn bestaat nog steeds, alleen is in de tijd opgeschoven. De discussie tussen Rijk en gemeenten over 'taken en middelen' in balans blijft ook bestaan. Het blijft daarom onzeker hoe de toekomst van het gemeentefonds er uit ziet. De herijking van het gemeentefonds is ook nog steeds onderwerp van discussie. De volgende stap in het ingroeipad is niet gezet en het is onzeker of en wanneer deze wel wordt gezet. We hadden de volgende stap in het ingroeipad opgenomen in onze meerjarenraming, maar deze hebben we vanwege alle onzekerheden er weer uitgehaald. Daarmee daalt het risico, we nemen immers niet meer inkomsten op in onze begroting dan dat we daadwerkelijk ontvangen uit het gemeentefonds. Tot slot is er steeds meer aandacht voor de tekortschietende financieringssysteem. Deze is gebaseerd op het bbp, maar deze is niet voldoende om met name de groei van de uitgaven voor zorgkosten op te vangen. Die kosten stijgen namelijk harder dan het gemiddelde bbp. Dit blijft een risico voor ons, maar een hogere compensatie voor de stijgende kosten is wellicht dichterbij dan voorheen.

Rente

Rentestijging is een risico waar wij mee te maken kunnen krijgen bij het opnieuw afsluiten van een geldlening. Is de rente hoger dan de rente die wij betaalden, dan heeft dit een nadelig effect op onze begroting. We houden de toekomstige noodzakelijke financieringen nauwlettend in de gaten om zo het renterisico te minimaliseren (vaste schuld en kasgeld). De rentes stijgen licht op dit moment. We verwachten in deze planperiode wel een nieuwe lening aan te moeten trekken, maar voorsnog is het renterisico beperkt. We houden in onze meerjarenraming rekening met herfinanciering.

Pensioenopbouw (gewezen) wethouders

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de voorziening voor de pensioenen van onze (gewezen) wethouders herijkt. Dit doen wij op basis van de actuariële waardeberekeningen van onze externe adviseur. Zij berekenen op basis van diverse parameters welk bedrag er in de voorziening aanwezig moet zijn op de peildatum 31 december van het betreffende jaar. Een van de belangrijkste parameters is de rekenrente. Deze wordt jaarlijks vastgesteld door De Nederlandse Bank. Dit percentage kan jaarlijks verschillen, waardoor op basis van de wet- en regelgeving een storting of een onttrekking aan de voorziening plaatsvindt. Bij de afgelopen jaarrekening hebben we een forse storting in de voorziening moeten doen ter voorbereiding op de overgang van de wethouderspensioenen naar het ABP. De voorziening is daarmee op peil. Daardoor is het risico beperkt.

Grondexploitaties € 710.000 (GREX)

Hoewel de ramingen van de grondexploitaties, zoals te doen gebruikelijk jaarlijks, zijn geactualiseerd, blijft het moeilijk te voorspellen of de geraamde verkopen ook daadwerkelijk zullen plaatsvinden. De winst- en verliesnemingen worden jaarlijks geactualiseerd per grondexploitatie. De verliesvoorzieningen worden berekend op basis van de netto contante waarde (2%). De winstnemingen worden berekend met de Percentage of Completion Methode (POC). We zien dat de boekwaarde van de grex-en nog steeds daalt door de gerealiseerde verkopen. Daardoor nemen de onzekerheden en risico's geleidelijk af.

Sociaal Domein € 672.500 (SD)

De risico's binnen het Sociaal Domein liggen met name in de opneideregelingen. Dit zijn regelingen die weliswaar een budgettair plafond kennen in de begroting, maar in feite financieel niet zijn begrensd. Als er meer aanspraak op dergelijke regelingen wordt gedaan, zal de gemeente vanuit haar wettelijke taak aanvullend (financiële) middelen beschikbaar moeten stellen. De gemeente kan deze middelen veelal niet verhalen op derden. Wij hebben zoveel mogelijk beheersmaatregelen genomen om te voorkomen dat de beschikbare budgetten worden overschreden, door bijvoorbeeld een zo goed mogelijke inschatting te maken op basis van historische kosten en actuele (beleids)ontwikkelingen.

Wmo

Toenemende vergrijzing, complexer wordende samenleving en de landelijke invoering van het abonnementstarief laten in Weststellingwerf een toename zien van het aantal Wmo-cliënten. Voor de komende jaren is nog een aantal decentraliserende rijksmaatregelen te verwachten die de gemeente raken. Zo wordt gesproken over de decentralisatie van Beschermd Wonen en ook Maatschappelijke Opvang. De gemeente wordt dan verantwoordelijk voor deze taken. De invoering van de decentralisatie van Beschermd wonen is opnieuw uitgesteld. Er is nog geen nieuwe streefdatum bekend. Het blijft daarbij de vraag of het Rijk voldoende middelen beschikbaar gaat stellen. De indexatie van de tarieven en volumestijging nemen wij op als autonome ontwikkelingen in de kadernota.

Jeugdwet

De financiering van de Jeugdwet is een complex stelsel met een grote diversiteit aan producten. De grootste risico's doen zich voor binnen de hoogspecialistische jeugdhulp. Deze vorm van jeugdhulp kenmerkt zich door een relatief laag aantal jongeren, maar zeer hoge kosten per traject. Hierdoor kunnen de lasten sterk fluctueren bij relatief kleine wijzigingen in het aantal cliënten. Inmiddels is een eerste versie van het Jeugddashboard beschikbaar. Dit dashboard moet bijdragen aan een beter inzicht in de ontwikkeling en voorspelbaarheid van de lasten. De indexatie van de tarieven en volumestijging nemen wij op als autonome ontwikkelingen in de kadernota.

Hervormingsagenda

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Een deel van de maatregelen uit de hervormingsagenda zijn al geïmplementeerd. Ondanks de al genomen maatregelen blijven de kosten Jeugd jaarlijks toenemen en is de besparing vanuit de hervormingsagenda hoogstwaarschijnlijk niet te realiseren. Begin 2025 is het rapport Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd gepubliceerd. Dit rapport concludeerde dat het niet wenselijk en niet haalbaar is om de beoogde besparingen vanaf 2026, zoals opgenomen in het meerjarig financieel kader in de Hervormingsagenda Jeugd, te handhaven. Het vorige kabinet nam het advies van de commissie Van Ark over de Hervormingsagenda Jeugd serieus en heeft dit verwerkt in de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk. Er zijn toen extra middelen toegekend aan het gemeentefonds voor de jaren 2025-2027 om de grootste financiële druk bij gemeenten te verlichten. Vanaf 2028 verwacht het kabinet structurele besparingen, maar de VNG vindt deze verwachtingen te ambitieus. Daarom komt er, op verzoek van de VNG, een tweede advies van de commissie Van Ark in het eerste kwartaal van 2027. Dit zal gaan over de voortgang van de hervormingen, financiële compensatie en een realistisch financieel kader vanaf 2028.

Participatiewet

Het risico ligt met name bij economische ontwikkelingen en mogelijke huisvesting van extra statushouders. Een economische neergang kan leiden tot een stijging van de werkloosheid en daarmee tot een toename van het aantal inwoners dat een beroep doet op de Participatiewet, bijvoorbeeld voor een bijstandsuitkering of re-integratievoorzieningen. Ook de huisvesting van extra statushouders kan leiden tot een toename van het beroep op de Participatiewet.

Onderhoud kapitaalgoederen € 775.000 (OHP)

Voor uitvoering van onderhoudsplannen zijn vooruitlopend op de onderzoeksrapporten naar de kwaliteit en het integraal beheer van onze kapitaalgoederen, extra middelen beschikbaar gesteld. Op basis van de onderzoeksrapporten blijkt dat de beschikbaar gestelde middelen, voor het onderdeel vervangingsinvesteringen niet toereikend zijn. De onderhoudsbudgetten zijn wel toereikend. Een deel van de vervangingsinvesteringen is inmiddels opgenomen in de begroting. Daardoor is het risico iets lager. Bij de plannen die de raad voor de langere termijn (10-20 jaar) vaststelt of heeft vastgesteld zien wij echter prijsrisico's ontstaan.

Strategisch beleid hoe om te gaan met vastgoed specifiek en gemeentelijke bezittingen in brede zin, is een maatregel die wordt getroffen om mogelijke risico's op dit onderwerp te beheersen.



Projecten € 7,8 miljoen (P)

De gemeente voert op dit moment diverse projecten uit en bereidt nieuwe projecten voor, waardoor de projectenportefeuille groeit. Ook in de komende jaren starten of worden grote en middelgrote projecten uitgewerkt. Denk hierbij vooral aan de herinrichting van wegen, het Pastorieplein, aanleg fietspaden en de verbouw van Kerk op de Hoogte. Voor een aantal projecten hebben wij middelen gereserveerd in de reserve dynamische investeringsagenda, maar deze ramingen zijn niet altijd toereikend. Daarom beoordelen wij per project de haalbaarheid, betaalbaarheid en schaalbaarheid. In de voorbereidingsfase zijn risico's vaak groter omdat veel factoren nog niet vaststaan. Ook ontstaan uitdagingen in de planning zoals netwerkcongestie, afhankelijkheid van de beschikbaarheid van capaciteit bij kabel- en leidingenbedrijven of stikstof. Tot slot kunnen kosten op het moment van aanbesteding mee- of tegenvallen. Projecten brengen verschillende risico's met zich mee die de voortgang of realisatie kunnen beïnvloeden. Dit betreft risico's in de voorbereiding, de kwaliteit en de volledigheid van de aanbesteding. Denk hierbij aan onverwachte kosten, lagere inkomsten, technische of juridische knelpunten en de complexiteit van samenwerking met meerdere stakeholders.

Zodra wij in de uitvoering zitten, worden risico's concreet: ze doen zich daadwerkelijk voor óf ze vallen weg. Op dit moment zien we een verhoging in het risicobedrag. Dit wordt veroorzaakt door het toevoegen van meerdere grote projecten die allen nog in de voorbereiding zitten. Dit zijn met name verkeersmatige projecten, inclusief fietspaden. De inrichting van het Pastorieplein en de transitie van Kerk op de Hoogte naar Theater op de Hoogte resteren nog uit het project Centrum Wolvega. Wij verwachten meer duidelijkheid in de loop van 2027 over diverse projecten.

Verbonden partijen en gerelateerde projecten € 362.500 (VP)

De paragraaf verbonden partijen vraagt vanuit het oogpunt van risicobeheersing de nodige aandacht omdat de invloed op deze partijen verloopt via besturen van gemeenschappelijke regelingen en stichtingen of de aandeelhouders en de raden van commissarissen en/of toezicht. Dat betekent ook dat de directe invloed op de uitzetting van hun begroting beperkt is, wat weer van invloed is op onze begroting. Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden.

Overige onzekerheden en risico's € 495.000 (OVERIG)

Overige risico's in de bedrijfsvoering zijn: frictiekosten personeel, veiligheids- en aansprakelijkheidsrisico's en urenramingen op exploitatie ontlastende onderdelen van de begroting, zoals de grondexploitaties, afval en riolering. Tijdig beheersmaatregelen treffen, door bijvoorbeeld een juiste verhouding vast en flexibel personeel in dienst te hebben, voorkomt structurele risico's in de exploitatie. Ook het treffen van technische beheersmaatregelen en het optimaliseren van bedrijfsprocessen zorgen voor een lager risico.

Weerstandsvermogen

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's worden uitgedrukt in weerstandsvermogen. De hoogte van het weerstandsvermogen is als volgt weer te geven:

	x € 1.000
Weerstandsvermogen	2027
Weerstandscapaciteit (A)	14.980
Risico's (B)	11.260
Weerstandsvermogen	3.720
Ratio Weerstandsvermogen (A/B)	1,33

Toelichting Weerstandsvermogen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat ons weerstandsvermogen voldoet aan het uitgangspunt dat de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (A) minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit (B). De ratio weerstandsvermogen is namelijk 1,33. We voldoen niet aan de in het coalitieakkoord opgenomen weerstandsratio van 1,5.

Kengetallen

Met ingang van 2016 zijn een vijftal financiële kengetallen verplicht gesteld. Dit onder andere om de financiële positie van de gemeente voor de raad inzichtelijker en beter vergelijkbaar te maken. Het gaat om de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio en indicatoren met betrekking tot de grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Zoals opgenomen in de nota Financieel beleid sluiten we aan voor de verplichte kengetallen bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie		< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt. In onderstaand overzicht wordt het verloop van de kengetallen weergegeven:

Kengetallen	Rekening 2025	Begroot 2026*	Begroot 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030	Categorie (peiljaar 2027)
1 Netto schuldquote	19,63%	21,66%	24,24%	26,64%	26,78%	27,78%	A
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	19,61%	21,65%	24,22%	26,63%	26,76%	27,77%	A
2 Solvabiliteitsratio	50,11%	51,54%	53,76%	58,63%	54,62%	57,09%	A
3 Grondexploitatie	8,54%	7,77%	4,63%	1,82%	0,93%	0,91%	A
4 Structurele exploitatieruimte	4,17%	-1,62%	1,61%	0,41%	-0,49%	-0,20%	C
5 Belastingcapaciteit	80,06%	88,40%	86,69%	86,69%	86,69%	86,69%	A

* betreft de geactualiseerde begroting 2026

Toelichting kengetallen

Basis voor deze kengetallen is de geprognosticeerde balans voor de jaren 2027-2030. Deze staat onder 'Uiteenzetting van de financiële positie'. De wijzigingen die na de vaststelling van de begroting door de raad zijn genomen, zijn hierin niet verwerkt.

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Een schuldquote van 100% wordt over het algemeen als grens gezien tussen acceptabel en in toenemende mate risicovol. Wij zitten ruimschoots onder die grens.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Ook bij dit kengetal komen we voor de komende vier jaren uit boven ons streefpercentage van minimaal 20%. In de periode 2027-2030 zitten we zelfs in categorie A wat betreft de signaleringswaarden.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal geeft in een percentage aan hoe groot het geïnvesteerde bedrag is ten opzichte van de totale baten. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Ook dit kengetal scoort in categorie A bij ons.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid of eindig doel hebben. Voorbeelden van structurele lasten zijn de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Bij structurele baten gaat het onder andere om de Algemene uitkering van het gemeentefonds en eigen belastinginkomsten. Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. In deze planperiode hebben we nog steeds te maken met een terugval in onze inkomsten vanuit het gemeentefonds. Om die reden zien we vanaf 2029 een negatief begrotingssaldo ontstaan. Omdat de categorisering uitgaat van de meerjarenraming, moeten we constateren dat we voor dit kengetal in categorie C vallen.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Deze woonlasten zijn de optelsom van de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Zoals uit de tabel blijkt, zijn de woonlasten voor 2027 in onze gemeente (€ 949) lager dan het landelijk gemiddelde van € 1.095 (=100%) van het belastingjaar (normjaar 2026).

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Portefeuillehouder	Hartog en Den Hartigh
Organisatie	Projecten, Gemeentewerf, Beleid en Vastgoed, grondzaken en faciliteiten.

Beleidsnota's

2010 Nota Openbare Verlichting

[2017 Bomenbeleidsplan 2017 - 2027](#)

2017 Notitie Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed

[2018 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028](#)

[2021 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025](#)

[2023 Ecologisch beheer bermen en gazons](#)

[2026 Integraal Beheerplan Openbare Ruimte](#)

2026 Duurzame Inrichting Openbare Ruimte

Inleiding

Onze gemeente heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Om dat mogelijk te maken wordt geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten.

Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte

Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR)

De gemeente werkt aan een Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) waarin uitgangspunten en kwaliteitseisen voor de inrichting van de openbare ruimte worden vastgelegd. Het HIOR draagt bij aan een duurzame, veilige, toegankelijke en beheerbare openbare ruimte. Daarnaast zorgt het voor een eenduidige werkwijze bij nieuwe ontwikkelingen, herinrichtingsprojecten en vervangingsopgaven. Hierbij wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan thema's als klimaatadaptatie, biodiversiteit, verkeersveiligheid en circulariteit. De vaststelling van het HIOR is gepland in 2027.

Wegen

Algemeen

Het totale oppervlak van asfalt en straatstenen wat de gemeente beheert is ongeveer 2.557.000 m² groot. Hiervan ligt 130 km aan wegen binnen de dorpen. Buiten de dorpen liggen nog eens 285 km aan wegen die de dorpen met elkaar verbinden. Ook liggen er binnen de gemeente fietspaden met een totale lengte van 85 km. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van 2.140.000 m² aan bermen en 442 km aan sloten waar water in staat.

Ontwikkeling wegen

In 2015 is door provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân een plan gemaakt tegen bodemdaling. Doordat de zomers steeds droger worden komt het water in de bodem steeds lager te staan. Het veen wat in de bodem zit verdwijnt als het uitdroogt. Hierdoor zakt de bodem en ook de daarop liggende wegen. De verwachting is dat bodemdaling de komende jaren leidt tot een toenemende onderhoudsbehoefte en hogere kosten. Op locaties waar wegen blijven verzakken, wordt steeds nadrukkelijker de afweging gemaakt tussen intensiever onderhoud en volledige vervanging. Daarbij wordt ook gekeken naar innovatieve oplossingen, zoals lichtgewicht wegconstructies die beter bestand zijn tegen verzakkingen in de ondergrond.

In 2025 zijn we gestart met een pilot onderzoek naar de Zeedijk. Op deze veenweg komen alle uitdagingen waar we mee te maken hebben samen. De verwachte onderzoeksresultaten moeten inzicht bieden in de technische mogelijkheden, effecten en kosten van het beheer en de vervanging van veenwegen. Deze kennis wordt gebruikt bij toekomstige beleids- en investeringsbeslissingen. Resultaten verwachten we in 2027.

Onderhoud

De kwaliteit van het wegennet wordt periodiek gemonitord aan de hand van inspecties en de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Op basis hiervan wordt een meerjarig onderhoudsprogramma opgesteld, gericht op het behoud van de afgesproken kwaliteit en verkeersveiligheid. Uit het onderzoek naar het budget onderhoud asfaltwegen is gebleken dat er de komende jaren structureel meer moet worden geïnvesteerd in het onderhoud van wegen. Zo kan de afgesproken kwaliteit worden gehandhaafd. De aangevraagde gelden hiervoor zijn verwerkt in de begroting.

Investeringsen

Naast de stijgende kosten voor het onderhoud kijken we ook naar de kosten voor het vervangen van wegen. Hier zijn geen structurele middelen voor beschikbaar. Het vervangen van een weg wordt via afzonderlijke investeringsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. De verwachting is dat de investeringen in wegen ook na 2027 op een hoog niveau blijven. Hierbij nemen we afspraken uit het coalitieakkoord mee in onze planning. De belangrijkste oorzaken voor vervanging zijn de voortgaande bodemdaling in de veengebieden en de veroudering van delen van het wegennet.

Om de gevolgen van bodemdaling zo effectief mogelijk aan te pakken, werkt de gemeente samen met Wetterskip Fryslân aan een betere afstemming van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Hierbij wordt gezocht naar integrale oplossingen waarbij wegbeheer en waterbeheer elkaar versterken.

Groen

Groen komt in vele vormen terug in de openbare ruimte en draagt bij aan een gezondere leefomgeving. Het totale areaal groen binnen de gemeente bedraagt ongeveer 114 hectare. Het grootste areaal bevindt zich in de woongebieden. Langs de plattelandswegen staan de meeste bomen. Het beheer voeren wij uit op basis van een kwaliteit gestuurd (groen)beheersysteem. Het groenbeheer is onder te verdelen in verzorging (kwaliteit onderhoud) en technische staat (kwaliteit inrichting). Conform het integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR) voeren wij het onderhoud uit op beeldkwaliteitsniveau B.

Elk jaar laten wij een derde van de bijna 30.000 bomen inspecteren. De kwaliteit van de bomen, de beplanting en de gazons is erg afhankelijk van het klimaat. De effecten van een droge zomer zijn later zichtbaar en vooraf niet te voorspellen. Met de jaarlijkse inspecties ontstaat er een actueel beeld van de kwaliteit van de bomen en eventuele veiligheidsrisico's. De normale werkzaamheden, met betrekking tot bomen, zijn afgestemd op het bomenbeleidsplan.

Bestrijding invasieve exoten

We zien een toename van invasieve exoten. De bestrijding van deze soorten vraagt in de toekomst om meer inzet. Enkele voorbeelden hiervan zijn: Reuzenberenklauw, waternavel, Japanse duizendknoop en de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft.

Ecologisch bermbeheer

Sinds 2024 worden de bermen buiten de bebouwde kom ecologisch beheerd. Dit betekent onder andere dat het gras na het maaien wordt afgevoerd. We geven verschillende kruidensoorten hiermee meer ruimte om te kunnen groeien. Deze kruiden zijn op hun beurt weer essentieel voor verschillende bestuivers en daarmee essentieel voor de gezondere leefomgeving. Elk jaar worden de effecten van het ecologisch bermbeheer geïnventariseerd. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de uitkomsten van deze evaluatie. Het ecologisch berm- en slootonderhoud buiten de bebouwde kommen wordt in 2026 opnieuw aanbesteed. Het beheer wordt aangepast op basis van inmiddels behaalde resultaten.

Civiele kunstwerken

Bruggen, onderdoorgangen, steigers en een monumentale sluis

De gemeente Weststellingwerf heeft momenteel 71 bruggen in beheer en onderhoud. Hiervan worden 3 betonnen verkeersbruggen gezamenlijk beheerd met de gemeenten Steenwijkerland, De Fryske Marren en Ooststellingwerf. Het bruggenbestand bestaat uit 1 elektrisch bedienbare ophaalbrug, 29 vaste verkeersbruggen, 3 kleine beweegbare ophaalbruggen en 38 kleine vaste bruggen voor fietsers en voetgangers.

Naast de bruggen beheren wij de aanlegsteigers en een trailerhelling in de passantenhaven van de Driewegsluis in Nijetrijne. Verder bestaat ons areaal uit 13 steigers en een monumentale keersluis (Rijksmonument).

Periodiek wordt onderhoud uitgevoerd aan de bruggen, steigers en overige kunstwerken. Daarnaast wordt het areaal eenmaal per vijf jaar visueel geïnspecteerd door een externe partij. Op basis van een instandhoudingsinspectie is een geactualiseerd Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Op basis van het MJOP worden in 2027 onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan 24 bruggen.

Oevers en kades

In 2026 zou, op basis van de geïnspecteerde oevers en kades, een meerjarig onderhoudsplan worden opgesteld. Door personele omstandigheden is het plan niet in 2026 afgerond. Dit staat gepland voor 2027.

De damwand van de Driewegsluis vraagt onze aandacht. We houden de damwand extra in de gaten en daar waar nodig voeren we reparaties uit. In 2027 beoordelen we de situatie opnieuw en komen waar nodig bij de voorjaarsnota/kadernota met een aanvraag. Mogelijke risico's zijn:

- De onderhoudskosten nemen toe;
- De klachten over de slechte staat nemen toe;
- Het risico op schadeclaims van schade aan boten nemen toe;
- Een aanlegverbod moet worden ingesteld.

Openbare verlichting

De gemeente Weststellingwerf heeft in totaal 4.519 lichtmasten in eigendom en beheer. Het beheer en onderhoud is per 1 april 2025 opnieuw aanbesteed. Met onderhoud bedoelen wij het reinigen en schilderen van masten en armaturen. Ook het oplossen van storingen aan de openbare verlichting en vervangen van masten en armaturen valt onder deze aanbesteding. In 2027 worden ruim 750 lichtmasten gereinigd in Wolvega. De vervanging van verlichting door ledverlichting is grotendeels voltooid.

Riolering

Wij moeten ons houden aan de wettelijke taken voor het inzamelen, het afvoeren en behandelen van afvalwater, hemelwater en grondwater (zie ook programma 7).

Ons uitgangspunt is om alle werkzaamheden op een doelmatige wijze uit te voeren. Als het mogelijk is, voeren wij de werkzaamheden in OWO-verband uit. Ook werken wij met alle Friese gemeenten, Wetterskip, provincie en Vitens aan maatregelen voor een toekomstbestendige Friese waterketen. Dit is vastgelegd in het Fries bestuursakkoord waterketen (FBWK).

Alle gegevens over de riolering hebben wij vastgelegd in een beheersysteem. Uit dit systeem halen wij een meerjarig overzicht voor het uitvoeren van onderhoud en de vervanging. Dit leggen wij vast in deze begroting en in een investeringsplan (zie programma 7).

De aanleg van nieuwe riolering en aanpassingen zijn de komende jaren gericht op het klimaatbestendig maken van de leefomgeving.

Tractiemiddelen

De gemeente beschikt over een meerjarig vervangingsprogramma voor tractiemiddelen. Bij vervanging wordt, waar mogelijk en doelmatig, gekozen voor de meest duurzame variant.

Door de toename van het aantal elektrische voertuigen worden extra laadpunten op de gemeentewerf gerealiseerd. Op de daken van de gemeentewerf liggen zonnepanelen, waardoor een deel van de benodigde energie duurzaam en lokaal wordt opgewekt en kan worden ingezet voor het laden van elektrische voertuigen. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor de uitbreiding van de kapschuur, zodat voertuigen en materieel onder dak kunnen worden gestald. Hiermee wordt niet alleen bijgedragen aan duurzaam beheer, maar ook aan een langere levensduur van het materieel.

Gebouwen

Het gemeentelijk vastgoed wordt beheerd overeenkomstig de uitgangspunten uit de notitie Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen functionele panden, die bijdragen aan de uitvoering van gemeentelijke taken, en niet-functionele panden, die op termijn voor afstoting in aanmerking kunnen komen.

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), opgesteld aan de hand van inspecties conform NEN 2767. Voor functionele panden wordt een sober en doelmatig onderhoudsniveau gehanteerd, zodat deze geschikt blijven voor het beoogde gebruik. Niet-functionele panden worden in principe afgestoten. Zolang afstoting nog niet heeft plaatsgevonden, wordt het onderhoud tot een minimum beperkt en worden uitsluitend maatregelen uitgevoerd die noodzakelijk zijn om het pand veilig en wettelijk in stand te houden.

De huidige uitgangspunten voor beheer en onderhoud blijven van toepassing totdat het geactualiseerde gemeentelijk vastgoedbeleid is vastgesteld. De ontwikkeling van dit beleid, inclusief de uitwerking van de verduurzamingsopgave, is opgenomen in programma 8.

Beschikbare middelen voor het onderhoud

Naam beheerplan	Beleidsdocument	Looptijd	Lasten (begroting 2027) X € 1.000	Is er achterstallig onderhoud?	Zo ja, hoeveel?
Tractiemiddelen	N.v.t. (MJOP Tractiemiddelen)	2025-2028	176	Nee	N.v.t.
Gebouwen	Notitie "Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed"	Doorlopend	481	Nee	N.v.t.
(Asfalt)Wegen	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Doorlopend	1.382	Nee	N.v.t.
Elementenverharding	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Doorlopend	789	Nee	N.v.t.
Openbare verlichting	Nota openbare verlichting	Doorlopend	60	Nee	N.v.t.
Bruggen en duikers	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Doorlopend	169	Nee	N.v.t.
Openbaar groen	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Doorlopend	1.524	Nee	N.v.t.
Riolering	GRP 2021 - 2025	2021-2025*	387	Nee	N.v.t.

*Geen wettelijke verplichting meer, wordt opgenomen onder het omgevingsplan.

Paragraaf Financiering

Portefeuillehouder	Hartog
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om informatie te verstrekken over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Treasury betreft alle financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Treasury richt zich vervolgens op het besturen, beheersen van, het verantwoorden en toezicht houden op de hiervoor genoemde aspecten. Wettelijke kaders voor gemeentelijk treasurybeleid vinden we terug in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in de Gemeentewet met de daaruit afgeleide financiële verordening. Vanwege de publieke taak van de gemeente gaan we bedachtzaam om met publieke middelen en zijn we transparant over de besteding hiervan. Risicobeheersing is daarbij van groot belang. Mogelijke renterisico's beheersen we via de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder stellen we strikte eisen aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen we in principe alleen verstrekken voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige houden we eventuele overtollige middelen aan in 's rijks schatkist (als gevolg van het verplicht schatkistbankieren) zodat deze beschikbaar blijven voor de uitoefening van de publieke taak.

De uitgangspunten

Sinds de invoering van het schatkistbankieren zijn uitzettingen door gemeenten niet mogelijk. Enige uitzondering hierop is dat gemeenten wel geld mogen uitlenen aan andere Nederlandse Overheden. Door een goede (korte en lange termijn) liquiditeitsprognose te hebben, kunnen gemeenten in het aantrekken van geld sturen op het (tijdig) beschikbaar hebben van lang of kort geld. Op dit moment is de rente licht oplopend. Met de huidige rentestand blijven de renterisico's die gemeenten daarbij lopen overzichtelijk.

Risicobeheer

De overheid hanteert twee instrumenten, binnen de wet Fido, voor het toetsen van het renterisico: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen is het krijgen van een stabiele rentelast over de jaren.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort structureel dreigt te worden, moet er een langlopende geldlening worden aangetrokken. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het doel van de limiet is de vlottende schuld (kortlopende leningen) te beperken. De berekening van de kasgeldlimiet voor de komende jaren is als volgt:

	x € 1.000			
Kasgeldlimiet	2027	2028	2029	2030
Begrotingsvolume	116.914	111.333	109.459	110.818
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
De kasgeldlimiet in euro's	9.938	9.463	9.304	9.420

Toelichting kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet

Momenteel hebben we een hoog saldo schatkistbankieren. Hiertegenover hebben we ook een grote lijst met openstaande investeringen. Via een goede liquiditeitsbewaking monitoren wij beide. We verwachten, om aan de omvang van de investeringen te kunnen voldoen, dat we in 2029 een nieuwe langlopende geldlening gaan aantrekken. Hiermee blijven we de komende jaren binnen de kasgeldlimiet.

Schatkistbankieren

Door de wet fido zijn de decentrale overheden verplicht, boven het voor dat jaar geldende drempelbedrag, hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 2% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2027 ongeveer € 2.338.280

Renterisicobeheer

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Onze ruimte binnen deze norm is als volgt:

	x € 1.000			
Renterisiconorm	2027	2028	2029	2030
Begrotingsvolume	116.914	111.333	109.459	110.818
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Toegestane renterisiconorm	23.383	22.267	21.892	22.164
Renteherziening op vaste schuld (opgenomen)	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld (uitgezet)	0	0	0	0
Aflossingen	3.345	3.345	3.345	4.345
Huidige renterisiconorm	3.345	3.345	3.345	4.345
Ruimte binnen de toegestane renterisiconorm	20.038	18.922	18.547	17.819

Kredietrisico op verstrekte gelden en gegarandeerde leningen

De rentedragende leningen bestaan voornamelijk uit aan (voormalig) ambtenaren verstrekte hypothecaire geldleningen. De portefeuille krimpt omdat gemeenten geen hypothecaire geldleningen meer mogen verstrekken aan hun personeel. Jaarlijks wordt hierop afgelost. Het risico op de portefeuille is relatief klein, vanwege de hypothecaire zekerheden die tegenover de geleende gelden staan.

Daarnaast hebben we verschillende (indirecte) garanties afgegeven. Op deze garantstellingen wordt in de regel regulier afgelost door de geldnemers. Met betrekking tot de gegarandeerde leningen betreft het veelal geldnemers in de zorg, sociale woningbouw of (sport)verenigingen. Omdat voor de leningen aan de woningcorporaties het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat, is het kredietrisico voor de gemeente laag.

	x € 1.000
Verstrekte geldleningen en gegarandeerde leningen	Ultimo 2027
Rentedragende leningen	520
Gegarandeerde geldleningen (100%)	1.209
Indirect gegarandeerde geldleningen (WSW-achtervang-50%)	19.333
Totaal	21.062

Gemeentefinanciering

De gemeente hanteert een integrale financieringssysteem. Dat wil zeggen dat we steeds kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente op enig moment. Bij de huidige verwachtingen over de renteontwikkeling (licht oplopend) wordt goed gekeken naar de liquiditeitsbehoefte. Deze zetten we vervolgens af tegen de opgave om de schuldpositie te verbeteren in absolute zin: uitgangspunt daarbij is een beheersbare schuld waarop op reguliere basis aflossingen plaatsvinden. We laten daarbij de kortlopende schuld niet onnodig hoog oplopen waardoor lang geld moet worden aangetrokken op een voor onze gemeente ongunstig moment: een evenwichtige spreiding van de aflossingen en rentebetalingen is belangrijk bij een beheersbare liquiditeitsbegroting.

Schuld als aandeel van de exploitatie

Ter bevordering van de onderlinge vergelijkbaarheid zijn overheden verplicht om volgens vooraf gestelde richtlijnen onder andere de netto-schuldquote als kengetal te publiceren in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte (financieringstekort of -overschot) geeft een indicatie of het aangaan van vaste geldleningen al dan niet noodzakelijk is. Op dit moment hebben wij nog voldoende liquide middelen beschikbaar. We houden het komende jaar de uitgaven van onze investeringen in de gaten om zo te bepalen of en wanneer wij een nieuwe langlopende lening nodig hebben. Gelet op de lopende investeringsambities verwachten we een nieuwe langlopende geldlening aan te moeten trekken in 2029. We blijven binnen de ruimte van de kasgeldlimiet.

x € 1.000				
Financieringsbehoefte per 31 december	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen	58.157	56.904	55.198	53.622
Voorzieningen	6.896	1.073	1.055	1.038
Vaste geldleningen	28.472	25.127	31.782	27.437
	93.525	83.104	88.035	82.097
Vaste activa	86.107	84.192	83.195	83.074
Voorraden	5.203	2.001	1.001	1.001
Bijstelling op basis van geïnventariseerde risico's	-	-	-	-
	91.310	86.193	84.196	84.075
Financieringstekort (-) danwel overschot (+) per 31 december	2.215	- 3.089	3.839	- 1.978

De wijze van rentetoerekening

In het volgende renteschema staat hoe voor alle jaren de rentetoerekening in deze begroting is vormgegeven. Het renteresultaat is verantwoord bij het Overzicht algemene dekkingsmiddelen, taakveld treasury.

x € 1.000				
Renteschema	2027	2028	2029	2030
Externe rentelasten over de korte en lange termijn	1.342	1.487	1.630	1.705
Externe rentebaten	34	34	34	34
Totaal door te berekenen rente	1.308	1.453	1.596	1.671
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	157	74	43	28
Rente over eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.229	1.556	1.831	1.978
	1.386	1.630	1.874	2.006
Renteresultaat op het taakveld treasury	-77	-177	-278	-335

EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig. Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld oppot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In Nederland geldt een macro EMU-tekort voor de decentrale overheden van 0,27 procent van het bruto binnenlands product per jaar.

Vier scenario's uitgelegd

Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:

De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

Het EMU-saldo grenst aan 0:

De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:

De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.

Het EMU saldo overschrijdt de referentiewaarde:

Aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt.

Het EMU-saldo voor Gemeente Weststellingwerf is negatief voor 2027 en bedraagt €-2.898.000

EMU-saldo		x € 1.000
		Begroting 2027
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	138
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	6.149
3.	(+) Mutatie voorzieningen	-427
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.540
5.	(-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0
Berekend EMU-saldo		-2.898

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder(s)	Den Hartigh, Van der Graaf en Hartog
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Privacy en informatieveiligheid

Het digitale dreigingslandschap ontwikkelt zich voortdurend en wordt steeds complexer. Om het vertrouwen van inwoners en ondernemers te behouden, is het essentieel dat wij de digitale veiligheid van onze organisatie blijvend waarborgen. Het versterken en onderhouden van het bewustzijn rondom informatiebeveiliging en privacy, evenals het vergroten van de kennis hierover, is daarom een continu proces dat blijvende aandacht vraagt.

Komend jaar willen we inzetten op:

- 1) Onze medewerkers (blijven) trainen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.
- 2) Verder inrichten van onze informatiebeveiligingsorganisatie ten behoeve van groeien naar volwassenheidsniveau 3 van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0.
- 3) Een doorlopend security awareness programma inzetten waarin medewerkers doormiddel van verschillende (phishing)testen getraind worden om phishing zo veel mogelijk te herkennen.
- 4) Verder vormgeven/implementeren van nieuwe wetten zoals onder andere AI-act, Cyberbeveiligingswet (Cbe) en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke).

Samenwerking bedrijfsvoering

We richten ons op de verdere uitrol van de thema's uit de Informatievisie (I-visie). Daarbij hanteren wij het principe van de *smart follower*: ontwikkelingen die door de VNG, leveranciers en andere relevante partijen worden geïnitieerd, worden actief gevolgd en, wanneer deze aantoonbare meerwaarde bieden voor onze gemeente, geïmplementeerd.

De thema's uit de I-visie hebben betrekking op digitale dienstverlening, informatieveiligheid en privacy, de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en datagedreven werken. Gezien de financiële uitdagingen vraagt het realiseren van deze ambities om creativiteit en een zorgvuldige afweging van prioriteiten. Waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande initiatieven, zoals het programma Dienstverlening en het project Bedrijfscontinuïteit.

Op het gebied van informatieveiligheid wordt gestart met het project Role Based Access (RBA), waarmee autorisaties beter worden afgestemd op rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan procesgericht en zaakgericht werken. Beide projecten dragen bij aan een veilige, efficiënte en toekomstbestendige informatievoorziening en ondersteunen de verdere professionalisering van de organisatie.

Rechtmatigheid

De gemeente stelt een eigen rechtmatigheidsverantwoording op als onderdeel van de jaarstukken. In het derde kwartaal van 2027 worden het controleprotocol en normenkader aan uw raad voorgelegd. Hierin staat alle wet- en regelgeving, inclusief toetsingscriteria, waarover verantwoording wordt afgelegd.

De basis voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn de interne controles rechtmatigheid die worden uitgevoerd. De interne beheersing en controlewerkzaamheden liggen zoveel als mogelijk in de teams zelf. Daarop aanvullend wordt onafhankelijk de verbijzonderde interne controle uitgevoerd.

De rechtmatigheidsverantwoording ziet toe op drie rechtmatigheidscriteria, namelijk achtereenvolgens het voorwaarden criterium (voldoen we aan het vastgestelde normenkader), begrotingscriterium (blijven we binnen de begrotingskaders, zo niet melden we dit zo snel mogelijk via de voorjaarsrapportage, de najaarsrapportage of de jaarrekening) en Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium (hebben we beleid ingericht om Misbruik & Oneigenlijk gebruik te voorkomen en handhaven we indien nodig (proportioneel)).

In de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening wordt een nadere toelichting gegeven op het rechtmatigheidsoordeel 2027.

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur

Op basis van artikel 213A van de Gemeentewet doet het college jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van gevoerde bestuur. Ook in 2027 doen we intern een dergelijk onderzoek. Over de uitkomsten en de opvolging van de uitkomsten van de onderzoeken informeren wij u via de controlecommissie.

Ook vanuit de Rekenkamer en de accountant worden jaarlijks onderzoeken gedaan. De aanbevelingen die daaruit naar voren komen worden centraal vastgelegd. Over de afhandeling van die aanbevelingen rapporteren wij twee keer per jaar aan de controlecommissie.

Organisatieontwikkeling

In lijn met het coalitieprogramma is de organisatieontwikkeling geëvalueerd. De aanbevelingen uit het rapport van TwynstraGudde zijn overgenomen en vormen een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling van onze organisatie.

In 2027 gaan we verder met de uitvoering en borging van deze aanbevelingen. Daarbij werken we onder andere aan de doorontwikkeling van de teamleidersrol, het versterken van eigenaarschap, sturing en samenwerking, dienstverlening en het verder professionaliseren van programmatisch werken. Dit werkt ook door in de samenstelling van enkele teams.

Daarnaast ligt de nadruk op het borgen van integrale samenhang. We verbinden de verschillende ontwikkelingen, programma's en organisatiedoelen tot één herkenbare beweging richting 2030. Zo kunnen we beter prioriteren en sturen op samenhang, impact, capaciteit en middelen.

Kenmerken		Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Rekeningcijfers			
	Fte (inclusief griffie en excl. boventalligen)	363,89	365,63	369,48 *
	Personen	411	412	416*
	Ziekteverzuimpercentage	7,50%	6,00%	6,00%
	Meldingsfrequentie verzuim	0,68	0,90	0,90

* Op basis van geactualiseerde begroting

Uitvoering Human Resources Management (HRM)

De organisatiemissie Welzijn in Weststellingwerf vormt de kapstok voor ons HRM-beleid. Medewerkers staan daarbij centraal. Wij bieden een veilige, gezonde en prettige werkomgeving waarin medewerkers verantwoordelijkheid nemen en met lef en daadkracht hun werk uitvoeren. Om dit te ondersteunen investeren wij zowel in systemen als in de ontwikkeling van onze mensen. Zo hebben wij recent onze functiewaarderingssystematiek geactualiseerd en blijven wij ons personeelsinformatiesysteem verder verbeteren.

Vanuit HRM zetten wij in op eigenaarschap en reflectief handelen. Leren van ervaringen, continu ontwikkelen en verantwoordelijkheid nemen voor de eigen bijdrage. Dit komt onder meer terug in de HR-gesprekencyclus en in de advisering aan teams en leidinggevenden.

Daarnaast investeren wij in de duurzame inzetbaarheid, ontwikkeling en het behoud van onze medewerkers. Wij vinden het belangrijk dat medewerkers ruimte krijgen om hun talenten te ontwikkelen en door te groeien binnen de organisatie. Wanneer zich kansen voordoen voor doorstroom, verbreding van werkzaamheden of verdere ontwikkeling, benutten wij deze waar mogelijk.

Opleiding en ontwikkeling vormen hierbij een belangrijk uitgangspunt. Ieder team beschikt over een eigen opleidingsbudget, zodat medewerkers hun opleidingswensen en ontwikkelbehoeften kunnen bespreken met hun leidinggevende. Vervolgens wordt gezamenlijk gekeken naar passende ontwikkelmogelijkheden. Ook hierbij geldt dat er, binnen de beschikbare middelen en in goed overleg, veel mogelijk is.

Aantrekkelijk werkgeverschap vinden wij belangrijk. We actualiseren in 2027 ons beloningsbeleid en voeren een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) uit. De uitkomsten hiervan helpen ons om verder te bouwen aan een organisatie waarin medewerkers zich gewaardeerd, betrokken en vitaal voelen. Zo blijven wij werken aan een organisatie waar medewerkers met trots bijdragen aan het welzijn van Weststellingwerf en zetten wij ons in om een aantrekkelijke en toekomstbestendige werkgever te blijven

Paragraaf Verbonden Partijen

Portefeuillehouder(s)	College
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere gemeenten en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, centrumregelingen en stichtingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen'.

Visie op verbonden partijen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd: *“Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft”*.

Bestuurlijk belang

Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Dit houdt concreet in dat er sprake is van een bestuurlijk belang als een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Bovenstaande betekent dat organisaties waar bijvoorbeeld enkel sprake is van een financieel belang niet worden gezien als een verbonden partij.

Bij verbonden partijen gaat het om privaatrechtelijke, publiekrechtelijke organisaties en publiek-private samenwerkingen (PPS). Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Dit kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. Bij publiekrechtelijke samenwerking gaat het vooral om de deelname aan gemeenschappelijke regelingen. Deelname vindt plaats binnen de kaders van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze visie op verbonden partijen is dat de gemeente alleen deelneemt in een verbonden partij als daarmee de publieke taak is gediend. Er zijn diverse redenen om deel te nemen aan een verbonden partij. Hoewel dat niet bij elke samenwerkingsvorm expliciet wordt vermeld, gaat het vaak om:

- Efficiency voordeel door grotere schaal;
- Risicospreiding;
- Grotere machtspositie ten opzichte van andere partijen in de markt;
- Onvoldoende capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) in eigen huis;
- Beter kunnen voldoen aan wet- en regelgeving;
- Wettelijke verplichting.

Financieel belang

Onder een financieel belang wordt verstaan een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Zeggenschap in de praktijk

De gemeente kan invloed uitoefenen door middel van:

- Besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- Vergadering van aandeelhouders
- Raad van commissarissen
- Toezicht

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op (onder andere) financiën, risico's en toekomstvisie. Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij de gemeenteraad. Collegeleden die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan de raad.

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Met deze wijziging is de positie, besluitvorming en controlerende rol van de gemeenteraad versterkt. Een aantal van deze wijzigingen is direct op 1 juli in werking getreden. Het tweede gedeelte is per 1 juli 2024 in werking getreden.

Beleidsontwikkelingen enkele verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regelingen

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân (VRF) levert samen met gemeenten, inwoners en maatschappelijke partners een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân. De VRF richt zich op brandweerzorg, crisisbeheersing, publieke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg. Vanuit deze taken draagt de veiligheidsregio bij aan het voorkomen en bestrijden van incidenten, rampen en crises en aan het bevorderen van de gezondheid en veiligheid van de Friese inwoners. De organisatie bestaat uit de programma's GGD, Crisisbeheersing, Brandweer en Bedrijfsvoering. Op basis van besluitvorming in 2026, neemt de financiële bijdrage aan de VRF de komende jaren toe.

GGD

GGD Fryslân werkt aan een gezonde, veilige en sterke samenleving. De organisatie zet zich in voor de gezondheid van alle inwoners van Fryslân, van jong tot oud. Dit doet de GGD samen met gemeenten, zorgorganisaties, scholen en inwoners. Het voorkomen van gezondheidsproblemen staat centraal. Ook in 2027 blijft de GGD zich hierop richten. Dit sluit aan bij landelijke afspraken, zoals het Integraal Zorgakkoord en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord. De GGD helpt inwoners om gezond en zelfstandig te blijven. Dit doet zij door gezondheidsproblemen vroeg te signaleren, advies te geven, ontwikkelingen te volgen en passende zorg en ondersteuning te organiseren. Positieve gezondheid is hierbij het uitgangspunt: de aandacht verschuift van ziekte en zorg naar gezondheid, welzijn en eigen regie. In de periode 2027-2030 focust de GGD zich op drie inhoudelijke lijnen: gezond en kansrijk opgroeien, gezonde leefomgeving, en weerbaarheid en veerkracht.

Crisisbeheersing

In 2027 zet Veiligheidsregio Fryslân in op het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van Fryslân. Binnen het programma Crisisbeheersing wordt uitvoering gegeven aan de Landelijke Agenda Crisisbeheersing 2024-2029 en de Friese samenwerkingsagenda Weerbaarheid en Veerkracht. Belangrijke thema's zijn het versterken van de crisisorganisatie, de continuïteit van de dienstverlening, samenwerking met gemeenten en partners en het verder ontwikkelen van een sterke informatiepositie.

Brandweer

Binnen Brandweer Fryslân ligt de focus op een toekomstbestendige brandweerorganisatie. Hierbij wordt onder meer gewerkt aan strategische huisvesting, risicogericht toezicht, natuurbrandbeheersing, de borging van bluswatervoorzieningen, vakbekwaamheid en de mentale weerbaarheid van medewerkers. Daarnaast wordt verder uitvoering gegeven aan de uitfasering van PFAS-houdend blusschuim en de verduurzaming van de organisatie.

Bedrijfsvoering

Daarnaast investeert Veiligheidsregio Fryslân organisatiebreed in digitalisering, datagedreven werken, informatiebeveiliging, cyberweerbaarheid en de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Personeelsschaarste, klimaatverandering en toenemende digitale dreigingen blijven belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op de uitvoering van de taken van de veiligheidsregio.

Welstandszorg Hûs en Hiem

Hûs en Hiem verzorgt de welstandsadviesering voor gemeenten in Fryslân. Onder regie van De Friese Aanpak wordt op dit moment verkend welke instrumenten ingezet kunnen worden om beter en concreter aan omgevingskwaliteit te kunnen werken. De provincie, gemeenten en Hûs en Hiem doen mee aan deze verkenning. De verkenning moet leiden tot instrumenten die helpen om de kwaliteit tastbaar te krijgen, in plaats van dat het alleen abstract blijft in een omgevingsvisie. Op sommige onderwerpen zijn al goede instrumenten (bijvoorbeeld werkwijze Nije Pleats, handreiking elektriciteitsstations). De bevindingen van de verkenning worden besproken in de Algemene Bestuursvergadering van Hûs en Hiem en met de stuurgroep De Friese Aanpak, waarin provincie en alle gemeenten vertegenwoordigd zijn. In 2026 zijn stappen gezet om duidelijk te maken wat Fryslân nodig heeft, mede geïnspireerd door andere provincies. We verwachten dat dit proces in 2027 steviger gestalte zal krijgen.

FUMO

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is de regionale omgevingsdienst voor milieu in Fryslân. Gemeenten en de provincie zijn wettelijk verplicht hun basismilieutaken bij een omgevingsdienst onder te brengen. Binnen de gemeenschappelijke regeling werken de Friese overheden samen aan de uitvoering van deze taken en wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving.

In het komende jaar neemt de gemeentelijke bijdrage aan de FUMO toe. Deze kostenontwikkeling hangt samen met investeringen in de verdere ontwikkeling van de organisatie. Eerder heeft de gemeenteraad ingestemd met deze kostenstijging, zodat onder andere kan worden voldaan aan de landelijke eisen voor een robuuste omgevingsdienst. De opgave waarvoor de organisatie staat, gaat echter verder dan het behalen van de robuustheidscriteria alleen. Ook de uitvoering van de Omgevingswet, de toenemende complexiteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving, de verdere professionalisering van de organisatie, verbetering van de informatievoorziening en het behouden en aantrekken van voldoende deskundige medewerkers vragen om investeringen. Deze zijn noodzakelijk om de dienstverlening verder te versterken en een solide, toekomstbestendige organisatie te realiseren.

Deze ontwikkelingen brengen voor de deelnemende gemeenten een aanzienlijke kostenverzwaring met zich mee. Tegelijkertijd is het van belang dat de investeringen leiden tot zichtbare verbeteringen in de kwaliteit van de dienstverlening, de samenwerking met deelnemers en de toekomstbestendigheid van de organisatie. Als mede-eigenaar blijft de gemeente Weststellingwerf de ontwikkelingen daarom actief volgen en aandacht vragen voor een goede balans tussen de financiële ontwikkeling en de resultaten die met deze investeringen worden bereikt. Deze lijn sluit aan bij de eerder ingediende zienswijze op de FUMO begroting 2027.

Gemeenschappelijke Regeling (GR) Sociale werkvoorziening Fryslân

Als uitkomst van de herstructurering SW bedrijf in 2019 is de GR SW Fryslân omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. Inhoudelijk wordt er niet meer gestuurd vanuit de GR. Deze sturing is verplaatst naar de dienstverleningsovereenkomsten die de individuele gemeenten hebben afgesloten met Caparis NV. Hierover is meer te lezen in Programma 6, Sociaal Domein. De GR heeft jaarlijks minimale kosten voor bijvoorbeeld het opstellen van de jaarrekening en het faciliteren van de SW raad en de bestuursvergaderingen.

Recreatieschap De Marrekrite

Voor aanleg en onderhoud van recreatieve voorzieningen in de provincie Fryslân is in 1957 de gemeenschappelijke regeling De Marrekrite ingesteld. De belangrijkste taak is het beheer en onderhoud van meer dan 3.800 gratis aanlegplaatsen en het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Ook het aanleggen, aanpassen en uitbreiden van het fiets- en wandelknooppuntennetwerk is onderdeel van het werk van De Marrekrite. Het gebruikelijke onderhoud van fiets- en wandelpaden blijft een taak van de provincie en de gemeenten.

In de regio Zuidoost Friesland wordt samengewerkt aan het ontwikkelen en verbeteren van specifieke routenetwerken, zoals ruiterroutes en ATB-routes. De expertise van 'De Marrekrite' op het gebied van landrecreatie is hierbij ingeschakeld. Verder wordt samen met De Marrekrite gewerkt aan de realisatie van drie TOP's (Toeristische Overstappunten) in de gemeente.

'Recreatieschap De Marrekrite' heeft er eind 2024 met het Routebureau Fryslân een extra taak bijgekregen. Het routebureau komt voort uit de opgave 'Dagrecreatieve Netwerken', als onderdeel van het beleidsprogramma Gastvrij Fryslân van de Provincie Fryslân. Vanuit deze nieuwe taak zal De Marrekrite zich erop richten om het dagrecreatief aanbod in Fryslân goed vindbaar en beleefbaar te maken voor inwoners, toeristen, ondernemers en organisaties.

Naamloze Vennootschappen

Afvalsturing Friesland N.V.

Afvalsturing Friesland N.V., handelend onder de naam Omrin, houdt zich bezig met de verwerking van huishoudelijk afval. De bedrijfsvoering van Afvalsturing Friesland N.V. is gericht op bewerking en verwerking van huishoudelijk afval, het terugwinnen van grondstoffen en de productie van duurzame energie. Op Ecopark de Wierde (gemeente Heerenveen) bevindt zich de scheidings- en bewerkingsinstallatie, waar machines zoveel mogelijk herbruikbare materialen uit het afval halen. Hiermee levert Omrin een belangrijke bijdrage aan de circulaire economie, in lijn met de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). De afvalverwerking vindt plaats op basis van nascheiding. In 2027 richt de strategie zich onder andere op maximaal terugwinnen van grondstoffen, duurzame energie en het verlagen van de CO₂eq voetafdruk.

N.V. Fryslân Milieu

N.V. Fryslân Milieu, eveneens handelend onder de naam Omrin, is verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Sinds januari 2025 is de gemeente aandeelhouder van N.V. Fryslân Milieu. In 2027 blijft N.V. Fryslân Milieu (en/of haar dochterbedrijf B.V. Fryslân Milieu Zuidoost) verantwoordelijk voor de afvalinzameling in de gemeente Weststellingwerf.

BNG

De BNG is de belangrijkste financier voor gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen. Ook in 2027 blijft BNG zich richten op het financieren van maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, woningbouw en verduurzaming. Bij het verstrekken van nieuwe geldleningen spelen de duurzaamheidsdoelstellingen van haar klanten een belangrijke rol. Daarnaast zet BNG verdere stappen in de digitalisering van haar dienstverlening en de inzet van kunstmatige intelligentie om haar klanten nog beter te ondersteunen.

Stichtingen

Stichting Kredietbank

De Kredietbank wordt door ons ingezet voor schuldregelingstrajecten voor inwoners van onze gemeente. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening bieden we inwoners een oplossing voor hun schuld.

Stichting Comprix

Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 15 basisscholen. Uit de meerjarenbegroting van 2026 tot en met 2030 blijkt dat het bestuur rekening houdt met lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, waaronder regionale demografische ontwikkelingen. Dankzij een steeds scherper inzicht in zowel de formatie als de materiële uitgaven kan Comprix nauwkeurig sturen op beide terreinen. Comprix blijft investeren waar dat mogelijk is. Hierbij staat de onderwijskwaliteit niet ter discussie en wordt er blijvend geïnvesteerd in professionalisering en de begeleiding van starters en beginnende schoolleiders.

Coöperaties

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Weststellingwerf is lid van de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (OVEF). De OVEF koopt lokaal opgewekte energie en levert aan Friese overheden en maatschappelijk georiënteerde organisaties. Sinds 2024 koopt de gemeente enkel groene stroom van de OVEF voor al haar vastgoed.

Centrumregelingen

Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF))

De Friese gemeenten streven naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken in het sociaal domein. Het algemene doel van SDF is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten. Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. De inzet van SDF is opgebouwd uit een aantal onderdelen, waarin de gemeenten naar rato bijdragen. Naast de wettelijk verplichte samenwerking wordt op onderdelen ook vrijwillig samengewerkt.

SDF heeft als taak:

- Het voor en namens de Friese gemeenten doen van beleidsvoorbereiding.
- Het inkopen van Jeugdhulp en Beschermd wonen én hiervoor het contractmanagement uitvoeren.
- Het organiseren van Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en Veilig Thuis.

De kosten komen voort uit de onderdelen:

- Bedrijfsvoering / instandhouding
- Zorg voor Jeugd Friesland
- Friese aanpak mensenhandel
- Inkoop Jeugd
- Rapid Responder GGZ / Crisis Beoordelings Locatie (CBL)
- Maatschappelijk opvang verslavingszorg
- Regeling heroïnebehandeling
- Brede aanpak dakloosheid
- Vrouwenopvang
- Beschermd Wonen
- Uitstapprogramma prostitutie
- Hoofdlijnenakkoord GGZ
- Regionaal Expertiseteam (REX)

In 2027 richt SDF zich op het aangaan van nieuwe contracten voor de Jeugdhulp. Deze contracten gaan in op 1 januari 2028.

De inhoudelijke ontwikkelingen zijn verwerkt in programma 6, sociaal domein.

Overzicht bestuurlijk

Bestuurlijk				
Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Openbaar belang (doel)	Risico's (inhoud en/of financieel)	Portefeuillehouder
Gemeenschappelijke regelingen				
Veiligheidsregio Fryslân (VRF)	Lid AB en DB	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting	De VRF kent het risico dat begrotingsafwijkingen worden doorbelast aan deelnemende gemeenten. Daarnaast stijgt de gemeentelijke bijdrage door prijsontwikkelingen en toenemende opgaven. Beheersing vindt plaats via periodieke monitoring en bestuurlijke en ambtelijke overleggen.	Van der Graaf en Bos
FUMO (Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving)	Lid AB en DB	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD), expertisebundeling door samenwerken	De Gemeenschappelijke Regeling kent het risico dat deelnemers bijdragen aan eventuele tekorten. Door bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging houden we toezicht op de financiële ontwikkeling. De gemeentelijke bijdrage is gestegen door de gewijzigde financieringssysteem.	Den Hartigh



GR Hûs en Hiem	Lid AB	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.	De financiële risico's voor de gemeente zijn zeer beperkt. Kosten worden één-op-één doorberekend aan de aanvrager en de regeling heeft een gezonde financiële positie.	Bos
Recreatieschap voor het Friese Waterland 'De Marrekrite'	Lid AB	Efficiëncyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie	De risico's voor de gemeente zijn beperkt. Zoals bij elke gemeenschappelijke regeling bestaat het inherente risico dat deelnemers moeten bijdragen aan tekorten.	Hoen
GR SW Fryslân	Lid AB	Uitvoering van de Wet sociale voorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften	De gemeente is verantwoordelijk voor de overige kosten van de GR SW Fryslân. Hiermee is sprake van een financieel risico wanneer deze kosten stijgen.	Den Hartigh
Vennootschappen en coöperaties				
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Stemrecht AvA	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	BNG beschikt over topratings en een strak kapitalisatiebeleid, waardoor de financiële positie sterk is en de bank tegen gunstige voorwaarden kan lenen. Hierdoor is het risico voor de gemeente als aandeelhouder zeer beperkt.	Hartog
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (OVEF)	Stemrecht Alv	Samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en gezamenlijke inkoop van duurzame energie.	Door het zelfleveringsmodel zijn de risico's toegenomen. Belangrijke risico's zijn prijsvolatiliteit op de energiemarkt, contractuele verplichtingen en mogelijke financiële gevolgen van ongunstige marktontwikkelingen.	Den Hartigh
Omrin (Afvasturing Friesland NV)	Stemrecht AvA	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	De risico's voor de gemeente zijn beperkt. De gemeente is goed vertegenwoordigd op beleidsniveau en de onderneming beschikt over een gezonde financiële positie.	Den Hartigh
Omrin (Friesland Milieu NV)	Stemrecht AvA	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	De risico's voor de gemeente zijn beperkt. De gemeente is goed vertegenwoordigd op beleidsniveau en de onderneming beschikt over een gezonde financiële positie.	Den Hartigh
Stichtingen en verenigingen				
Stichting Comprix (openbaar primair onderwijs)	Bestuurlijk overleg	Voldoen aan wettelijke taak inzake instandhouding van kwalitatief goed openbaar primair onderwijs in een genoegzaam aantal scholen.	De risico's voor de gemeente zijn beperkt. Door voldoende beleidsmatige invloed en de gezonde financiële positie van Comprix zijn de financiële risico's minimaal.	Hartog
Stichting Kredietbank Nederland (KBNL)		Op maatschappelijke en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhelpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen	De gemeente loopt beperkte financiële risico's door mogelijke exploitatietekorten in de schuldhelpverlening en kredietverstrekking. Hogere kosten door onverwachte fluctuaties in de instroom kunnen worden doorbelast aan de deelnemende gemeenten.	Den Hartigh
Centrumregelingen				
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland) (SDF)	Lid AB en DB	Samenwerken met de Friese gemeenten aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.	Het risico bestaat dat gemeenten moeten bijdragen aan eventuele tekorten van Sociaal Domein Fryslân. Beheersing vindt plaats via periodieke monitoring en actieve deelname aan bestuurlijk en ambtelijk overleg.	Bos

Overzicht financieel

Bedragen
x €1.000

Financieel							
Verbonden partij	Jaar	Prognose financiële bijdrage / financieel belang	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Prognose financieel resultaat
			1/1	31/12	1/1	31/12	
Gemeenschappelijke regelingen							
Veiligheidsregio Fryslân (VRF)	2027	3.408	10.689	10.706	94.780	105.753	
FUMO (Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving)	2027	723	800	800	4.755	4.755	
GR Hûs en Hiem	2027		491	491	389	369	
Recreatieschap voor het Friese Waterland 'De Marrekrite'	2027	41	3.687	3.666	9.383	10.500	-21
GR SW Fryslân	2027	4			3.625	2.375	
Vennootschappen en coöperaties							
		<i>Dividend</i>					
NV Bank Nederlandse Gemeenten	2025*	-82	4.777.000	4.883.000	123.164.000	110.701.000	240.000
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (OVEF)	2024*		129	705	2.575	6.993	576
Omrin (Afvalsturing Friesland NV)	2025*	-35	83.562	84.068	131.694	131.702	2.530
Omrin (Fryslân Milieu NV)	2025*	-66	13.030	15.605	30.506	40.629	2.322
Stichtingen en verenigingen							
Stichting Comprix (openbaar primair onderwijs)	2025*		6.848	7.129	12.741	13.166	280
Stichting Kredietbank Nederland (KBNL)	2025*		2.499	3.195	48.295	48.985	
Centrumregelingen							
Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland) (SDF)	2026*	243					

*Geprognostiseerde balansen niet aanwezig, derhalve meest recente jaarcijfers opgenomen

Paragraaf Grondbeleid

Portefeuillehouder	Hartog en Bos
Organisatie	Vastgoed, Grondzaken & Facilitair en Projecten

Algemeen

Het grondbeleid van de gemeente is weergegeven in de Nota Grondbeleid. Deze nota vormt het kader voor de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid inzet bij nieuwe ontwikkelingen om de ruimtelijke doelstellingen te realiseren.

Grondbeleid kan op hoofdlijnen worden onderverdeeld in actief en faciliterend grondbeleid. In deze paragraaf wordt de financiële stand van zaken van de huidige ruimtelijke ontwikkelingen toegelicht die vanuit actief grondbeleid tot stand zijn gekomen. Dit betreffen lopende ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen waarvoor de gemeente de grondexploitaties voert en dus de financiële risico's hiervan draagt. Indien voor de inzet van actief grondbeleid bij nieuwe ontwikkelingen financiële middelen benodigd zijn, wordt dit aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

De ruimtelijke ontwikkelingen die voortvloeien uit een faciliterend grondbeleid, waarbij de gemeente geen financieel risico draagt, worden toegelicht in Programma 8.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op de grondexploitaties welke in 2027 actief zijn. Dit betreft in 2027 twee grondexploitaties voor woningbouw en twee grondexploitaties voor bedrijventerreinen. De grondexploitatie van het bedrijventerrein Noord-West III in Wolvega is in 2027 niet meer actief.

Woningbouwlocaties

Lindewijk Wolvega

De begroting 2027 voor de Lindewijk (deelgebieden 1 en 2) sluit aan op de vastgestelde grondexploitatie Lindewijk. Het bestemmingsplan voor deelgebied 2 is een flexibel bestemmingsplan. Dit houdt in dat de verkaveling niet vaststaat. De verkaveling wordt voorafgaand aan iedere ontwikkeling door het college vastgesteld.

In 2025 is gestart met de realisatie van het appartementengebouw aan het Tijgerblauwtje. De bouw wordt in 2027 afgerond. Het omliggende (parkeer-)terrein en de groenvoorzieningen worden aansluitend woonrijp gemaakt. De laatste woonrijp werkzaamheden in deelgebied 1 worden verwacht in 2028. Verwacht wordt dat in 2027 56 projectmatige woningen in deelgebied 2 worden opgeleverd. Ook vinden in 2027 diverse bouwrijp werkzaamheden plaats.

In 2025 zijn aan de Monarchvlinder 6 nieuwe particuliere kavels in de verkoop gebracht. Verwacht wordt dat deze grotendeels in 2027 worden verkocht. Aansluitend komen vrije kavels beschikbaar aan de Spoorzone.

Pieterslaan Wolvega

Op 27 oktober 2025 is het bestemmingsplan met bijbehorende grondexploitatie vastgesteld voor de realisatie van 18 sociale huurwoningen. Het bestemmingsplan is nog niet onherroepelijk in werking getreden in verband met een beroep tegen het vastgestelde bestemmingsplan. Vooruitlopend op de behandeling van het beroep worden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd.

Bedrijventerreinen

Er is veel vraag naar nieuwbouwlocaties op bedrijventerreinen. Dit betreffen voornamelijk ondernemers welke reeds gevestigd zijn binnen onze gemeente. Ook is er sprake van een behoefte tot uitbreiding van reeds op de betreffende bedrijventerreinen gevestigde bedrijven. De uitgifte van bedrijfskavels op deze bedrijventerreinen vindt plaats volgens het 'Beleid Uitgifte Bedrijfskavels in de gemeente Weststellingwerf'.

De Plantage

De grondexploitatie van De Plantage bestaat uit het bedrijventerrein en de herontwikkeling van de voormalige opvanglocatie aan de Heerenveenseweg naar 13 sociale huurwoningen. De verwachting is dat eind 2027 geen kavels meer beschikbaar zijn. Na afronding van de laatste bebouwing worden de resterende woonrijp werkzaamheden gestart.

Uitbreiding Schipsloot

In de eerste fase van 'Uitbreiding Schipsloot' zijn nog twee zichtlocaties beschikbaar. Op basis van het in 2025 vastgestelde bestemmingsplan 'Uitbreiding Schipsloot Fase 2' heeft de verkoop van nieuwe bedrijfskavels plaatsgevonden. De verwachting is dat eind 2027 geen kavels meer beschikbaar zijn.

Prognose 2027

Toelichting grondexploitaties

Volgens het 'Besluit Begroting en Verantwoording' (BBV) en de 'Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken', moet jaarlijks het resultaat per grondexploitatie in de begroting en jaarrekening worden verwerkt. De prognoses in onderstaand overzicht zijn gebaseerd op de vastgestelde grondexploitaties bij de jaarrekening 2025. Hierbij wordt uitgegaan dat de investeringen en opbrengsten voor 2026 volgens de prognoses worden gerealiseerd. Voor 2027 zal bij de jaarrekening 2026 blijken welke mutaties moeten plaatsvinden in de voorzieningen en/of er sprake is van winstneming.

x € 1.000							
Grondexploitaties boekwaarden (BW)	Boekwaarde 31-12-2026	Verliesvoorziening tot 2026	Winstuitname tot 2026	Balanswaarde 1-1-2027	Investerings 2027	Opbrengsten 2027	Balanswaarde 31-12-2027
Woningbouwterreinen							
Wolvega Lindewijk	10.280	1.675	-	8.605	1.694	5.264	5.036
Wolvega Pieterslaan	171	385	-	- 214	229	-	15
Totaal	10.451	2.060	-	8.391	1.924	5.264	5.051
Bedrijventerreinen							
Wolvega Schipsloot	546	18	-	528	155	422	261
Wolvega De Plantage	3.189	3.400	-	- 211	436	356	- 131
Totaal	3.735	3.418	-	317	590	778	129
Totaal	14.186	5.478	-	8.708	2.514	6.042	5.180

Paragraaf Dynamisch investeringsagenda

Portefeuillehouder(s)	College
Organisatie	Projecten

Inleiding

Het dynamisch investeringsagenda

Bij de Kadernota 2020 hebben we een dynamisch investeringsagenda ingesteld. In de afgelopen jaren zijn vanuit dit programma middelen beschikbaar gesteld voor diverse investeringen. Daarnaast zijn op verschillende momenten nieuwe middelen toegevoegd ter voorbereiding op nieuwe investeringen. Bij de voorjaarsnota 2026 is € 2 miljoen gereserveerd voor MFC Groote Veenpolder. Vanuit het nieuwe coalitieakkoord is € 2 miljoen toegevoegd voor sportaccommodaties en € 100.000 voor een fonds Historische gevels.

Het overzicht hieronder geeft inzicht in de ontwikkeling van de dynamisch investeringsagenda en de dekking daarvan. Uiteraard zijn de opgenomen bedragen schattingen. De financiële vertaling van de projecten nemen we pas in de begroting op als de projecten gereed zijn voor uitvoering. We komen voor de financiële voorstellen en het beschikbaar stellen van de middelen bij u terug.

Dynamische investeringsagenda

Overzicht ontwikkeling dynamisch investeringsagenda		
Reserve dynamische investeringsagenda		
Reserve dynamische investeringsagenda	actuele stand 2026	10.205.034
Storting in de reserve dynamische investeringsagenda 2027 (voorjaarsnota 2026 en coalitieakkoord)		4.100.000
Inzet gereserveerde middelen		
Impulsregeling kleinschalige woningbouw (betaalbare woningen) 2027		-350.000
Impulsregeling kleinschalige woningbouw (betaalbare woningen) 2028		-350.000
	Totaal toegezegd	-700.000
Reserve dynamische investeringsagenda	actuele stand begroting 2027	13.605.034
Waar moet nog een raadsbesluit over komen		
Fietspad fase 3		-580.000
Motie Energiefonds		-500.000
Ander gebruik gemeentehuis		-210.000
Verbeteren verkeerscirculatie Wollega		-1.000.000
Gebiedsontwikkeling Spokedam		-500.000
Verbetering van zwemgelegenheden		-141.000
Centrum Wollega: fase 3 ontwikkeling Groene Hart		-2.275.000
Centrum Wollega: Acht-Pilarenplein		-2.000.000
MFC Groote Veenpolder		-2.000.000
Sportaccommodaties		-2.000.000
Fonds Historische gevels winkelstraat		-100.000
Rentecomponent (voor dekking kap.1st uit de reserve)		-2.299.034
	Totaal nog over te beslissen	-
		13.605.034
Verwacht saldo Reserve dynamische investeringsagenda		0

Betaalbare woningen

In 2027 blijft subsidie beschikbaar voor het uitvoeren van woningbehoefte- en haalbaarheidsonderzoeken, zodat dorpen initiatieven verder kunnen ontwikkelen en onderbouwen. Voor woningbouw in dorpen verwijzen wij naar programma 8.

Fietspad langs de Linde fase 3

Fase drie van het Fietspad langs de Linde omvat de ontbrekende schakel tussen de Kontermansbrug en Lolkema's Laene. Het tracé is bepaald met de gebiedscommissie en de provincie Fryslân. Aan de hand van dit tracé heeft de provincie de desbetreffende percelen aangekocht. De provincie en de gemeente zijn momenteel bezig met het opstellen van de overdrachtsbrief. Na afronding van de overdracht komt er een raadsvoorstel om de percelen van de provincie te kopen met de middelen uit de dynamisch investeringsagenda. Vervolgens start de voorbereiding voor het maken van een definitief ontwerp en bestek. Gelet op het feit dat het bedrag van € 580.000 in 2018 is bepaald en daarna niet is bijgesteld of geïndexeerd, verwachten wij een aanvullend krediet nodig te hebben.

Energiefonds

De gemeenteraad heeft het college via de motie 'Energiefonds' verzocht een plan van aanpak op te stellen voor de inzet van de beschikbare middelen ten behoeve van de strategische planning klimaat en duurzaamheid. De motie benoemt daarbij nadrukkelijk dat het beschikbare budget moet worden ingezet ter ondersteuning van de strategische planning klimaat en duurzaamheid van de gemeente.

In 2026 is hiervoor een belangrijke basis gelegd met de vaststelling van het Kaderstellend Adaptief Programmaplan Klimaatadaptatie (KAPE) en het bijbehorende KAPE-uitvoeringsprogramma 2026-2030. Hiermee zijn de gemeentelijke ambities, doelen en uitvoeringsopgaven op het gebied van klimaatadaptatie helder in beeld gebracht. Het KAPE-uitvoeringsprogramma vormt daarmee het inhoudelijke kader voor de inzet van beschikbare middelen.

In 2027 wordt uitvoering gegeven aan de raadsmotie door een integrale financiële en programmatische uitwerking op te stellen voor de inzet van de middelen. Daarbij wordt gezien hoe de bestaande middelen optimaal kunnen bijdragen aan de realisatie van de ambities en maatregelen uit het KAPE-uitvoeringsprogramma 2026-2030. Op deze wijze worden de beschikbare budgetten doelgericht ingezet voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van de gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsopgaven, in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van de raadsmotie.

Ander gebruik gemeentehuis

Vanuit het programma Dienstverlening is een kerngroep Publiekshal bezig met de verkenning voor een mogelijk nieuwe inrichting van de publiekshal. Wij streven naar een laagdrempelige toegang voor onze inwoners, ondernemers en ketenpartners, in 2027 wordt een programma van eisen en voorstel voorbereidt.

Verbeteren verkeerscirculatie Wolvega

Het GVVP geeft kaders waaraan ontwikkelingen op en langs wegen en fietspaden in de gemeente getoetst kunnen worden en geeft handvatten voor de inrichting van de openbare infrastructuur. Ook geeft het GVVP inzicht in bestaande verkeerskundige knelpunten. Hierbij wordt ook gekeken naar het functioneren van de verkeersstructuur in met name Wolvega. Door het oplossen van eventuele knelpunten in de verkeersstructuur en deze verder te optimaliseren kan de verkeerscirculatie worden verbeterd. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de bereikbaarheid van het centrum en de parkeerterreinen in Wolvega.

Gebiedsontwikkeling Spokedam

In 2027 wordt een ontwerpstudie opgeleverd als eerste stap naar een integrale gebiedsvisie voor het gebied van de Elsweg en Spokedam in Noordwolde. In de studie worden de kansen en knelpunten rondom sport, recreatie, natuur, verblijf, bereikbaarheid en parkeren in samenhang verkend. De resultaten vormen de basis voor een integrale gebiedsvisie en keuzes voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

Verbetering van zwemgelegenheden

In 2026 zijn zwembaden De Steense en De Dobbe conform het Raadsvoorstel van 7 april 2025 voor een groot gedeelte opgewaardeerd. In 2027 verwachten wij de laatste upgrades voor zwembaden De Steense en De Dobbe uit te voeren en af te ronden.

Centrum Groene hart

Op 8 mei 2023 heeft de Raad het plan Revitalisering Groene Hart van Wolvega vastgesteld. Destijds is besloten niet al het budget in een keer ter beschikking te stellen. Verder verwijzen wij naar programma 3.

Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein

In maart 2026 is het voorstel 'Verkeersverbinding Heerenveenseweg - Acht-Pilarenplein' in de raad besproken. De raad heeft dit voorstel aangehouden. De raad wil de samenhang tussen verschillende onderdelen van de centrumontwikkeling in Wolvega beschouwen. Op het moment dat dit heeft plaatsgevonden, ontvangt de raad voor dit onderwerp een nieuw voorstel.

MFC Groote Veenpolder

Uit de verkenning is gebleken dat er nog verschillende vraagstukken zijn rondom de herontwikkeling van 't Polderhuus/'t Honk. Dit vraagt verdere uitwerking en afstemming met de initiatiefgroep om tot een voorstel met definitieve scenario keuze te komen. De reservering is in overeenstemming met het uitgangspunt 2 uit het onderzoeksrapport (gedeeltelijke dekking van de stichtingskosten door de gemeente).

Sportaccommodaties

Onder Sport en bewegen is in het nieuwe coalitieakkoord een reservering gedaan. Verder verwijzen wij naar programma 5.

Fonds historische gevels winkelstraat

In de tweede helft van 2026 wordt er een participatietraject gedaan om te onderzoeken hoe het concept beeldkwaliteitsplan en de bijbehorende subsidieverordening bij de ondernemers in de Winkelstraat valt. In 2027 komt er een raadsvoorstel om het beeldkwaliteitsplan, de subsidieverordening en de bijbehorende ruimtelijke procedure vast te stellen. Dit bedrag is de voeding van het fonds.

Paragraaf Wet open overheid (Woo)

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. het openbaar maken van informatie op verzoek;
2. het actief openbaar maken van informatie;
3. het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn.

Komende periode gaan we kijken hoe we het publicatieproces (het actief openbaar maken) verder willen vormgeven. Tegelijkertijd komt daarbij de beoordeling of onze informatie goed, geordend en toegankelijk genoeg is, of dat hier nog verbeteringen nodig zijn. Tot slot zal ook het openbaar maken op verzoek worden geactualiseerd met de resultaten uit de twee andere doelstellingen.

Eenvoudig gezegd; informatie wordt beter beschikbaar.

Waar staan we?

Bij het openbaar maken op verzoek lopen we er in de praktijk tegen aan dat documenten niet altijd conform de geldende standaarden en procedures worden vastgelegd. Hierdoor kost het bij elkaar zoeken van de benodigde informatie soms veel tijd.

Voor de actieve openbaarmaking zijn voor de gemeente 11 van de 17 verplichte informatiecategorieën van toepassing. Hiervan worden 4 categorieën (die op dit moment verplicht zijn) al reeds via bestaande kanalen gepubliceerd (Wet- en Regelgeving, Organisatiegegevens, Raadsvergaderstukken (en-verslagen) en daarvoor in aanmerking komende Beschikkingen).

De overige 7 categorieën zijn op dit moment nog niet verplicht. Voor 4 van deze categorieën zijn er al (deel)publicaties op de website beschikbaar (Bestuursstukken, Adviezen van adviescolleges, Jaarplannen (en –verslagen) en Onderzoeken). De laatste 3 categorieën worden op dit moment nog niet gepubliceerd (Convenanten, Woo-verzoeken en Klachten).

De informatiehuishouding is nog niet optimaal. Vastgestelde (administratieve) procedures worden niet altijd gevolgd, opslag vindt in sommige gevallen plaats over diverse systemen en door onduidelijkheden in het eigenaarschap is sturing op verzoeken niet eenduidig.

Wat gaan we in 2027 doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Het streven is om in 2027 een Woo publicatieportaal en bijbehorend proces gereed te hebben, zodat we naar eigen inzicht of wanneer de wet het vraagt documenten uit de verplichte informatiecategorieën kunnen gaan publiceren. Dit werken we, waar nodig, in 2027 verder uit. Daarnaast wordt ook in 2027 weer gewerkt aan bewustwording rondom de Woo. Dit doen we door te wijzen op het belang van goede informatiehuishouding en het volgen van de wettelijke procedures, maar ook bewustwording over wat we schrijven.

Het actief openbaar maken van informatie

De wettelijke verplichtingen voor actieve openbaarmaking worden de komende jaren verder ingevoerd. We bereiden ons hierop voor door werkprocessen, verantwoordelijkheden en informatiebeheer verder te ontwikkelen en te borgen binnen de organisatie. Daarbij ligt de nadruk op het structureel organiseren van openbaarmaking als onderdeel van de reguliere werkzaamheden.

We ondersteunen deze ontwikkeling door te werken aan een centrale publicatievoorziening voor informatiecategorieën waarvoor nog geen specifiek publicatiekanaal beschikbaar is. Hiermee wordt een uniforme werkwijze voorbereid die ondersteunt bij het voldoen aan de verplichtingen uit de Woo.

Daarnaast is een voorziening voor anonimisering beschikbaar gekomen. Deze voorziening ondersteunt de uitvoering van Woo-verzoeken en actieve openbaarmaking door het zorgvuldiger en efficiënter verwerken van documenten mogelijk te maken.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

Een goede informatiehuishouding blijft een belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoering van de Woo. Daarom wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit, toegankelijkheid en vindbaarheid van informatie. Ook wordt aandacht besteed aan het versterken van de samenhang tussen informatiebeheer, archivering en openbaarmaking.

In 2027 ligt de nadruk op het verder versterken van eigenaarschap binnen de gemeentelijke organisatie. Hierbij wordt gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van vastlegging, het toepassen van afgesproken werkwijzen en het borgen van verantwoordelijkheden binnen processen.

Door het verder ontwikkelen van processen, verantwoordelijkheden en ondersteunende voorzieningen werken we toe naar een situatie waarin transparantie en openbaarmaking steeds meer onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering.

Uiteenzetting van de financiële positie



Overzicht van baten en lasten

x € 1.000						
Programmarekening	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJB 2028	MJB 2029	MJB 2030
Lasten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	-5.252	-4.354	-4.633	-4.335	-4.211	-4.211
1 Veiligheid	-2.378	-2.477	-2.578	-2.592	-2.586	-2.575
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-9.448	-10.234	-9.670	-10.187	-10.621	-10.707
3 Economie	-745	-685	-873	-869	-865	-861
4 Onderwijs	-4.026	-4.402	-4.250	-4.366	-4.997	-4.866
5 Sport, Cultuur en Recreatie	-5.205	-5.303	-4.849	-5.142	-5.070	-5.119
6 Sociaal Domein	-45.422	-48.158	-45.986	-45.335	-43.541	-43.506
7 Volksgezondheid en Milieu	-12.063	-11.769	-11.822	-11.103	-11.309	-11.407
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	-5.574	-5.402	-4.128	-3.479	-2.942	-2.684
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	-708	-563	-501	-517	-608	-1.783
Overhead						
Overzicht overhead	-24.127	-22.401	-22.264	-22.216	-22.274	-22.549
Overige baten en lasten						
Overzicht overige baten en lasten	-	-350	-768	-768	-768	-768
Totaal Lasten	-114.949	-116.098	-112.322	-110.908	-109.794	-111.038
Baten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	892	736	776	748	520	520
1 Veiligheid	10	16	16	16	16	16
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	292	838	287	297	306	314
3 Economie	689	21	21	21	21	21
4 Onderwijs	1.015	1.002	924	924	924	924
5 Sport, Cultuur en Recreatie	905	806	650	650	650	650
6 Sociaal Domein	14.265	13.110	10.399	11.144	11.144	11.144
7 Volksgezondheid en Milieu	8.440	7.399	7.474	7.517	7.517	7.517
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	4.164	1.482	1.321	1.225	787	587
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	78.285	78.297	81.402	78.002	77.039	78.414
Overhead						
Overzicht overhead	9.917	8.730	9.189	9.111	9.163	9.354
Totaal Baten	118.875	112.438	112.460	109.655	108.087	109.462
Saldo van baten en lasten	3.926	-3.660	138	-1.253	-1.706	-1.576
Mutaties reserves						
Onttrekkingen (baten)	6.110	3.256	4.455	1.678	1.372	1.356
Toevoegingen (lasten)	-7.508	-735	-4.130	-30	-30	-30
Mutaties reserves	-1.398	2.521	325	1.648	1.342	1.326
Begrotingssaldo	2.529	-1.139	463	395	-364	-250
Saldo incidenteel	2.433	1.142	1.352	58	-170	30
Saldo structureel evenwicht	4.962	3	1.815	453	-534	-220

Overzicht van incidentele lasten en baten

	x € 1.000			
Incidentele lasten en baten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten				
3 Economie				
Grondexploitatie bedrijventerreinen	108	101	105	56
Verrekening grondexploitatie met de balans	-108	-101	-105	-56
4 Onderwijs				
SPUK Onderwijsachterstandbeleid OAB, zie ook baten	434	434	434	434
7 Volksgezondheid en Milieu				
Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO)	45	45		
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitatie woningbouwlocaties	183	107	73	106
Verrekening grondexploitatie met de balans	-183	-107	-73	-106
Welstandsnota	50			
Omgevingsplan	294			
Impulsregeling kleinschalige woningbouw in dorpen	350	350		
Regeling doorstroomblocatie Hoofdweg Wolvega	183	183		
Algemeen				
Storting reserves	4.130	30	30	30
Totaal incidentele lasten	5.486	1.042	464	464
Baten				
4 Onderwijs				
SPUK Onderwijsachterstandbeleid OAB, zie ook lasten	434	434	434	434
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
SPUK Realisatiestimulans	200	200	200	
Algemeen				
Onttrekking reserves	3.500	350		
Totaal incidentele baten	4.134	984	634	434
Totaal incidentele lasten conform BBV	5.486	1.042	464	464
Totaal incidentele baten conform BBV	4.134	984	634	434
Saldo incidenteel met invloed op het structureel begrotingssaldo	1.352	58	- 170	30

Toelichting op tabel incidenteel

Verschil tussen structurele en incidentele inkomsten en uitgaven

Om te bepalen of de begroting van een gemeente in balans is op de lange termijn, is het belangrijk om te weten of uitgaven structureel of incidenteel zijn. Omdat een gemeente meestal structurele taken uitvoert, zijn de structurele inkomsten en uitgaven normaal. Incidentele inkomsten en uitgaven komen minder vaak voor.

Deze incidentele inkomsten en uitgaven moeten volledig worden opgenomen in een verplicht overzicht van incidentele baten en lasten. Dit overzicht wordt opgenomen in zowel de begroting, de meerjarenraming als de jaarrekening.

Bij het bepalen of een uitgave of inkomstenpost incidenteel is, moeten de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gevolgd en toegelicht worden. De toelichting moet minimaal de volgende informatie bevatten: Waarom deze post als incidenteel wordt beschouwd en hoelang de post duurt, met een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Toelichting op de tabel

Grondexploitaties (lasten programma 3 en programma 8)

Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. De mutaties grondexploitatie hebben dus geen invloed op het structureel begrotingssaldo. Overigens niet te verwarren met de (tussentijdse) winstneming grondexploitatie, die heeft namelijk wel invloed op het begrotingssaldo en is ook altijd incidenteel.

SPUK Onderwijsachterstandbeleid OAB

De SPUK OAB (Specifieke Uitkering Onderwijsachterstandenbeleid) is een geldstroom van de Rijksoverheid waarmee gemeenten de taak uitvoeren om leer- en onderwijsachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen en te bestrijden. Het geld is vooral bedoeld voor vve (voor- en vroegschoolse educatie), schakelklassen en extra begeleiding op school.

Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO)

Om de doelen die gesteld zijn binnen het gezondheidsbeleid, jeugdbeleid en onderwijsbeleid te behalen is een brede integrale aanpak nodig. Een methodische aanpak waarin wordt gewerkt vanuit bewezen effectieve interventies. De OKO aanpak biedt hiervoor een goed en onderbouwd kader. De kosten gaan voor de baten in deze preventieaanpak. Het doel is dat op termijn er een kostenbesparing kan plaatsvinden op de inzet van (geïndiceerde) jeugdzorg en jeugdhulp. Daarnaast zal het niet alleen een besparing zijn op financiële middelen voor de jeugd maar zal het gezond opgroeien (fysiek en mentaal) ook op de langere termijn effect hebben op een gezonder leven voor inwoners.

We willen inzetten op het vergroten van de kans op een veerkrachtig en gezond leven. Het draait om een preventief jeugdbeleid, onderwijs en talentontwikkeling en zorg en ondersteuning voor jonge inwoners die met problemen kampen. We weten dat de groep met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar is voor gezondheidsproblemen. Zij leven gemiddeld zelfs 15 jaar korter in goede gezondheid dan mensen met een gunstiger sociaaleconomische positie*. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. Vandaar dat we extra willen inzetten om dit zoveel mogelijk te doorbreken. Dit past ook bij het landelijke beleid gericht op het verkleinen van gezondheidsachterstanden.

*<https://digitaal.scp.nl/ssn2020/gezondheid/>

Nota omgevingskwaliteit (voorheen welstandsnota)

Er wordt in OWO-verband, vanuit het project Omgevingswet, gewerkt aan het opstellen van nieuw beleid voor welstand. Omdat de Omgevingswet een meer integrale benadering vraagt wordt er niet meer gesproken over een welstandsnota maar over een nota Omgevingskwaliteit. De gezamenlijke aanpak is door de OWO gemeenten begin 2026 opgeleverd. Aan de hand van die aanpak werken wij in 2026 aan de drie nieuwe nota's omgevingskwaliteit, te starten met de gemeente Weststellingwerf. Het eindresultaat is een Nota Omgevingskwaliteit voor Weststellingwerf. Wij maken voor het opstellen van de nota gebruik van een deskundig bureau.

Omgevingsplan (OWO)

Onder de omgevingswet moet elke gemeente voor 2032 een gebiedsdekkend omgevingsplan opstellen. Dit omgevingsplan vervangt de bestemmingsplannen, een deel van de gemeentelijke verordeningen en de 'bruidsschat' (= de rijksregels die overgedragen zijn aan de gemeente). Binnen OWO werken we al meerdere jaren samen als voorbereiding op de invoering van de omgevingswet. De 'Begroting OWO omgevingswetkosten' is opgesteld om inzicht te krijgen in de kosten die de komende jaren op ons af komen vanwege de werkzaamheden die moeten worden verricht vanwege de invoering van de Omgevingswet. Een belangrijk deel van de begroting is de transitiefase om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan, maar ook moeten processen verder ingericht worden en moet de kennis van de ambtenaren verder op pijl worden gebracht.



We hebben de intentie om samen te kiezen voor dezelfde structuur en opbouw van het omgevingsplan. Ook willen we een groot deel van de juridische regels hetzelfde laten zijn. De regels die in de huidige situatie te ver uit elkaar liggen blijven verschillend per gemeente. Dit geldt voor regels die op praktische of politieke bezwaren stuiten. De concept-regels worden voorgelegd aan en besproken in het gezamenlijk portefeuillehoudersoverleg omgevingswet. Het omgevingsplan wordt per gemeente uitgewerkt (inclusief kaartmateriaal en specifieke gebiedseigen regels) en voorgelegd aan de gemeenteraad. Het is een intensieve samenwerking, waarvan periodieke evaluatie noodzakelijk is. Het omgevingsplan wordt opgesteld in delen. Na afronding van elk deel zorgt de opdrachtgever voor evaluatie van de samenwerking, de tijd (aantal uren en doorlooptijd), de kosten en de kwaliteit van het product.

Impulsregeling kleine dorpen

In maart 2026 heeft de raad ingestemd met het beleidskader Impulsregeling kleinschalige woningbouw in de dorpen en hiervoor is € 1.000.000 voor beschikbaar gesteld (2026: € 300.000, 2027: € 350.000 en 2028: € 350.000).

Deze impulsregeling ondersteunt kleinschalige woningbouwprojecten in de dorpen in de voorfase en compenseert het onrendabele deel tussen de sociale kavelprijs voor sociale huurwoningen en de m2 grondprijs voor starterswoningen.

Regeling doorstroomlocatie Hoofdweg Wolvega/Dekking bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders

Voor de noodhuisvesting statushouders aan de Hoofdweg is de bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders in doorstroomlocaties aangevraagd en toegekend. Deze middelen worden ingezet voor de begeleiding en huisvesting van statushouders.

Storting reserves

In 2027 wordt er € 2 miljoen gestort in de reserve dynamische investeringsagenda voor MFC Groote Veenpolder. Daarnaast worden de onttrekkingen uit de algemene reserve van € 2 miljoen voor sportaccommodaties en € 100.000 voor Fonds Historische gevels gestort in de reserve dynamische investeringsagenda. Tot slot wordt de storting van de huuropbrengst van de zonneparken van € 30.000 ook als incidenteel gezien. Dit bedrag wordt gestort in de bestemmingsreserve energietransitie. Stortingen in de reserves zijn lasten voor de exploitatie.

SPUK Realisatie stimulans

Het doel van het kabinet is dat 100.000 nieuwe woningen per jaar worden gerealiseerd, waarvan twee derde betaalbaar. Om gemeenten beter in staat te stellen deze opgave te verwezenlijken is de Realisatiestimulans geïntroduceerd: een jaarlijkse, voorspelbare bijdrage aan gemeenten, gebaseerd op het totaal aantal betaalbare woningen dat in een gemeente naar start bouw wordt gebracht van 2025 t/m 2029. Wij verwachten hier jaarlijks inkomsten voor te ontvangen.

Onttrekking reserves

In 2027 wordt er incidenteel € 350.000 onttrokken uit de reserve dynamische investeringsagenda voor de Impulsregeling kleinschalige woningbouw. Daarnaast wordt er € 2 miljoen onttrokken uit de Algemene reserve voor sportaccommodaties, € 100.000 voor een Fonds Historische gevels en € 1 miljoen om toe te voegen aan het saldo om de begroting sluitend te maken. Tot slot is er vanuit de jaarrekening 2025 budget overgeheveld naar 2027. Dit betreft de welstandsnota (€ 50.000). Dit wordt ook onttrokken aan de algemene reserve. Onttrekkingen uit de reserve zijn baten voor de exploitatie.

Geprognosticeerde balans 2027-2030

Geprognosticeerde balans 2027-2030							x € 1.000
Activa per 31-12							
	Rekening 2025	Begroting 2026*	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	
Vaste activa							
(Im)Materiële vaste activa	81.569	79.958	86.107	84.192	83.195	83.074	
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	998	998	998	998	998	998	
Financiële vaste activa: Leningen en uitzettingen	530	525	520	515	510	505	
Totaal vaste activa	83.097	81.481	87.625	85.705	84.703	84.577	
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	10.150	8.742	5.202	2.000	1.000	1.000	
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	1	1	1	1	1	1	
Uitzettingen < 1 jaar	22.677	18.000	11.000	5.000	11.000	4.000	
Liquide middelen	490	350	350	350	350	350	
Overlopende activa/bijstelling o.b.v. geïnterpreteerde risico's	6.666	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	
Totaal vlottende activa	39.984	31.093	20.553	11.351	16.351	9.351	
Totaal activa	123.081	112.574	108.178	97.056	101.054	93.928	
Passiva per 31-12							
	Rekening 2025	Begroting 2026*	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	
Eigen vermogen	61.677	58.019	58.157	56.904	55.198	53.622	
Voorzieningen	7.711	7.323	6.896	1.073	1.055	1.038	
Vaste schulden	35.162	31.817	28.472	25.127	31.782	27.437	
Totaal vaste passiva	104.550	97.159	93.525	83.104	88.035	82.097	
Vlottende schulden	7.585	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	
Overlopende passiva	10.946	9.415	8.653	7.952	7.019	5.831	
Totaal vlottende passiva	18.531	15.415	14.653	13.952	13.019	11.831	
Totaal passiva	123.081	112.574	108.178	97.056	101.054	93.928	

* betreft de geactualiseerde begroting 2026

Toelichting op de geprognosticeerde balans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Voor meer inhoudelijke duiding verwijzen wij graag naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf financiering.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de verplichte kengetallen genoemd. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Een van de kengetallen is het solvabiliteitsratio. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Conclusie op basis van deze geprognosticeerde balans is dat de solvabiliteitsratio de komende jaren ruimschoots boven ons streefpercentage van minimaal 20% blijft.

De ontwikkeling van de materiële vaste activa is gebaseerd op de meest actuele investeringsplanning. Hoewel jaarlijks investeringskredieten beschikbaar worden gesteld, worden investeringen in de praktijk niet altijd direct of volledig uitgevoerd. Daarom is in de geprognosticeerde balans uitgegaan van de verwachte realisatie van investeringen. Hierdoor sluit de ontwikkeling van de boekwaarde beter aan bij de feitelijke uitvoering van projecten.

Reserves en Voorzieningen

x 1.000						
Reserves en voorzieningen						
Stand per 31 december	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve						
Algemene reserve	18.856	17.567	14.880	15.275	14.910	14.661
Totaal Algemene reserve	18.856	17.567	14.880	15.275	14.910	14.661
Bestemmingsreserves						
Reserve afvalstoffenverwijdering	308	308	308	308	308	308
Reserve vervanging/onderhoud riolering	596	546	546	546	546	546
Reserve spoedzoekers	423	1.585	1.585	1.585	1.585	1.585
Bestemmingsreserve dynamische investeringsagenda	11.193	10.205	13.955	13.605	13.605	13.605
Bestemmingsreserve energietransitie	414	444	474	504	534	564
Dekkingsreserve kapitaallasten	27.358	27.363	26.409	25.081	23.709	22.353
Totaal bestemmingsreserves	40.292	40.452	43.277	41.629	40.287	38.961
Totaal reserves	59.148	58.019	58.157	56.904	55.198	53.622
Voorzieningen						
Voorziening nalatenschap dames Hofstee	151	151	151	151	151	151
Voorziening verlofsparen	471	471	471	471	471	471
Voorziening RVU	449	267	45	00	00	00
Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders	5.074	4.810	4.545	00	00	00
Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders	1.062	1.139	1.215	00	00	00
Voorziening ontslagvergoeding voormalige wethouders	00	00	00	00	00	00
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	504	487	469	451	434	416
Totaal voorzieningen	7.711	7.323	6.896	1.073	1.055	1.038
Totaal reserves en voorzieningen	66.859	65.342	65.053	57.977	56.253	54.660

Algemene reserve

Doel

Reserve ter dekking van (on)voorziene risico's die niet op een andere wijze zijn op te vangen. Onvoorziene risico's zijn risico's die niet van te voren zijn in te schatten, niet te voorkomen en niet te beïnvloeden zijn.

Mutatie

Het resultaat van 2025 is deels toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast wordt in 2026 € 1,5 miljoen onttrokken aan de algemene reserve voor de budgetoverheveling van incidentele budgetten uit 2025. In 2027 volgt nog een bedrag van € 50.000 voor de budgetoverheveling. Daarnaast is het coalitieakkoord verwerkt, waarbij € 2 miljoen wordt onttrokken voor sportaccommodaties en € 100.000 voor een Fonds Historische gevels. Beide bedragen worden in de reserve dynamische investeringsagenda gestort. Tot slot wordt er in 2027 € 1 miljoen onttrokken om ons saldo van de begroting sluitend te maken.

Het geraamde exploitatiesaldo van 2026 (stand voorjaarsnota) van € 1,1 miljoen negatief en de saldi uit deze meerjarenbegroting 2027-2030 verrekenen we ook met de algemene reserve. Eind 2030 komen we dan uit op een stand van € 14,7 miljoen.

Bestemmingsreserves

Reserve afvalstoffenverwijdering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2027 is het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing 100%, zie ook paragraaf lokale heffingen. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve vervanging/onderhoud riolering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2027 is het dekkingspercentage van taakveld riolering 100%, zie ook paragraaf lokale heffingen. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve spoedzoekers

Doel

Deze reserve is bij de resultaatbestemming van de jaarstukken 2023 door de raad ingesteld voor het huisvesten van spoedzoekers. De reserve is gevoed vanuit deze resultaatbestemming 2023, 2024 en 2025.

Mutatie

Een deel van het resultaat van 2025, bijna € 1,2 miljoen, is toegevoegd aan de reserve. Er worden op dit moment geen mutaties voorzien.

Bestemmingsreserve dynamische investeringsagenda

Doel

Deze reserve is bij de behandeling van de jaarstukken 2017 door de raad ingesteld. De reserve is gevoed vanuit diverse raadsbesluiten, waaronder voordelige exploitatieresultaten, de voorziening precario, voorjaarsnota's/kadernota's en collegeprogramma's/coalitieakkoorden.

Mutatie

De reserve wordt ingezet voor de dekking van projecten uit de dynamisch dynamische investeringsagenda. De financiële vertaling van de projecten wordt pas in de begroting opgenomen als de projecten gereed zijn voor uitvoering. Dit wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. In de paragraaf 'Dynamisch investeringsagenda' zijn projecten opgenomen die vanuit deze bestemmingsreserve gedekt worden. In 2027 wordt een deel (€ 350.000) van de Impulsregeling kleinschalige woningbouw uit deze reserve onttrokken. Daartegenover staat een storting in deze reserve van € 2 miljoen voor MFC Groote Veenpolder, € 2 miljoen voor sportaccommodaties en € 100.000 voor een Fonds Historische gevels.

Bestemmingsreserve energietransitie

Doel

Deze reserve is in de loop van 2019 door de raad ingesteld. Het is gevoed met de eenmalige bijdrage van € 248.500 voor de realisatie van de zonneparken Wolvega en Noordwolde. Daarnaast worden jaarlijks de huuropbrengsten van de zonneparken in deze reserve gestort.

Mutatie

De reserve wordt de komende jaren gevoed met de jaarlijkse huuropbrengst van de zonneparken. Het wordt ingezet voor de uitvoering van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid.

Dekkingsreserve kapitaallasten

Doel

Deze reserve bestaat uit het totaal van dekkingsreserves kapitaallasten. Deze zijn door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van diverse projecten waaronder de projecten centrumplan Wolvega, herinrichting de Blesse, project Driewegsluis, aankoop vastgoed Wolvega en investeringen huisvesting Oekraïners. De reserve is onder andere gevoed vanuit de bestemmingsreserve dynamische investeringsagenda, de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2023 en de voor- en najaarsnota's.

Mutatie

Zodra een investering afgerond is, gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve. Dit is vanaf 2025 het geval.

Als een project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Voorzieningen

Voorziening nalatenschap dames Hofstee

Doel

Deze voorziening is gevormd uit een legaat met als verplichting dat de opbrengsten ten gunste komen van de Triade.

Mutatie

Jaarlijks vindt zowel een dotatie als een onttrekking aan deze voorziening plaats ter grootte van de bespaarde rente. Dit bedrag komt ten goede aan de Triade.

Voorziening verlofsparen

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van de verplichting van spaarverlof van medewerkers.

Mutatie

Jaarlijks wordt de verplichting voor het spaarverlof berekend en de voorziening hierop aangepast.

Voorziening RVU

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van de verplichting van de RVU-regeling van medewerkers. Bij de RVU-regeling nemen medewerkers ontslag en volgt er een (maandelijkse) ontslagvergoeding die de medewerker in staat stelt om te overbruggen tot aan de AOW-leeftijd.

Mutatie

Jaarlijks wordt de verplichting voor de RVU-regeling berekend en de voorziening hierop aangepast.

Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders

Doel

Pensioenuitkering aan (weduwen/weduwnaars van) gewezen wethouders.

Mutatie

De genoemde pensioenuitkeringen worden hieruit betaald. Jaarlijks wordt gekeken of deze voorziening nog op peil is. Vanaf 1 januari 2028 gaan de pensioenen van politieke ambtsdragers over naar het nieuwe pensioenstelsel en wordt het overgedragen aan het ABP. Op dat moment vindt een onttrekking, de overdrachtswaarde, plaats waardoor de voorziening volledig verdwijnt.

Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders

Doel

Reservering voor de pensioenen van wethouders.

Mutatie

Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van actuariële berekeningen. Vanaf 1 januari 2028 gaan de pensioenen van politieke ambtsdragers over naar het nieuwe pensioenstelsel en wordt het overgedragen aan het ABP. Op dat moment vindt een onttrekking, de overdrachtswaarde, plaats waardoor de voorziening volledig verdwijnt.

Voorziening ontslagvergoeding voormalig wethouders

Doel

Reservering voor de betaling van wachtgeld voor voormalig wethouders.

Mutatie

Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van de laatste ontwikkelingen aangaande de wachtgeldregeling.

Voorziening afkoopsom onderhoud graven

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van toekomstige onderhoudskosten aan de graven en begraafplaats.

Mutatie

Jaarlijks wordt de afkoopsom van het onderhoud voor toekomstige jaren gedoteerd in de voorziening. De onttrekking betreft de bijdrage aan de exploitatie voor het betreffende jaar.

Structurele reservemutaties

In deze tabel worden de structurele reservemutaties weergegeven. Dit betreft de structurele onttrekking vanuit de dekkingsreserve kapitaallasten. Alle overige reservemutaties zijn incidenteel van aard.

+ = storting - = onttrekking					x 1.000
Structurele reservemutaties	2027	2028	2029	2030	
<u>Bestemmingsreserves</u>					
Dekkingsreserve kapitaallasten	-955	-1.328	-1.372	-1.356	
Totaal structurele reservemutaties	-955	-1.328	-1.372	-1.356	

Meerjareninvesteringsplan 2027-2030

Hierbij bieden wij u het investeringsplan voor de begrotingsperiode 2027-2030 aan. We vragen u om de middelen die we in 2027 hiervoor willen investeren beschikbaar te stellen. De bijbehorende lasten zijn meerjarig meegenomen in deze programmabegroting.

Geplande investeringen

Geplande investeringen 2027 - 2030		Bruto investering 2027	Bruto investering 2028	Bruto investering 2029	Bruto investering 2030	Toelichting dekking
Programma 2						
	Meerjarig investeringskrediet kwaliteit wegen	500.000	500.000	0	0	Algemene exploitatie
	ISHP Infrastructuur	0	150.000	0	50.000	Algemene exploitatie
	GVVP *	2.000.000	2.000.000	2.000.000	0	
Programma 4						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	50.000	570.000	0	610.000	Algemene exploitatie
	ISHP Onderwijshuisvesting	0	7.352.375	0	6.936.210	Algemene exploitatie
Programma 5						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	170.000	1.005.000	365.000	510.000	Algemene exploitatie
Programma 6						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.075.000	55.000	675.000	1.805.000	Algemene exploitatie
Programma 7						
	Laadpaalinfrastructuur	82.500	85.000	87.500	90.000	Bijdragen van derden
	Vervangen riolering	1.170.000	1.340.000	1.120.000	1.000.000	Reserve
	Vervangen rioolgemaal (elektromechanisch)	475.000	450.000	415.000	440.000	Reserve
	Aanleg hemelwaterriool	1.978.300	525.750	345.160	306.300	Reserve
Programma overhead						
	Budget informatisering	553.000	567.000	582.000	597.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget automatisering hardware	139.893	403.706	306.380	382.076	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget automatisering software	144.000	509.300	1.354.160	174.174	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Laptops	90.000	90.000	90.000	90.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Tractie	550.000	592.500	357.500	430.000	Algemene exploitatie
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	175.000	310.000	485.000	105.000	Algemene exploitatie
Totaal geplande investeringen		9.152.693	16.505.631	8.182.700	13.525.760	

* Voor het beschikbaar stellen van deze investeringskredieten ontvangt de raad een afzonderlijk raadsvoorstel.

Bijlagen

Bijlage 1: Taakvelden overzicht

Taakvelden Lasten

Taakveld	Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
WES_0-1.27	Bestuur	2.349	2.148	2.148	2.148
WES_0-2.27	Burgerzaken	2.284	2.187	2.063	2.063
WES_0-3.27	Beheer overige gebouwen en gronden	411	439	440	440
WES_0-4.27	Overhead	22.264	22.216	22.274	22.549
WES_0-5.27	Treasury	-43	-28	64	1.239
WES_0-61.27	OZB woningen	220	220	220	220
WES_0-62.27	OZB niet-woningen	220	220	220	220
WES_0-64.27	Belastingen overig	92	92	92	92
WES_0-8.27	Overige baten en lasten	1.243	1.175	416	531
WES_0-10.27	Mutatues reserves	4.130	30	30	30
WES_1-1.27	Crisisbeheersing en brandweer	2.183	2.197	2.191	2.181
WES_1-2.27	Openbare orde en veiligheid	395	395	395	395
WES_2-1.27	Verkeer en vervoer	6.735	6.972	7.410	7.501
WES_2-3.27	Recreatieve havens	74	63	64	62
WES_2-4.27	Economische havens en waterwegen	49	49	49	49
WES_2-5.27	Openbaar vervoer	4	4	4	4
WES_3-1.27	Economische ontwikkeling	250	250	250	250
WES_3-2.27	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	350	346	342	339
WES_3-3.27	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	209	209	209	209
WES_3-4.27	Economische promotie	64	64	64	64
WES_4-2.27	Onderwijshuisvesting	2.587	2.704	3.335	3.204
WES_4-3.27	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.662	1.662	1.662	1.662
WES_5-1.27	Sportbeleid en activering	598	604	598	604
WES_5-2.27	Sportaccommodaties	2.180	2.308	2.312	2.356
WES_5-3.27	Cult.presentatie, -productie en -partic.	468	536	468	468
WES_5-4.27	Musea	117	117	117	117
WES_5-5.27	Cultureel erfgoed	65	155	154	153
WES_5-6.27	Media	650	650	650	650
WES_5-7.27	Openbaar groen en (opgelucht) recreatie	3.580	3.870	3.866	3.861
WES_6-1.27	Samenkracht en burgerparticipatie	2.978	2.927	2.865	2.869
WES_6-21.27	Toegang en eerstelijnsvoorziening WMO	23	23	23	23
WES_6-22.27	Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	12	12	12	12
WES_6-23.27	Toegang en eerstelijnsvoorziening Integr	4.172	4.172	4.172	4.172
WES_6-3.27	Inkomensregelingen	13.312	13.312	13.312	13.312
WES_6-4.27	WSW en beschut werk	4.047	4.047	4.047	4.047
WES_6-5.27	Arbeidsparticipatie	1.336	1.336	1.336	1.336
WES_6-60.27	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	955	955	955	955
WES_6-711.27	Huishoudelijke hulp (WMO)	3.411	3.411	1.679	1.640
WES_6-712.27	Begeleiding (WMO)	1.782	1.782	1.782	1.782
WES_6-713.27	Dagbesteding (WMO)	969	969	969	969
WES_6-714.27	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	140	140	140	140
WES_6-751.27	Jeugdhulp ambulant lokaal	1.346	1.346	1.346	1.346
WES_6-752.27	Jeugdhulp ambulant regionaal	6.000	6.000	6.000	6.000
WES_6-753.27	Jeugdhulp ambulant landelijk	100	100	100	100
WES_6-761.27	Jeugdhulp met verblijf lokaal	100	100	100	100
WES_6-762.27	Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.510	2.510	2.510	2.510
WES_6-763.27	Jeugdhulp met verblijf landelijk	150	150	150	150
WES_6-811.27	Beschermd wonen (WMO)	50	50	50	50
WES_6-812.27	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	73	73	73	73
WES_6-791.27	PGB WMO	134	134	134	134



Taakveld	Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
WES_6-792.27	PGB Jeugd	150	150	150	150
WES_6-821.27	Jeugdbescherming	832	832	832	832
WES_6-822.27	Jeugdreclassering	60	60	60	60
WES_6-91.27	Coördinatie en beleid WMO	879	879	879	879
WES_6-92.27	Coördinatie en beleid Jeugd	466	-134	-134	-134
WES_7-1.27	Volksgesondheid	2.094	2.080	2.045	2.056
WES_7-2.27	Riolering	2.397	2.631	2.869	2.958
WES_7-3.27	Afval	3.911	3.911	3.910	3.909
WES_7-4.27	Milieubeheer	2.967	2.026	2.026	2.026
WES_7-5.27	Begraafplaatsen en crematoria	453	456	460	460
WES_8-1.27	Ruimte en leefomgeving	1.624	1.040	1.040	1.040
WES_8-2.27	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine				
WES_8-3.27	Wonen en bouwen	2.093	1.999	1.461	1.203
		116.914.398	111.333.004	109.459.423	110.817.996

Taakvelden baten

Taakveld	Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
WES_0-1.27	Bestuur	-62	-62	-62	-62
WES_0-2.27	Burgerzaken	-714	-685	-457	-457
WES_0-3.27	Beheer overige gebouwen en gronden	-32	-32	-32	-32
WES_0-4.27	Overhead	-9.189	-9.111	-9.163	-9.354
WES_0-5.27	Treasury	-161	-161	-161	-161
WES_0-61.27	OZB woningen	-3.413	-3.413	-3.413	-3.413
WES_0-62.27	OZB niet-woningen	-2.061	-2.061	-2.061	-2.061
WES_0-64.27	Belastingen overig	-165	-165	-165	-165
WES_0-7.27	WES.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-75.346	-71.946	-70.983	-72.358
WES_0-10.27	Mutatues reserves	-4.455	-1.678	-1.372	-1.356
WES_1-2.27	Openbare orde en veiligheid	-16	-16	-16	-16
WES_2-1.27	Verkeer en vervoer	-152	-162	-172	-180
WES_2-3.27	Recreatieve havens	-71	-71	-71	-71
WES_2-5.27	Openbaar vervoer	-6	-6	-6	-6
WES_3-2.27	Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
WES_3-3.27	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-21	-21	-21	-21
WES_3-4.27	Economische promotie	-257	-257	-257	-257
WES_4-2.27	Onderwijshuisvesting	-443	-443	-443	-443
WES_4-3.27	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-481	-481	-481	-481
WES_5-1.27	Sportbeleid en activering				
WES_5-2.27	Sportaccommodaties	-618	-618	-618	-618
WES_5-5.27	Cultureel erfgoed	-15	-15	-15	-15
WES_5-7.27	Openbaar groen en (opgelucht) recreatie	-75	-75	-75	-75
WES_6-1.27	Samenkracht en burgerparticipatie	-196	-196	-196	-196
WES_6-22.27	Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	-38	-38	-38	-38
WES_6-3.27	Inkomensregelingen	-9.940	-10.685	-10.685	-10.685
WES_6-5.27	Arbeidsparticipatie				
WES_6-60.27	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-6	-6	-6	-6
WES_6-711.27	Huishoudelijke hulp (WMO)	-220	-220	-220	-220
WES_7-1.27	Volksgezondheid				
WES_7-2.27	Riolering	-2.658	-2.701	-2.701	-2.701
WES_7-3.27	Afval	-4.577	-4.577	-4.577	-4.577
WES_7-4.27	Milieubeheer	-30	-30	-30	-30
WES_7-5.27	Begraafplaatsen en crematoria	-209	-209	-209	-209
WES_8-2.27	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	0	0	0	0
WES_8-3.27	Wonen en bouwen	-1.288.429	-1.192.429	-754.429	-554.429
		-116.914.398	-111.333.004	-109.459.423	-110.817.996

Bijlage 2: Subsidieplafonds

In deze bijlage staan 2 soorten subsidies:

- Subsidies aan de preferente instellingen/organisaties. Deze subsidieplafonds moeten door de raad worden vastgesteld.
- Subsidies op basis van een subsidieregeling. In de regeling staan de voorwaarden en dergelijke. De uitvoering van subsidieregeling is gedelegeerd aan b&w. Wij geven hier op een opsomming van de bestaande subsidieregelingen.

Overzicht subsidies per preferente instelling

Beleidsproduct	Preferente organisatie	2027
Veiligheid		
Veiligheid	Stichting Scala	€ 21.095
Economie		
Economie	Ondernemend Weststellingwerf	€ 76.575
Onderwijs		
Heemkunde	Stichting Comprix	€ 12.000
Consulent jonge risico kinderen	Stichting Comprix	€ 25.090
Sport, Cultuur en Recreatie		
Bibliotheekwerk	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ 605.426
Overheidsbrede Dienstverlening (vroeger SPUK IDO)	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ 24.500
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Wereldwinkel Wolvega e.o.	€ 3.589
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Gered Gereedschap Wolvega	€ 6.052
Cultuurbevordering (bevordering Stellingwerfs)	Subsidie Schrieversronte	€ 47.770
Cultuurbevordering	Stichting Opera Spanga	€ 47.385
Cultuurbevordering	Stichting Beheer Cultuurcluster Vlechtwerk	€ 5.105
Oudheidkunde en musea	Stichting Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde	€ 109.888
Oudheidkunde en musea	Vereniging Oudheidkamer Weststellingwerf	€ 5.585
Heite Schaaktoernooi	Heite Schaaktoernooi	€ 5.657
Muziekonderwijs - Doorlopende leerlijn Jeugd en jongeren (hafabra)	Stichting Comprix	€ 45.710
	Terra	€ 10.570
	Stichting Voortgezet Onderwijs Steenwijkerland-Weststellingwerf	€ 35.875
	Stichting Catent	€ 3.395
	Stichting De Tjongerwerven Christelijk Primair Onderwijs	€ 4.445
	Stichting Matthijsje	€ 2.415
	De Bisschop Möller Stichting (BMS)	€ 14.630
	Muziekvereniging "Woudklank"	€ 4.919
	Muziekvereniging de Harmonie	€ 10.800
	Christelijke Muziekvereniging Euphonia	€ 17.710
Muziekonderwijs	Popwerf	€ 25.749
Buurt sportwerk	Stichting Sport Fryslân	€ 271.027
Sportstimulering	Volwassenenfonds sport en recreatie	€ 63.200
Recreatie en toerisme	Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	€ 41.900
Lokale omroep	Stichting Radio Weststellingwerf Centraal	€ 19.729
Sociaal Domein		
Multifunctionele accommodaties (onderhoud)	Stichting Harten Tien	€ 92.721
Multifunctionele accommodaties (onderhoud)	Stichting ontmoetingscentrum	€ 86.785
Armoedebeleid	Stichting Leergeld Heerenveen e.o.	€ 126.750
Armoedebeleid	Stichting voedselbank Weststellingwerf	€ 6.000
Wmo	Tuindienst Meijo	€ 7.051
Schuldhelpverlening	Humanitas	€ 3.500
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 10.959
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Tûmba	€ 28.736
Versterking Sociale Basis	Stichting Breuningslaan	€ 2.000
Versterking Sociale Basis	Stichting Home-start Nederland	€ 40.450
Ouderenzorg	Onafhankelijke Seniorenvereniging Wolvega	€ 7.500
Volksgezondheid & Milieu		
Klimaat & duurzaamheid	Linde College Solar boot	€ 500

Overzicht subsidieregelingen

De verschillende Subsidieverordeningen zijn:

Algemene Subsidieverordening 2020

Verordening compensatieregeling onroerende-zaak belastingen sportinstellingen gemeente Weststellingwerf

Subsidieverordening beschermde gemeentelijke monumenten gemeente Weststellingwerf

De verschillende subsidieregelingen zijn:

Subsidieregeling Peuteropvang en Voorschoolse Educatie Weststellingwerf

Subsidieregeling Amateurkunstbeoefening Weststellingwerf

Subsidieregeling kunst en cultuur

Subsidieregeling sportverenigingen gemeente Weststellingwerf

Subsidieregeling Sociaal cultureel werk Weststellingwerf

Subsidieregeling Maatschappelijke dienstverlening, Ouderenzorg en Openbare gezondheidszorg (EHBO)

Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf

Subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf

Subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie gemeente Weststellingwerf

Bijlage 3: Beleidsindicatoren



Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

50,1% Weststellingwerf
42,5% Nederland

Gezondheidsmonitor | 2024

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

663,0 Weststellingwerf
858,8 Nederland

Meerdere bronnen | 2023

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

Weststellingwerf



Nederland

CBS | 2024

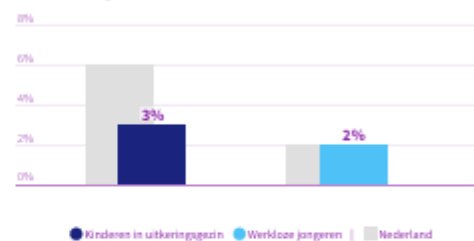
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Weststellingwerf
1% Nederland

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd

Weststellingwerf



CBS | 2024

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

49,6% Weststellingwerf
42,8% Nederland

Klimaatmonitor | 2024

Netto arbeidsparticipatie

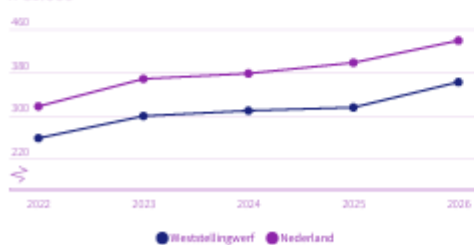
72,0% Weststellingwerf
73,2% Nederland

CBS | 2023

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000



CBS | 2022 - 2026

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

Weststellingwerf



Nederland



CBS | 2023

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

3,2 Weststellingwerf
8,4 Nederland

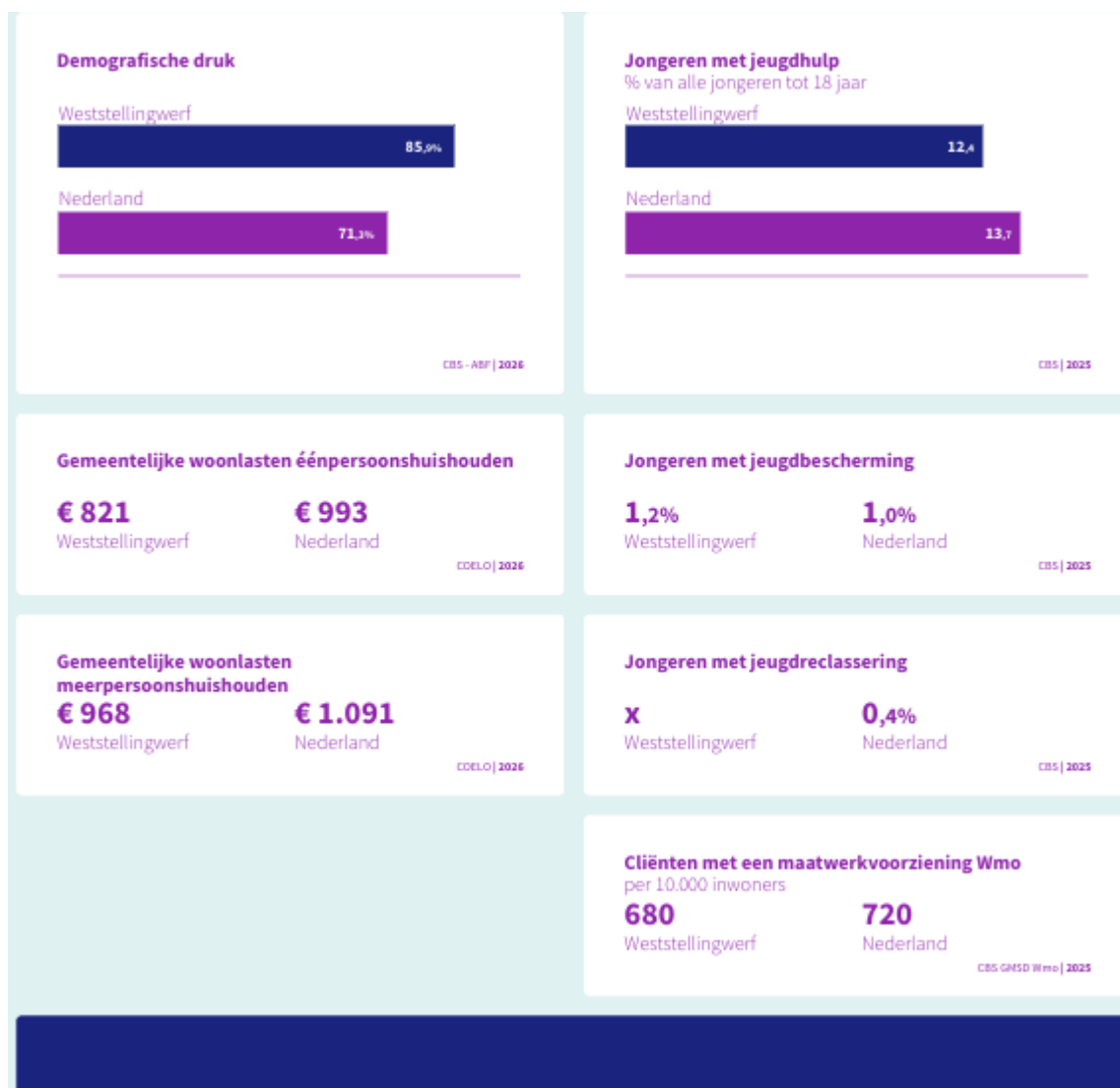
BAG/WBF | 2024

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

398,2 Weststellingwerf
217,8 Nederland

CBS | 2023



Bron: Waarstaatjegemeente.nl Datum: 23-09-2026

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

A

ABP	Pensioenfonds voor overheid en onderwijs
AI	Artificiële intelligentie
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ASS	Autisme Spectrum Stoornis
ATB	All Terrain Bicycle (terreinfiets)
AVE	Aanpak Voorkoming Escalatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AZWA	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

B

B&W	Burgemeester en Wethouders
B1	Eenvoudig Nederlands
BAB	Baanafsprakenbanen
BAD	Brede aanpak dakloosheid Fryslân
BADO	Besluit Accountantscontrole decentrale overheden
BAG	Basisregistraties adressen en gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BDUR	Brede Doel Uitkering Rampenbestrijding
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIE	Bouwgrond in exploitatie
Bibob	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BKN	BasiskwaliteitNatuur
BKP	Beeldkwaliteitsplan
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOPA	Buitenplanse omgevingsplanactiviteit
BOSD	Backoffice Sociaal Domein
Brede Spuk	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
BRO	Basisregistratie ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BVI	afdeling Belasting, Vastgoed en Informatie
BW	Beschedd wonen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

C02	Koolstofdioxide (Koolzuurgas)
cao	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCW	Commerciële club Weststellingwerf
CEO	Clïëntervaringsonderzoek
CISO	Chief information security officer
COA	Centrum Orgaan opvang assielzoekers

D

DHW	Drank- en horeca wet
Dib	Dienst in bedrijf
DigiD	Digitale persoonsidentificatie
DIOR	Duurzame inrichting openbare ruimte
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DMJOP	Duurzame meerjarenonderhoudsplanning
DMS	Document Management Systeem
DOM	Dorpsontwikkelingsmaatschappij
DPAN	Digitale Platform Aansluiting Nazorg
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E

e.o.	En omgeving
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie saldo
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPA	Energieprestatieadvies
Eph	Eenpersoonshuishouden
EPR	Eiken Processie Rups
ESF	Europees Sociaal Fonds
Excl	Exclusief

F

FBWK	Fries Bestuursakkoord Waterketen
FDF	Fonds Duurzaam Funderingsherstel
FEA	Friese Energie Alliantie
FET	Friese Energietafel
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Wet financiering decentrale overheden
FK2050+	Het Fries Klimaatplan
FMI	Functievermengingsindex
FPLG	Provinciale Programma Landelijk Gebied
FriZA	Friese Integraal Zorgakkoord
Fte	Fulltime Equivalent
Fumo	Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving
Fww	Financiële-verhoudingswet

G

GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GAP	Gemeentelijk afvalstoffen plan
GF&R	Gemeentefonds & rente
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGK	Gemeentelijk Gegevensknooppunt
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GIDS	Gezond in de stad
GLI	Gecombineerde Leefstijlinterventie
GOAB	Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitaties
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeer en vervoerplan

H

HBH	Hulp bij huishouden
Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
HRM	Human Resource Management (Personeelszaken)
HSJ	Hoog specialistische jeugdhulp

I

I&A	Afdeling Informatisering en Automatisering
I.h.k.v.	In het kader van
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IDO	Informatiepunten Digitale Overheid
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKC	Integraal kind centrum
IMBOR	Informatie model openbare ruimte
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPOR	Inrichtingsplan openbare ruimte
ISHP	Integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan
ISK	Internationale schakelklas
ISPH	Integraal strategisch huisvestingsplan
IVB	Integraal veiligheidsbeleid
IW	Impulsaanpak Winkelgebieden
IZA	Integraal Zorgakkoord

J

JGZ	Jeugd gezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht

K

KAPE	Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie
KB	Koninklijke Bibliotheek
KCC	Klant Contact Centrum
KNGG	Kind naar Gezonder Gewicht
KTO	Klant tevredenheidsonderzoek

L

LAI	Lokale Aanpak Isolatie
LAP	Landelijk AfvalbeheerPlan
LED	Light Emitting Diode
LEJA	Lokale Educatieve Jeugd Agenda
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LIDA	Lokale inclusie- en diversiteitsagenda
LKS	Loonkostensubsidie
LOAB	Lokaal Onderwijs Achterstanden Beleid
LTA	Lange termijnagenda
LTO	Land en Tuinbouworganisatie
LVB	licht verstandelijk beperking

M

M.b.t	Met betrekking tot
MAP	Module Arbeidsmarkt en Participatie
MBO	Middelbaar beroeps onderwijs
MDD	Monitor Doelgerichte Digitalisering
MDT	Maatschappelijke DienstTijd
MFC	Multifunctioneel centrum
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJOP	Meerjarenonderhoudsplanning
MKB	Midden en kleinbedrijf
MOP	De Mobiele Ontmoetingsplek
Mph	Meerpersoonshuishouden
MRT	Motorisch Remedial Teaching
MSZ	Medische Specialisten Zorg
MT	Management team

MUP	Menstruatie Uitgifte Punten
MVI	Manifest verantwoord inkopen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N	
NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NCW	Netto Contant Waarde
NIEGG	Niet in exploitatie genomen (bouw)grond
NIP	Nationaal Isolatie Programma
NIX18	Geen alcohol voor 18 jaar
NOW	Noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NPO	Nationaal programma onderwijs
NPVR	Nationaal programma vitale regio's
NS	Nederlandse Spoorwegen
NV	Naamloze Vennootschap
NVVB	Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken
O	
O.a.	Onder andere
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OBS	Openbare basisschool
OER	Open einde regelingen
OHP	Onderhoud Kapitaalgoederen
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OLA	operational level agreement
OM	Openbaar Ministerie
OSW	Onafhankelijke seniorenvereniging Weststellingwerf
OVEF	Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.
OVN	Ondernemersvereniging Noordwolde
OWO	Gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland
OZB	Onroerende- zaakbelastingen
P	
P&C	Planning en control
PB	Dorps-, wijk- en buurtverenigingen
PGA	Persoonsgerichte aanpak
PGB	Persoonsgebonden budget
PIM	Professionele dienstbaarheid, Integraliteit en Maatwerk
PKN	Protestante Kerk in Nederland
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PNIK	Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten
PO	Privacy officer
POC	Percentage Of Completion
POH	Praktijkondersteuner Jeugd
POVI	Provinciale omgevingsvisie
PPS	Publiek Private Samenwerking
PRT	Provinciale Regietafel
PSB	Platform Slappe Bodem
R	
RC	Rekening-courant
REC	Reststoffen Energie Centrale
RES	Regionale Energiestrategie
REVA	Ruimtelijk-economische verkenning en advies
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
Rli	Raad voor leefomgeving
RMC	Regionaal Meld-en Coördinatiefunctie
ROB	Raad voor het openbaar Bestuur

RRE	Regeling Reductie Energieverbruik
RREW	Regeling Energiegebruik Woningen
RTGB	Regeling Toetsing Geweldbeheersing Buitengewoon Opsporingsambtenaren
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RVS	Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

S

SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SD	Sociaal domein
SDF	Sociaal domein Fryslân
SISA	Single information single audit
SMP	Soorten Management Plan
SOR	Samenhangende objectenregistratie
SOVF	Stichting Openbare Verlichting Fryslân
SOW	Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf
SPBW	Stichting Parkmanagement Bedrijventerreinen Wolvega
SPUK	specifieke uitkering stimulering
Suwinet	Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
SVLO	Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden
SVn	Stichting Volkshuisvesting Nederland
SW	Sociale werkvoorziening
SWZ	Sociale zaken en werkgelegenheid

T

T.b.v.	Ten behoeve van
TONK	Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten
TOP	Toeristisch overstappunt
TOZO	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TRZF	Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland

U

UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
-----	--

V

VANG	Van Afval Naar Grondstof
VFG	Vereniging Friese Gemeenten
VKD	Vereniging kleine dorpen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VO	Voortgezet onderwijs
VOI	Veranderopdracht inburgering
VP	Verbonden partijen
VPB	Vennootschapsbelasting
VRF	Veiligheidsregio Fryslân
VSO	Vaststellingsovereenkomst
VSV	Voortijdig schoolverlaters
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV	Voetbalvereniging
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

W

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wams	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
WBI	Woningbouwimpuls
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor bouwen
WLZ	Wet Langdurige Zorg

WM	Wet Milieubeheer
Wmbev	Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
Woo	Wet open overheid
WOR	Welzijn op Recept
WOW	Winkeliers- en Ondernemersvereniging Wolvega
WOZ	Waardering Onroerende zaken
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet voorkeursrecht gemeenten
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WWB	Wet werk en bijstand
Wws	Woningwaarderingstelsel
Z	
Z route	Intensieve route in het inburgeringsstelsel
ZOF	Zuidoost Friesland

Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen

A

Aanbesteding	Een inkoopmethode om offertes te krijgen voor het uitvoeren van een openbare opdracht. Vaak gaat het om werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals onderhoud van wegen.
Activa	De (financiële) bezittingen van de gemeente. Activa staan aan de linkerkant van een balans. Aan de rechterkant staan dan de passiva (schulden).
Algemene reserve	Een soort spaarpot van de gemeente, waarvoor nog geen bestemming is bepaald.
Algemene uitkering	Geld dat gemeenten krijgen van de Rijksoverheid uit het Gemeentefonds. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is afhankelijk van maatstaven zoals het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en oppervlakte. Zie ook: Gemeentefonds.

B

Balans	Een overzicht van alle bezittingen (activa) en schulden (passiva) op één moment. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. De geprognosticeerde balans in de begroting is een schatting van de financiële situatie op 31 december.
Baten	De inkomsten van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Begroting	De plannen die de gemeente voor een jaar heeft, wat die plannen kosten en welke inkomsten de gemeente verwacht.
Begrotingssaldo	Het begrotingssaldo is het verschil tussen de in de begroting verwachte opbrengsten en de verwachte kosten (baten en lasten).
Belastingcapaciteit	Hoeveel belastinggeld een gemeente jaarlijks kan ontvangen.
Benchmark	Een meetpunt om gelijksoortige zaken of diensten met elkaar te vergelijken.
Bestemmingsreserve	Geld dat apart is gezet voor een bepaalde bestemming.

C

Circulaire	Brief of mededeling aan meerdere personen tegelijk. De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaire in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.
------------	---

E

Exploitatieruimte	Zie Begrotingssaldo.
-------------------	----------------------

F

Financieringsbehoefte	Een begrotingstekort dat ontstaat als de uitgaven in een jaar hoger liggen dan de inkomsten. Er is dan behoefte aan meer geld om plannen te financieren.
-----------------------	--

G

Gemeentefonds	Fonds van de Rijksoverheid waaruit gemeenten via een bepaalde verdeelsleutel (maatstaven) uitkeringen ontvangen. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Zij leggen daarover verantwoording af aan de gemeenteraad. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte. Zie ook: Algemene uitkering.
Grondexploitatie	Is (soms afgekort tot grex) een begroting om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen.

H

Heffingsmaatstaf/ heffingsgrondslag	Bedrag op basis waarvan een belasting wordt berekend. De heffingsgrondslag en het belastingtarief bepalen samen hoeveel belasting je moet betalen.
Herijking	iets opnieuw iken, opnieuw bepalen aan welke normen iets moet voldoen.

I

Incidentele uitgave	Een uitgave die niet regelmatig voorkomt.
Inflatiecorrectie	Het bijstellen van de tarieven door inflatie. Inflatie is een economisch proces waarbij geld minder waard wordt door het stijgen van de gemiddelde prijzen (het algemeen prijspeil).

J

Jaarstukken	Bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De gemeente verantwoord hiermee inhoudelijk en financieel het gevoerde beleid.
-------------	--

K

Kadernota	Document met de hoofdpunten van beleid en de financiële kaders voor de komende jaren.
Kapitaalgoederen	Middelen zoals gebouwen, machines, voorraden die de gemeente heeft gekocht om de taken uit te kunnen voeren.
Kengetal	Een getal waarmee je een financiële situatie kunt beoordelen en vergelijken. Hiermee maak een situatie of ontwikkeling zichtbaar.
Kredietrisico	De kans op financieel verlies omdat een partij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen.

L

Lasten	De uitgaven van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
--------	---

Liquide middelen	Geld waar je direct over beschikt.
Liquiditeitstekort	Er is onvoldoende geld beschikbaar om op korte termijn schulden en andere financiële verplichtingen (af) te betalen.
N	
Najaarsnota	Document met de stand van zaken in het najaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
O	
Ombuigingsvoorstel	Een voorstel om beleid aan te passen.
Omslagrente	De gemeente leent geld (uit) en betaalt (en ontvangt) daarvoor rente. Om deze rente boekhoudkundig te verdelen, berekent de gemeente voor alle taakvelden een gemiddelde rente. Deze omslagrente wordt aan het begin van elk jaar vastgesteld.
Open einde regeling	Regeling die personen recht geeft op een financiële bijdrage wanneer zij voldoen aan bepaalde criteria. Er is geen maximaal bedrag of een maximaal aantal personen dat van de regeling gebruik mag maken.
Overhead	Geld dat de gemeente aan de eigen organisatie besteedt, bijvoorbeeld voor personeel & organisatie, gebouwkosten en verzekeringen.
P	
Passiva	De schulden van de gemeente, waarmee de bezittingen gefinancierd zijn. Passiva staan aan de rechterkant van een balans. Aan de linkerkant staan dan de activa (bezittingen).
R	
Renterisiconorm	De rekenformule om het renterisico op vaste schulden te bepalen. De gemeente betaalt rente voor het lenen van geld. Omdat het rentepercentage kan veranderen, loopt de gemeente financieel risico. Het risico voor leningen met een looptijd van een jaar of langer mag volgens de wet niet meer zijn dan 20% van het totale bedrag van de begroting.
S	
Schatkistbankieren	Al het geld voor publieke taken die de gemeente niet meteen nodig heeft, worden bewaard in de schatkist van het Rijk. Hiervoor wordt elke dag het saldo van de bankrekening afgeroomd naar nul.
Schuldratio/schuldquote	Een percentage dat aangeeft in hoeverre de langlopende schulden worden gedekt door het eigen vermogen. Een ratio van minder dan 100% betekent dat de gemeente alle langlopende schulden kan betalen met het eigen vermogen.
Solvabiliteitsratio	De verhouding tussen het eigen vermogen en de schulden, dit geeft aan hoe gezond de gemeente financieel is.
Stelpost	Een ingeschat bedrag omdat de werkelijke opbrengsten/kosten nog niet bepaald kunnen worden.
Structurele uitgave	Een uitgave die jaarlijks voorkomt.
T	
Taakveld	Een aandachtsgebied binnen een programma (thema). De financiële en beleidsstukken Weststellingwerf zijn ingedeeld in negen thema's of programma's, met daaronder taakvelden. Binnen al deze taakvelden voert de gemeente taken uit en legt daarover verantwoording af aan de gemeenteraad.
Treasurybeleid	Beleid gericht op het beheersen van de financiën en het beperken van de risico's voor het geld van de gemeente.
V	
Voorjaarsnota	Document met de stand van zaken in het voorjaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
W	
Weerstandsvermogen	Het geld dat beschikbaar is voor het opvangen van calamiteiten (of financiële gevolgen hiervan).